

II. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI GENÇ AKADEMİSYENLER KONGRESİ

ORTAK GELECEĞİN İNŞASI

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

10-15 ŞUBAT 2025 ÖZBEKİSTAN

Editörler:

Dr. Yunus KOCABIYIK

Cihad İslam YILMAZ

Nurşen ÇAĞLAK

SATIR
YAYINLARI

*II. Uluslararası Türk Dünyası Genç Akademisyenler Kongresi
Ortak Geleceğin İnşası
(Bildiri Özetleri Kitabı)*

Editörler:

Dr. Yunus KOCABIYIK
Cihad İslam YILMAZ
Nurşen ÇAĞLAK

E-ISBN 978-605-73290-1-1

Sertifika No: 52518

1. Versiyon: Mayıs 2025

Mizanpaj: TAVOOS
Sayfa Düzeni: TAVOOS

Şenyuva Mahallesi,Şeyhan Caddesi, No:11-C/13 Keçiören/Ankara

Tel.: 0530 366 8090

Eposta: bilgi@gab.org.tr

II. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI
GENÇ AKADEMİSYENLER KONGRESİ

ORTAK GELECEĞİN İNŞASI

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

10-15 ŞUBAT 2025
ÖZBEKİSTAN

Editörler:

Dr. Yunus KOCABIYIK
Cihad İslam YILMAZ
Nurşen ÇAĞLAK

SATIR
YAYINLARI

TAKDİM

Kültür, ilim ve gönül bağlarıyla birbirine kenetlenen Türk Dünyası'nın müşterek geleceğine dair umut ve vizyonun vücut bulduğu bir akademik zemin daha, ilim dünyasına armağan edilmiştir. Türk Dünyası'nın ortak tarih, kültür ve medeniyet birikiminden ilham alarak düzenlenen II. Uluslararası Türk Dünyası Genç Akademisyenler Kongresi, "Ortak Geleceğin İnşası" başlığı altında, farklı coğrafyalardan genç akademisyenleri ilmi bir zeminde buluşturmuş; düşünsel üretimin ve bilimsel dayanışmanın örnek bir tezahürüne ev sahipliği yapmıştır.

Kongre, yalnızca bir akademik toplantı değil; Türk Dünyası'nın farklı coğrafyalarından genç araştırmacıların, bilim insanlarının ve düşünce üreticilerinin bir araya geldiği, ortak bir aklın ve dilin inşasına katkı sunduğu bir istişare meclisidir. Bu yıl Özbekistan'ın ev sahipliğinde gerçekleştirilen kongrede bilimsel titizlikle hazırlanan bildirimler, sosyal bilimlerden mühendislik ve teknolojiye, eğitimden kültür ve sanata kadar uzanan geniş bir yelpazede, disiplinlerarası zenginliği yansıtmaktadır. Genç akademisyenlerin dinamizmini ve bilimsel donanımını ortaya koyan bu çalışmalar, bölgesel dayanışmayı ve bilim diplomasisini güçlendirecek niteliktedir.

Çeşitli kamu ve akademik paydaşların destekleriyle gerçekleştirilen kongremiz, genç araştırmacıların bilgi ve birikimlerini paylaşmalarına imkân tanırken, aynı zamanda Türk Dünyası'nda akademik iş birliklerinin güçlenmesine ve ortak akıl zemininde yeni projelerin filizlenmesine katkı sağlamıştır.

Düzenleme Kurulu olarak, bu anlamlı sürecin oluşmasında katkı sunan tüm bilim kurulu üyelerine, bildirimleriyle kongreye

iştirak eden değerli araştırmacılara, destek veren kurum ve kuruluşlara, organizasyonun her aşamasında fedakârca görev alan çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ederiz. Bu kitapta yer alan her bir bildiri, gelecekte Türk Dünyası'nın bilimsel ve kültürel iş birliklerine ilham kaynağı olacak bir değere sahiptir. Bu kongre aracılığıyla oluşan akademik etkileşimin, Türk Dünyası'nın ilim, kültür ve medeniyet yolculuğunda yeni iş birliklerine ve ortak başarılarla vesile olmasını umut ediyoruz.

Türk Dünyası'nın ortak mirası ve müşterek geleceği için atılan her adımın, ilim ve irfanla şekillenmesi temennisiyle...

Kongre Düzenleme Kurulu

İÇİNDEKİLER

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NDA ÇEVRE VE EKOLOJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ: COP29 SÜRECİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER	31
Halil Çeçen	
THE EVOLUTION OF THE SHARING ECONOMY	33
Abdrakhmanova D.R.	
ECONOMIC INTEGRATION OF TURKIC WORLD	35
Vusala Jafarova	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN KADIN VE AİLEYE YAKLAŞIMI	37
Nur ÇETİN	
ECONOMIC INTEGRATION WITHIN THE ORGANIZATION OF TURKIC STATES: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR A UNIFIED FUTURE	39
Sharifa Giritlioglu	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI ÜYE ÜLKELERİN LOJİSTİK SEKTÖRLERİNİN LOJİSTİK PERFORMANS ENDEKSİNE GÖRE ANALİZİ	41
ALİ BEDİR, ELGUN İBRAHİMLİ, GULOĞHLAN KAZIMOV	
ZİRVE DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: BÖLGESEL İŞ BİRLİĞİ VE KÜRESEL ETKİLER	43
Aidana BAKTYBEK KYZY	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI YAPISINDA "TÜRK HALKLARI İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ" İLAN EDİLMESİ	45
Ömer SARIASLAN	

BUHARA'DA TASAVVUFUN OLUŞMASINA KATKI SAĞLAYAN BİR MÜELLİF SUFİ EBÛ BEKİR MUHAMMED B. EBÛ İSHÂK B. YA'KUB EL-BUHÂRÎ EL-KELÂBÂZÎ (Ö. 380/990) VE ÖLÜME GETİRDİĞİ YORUMLAR	47
Vahit GÖKTAŞ, Murat İSMAİLOĞLU	
SERAHSİ (Ö. 483/1090)'NİN HADİS USÛLÜ	49
Feyza Gören	
FROM ASSERTIVE TO PASSIVE SECULARISM: TURKIYE AS A MODEL FOR A BALANCED STATE-RELIGION RELATIONSHIP IN THE TURKIC WORLD	50
Yılmaz Acar	
TÜRKLERİN İSLAM TARİHİNDEKİ İLK İZLERİ: FEDÂİLÜ'L-ETRÂK ESERİ VE ÖNEMİ	52
Veysel ELİŞ	
MEHMET ÂKİF ERSOY'DA AHLÂKIN KAYNAĞI PROBLEMİ	54
Rabia Nur Akmaz	
COOPERATION FOR INNOVATION BETWEEN TURKIYE AND AZERBAIJAN: EDUCATION, TECHNOLOGY, AND FUNDING	56
Halil Deligöz	
ELECTRICITY PRODUCTION AND RENEWABLE ENERGY IN TURKIC COUNTRIES	57
Huseyn Guliyev, Mehpara Heydarova	
ENERGY SUSTAINABILITY OF THE TURKISH TRANSPORTATION SECTOR IN LIGHT OF INDUSTRY 5.0	59
İpek Senem Gedikoğlu	
AZERBAIJAN'S INVESTMENT IN INFRASTRUCTURE	60
Mammadova F.A., Samedova.R.E.	
TÜRK CÜMHURİYETLERİNİN KARŞILIKLI DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİ İÇİN AYNA İSTATİKLERİ METODOLOJİSİNİN UYGULANMASI 61	
Rizvan İbrahimov	
COMPARATIVE ANALYSIS OF SEMANTIC OF SOMATİSM دل DEL "SOUL" IN THE POEMS "ISKANDER WALL" BY ALİSHER NAVOİ AND "BUSTAN" BY SAADİ SHİRAZİ	63
Feruzakhan Elshod kizi Tojikhujayeva	
SAFARNAMA ON SHAHİN FAZİL'S "DİVANS": TO UZBEKISTAN	65
Ilaha Sayavush gizi Dadashova	

POETICS OF MUNIS KHOREZMI'S HAMD QASIDA	67
Jobir Ismatilloev Nusratillo oglu	
ALÎ ŞÎR NEVÂÎ'NİN SEDD-İ İSKENDERÎ MESNEVÎSİNDE BİR VARLIK UNSURU OLARAK MEKÂN	69
Nilufar Tinchlikova	
GEÇMİŞİN HİKMETİNDEN GELECEĞİN İNŞASINA: ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA TASAVVUFİ DÜŞÜNCENİN YOL GÖSTERİCİLİĞİ (FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ ÖRNEĞİ)	71
M. Nurefşan Kapal	
ESKİ TÜRKLERDE YAPILAN SPORLAR VE GÜNÜMÜZDEKİ OLİMPİYATLARDAKİ YERİ	73
Seyhan PULLUKÇU	
TÜRK DÜNYASINDA SOSYAL GÜVENLİK HAKLARININ KOORDİNASYONU KONUSUNDA ÖNERİLER	75
Mehtap YÜCEL BODUR	
GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU VE TÜRK CEZA HUKUKU	77
Jamshid Alaudin	
ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ DEVLETİ'NİN ANAYASAL TEMELLERİ.....	79
Gulrukh DADAKHON KHASAN, Zeynep AYDOĞAN	
TÜRK DÜNYASI DEVLETLERİ ARASINDA KOLLUK İŞBİRLİĞİNDE YENİ FIRSATLAR	81
Enver KAŞLI	
TÜRKÇE DİL ÖĞRETİMİNDE İLETİŞİM ARACI OLARAK TÜRK ŞARKILARININ KULLANIMI KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ	82
Öğr.Gör.Gökhan Usal	
AZERBAIJAN MÜZİK SANATININ GELİŞİMİ	84
Aysel Asadova-Alakbarova	
KÂRİ NEVÂÎ: ALİ ŞÎR NEVÂÎ'YE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN BİR MÜZİK ESERİ	86
Abdullah Bera Kürtül	
"THE EMERGING GLOBAL ORDER AND THE OPPORTUNITY FOR THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA AND THE CAUCASUS TO REVIVE THE SILK ROAD THEME IN ART AND CULTURE"	88
Ana Yousefian	

THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON THE MANAGMENT OF CONSUMER BEHAVIOR IN TURKIC COUNTRIES	90
Fuad Shikhseyidov	
ETHICAL RESPONSIBILITIES OF INFLUENCERS IN KAZAKHSTAN AND TURKEY	92
Madina ZHANGAZİYEVA	
İNTERNET VE OYUN ALT KÜLTÜRÜNÜN GENÇLERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ	94
Bolatova Jannur	
BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSANİ GELİŞİM	96
KALİMA TAİMANOVA, MUSTAFA KOÇOĞLU	
ALFABELERİN ÖTESİNDEKİ SİYASET: TÜRK DÜNYASINDA ARAP ALFABESİNİN TARİHİ YOLCULUĞU VE ÖNEMİ	98
Mehmet Sıddık Özalp	
TÜRK DÜNYASININ ORTAK ALFABEYE GEÇİŞİ: SOSYAL MEDYA TARTIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ	100
MALİKA NURLANOVA	
TURK DUNYOSINING UMUMIY MULOQOT TILI	102
Ziyoyeva Irodaxon Umidjon qizi	
THE CONFERENCES CREATED THE 34-LETTER COMMON TURKIC ALPHABET	103
Oğuzhan Ferman	
THE IMPACT OF THE LITERARY ARTISTRY AND SOCIETAL CONTRIBUTIONS OF THE TATAR AUTHOR GABDULLAH TUKAY ON THE TURKIC WORLD	105
Fatıma Gimatdinova	
KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE YENİDEN YORUMLANMASI	107
Merve Nur SEZGİN	
REVIVING SHARED CULTURAL HERITAGE THROUGH VIRTUAL REALITY IN HIGHER EDUCATION ACROSS THE TURKIC WORLD	109
Jeyhun Amrahov	
NATIONAL CULINARY CULTURE AND FOLKLORE VALUES OF KAZAKHSTAN	111
Urmanbek TAGMANOV, Şevki ULEMA	

MUTFAK VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM: NİĞDE’NİN ALTAY KÖYÜ’NDEKİ KAZAK TÜRKLERİNİN MUTFAK KÜLTÜRÜ	113
Halil İbrahim KOÇ, Şinasi ÖZMEN	
ŞEYH GALİP’İN HÜSN Ü AŞK MESNEVİSİNDE TÜRK KÜLTÜRÜNE AİT BAŞLICA DEĞERLER	115
İbrahim Furkan Çal	
KAZAK TÜRKÇESİNDE ZAMAN KAVRAMI	117
Elmira KANAİBEKOVA	
“ET-TUHFETÜ’Z-ZEKİYYE Fİ’L-LUGÂTİ’T-TÜRKİYYE” AND AZERBAIJAN TURKISH COMMON USAGE COLOR NAMES	119
Ağayeva Zülfiye Ekrem’s daughter	
TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİNDE SANATIN YERİ VE ÖNEMİ	121
Babür Mirza Kamiloğlu	
TÜRK DÜNYASINDA KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM: KORKUT ATA TÜRK DÜNYASI FİLM FESTİVALİ ÖRNEĞİ	123
Tuna KUZUCAN	
KIRIM TATARLARI SÜRGÜNÜ BELLEĞİ OLUŞTURMADA RESİM SANATININ ROLÜ; RÜSTEM EMİNOV	125
Murat GÜRBÜZ	
ERCÜMENT EKREM TALÛ’NUN GÜN BATARKEN ROMANINDA OKSİDENTALİZM	127
Ayşegül SEKMAN	
EĞİTİM DİPLOMASİSİNDE TÜRK DÜNYASININ YERİ VE ÖNEMİ: TÜRKİYE BURSLARI ÖRNEĞİ	129
Tarık DEMİR	
SOFT POWER IN TÜRKİYE: CULTURAL DIPLOMACY IN THE TURKISH WORLD	131
Gabriel Enrique Sánchez Ramírez	
DIGITALIZATION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE BREAKTHROUGH IN KAZAKHSTAN’S DIPLOMACY	132
Milavsha KHAIPNAZAROVA	
MÜASİR AZƏRBAYCAN DİPLOMATİYASININ QAZANDIĞI UĞURLAR	133
Sadiqova İlahə Tofiq qızı	
KAMU DİPLOMASİ AKTÖRÜ OLARAK TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	134
Ferhat Can OZAR	

ÇAĞDAŞ TÜRK TİYATROSUNDA GELENEKSEL VE MODERN UNSURLARIN ETKİLERİNİN NAMIK KEMAL'İN POETİKA ANLAYIŞI VE TÜRK OYUN YAZARLIĞINDA SENTEZ ARAYIŞLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	135
Fusun ATAMAN, Cihan ATAKUL	
XX.YÜZYIL KAZAK EDEBİYATINDA TÜRKİSTAN TEMASI.....	137
Yeldos TOKTARBAY	
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE EDEBİYATININ AZERBAJCAN'DA ARAŞTIRILMASI.....	138
Ülker Samadova	
TÜRK İSLAM EDEBİYATINDA NÂBÎ'NİN HAYRİYYE'SİNDE YER ALAN DİNÎ UNSURLAR.....	140
Yusuf YILMAZ, Elmas Burcu KARATAŞ	
KARAHANLI TÜRKÇESİNDE "BOYUN" KELİMESİNİN KAVRAM ALANI	142
İSMAİL TALHA AYYILDIZ, SERPİL YAZICI ŞAHİN	
KAZAKİSTANLI ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK YAZMA YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	143
Oğuzhan OĞUZTÜRK	
"K" SESİNİN STANDART KIRGIZ TÜRKÇESİNDEKİ VE AĞIZLARDAKİ DURUMU	145
Nazgül ENTERİYEVA	
TÜRK SOYLU ÖĞRENCİLERDE İKİ DİLLİLİK: TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ.....	147
Mahmud Karabey	
JUAN GOYTİSOLO'NUN PROJEKSİYONUNA YANSIYAN OSMANLI'NIN İSTANBUL'U.....	149
Firdevs Eskin Deniz	
TÜRKİSTAN'DAN ANADOLU'YA TÜRK ŞEHİRCİLİK MİRASININ TARİHSEL BAĞLARI	151
Kerem Açıkkol	
TÜRK SOYLULARA TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİNDE ORTAK KÜLTÜR ÖGESİ OLARAK TAHİR İLE ZÜHRE DESTANININ B1 DÜZEYİNE UYARLANMASI	153
İlke ALTUNTAŞ GÜRİSOY, Tuğçe DAŞÖZ	

ÖR ALTAY KAZAK EDEBİYATINDAN ÖRNEKLER VE JADI ŞAKENULI	155
Bulbul Aidyn	
TÜRK DİZİLERİNİN TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	157
Elif AYDEMİR ÜRKER	
OTUZ YAŞ ALTI GENÇ ŞAİRLERİN ŞİİRLERİNDE PSİKOSOSYAL YANSIMALAR: TÜRK DÜNYASI ÖRNEĞİ	159
Fatih Yılmaz	
TEACHING THE MEDICAL LEXICON OF UZBEK LANGUAGE TO FOREIGN STUDENTS: LINGUISTIC-CULTURAL AND MODERN APPROACHES	161
Zukhra Israilova	
KAMU DİPLOMASİSİ KAPSAMINDA KIRGIZİSTAN'DA TÜRK FİLM HAFTASI DÜZENLENMESİNİN ROLÜ	163
Venera Narinova, Ayday Ömürbekova	
COMMON COMMUNICATION LANGUAGE IN THE TURKIC WORLD	165
Xoshimova Dilnoza Sobit qizi	
TÜRK DİZİLERİNİN TÜRK DÜNYASINDAKİ ETKİLERİ: TÜRKİYE'NİN EĞİTİM DİPLOMASİSİ FAALİYETLERİNDE TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNİN YERİ	167
Sezer Aksoy , Abdülkerim Pirim	
TURGUT ÖZAL DÖNEMİ TÜRK DÜNYASI POLİTİKALARI: LİDERLİK VİZYONU, YUMUŞAK GÜÇ-KİMLİK İNŞASI	169
Hülya Aslan	
THE IMAGE OF "MOTHER" AS A CONTINUATOR OF NATIONAL VALUES IN BUILDING A COMMON FUTURE IN THE WORKS OF O'TKIR HASHIMOV	171
Aziza Talipova	
GECE YAMAN UZUNDUR'DA İNSAN, MÂZİ, HAFIZA	173
Mürsade Meryem Kılıç	
FEHÎM-İ KADÎM'İN GAZELLERİNDE ANLAM VE DUYGU ARASINDAKİ İLİŞKİ	174
Tuğçe YAŞA TOPRAK	
TÜRK KÜLTÜR DÜNYASINA TASAVVUF VE SÛFÎLERİN TESİRİ	176
Muhammed KOÇ	

İMAM MÂTÜRİDÎ'DE ÖTEKİ	178
Esranur Tellioğlu	
DIGITAL RELIGIOUS SERVICES AND ISLAM: THE INTEGRATION OF METaverse IN THE TURKISH WORLD	180
Ahmet Alkan	
AZERBAJCAN'DA YABANCI YATIRIMLAR VE YATIRIM POTANSİYELİ	182
Alisultanov Reşad Aydınoviç	
MUNCUGLUTEPE NEKROPOLÜNUN METAL NESNELERİ (AZERBAJCAN)	184
Günay Bayramova	
TİMURLU MİRASININ BÂBÜRLÜ MİMARİSİNE YANSIMALARI	186
Fadime ÖZLER KAYA	
BİR İNGİLİZ TÛCCARIN GÖZÜNDEN 16. YÛZYIL TÛRKİSTAN'INA BAKMAK "NO MONEY, NO BREAD"	187
Ayşe Nur ALAGÖZ	
AHMEDÎ'NİN İSKENDERNÂMESİNDE BİLGİNİN ÖNEMİ VE BİLGE TİPLERİ	188
Betül AVCI	
EĞİTİM DİPLOMASİSİ VE TÛRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: TÛRKİYE CUMHURİYETİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN ULUSLARARASI KARDEŞ OKUL UYGULAMASININ EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİNE KATKISI	190
Duygu Mersin Aksoy, İdris Çampınar, Şeyma Şahingöz Sekmen, Tuba Korkmaz, Eda Doğankaya	
TÛRK DÛNYASINDA ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ EĞİTİMDE MOTİVASYONU VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİĞİ: TÛRKİYE ÖRNEĞİ	192
Ebru BOZDOĞAN,	
COMMON INTELLIGENCE ORGANIZATION IN THE TURKIC WORLD: A STRATEGIC NECESSITY	194
Cihad İslam YILMAZ	
TÛRKİYE'NİN EĞİTİM DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK TÛRKİYE BURSLARI : ÖZBEKİSTANLI ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ	196
Ayşegül BAYKAN	
DİJİTAL TEKNOLOJİNİN SİVİL HAVACILIK EKONOMİSİNE ETKİSİ	198
THE EFFECT OF DIGITAL TECHNOLOGY ON THE CIVIL AVIATION ECONOMY	198
Selçuk GÛN, Fatih ŞAHİN, Halime ALTUNIŞIK	

DİJİTAL OYUNLARDA ORTAK DEĞER EĞİTİMİ İMKÂNI	200
Meryem KARATAŞ	
CHAGATAI DICTIONARIES AND THE ISSUE OF THEIR TRANSITION TO MODERN ELECTRONIC FORMATS	202
Mahliyo Tuxtasinova	
GELENEKSEL TÜRK SPORLARINDA ETİK ANLAYIŞIN İŞLENİŞİ: ATLI CİRİT ÖRNEĞİ.....	204
Sinan AKDAĞ, Uğur KARCIOĞLU	
NAMIK KEMAL VE ABDULLAH KADİRÎ'DE BETİMLEYİCİ ANLATIM.....	206
Oysha Shukurova	
TÜRK DÜNYASINDA REPRESSİYA VE KASIM TINISTAN UULU	208
Sabırbek BÖRÜBAY	
TYPES OF MODELING VISUAL PERCEPTION IN THE TURKISH LINGUISTIC WORLDVIEW: SCIENTIFIC RESULTS.....	210
Amirova Nigorakhon Saidgani kizi	
RESMÎ DİL KARŞISINDA YEREL DİLLER.....	212
Kadriye Hökeleli Arıcı	
THE STRATEGİC ROLE OF TURKİSH DRONES IN THE KARABAKH WAR AND THE TRANSFORMATION OF TURKIYE–AZERBAIJAN RELATIONS	213
Chountagi BEKİR	
COMMON CULTURAL TIES ARE THE FOUNDATION OF COOPERATION AMONG TURKIC STATES	215
Umid Ergashev	
ÖZBEKİSTAN VE TÜRKİYE'NİN YUMUŞAK GÜCÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI.....	217
G'oziyev Ravshan Rustamovich, Marjona Raxmonova	
ORTA ASYA TÜRK DÜNYASINDA FAİZSİZ FİNANSMANA DUYULAN İHTİYAÇ VE İSLAMİ FİNANS ENSTRÜMANLARININ POTANSİYELİ: ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ.....	218
Adem Yıldırım	
ÖZBEKİSTAN VE TÜRK DEVLETLERİ'NDE 1990 SONRASI SOSYO EKONOMİK KALKINMA.....	220
Can BEKAROĞLU	

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATINDA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALARA YÖNELİK YENİ BİR YAKLAŞIM	222
Hulusi GÖLPINAR, Emre BALCI	
İSTİHDAM KAYGISI İLE GELECEKTEKİ İNSANA YAKIŞIR İŞ ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE KARİYER KAYNAKLARININ SERİ ARACI ROLÜ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	224
Ahmet AYZ, Emre Emrullah BOĞAZLIYAN	
KANATLARIN ÖTESİNDE: TAVUS KUŞU, KARGA, BAYKUŞ VE BÜLBÜLÜN TÜRK KÜLTÜRÜ VE İSLAM EDEBİYATINDAKİ İZLERİ	226
Pınar ÇİFTÇİ	
REVIVING DEAD LANGUAGES: BRINGING COPTIC BACK TO LIFE THROUGH THE HEBREW MODEL.....	228
Ahmet Kemal Talha Cagatay	
TÜRK DÜNYASI MASAL KÜLLİYATINA HAZIRLIK: TÜMAK ÖRNEĞİ	229
Mehmet Naci ÖNAL	
TÜRK LEHÇELERİNDE KÖKTEŞ KELİMELERİN TESPİTİNİN ÖNEMİ.....	231
Raziye Ersan	
MEVLÂNÂ LUTFÎ'NİN "ÜSTÜNE" REDİFLİ GAZELİNİN DİLBİLİMSEL İNCELENMESİ	233
Nilüfer KARADAVUT	
TÜRK DÜNYASINDA KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM	234
Şehriban AYGÜN	
TÜRK ÖĞRENCİLERE YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR : PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİNDE.....	236
Sinem SÖYLER	
ELICITING NOUN PHRASE MODIFICATION WITH YES-NO QUESTION PARTICLES IN TURKISH.....	238
Burçin KARABOLAT	
TÜRK DÜNYASI, TÜRK MEDENİYETİ VE MAHREMİYET	240
Betül ŞATIR	
MAVERAÜNNEHİR MÜFESSİRLERİNİN HURÛF-U MUKATTA' ALGISI	242
Mustafa Murat BATMAN	

SEMERKANT'TA İSLAMİ İLİM MERKEZLERİ.....	244
Zeyid KORKMAZ	
OLUMLU SOSYAL DAVRANIŞLARIN	
TÜRK İSLAM AHLAKINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	245
Volkan KUTLUCA	
SEBÎLÜRREŞÂD (SİRÂT-I MÜSTAKÎM) DERGISİNDE	
YAYINLANAN YAZILARDA TÜRKİSTAN	247
Tuğba TÜRKAN, Ramazan Furkan TÜRKAN	
ÇAĞATAY TÜRKÇESİ VE KLASİK EDEBİYAT GELENEĞİYLE	
YAZILMIŞ İKİ NA'T-I ŞERİF	249
Ramazan ÇELİK	
TÜRKİYE CUMHURİYETİ İDARÎ TEŞKİLATINDA	
TÜRK DÜNYASI FİKRİNİN YANSIMALARI	251
Halim Alperen ÇITAK	
LEGAL PROBLEMS OF INHERITANCE OF ACCOUNTS,	
EMOJIS AND AVATARS IN SOCIAL NETWORKS IN UZBEKISTAN.....	253
Akramov Akmaljon Anvarjon Ugli	
CROSS-BORDER DATA SHARING	
FOR MEDICAL RESEARCH: LEGAL BARRIERS	
AND OPPORTUNITIES	255
Imamalieva Diyora Imamali kizi	
HASSAS GRUPLAR AÇISINDAN YAŞLI MÜLTECİLERLERİN	
HUKUKİ SORUNLARI	257
Alper AKGÜL	
KIRGIZİSTAN'DA KIRKLAR DÜŞÜNCESİNİN	
KÜLTÜREL DEĞERİ	259
Öncel DEMİRDAŞ	
UYGUR TÜRKLERİNDE ÜÇ FİKRİ AKIM:	
İSLAMCILIK, TÜRKÇÜLÜK VE SOSYALİZM	260
İbrahim Kaşgar	
TÜRKLERDE GÖÇEBE YAŞAM VE PROSOSYAL DAVRANIŞLAR:	
DİNİ DEĞERLERİN TOPLUMSAL DAYANIŞMAYA ETKİSİ	262
Zehra Dağlıoğlu	
HANEFÎ FIKIH GELENEĞİNDE TÜRKİSTAN NEREYE DÜŞER:	
MÂVERÂÜNNEHİR HANEFÎ EKOLÜ KRİTİĞİ	264
İbrahim TÜRK	

SADRUŞŞERİA VE USUL DÜŞÜNCSİNİN TÜRK DÜNYASINA ETKİSİ	265
Yunus KOCABIYIK	
TÜRK DEVLETLERİ ARASINDA YABANCI YATIRIMLARIN GELİŞTİRİLMESİ: ÇIFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANTLAŞMALAR VE TAHKİMİN ROLÜ.....	267
Abdülkerim KÜÇÜK	
TÜRK DEVLETLERİ İLE DİĞER TÜRK DEVLETLERİNİN TABİİYETİNDEKİ KİŞİLER ARASINDAKİ YATIRIM UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ KONUSUNDA ORTAK BİR YAPI KURULMASI ÜZERİNE	269
Mustafa Alper ENER	
CENGİZ AYTMATOV'UN ESERLERİNDE HAFIZA, KİMLİK VE ÖZGÜRLÜK TEMALARI; MANKURT MİTİ VE KURT SEMBOLÜ	271
Serpil KARAKİRAZ	
TÜRK HALKLARI TARIMINDA MİTOLOJİK GOPADSHOH GÖRÜNTÜSÜ.....	273
Kamolova Nargiza Pölatbayevna	
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPREM SONRASI KARİYER İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ	275
Ahmet AYAZ, Oğuzhan KIRDÖK, Seval KIZILDAĞ ŞAHİN, Ramin ALİYEV, Özgür Osman DEMİR, Mehmet ŞAM, Emre Emrullah BOĞAZLIYAN, Yaşar ÖZBAY, Nurten KARACAN ÖZDEMİR, Fatih Furkan EĞRİTAŞ, Ayşegül İMİROĞLU, Fevzeddin GÖK	
PARTICIPATION OF WOMEN IN STATE AND NON-STATE INSTITUTIONS IN TÜRKİYE AND UZBEKISTAN	277
Normaeva Mashkhura Gulomovna	
TÜRK DÜNYASINDA TÜRKİYE MEZUNLARI: EKONOMİK KATKI.....	279
Ruxsora Muftillayeva	
TÜRK DÜNYASINDA HALI SANATININ KÜLTÜREL MİRASINA VE BİRLEŞTİRİCİ GÜCÜNE BİR BAKIŞ: HEREKE HALI VE İPEKLİ DOKUMA FABRİKASI	281
Fatma Nur GÜNGÖR	
TÜRK İSLAM SANAT GELENEĞİNDE RESİM SANATININ GELİŞİMİ	283
Sena TENGİZ	
TÜRK DÜNYASINDA ORTAK GELECEĞİN İNŞASI İÇİN KÜLTÜR VE SANAT POLİTİKALARI.....	285
Sümeyye ANIL	

EVRENSELÇİ DİKOTOMİ BAĞLAMINDA HÜSN Ü AŞK MESNEVİSİ	287
Berna İNALTEKİN, Nebi COŞKUN	
OSMANZÂDE AHMED TÂİB'İN HADİKATÜ'L-MÜLÛK'UNDA KLASİK TÜRK NESİR ÜSLUBU: DOĞUM VE ÖLÜMÜN ŞAİRANE İFADELERİ	289
Mustafa Yasin Başçetin	
KIZIL KIRGIN'IN EDEBİYYATA YANSIMASI: ULVİYE TAHİR'İN "ŞÜKRIYE TALEYİM" ROMANI ÖZELİNDE AZERBAYCAN KADINININ MÜCADELESİ	291
İlahe SEFERZADE	
"A COMPARISON OF SUAT IN TANPINAR'S HUZUR AND DOSTOYEVSKY'S HEROES: A CHARACTER ANALYSIS"	293
Dzejlana Johic	
BÜYÜLÜ GERÇEKÇİLİK ÖRNEĞİ OLARAK JUAN RULFO'NUN "PEDRO PARAMO" VE VAGİF SULTANLI'NIN "SAHRA SAVAŞI" ROMANLARINDA ÖLÜM	295
İlahe AHMEDOVA	
TOHIR MALİK'İN "ELVEDA ÇOCUKLUK" ESERİNDE ÇOCUKLUK ANILARININ SANATSAL İFADESİ	297
Kadirova Gulbokhor	
ERKEN DÖNEM HİRİSTİYAN VE MÜSLÜMAN TÜRK TÜRBE GELENEKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	298
Nurullah Haydar YURDUSEVEN	
TÜRK İNANÇ SİSTEMİNDE DİŞİ RUHLAR VE TANRIÇALAR	300
Dilara Elmas	
TÜRK MİTOLOJİSİNİN KOZMİK ATLASI: SAYILARIN VE SEMBOLLERİN ŞİFRELİ DÜNYASI	302
Gülten AKGÜL	
THE ROLE OF MEDITATION IN ACHIEVING SPIRITUAL AWARENESS: A COMPARATIVE STUDY OF SUFISM AND ZEN BUDDHISM	304
Noor Amalina Sharipuddin, Marmara Üniversitesi	
ARAP SEYYAHLARIN GÖZLEMLERİ İŞİĞİNDA TÜRK MİTOLOJİSİNDE TANRI TASAVVURU	306
Hacer ARSLAN	
TİMURLULAR ZAMANINDA ÂLİMLER VE MÜEDDİBLER	308
Özkan DAYI	

İRAN TARİH YAZICILIĞINDA TÜRK KARŞITI ÇARPITIMLAR	310
Ramezan K. SAHEBDİVANİ	
SON DÖNEM OSMANLI'DA BALKAN VE KAFKAS GÖÇMENLERİNİN TÜRKİYE'DE GEÇİCİ VE KALICI İSKÂN SORUNU VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI	312
FATMA İLHAN	
FRANSIZLARIN 1830'LARDA SURİYE'DEKİ TÜRK ALGISI	314
Fatih KARLIOĞLU	
MEVLÂNA MUİNÜDDİN MUHAMMED ZEMÇÎ İSFİZÂRÎ'YE GÖRE TİMURLULAR DÖNEMİNDE DARUGALARIN GÖREVLERİ	316
Muhammed Emin KOÇAK	
MOĞOLLAR DÖNEMİNDE BİR TÜRK İSLÂM ŞEHİRİ: BUHARA	318
Kurban DURMUŞOĞLU	
SÂMÂNÎLER VE KARAHLILAR DÖNEMİ TİRMİZ ŞEHİRİ	319
Arazgul REJEPOVA	
1570 EVVELİNDE KIBRIS VE TÜRKLER	321
Mustafa Kureyşi	
TÜRKİYE'NİN ASYA POLİTİKASININ KEŞMİR MESELESİNİN ÇÖZÜMÜNDE ROLÜ	323
Gülfem AKYILDIZ	
ŞEHİR PLANLAMA YOLUYLA TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİ İÇİN STRATEJİLER	325
Fatiha Nur Terlemez	
ANADOLU SELÇUKLU KERVANSARAYLARINDA TAŞÇI İŞARETLERİNİN KORUNMASI VE BELGELENMESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME.....	327
Ali Rıza Bilgin	
24 OĞUZ BOYUNUN TAMGALARININ SEMBOLİK AÇIDAN İNCELENMESİ	329
Sema YOZGAT	
BAĞIMSIZ TÜRK CUMHURİYETLERİ DEVLET ARMALARININ SEMBOLİK ANALİZİ	331
Büşra ARSLAN ÖCAL	
XIV. YÜZYILDAKİ MİSİR'DA TARİHİ YAZI ÖZELLİKLERİ	332
Amira MOHAMED	

ERKEN ORTA ÇAĞDA TÜRK SİKKELERİNDEKİ MOTİFLERİN UZUN DÖNEMLİ DEĞİŞİMİ (VII-X. YY)	334
Mukhammadiyar Ankabayev	
MEDENİYET İNŞASINDA ÖNCÜ BİR TECRÜBE OLARAK MÂVERÂÜNNEHİR	336
Ahmet ATEŞYÜREK	
SIRDERYA HAVZASINDAKİ DİNİ EĞİTİM YAPILARINDAN: KALJAN AHUN MEDRESESİ	338
Gulbanu KOSHENOVA	
ORTA ASYA MİMARİSİNDE CAMİ VE MİNARELER. ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ.....	340
Surayyo KHODJOEVA	
İŞĞALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRDƏ DAYANIQLI VƏ İNKLUZİV İNKİŞAFIN FORMALAŞMASINDA YENİ REALLIQLAR.....	341
Qubaxanova Günay Əli qızı, qr.M763a	
BUHARA REGİSTAN MEYDANIDAKİ ANTİK YAPILARIN TARİHİ	342
Boltaev Azam Khomidovich	
MUHAMMED SÂDİK'IN TEFSİR-İ HİLÂL İSİMLİ ESERİNİN TEFSİR TARİHİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	343
Murat Aktepe	
ON THE ACTIVITY OF NASIRKHAN TORA IN THE MOVEMENT AGAINST THE REQUISITION OF MARDIKERS IN 1916.....	345
Khomidov Dilshodbek Ilkhomjon ugli	
EMİR EDİGE'NİN NOGAYLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ALTIN ORDA'DAKİ ROLÜ	346
Akerke BABYRBEK	
COUP ATTEMPTS IN TÜRKİYE IN 2002-2015 AND THEIR CONSEQUENCES	348
Namig Mammadov	
AZERBAYCAN'DA YABANCI YATIRIMLAR VE YATIRIM POTANSİYELİ.....	350
Alisultanov Reşad Aydınoviç	
AZERBAYCAN ULUS İNŞA SÜRECİNDE KADİMLİK ARAYIŞI.....	352
Rizvan Asgarov	
TÜRKİYE VE AZERBAYCAN GÜVENLİK İŞ BİRLİĞİNİN İKİNCİ KARABAĞ SAVAŞI'NA ETKİSİ	354
Mehmet Tarık Copur	

DEBATING PEACE AGREEMENT BETWEEN ARMENIA AND AZERBAIJAN IN THE CONTEXT OF NATIONALISM AND BORDERS	356
Orkhan Valiyev, Elchin Huseynov	
AZERBAIJAN'DA TURİZMİN GELİŞMESİNDE TOPLUMUN ROLÜ: ŞEKİ VE ZAGATALA ÖRNEĞİ.....	357
İsmayilova Pervane Muhammed, Rüstemova Bahar Mehman	
TÜRK DÜNYASI ÜNİVERSİTELERİNİN TOPLUMSAL KATKI İŞ BİRLİKLERİ ÇERÇEVESİNDE EKONOMİK VE SOSYAL SORUNLARA ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI	359
Bilal ÇİLKAYA, Ali Davut ALKAN	
BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİ'NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE ÇİN HEGEMONYASI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR TARAMASI.....	361
Galip Afşın RAVANOĞLU, Muhammed ÇELİK	
JEOPOLİTİK REKABET: KÜRESEL GÜÇLERİN TÜRK DÜNYASI POLİTİKALARI	363
Ahmet Alan	
THE ATTRIBUTION OF CRIMINAL LIABILITY FOR FINANCIAL CRIMES CAUSED BY GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE: CAN CORPORATE CRIMINAL LIABILITY BE A SOLUTION IN THE UK?.....	364
Abdurrahman Goren	
TÜRKİYE'NİN TÜRK DEVLETLERİ İLE İLİŞKİLERİ VE TBMM'NİN 28.DÖNEMİNDE TÜRKİYE'NİN TÜRK DEVLETLERİ İLE PARLAMENTOLARARASI DOSTLUK GRUPLARI'NIN YÖNETİM KURULLARI	366
Esin YÜZBAŞI	
ORTAK KİMLİK İNŞASINDA DİN EĞİTİMİNİN ROLÜ.....	368
Hasan SÖZEN	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN İNSAN KAYNAKLARI POLİTİKALARI: 2040 VİZYONU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME.....	370
Faruk YAHŞİ	
THE HISTORICAL SILK ROAD AS A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR TURKIC COOPERATION.....	372
Nurzhanat Ametbek	

SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRK DÜNYASININ ENTEGRASYONU.....	373
Mehmet Gökhan Özçubukçu	
BÖLGESEL GÜÇ OLMA YOLUNDA TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN GELECEKTEKİ ROLÜ	375
Zhuldyz Kanapiyanova	
ENHANCING TURKIC WORLD COOPERATION THROUGH TOURISM: A SOCIAL CONSTRUCTIVIST PERSPECTIVE	376
Assad Mehmood Khan	
TRENDS IN KNOWLEDGE PRODUCTION IN CENTRAL ASIAN REGION: PROSPECTS AND CHALLENGES	377
Javed Zafar	
AVRUPA-TÜRKMENİSTAN İLİŞKİLERİ: İŞBİRLİĞİ VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ	378
Uzman. Derya SOYSAL	
NEIGHBOR OR FAMILY CIVILIZATIONS OF CENTRAL EURASIA?	380
Milad Hasanalizadeh	
MANAS SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİNDE YAYINLANAN ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	382
Seyil NAJİMUDİNOVA, Akif KORKMAZ, Salih KIRDEMİR, Elbek KALBEKOV	
KAZAK YAZAR BEYİMBET MAYLİN'İN 1930 YILINDAKİ "GÜÇ" (DERS KİTABI) TEMELİNDE DÖNEMİN EĞİTİM VE ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİN ANALİZİ.....	384
Erkinbek Turgunov	
PROGRAM EVALUATION OF INTERNATIONAL STUDENTS IN THE ELT DEPARTMENT: INSIGHTS FROM KAZAKHSTAN STUDENT TEACHERS USING STUFFLEBEAM'S CIPP MODEL.....	386
Ebru Melek Koç	
TÜRK DÜNYASINDA TERİM SORUNUNA KARŞI ORTAK BİR TERİM VERİ TABANI ÖNERİSİ.....	388
Süleyman Mete Dikmen	
POZİTİF BİLİM ÇERÇEVESİNDE İSLAM İKTİSADI İCRA ETMENİN İMKÂNI ÜZERİNE SORGULAMA.....	390
Yunus Emre AYDINBAŞ	
BAKÜ FATİHİ NURİ KİLLİĞİL PAŞA VE FAALİYETLERİ	392
Edanur KAYMAKÇI	

BÜYÜK TÜRKİSTAN'IN, BÜYÜK STRATEJİST KURUCUSU, BÜYÜK SULTAN MELİKŞAH	394
Yusuf Yılmaz	
MAVERAÜNNEHİR KÖKENLİ NEVAZİL ESERLERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	395
Abdumalik TUYCHIBAEV	
E-TİCARETTE E-İHRACATIN YERİ	396
Mehmet Çelebi CAN	
THE CURRENT SITUATION OF VULNERABLE EMPLOYMENT AS A SOCIO-ECONOMIC PROBLEM IN THE MEMBER STATES OF THE ORGANISATION OF TURKIC STATES	398
Ersin ERASLAN	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE ÜLKELERİ ARASINDA NEET ORANLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	400
Ali İhsan Balcı	
ÇİN'İN ORTA ASYA'DAKİ BORÇ TUZAĞI STRATEJİSİ: KALKINMA FIRSATI MI, YENİ BİR SÖMÜRÜ DÜZENİ Mİ?	402
Soner HAMZAÇEBİ	
TÜRKİYE'NİN ÜRETİM VE İHRACATINDAKİ BAŞARISININ TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİNE MODEL OLARAK ALINMASI: TÜRKMENİSTAN ÖRNEĞİ.....	404
Ejesh Hayydova	
YEREL MEDYADA DEĞERLER AKTARIMI: DİRİLİŞ ERTUĞRUL ÖRNEĞİ.....	406
Muhammed Sami BAYSAL	
SOSYAL GİRİŞİMCİLİK: TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE KALKINMA İÇİN YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR.....	408
Məmmədova Samirə	
TATAR INTELLECTUALS IN THE 100TH YEAR OF THE REPUBLIC.....	410
Gulnaz Safina	
2009 NAHÇIVAN ZİRVESİ: KARABAĞ MESELESİ HAKKINDA İLHAM ALİYEV'İN SÖYLEMLERİ.....	412
Emre Dağhan Tokgöz, Pelşin Kuruçay	
KAZAKİSTAN'DAKİ BİREYSEL EMEKLİLİK ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ETKİNLİK ANALİZİ	414
Akerke Urganishbay	

CASE PRESENTATION OF A WOMAN WHO EXPERIENCED SECONDARY INFERTILITY FOR 13 YEARS AND ACHIEVED NATURAL CONCEPTION FOLLOWING THE SURGICAL REPAIR OF A RECTOVAGINAL FISTULA.....	416
Sahila Safarova, Zamin İbrahimkhalilov, Azar İsmayilov	
TÜRK DÜNYASINDA DİN EĞİTİMİ ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK.....	418
Sümeýra ARICAN	
TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİNİN TÜRKİYEDEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SAYILARI AÇISINDAN ANALİZİ	420
Nurşen ÇAĞLAK	
İSLAMLAŞMAYLA DEVAM EDEN TÜRK İNANIŞLARININ DİJİTAL ÇAĞDAKİ YANSIMALARI: SOSYAL MEDYA PERSPEKTİFİ.....	422
Vildan Yurduseven Evci	
THE 1992 TURKIC-SPEAKING STATES HEADS OF STATE SUMMIT: A PIVOTAL MOMENT IN POST-SOVIET DIPLOMATIC AND REGIONAL INTEGRATION.....	424
Nigora KHODZHAMBERDIEVA	
BEING A CHILD IN UZBEKISTAN: A HISTORICAL PERSPECTIVE FROM THE PAST TO THE PRESENT	426
Şenay Şirin - Elif Mutaf - İlayda Çimen	
MEMORY OF NATIONAL PAIN: ATA-BEST COMPLEX.....	428
Bekbolotov Stalbek	
TÜRK İSLAM KÜLTÜREL MİRASININ ÖĞRETİMİYLE İLGİLİ DERS İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ: ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEKİ ARAPÇA DERSİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME	430
Yasin Yiğit - Mehmet Yenice	
“TÜRKMEN ELLER RESİM YAPMAYI ÖĞRENİYOR” PROJESİNE KATILAN ÇOCUKLARIN SANATSAL YÖNELİMLERİNİN BELİRLENMESİ.....	432
Adem ÖCAL	
SPOR DİPLOMASİSİNİN ENSTRÜMANI OLARAK GELENEKSEL TÜRK OKÇULUĞU.....	434
Şükrü Seçkin ANIK	
LEGAL REGULATION OF INTERNATIONAL AND FOREIGN ECONOMIC COOPERATION OF TATARSTAN.....	436
Aislyu Valiullina	

TÜRK DEVLETLERİ ARASINDA ENERJİ İŞ BİRLİĞİ: BÖLGESEL ENTEGRASYON İÇİN BİR ÇERÇEVE.....	438
Meram TATLI	
BLACK AND WHITE IN REINDEER PELT COLORS: A LINGUISTIC ANALYSIS OF COLOR TERMINOLOGY IN TUNGUSIC AND TURKIC LANGUAGES OF NORTHERN SIBERIA	440
Marcia Alejandra Castro Sepúlveda	
TÜRK DÜNYASI'NIN GELECEĞİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ	441
İhsan ÇAPCIOĞLU - Esra ÇAĞIRAN	
CONTRIBUTIONS OF AZERBAIJAN AND TURKESTAN TURKS IN THE CONTEXT OF FOREIGN RESOURCES DURING THE PERIOD OF NATIONAL STRUGGLE	443
Baycan Ateş	
ÖZBEK HALK ŞİVELERİ LUGATI'NDA AKRABALIK TERİMLERİ	445
Nurşen Gaye Altıntaş	
TURKIC RESISTANCE IN ANATOLIA DURING THE FIRST CRUSADE: THE ROLE OF THE BATTLEFIELD, LOGISTICS AND GEOGRAPHY	447
Necmettin AYAN	
MAVERAÜNNEHİR BÖLGESİ BAĞLAMINDA TEVİLAT'UL KURAN ADLI TEFSİRDE KIRAATLERİN TEVCİHİ	449
Sümeyye AYSU	
AZERBAJCAN'DA DİNİ ANLAMLI TOPONİMLER	451
Venera MUSTAFAYEVA	

II. ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASI
GENÇ AKADEMİSYENLER KONGRESİ

ORTAK GELECEĞİN İNŞASI

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Kongre Yürütücüsü

Genç Akademisyenler Birliği

Destekleyen Kurumlar

T. C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

Türkiye Maarif Vakfı

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

Yunus Emre Enstitüsü

Paydaş Üniversite ve Kurumlar

Ankara Üniversitesi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Bartın Üniversitesi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Erzurum Teknik Üniversitesi

Gazi Üniversitesi

Kayseri Üniversitesi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Sakarya Üniversitesi

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi

Taşkent Devlet Doğu Araştırmaları Üniversitesi

Türk Dünyası Parlamenterler Vakfı

Uluslararası Akademisyenler Derneği

Yalova Üniversitesi

Yıldız Teknik Üniversitesi

Kongre Onur Kurulu

- Dr. Abdullah ÇALIŞKAN, Türk Dünyası Parlamenterler Vakfı Başkanı
Abdullah EREN, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı
Prof. Dr. Abdurrahman ALİY, Yunus Emre Enstitüsü Başkanı
Prof. Dr. Ali Cengiz KÖSEOĞLU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Rektörü
Prof. Dr. Birol AKGÜN, Türkiye Maarif Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Bülent ÇAKMAK, Erzurum Teknik Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Eyüp DEBİK, Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Fahrettin ALTUN, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı
Prof. Dr. Hamza AL, Sakarya Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Kurtuluş KARAMUSTAFA, Kayseri Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI, Yalova Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mehmet SARIBIYIK, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Rektörü
Prof. Dr. Musa Kazım ARICAN, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mustafa Kasım KARAHOCAGİL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Rektörü
Prof. Dr. Naci BOSTANCI, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR Ankara Üniversitesi Rektörü
Serkan KAYALAR, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanı
Prof. Dr. Orhan UZUN, Bartın Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. R. Gulchehra Shavkatovna, Taşkent Devlet Doğu Araştırmaları Üni.
Rektörü
Prof. Dr. R. Cüneyt ERENOĞLU, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Rektörü
Prof. Dr. R. Islambek RUSTAMBEKOVİCH, Taşkent Devlet Hukuk
Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Uğur ÜNAL, Gazi Üniversitesi Rektörü

Kongre Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Abdulkerim YILDIRIM (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ÜNSAL (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Saim KILAVUZ (Mudanya Üniversitesi)
Prof. Dr. Almir FATİC (Sarajevo Üniversitesi-Bosna Hersek)
Prof. Dr. Anvarbek MOKEYEV (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-
Kırgızistan)
Prof. Dr. Arshi KHAN (Aligarh Muslim Üniversitesi-Hindistan)
Prof. Dr. Ayşen APAYDIN (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Azra ZAIMOVIC (Sarajevo Üniversitesi-Bosna Hersek)
Prof. Dr. Bakhtiyor RASULOV (Andijon Devlet Pedagoji Enstitüsü Rektörü)
Prof. Dr. B. Shahnez SOUMAYA (E. Abdülkadir İslami İlimler Üniversitesi-
Cezayir)
Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Cengiz BUYAR (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-Kırgızistan)
Prof. Dr. Dildora UMARKHANOVA (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi –
Özbekistan)
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. Eldar ASLANOV (Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi-
Azerbaycan)

Prof. Dr. Elman QULIYEV (Azerbaycan Pedagoji Üniversitesi-Azerbaycan)
Prof. Dr. Elnur Hasan MİKAİL (Kars Kafkas Üniversitesi)
Prof. Dr. Eyüp BAŞ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatih KOCA (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Fırat PURTAŞ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Gaybulla BABAYAR (Özbekistan Bilimler Akademisi)
Prof. Dr. Habibullaev Davlatjon YULCHİBOYEVİCH (Taşkent Devlet Hukuk
Üniversitesi)
Prof. Dr. Hamid LAHMAR (Sidi Mohamed Ben Abdellah Üniversitesi-Fas)
Prof. Dr. Hazratqulov Odilbek TURSUNOVICH (Taşkent Devlet Hukuk
Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim AYDINLI (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. İbrahim ERMENEK (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN (Başkent Üniversitesi)
Prof. Dr. İhsan ÇAPCIOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İldor TULYAKOV (Özbekistan Devlet Gelişim ve Strateji Merkezi)
Prof. Dr. Inom MAJIDOV Urishevich (Özbekistan Milli Üniversitesi)
Prof. Dr. İrfan ASLAN (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. İrfan AYCAN (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İsa HABİBBEYLİ (Azerbaycan Milli Elimler Akademisi)
Prof. Dr. İslambek RUSTAMBEKOV (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi-
Özbekistan)
Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Silk Road International Üniversitesi-
Özbekistan)
Prof. Dr. Jusup PIRIMBAEV (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-
Kırgızistan)
Prof. Dr. Kamalia MEHTİYEVA (Paris 1 Panthéon Sorbonne Üniversitesi-
Fransa)
Prof. Dr. Katerina TOSHEVSKA (SS. Cyril And Methodius-Kuzey
Makedonya)
Prof. Dr. Marufjon YULDASHEV (State Institute of Arts and Culture-
Özbekistan)
Prof. Dr. Mehmet ÖZDAMAR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa SARIBIYIK (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. Münire Kevser BAŞ (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. Narziev Otabel SADİEVİCH (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Neslihan KARATAŞ DURMUŞ (Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi)
Prof. Dr. Ramakrushna PRADHAN (Hindistan Guru Ghasidas
Vishwavidyalaya Ün.)
Prof. Dr. Rodziah Binti ATAN (Putra Üniversitesi-Malezya)
Prof. Dr. Said GULYAMOV (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi-Özbekistan)
Prof. Dr. Selçuk COŞKUN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)
Prof. Dr. Shuhrat SİROJİDDİNOV (Devlet Özbek Dili ve Edebiyatı Üni. –
Özbekistan)
Prof. Dr. Sönmez KUTLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Şahin AHMETOĞLU (Kırıkkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Şefika Şule ERÇETİN (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Zekeriya AKMAN (Kırıkkale Üniversitesi)

Doç. Dr. Adem YILDIRIM (Kırıkkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Damira JAPAROVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-
Kırgızistan)
Doç. Dr. Denis KUZNETSOV (Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler
Enstitüsü-Rusya)
Doç. Dr. Dilfuza JORAKULOVA (Semerkant Devlet Üniversitesi-Özbekistan)
Doç. Dr. Francirosy CAMPOS BARBOSA (São Paulo Üniversitesi-Brezilya)
Doç. Dr. Hasan Ali ÇELİK (Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi)
Doç. Dr. Kemal ŞAMLIOĞLU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehtap YÜCEL BODUR (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Obidjon SHOFIYEV (Termiz Üniversitesi-Özbekistan)
Doç. Dr. Oğuz GÖKSU (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. Tezcan ABASIZ (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi)
Doç. Dr. Tuba TOMBULOĞLU (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Doç. Dr. Zaur GASIMOV (Bonn Üniversitesi – Almanya)
Dr. Eduard EGAMBERDİYEV (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi-
Özbekistan)
Dr. Hamid SLİMİ (Kanada Dini Araştırmalar Merkezi-Kanada)
Dr. Hilola SHARİPOVA (Taşkent Devlet Hukuk Üniversitesi-Özbekistan)
Dr. Raziyaan ABDİEVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

Düzenleme Kurulu Başkanı

Dr. Yunus KOCABIYIK

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Oğuz GÖKSU
Doç. Dr. Hasan SÖZEN
Dr. Mustafa Alper ENER
Dr. Mustafa Murat BATMAN
Dr. Necmettin AYAN
Dr. Vahdeddin ŞİMŞEK
Dr. Ömer Faruk KARAMAN
Dr. Uğur KARCIOĞLU
Dr. Emre Emrullah BOĞAZLIYAN
Dr. Abdullah ÇELİK
Dr. Muhammad Ali TURDİALİEV
Dr. Volkan KUTLUCA
Arş. Gör. Tuğba TÜRKAN
Öğr. Gör. Cihad İslam YILMAZ
Öğr. Gör. Nurşen ÇAĞLAK
Öğr. Gör. Zeyid KORKMAZ
Seher ARIK
Şükrü ÇETİN
Dr. Ali Asqarhon KOSİMOV
Akmaljon AKRAMOV
Diyora İMAMALİYEVA
Elnora İNAMDJANOVA

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NDA ÇEVRE VE EKOLOJİ ALANINDA İŞBİRLİĞİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ: COP29 SÜRECİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER

Halil Çeçen

Dr. Öğr. Üyesi

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, Türk Devletleri Teşkilatı'nda (TDT) yeşil dönüşüm alanında elde edilen güncel gelişmeleri, TDT'ye Üye Devletlerden olan Azerbaycan'da 11-22 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) 29. Taraflar Konferansı'ndaki (CoP29) gelişmeler temelinde incelemektir. Bu çerçevede TDT'nin resmi belgeleri ve uluslararası hukuk belgeleri incelenmiş ve literatür taraması gerçekleştirilmiştir.

Türk Dünyası 2040 Vizyonu'nda (2040 Vizyonu), Üye Devletler arasında yenilenebilir enerji yatırımlarının artırılması, temiz/yeşil enerji alanında işbirliği ve çevre dostu finansman araçlarının artırılması hedefler arasında yer almaktaydı. Aynı zamanda Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı (IRENA) gibi uluslararası kuruluşlarla yakın işbirliği kurma, 2040 Vizyonu hedefleri kapsamında belirtilmekteydi.

6 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te gerçekleştirilen TDT'nin On Birinci Zirvesi'nde, Türk Yeşil Finans Konseyi'nin kurulmasına ilişkin Mutabakat Zaptı ve Türk Yeşil Vizyonu imzalanmıştır. Bu gelişmeleri takiben Azerbaycan'da gerçekleştirilen CoP29'da, 2040 Vizyonu çerçevesinde önemli ilerlemeler elde edilmiştir. Öncelikle "Çevre ve Ekoloji Bakanları Arasında İşbirliği"nin birinci toplantısı, CoP29'da gerçekleştirilmiş ve iklim değişikliği alanında Üye Devletler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesinin öne-

mi vurgulanmıştır. Cop29’da, “TDT İklim, İnovasyon, Yeşil Ekonomi ve Ticaret Ortaklığının kurulmasına ilişkin Bakü Bakanlar Bildirgesi” imzalanarak yeşil ekonomi geçişine destek olunması hedeflenmiş ve ayrıca “TDT İklim Dirençli Köyler Forumu’nun Kurulmasına ilişkin Ortak Deklarasyon” imzalanmıştır. Bir diğer önemli gelişme ise, 2040 Vizyonu temelinde TDT ile IRENA arasında görüşme yapılarak, yenilenebilir enerji alanında işbirliğinin güçlendirilmesi hususunda iki organizasyon arasında mutabakata varılmıştır.

Sonuç olarak, CoP29 süreci TDT’ye Üye Devletler arasındaki iklim değişikliği ile mücadele ve yeşil ekonomiye geçiş alanlarında işbirliğini artıracak gelişmelere ev sahipliği yaparak, 2040 Vizyonu hedeflerinin elde edilmesi adına önemli bir organizasyon olmuştur. Bu çerçevede, TDT’ye Üye Devletler arasında yeşil ekonomiye geçişin gerçekleştirilmesi amacıyla, ulusal düzeydeki yerel yönetimler, hükümet dışı örgütler ve şirketler gibi aktörler arasındaki işbirliklerinin de teşvik edilmesiyle, TDT’nin iklim değişikliği ile mücadele alanındaki stratejisi ileriye götürülebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, iklim değişikliği ile mücadele, yeşil ekonomi, CoP29, Türk Yeşil Vizyonu, Türk Dünyası 2040 Vizyonu.

THE EVOLUTION OF THE SHARING ECONOMY

Abdrakhmanova D.R.

Associate professor, Volga Region State University of Physical Culture,
Sports and Tourism

Due to the transition to the sixth technological mode, classical economic relations have been transformed, new markets and business models have emerged, which is directly reflected in macro-economic indicators. Prudent models of production and consumption that correspond to the concept of sustainable development are of particular importance. This scientific study examines the development of a new business model of the 21st century based on the use of digital platforms. As the sharing economy is changing the competitive environment in a wide and ever-growing range of industries, all businesses need to understand the characteristics of the sharing economy and respond to them strategically. The study object is the sharing economy. The research subject is the prerequisites and factors of the sharing economy growth in Russia and in the world. The aim of the research is to determine the nature of the development of the sharing economy volume, its factors and main sectors. The methodological basis of the research is the integrated use of a wide range of scientific cognitive methods: analysis, synthesis, abstraction, comparison, dialectical, economic, statistical and other methods that provide an idea of the content of processes and current trends in the sharing economy development. The study revealed a positive trend in the sharing economy, which is influenced by factors such as the development of the platform economy, peer-to-peer interactions, the trust economy and reputational capital. The most frequently used sharing platforms in Russia and other countries are considered. In addition, it is concluded that cyberspace makes it possible to create an entire digital ecosystem in which corpora-

tions and households build trust and their reputational capital. The obtained result can be used in the development of the sharing economy general concept the interest in the study of which is picking up steam among scientists and business representatives.

Keywords: sharing economy, platform economy, reputational economy, peer-to-peer interaction, prudent use of resources.

ECONOMIC INTEGRATION OF TURKIC WORLD

Ph. D. Vusala Jafarova

Head of Turkic World Research Center

Center for Analysis of Economic Reforms and Communication of the
Republic of Azerbaijan

Abstract

Intra-regional trade among Turkic states is projected to surpass \$45 billion in 2024, reflecting the success of ongoing efforts to foster economic integration. The Turkic States Economic Forum 2024 in Baku and the 11th OTS Summit in Bishkek were pivotal in advancing discussions on economic cooperation, sustainable development, and digital innovation. Key initiatives include reducing trade barriers, streamlining customs procedures, and advancing joint infrastructure projects, particularly in transport and energy networks, which are expected to enhance regional connectivity.

The economic integration of the Turkic States is priority in the agenda of the Organization Turkic States. The economic integration of the Turkic world has gained momentum in recent years, with substantial progress in trade, economic cooperation, and collective growth. For the first three quarters of 2024, the combined GDP of the Organization of Turkic States (OTS) members reached approximately \$1.456 trillion, accounting for 2.7% of the global GDP, which is projected at \$54 trillion for the same period. OTS member states have outpaced the global economy with an average GDP growth rate of 4.5%, surpassing the global average of 3.0%. This demonstrates the resilience and potential of the Turkic world in a globally interconnected economy.

In terms of trade, OTS members achieved a trade turnover of \$868 billion (excluding Turkmenistan and TRNC) in the first nine months of 2024, representing 3.37% of the estimated global trade volume of \$24.75 trillion for the same period. Turkmenistan, de-

spite its exclusion from the primary aggregate, has seen substantial trade, particularly with countries like Russia, China, and Uzbekistan, with trade with Uzbekistan alone amounting to \$867.8 million.

Although the OTS countries hold a modest share of global GDP, they exhibit strong growth prospects, well above the global average. Through strategic collaborations, innovation, and a commitment to shared economic prosperity, these nations are poised to strengthen their economic influence on the global stage, ensuring sustainable long-term development for the Turkic world.

Keywords: Economic Integration, Turkic World, OTS, GDP Growth, Trade Turnover, Regional Cooperation, Infrastructure Development, Sustainable Growth

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN KADIN VE AİLEYE YAKLAŞIMI

Prof. Dr. Nur ÇETİN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı, İİBF Dekanı

SSCB'nin çöküşüyle Avrasya'daki uluslararası sistem ve özellikle Türk Dünyası yeni bir şekil almıştır. Orta Asya'da dört ve Kafkaslarda bir olmak üzere beş Türk devleti bağımsızlığını ilan etmiştir. Uluslararası sistemin yeni bir döneme girdiği bu yıllar, Türkiye ve yeni bağımsızlığını kazanan Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan için büyük heyecan yaratan bir dönem olmuştur.

Türk Devletleri Teşkilatı, Türk devletleri arasındaki çok boyutlu ilişkilerin en önemli örneklerinden biridir ve gelişmesinde farklı evrelerden geçmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin öncülüğünde 1992 yılında Ankara'da düzenlenen Türk Dili Konuşan Devletler Devlet Başkanları Zirvesinden başlayarak, 2009 yılında imzalanan Nahçıvan anlaşmasıyla Türk Konseyi(Türk Keneşi)ne dönüşmüştür ve Türk Dünyası arasındaki işbirliğinin temelleri atılmıştır. 12 Kasım 2021'de İstanbul'da düzenlenen Zirvede "Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi" olarak bilinen konseyin adı "Türk Devletleri Teşkilatı" olarak değiştirilmiştir. Bu gelişme şekilsel, kurumsal ve zihinsel değişimi göstermektedir.

Tarih boyunca Türk milletinin hür yaşamasında ve farklı coğrafyalarda birçok devlet kurma başarısında önemli bir faktör olan kadına verilen değer ve kadının toplumdaki yerinin sağladığı bütünlüktür. Türk milletinin varlığını sürdürmesi, güçlenmesi, milli ve manevi değerlerin aktarılması, vatan için canını feda etmeye hazır evlatların yetişmesinde, kadınların önemi ve rolü büyüktür. Bugünlerde de toplumların kalkınmaları ve refah, barış ve istikrar içinde yaşayabilmeleri için kadın ve aileye büyük önem

atfedilmektedir. Kadınların kalkınmada oynadığı rol, toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan gelişiminde kritik bir öneme sahiptir. Kadınların eğitim düzeyi, istihdam oranları, sağlık hizmetlerine erişim gibi faktörler, bir ülkenin kalkınma seviyesini belirleyen önemli göstergelerdir.

Bu çalışmada Türk kültüründe ve devlet geleneğindeki kadının rolünden yola çıkarak, mevcut şartlarda kadının kalkınmadaki rolü ele alınacaktır; Türk Devletleri Teşkilatı'nın gelişmesi ve yapısı incelenerek, kabul edilen, imzalanan belgeler üzerinden kadın ve ailenin bu yapı içindeki konumu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, Türk dünyası, kadın, aile, Türk kültürü

ECONOMIC INTEGRATION WITHIN THE ORGANIZATION OF TURKIC STATES: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR A UNIFIED FUTURE

Ph.D Sharifa Giritlioglu

Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Faculty of Economics, Management and Law, Department of International Relations

Abstract

The integration of Turkic states within the Organization of Turkic States (OTS) represents a crucial step in fostering regional cooperation and shaping a unified future. Economic collaboration serves as the foundation for political and cultural unity, making it vital to examine the economic aspects of this integration. The need for a comprehensive analysis of economic integration processes among OTS member states is evident. Despite significant efforts to boost connectivity, trade, and investment, challenges such as policy disparities and uneven economic development persist. Our research reveals that, although progress has been made in intra-regional trade and investment, gaps in policy alignment and infrastructure hinder the achievement of integration goals. Using a mixed-methods approach, this study combines quantitative analysis of trade flows and investment patterns with qualitative reviews of policy documents. The findings demonstrate the transformative potential of economic integration within the Turkic World, positioning it as a significant player in regional prosperity and geopolitical influence. By addressing collaboration barriers, member states can enhance their collective resilience and emerge as a dynamic economic force on the global stage. These insights provide essential guidance for policymakers and contrib-

ute meaningfully to discussions on regional integration and sustainable development.

Keywords: Organization of Turkic States, Economy, Integration, Turkic World

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI ÜYE ÜLKELERİN LOJİSTİK SEKTÖRLERİNİN LOJİSTİK PERFORMANS ENDEKSİNE GÖRE ANALİZİ

ALİ BEDİR

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İşletme (İktisat) Pr., İstanbul, Türkiye

ELGÜN İBRAHİMLİ

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İşletme (İktisat) Pr., İstanbul, Türkiye

GULOĞHLAN KAZIMOV

Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İşletme (İktisat) Pr., İstanbul, Türkiye

Özet

Günümüzde küreselleşme ve giderek artan teknolojik ilerlemeler, uluslararası ticaretin giderek artmasına ve rekabet ortamının daha da keskin hal almasına sebebiyet vermiştir. Bu durumda ülkelerin ekonomik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için lojistik performanslarını iyileştirmesi ve bunun somutsal olarak ölçülmesi ihtiyacı oluşmuştur. Lojistik Performans Endeksi bu isteğin karşılanmasına yönelik uluslararası kabul gören bir endekstir. Lojistik Performans Endeksi genellikle 2 senede bir Dünya Bankası'nın resmi sayfasında yayınlanmaktadır ve ülkelerin bu endeksten aldığı skorlar yatırımcıların, uluslararası firmaların ve politika yapıcıların kararlarında önemli bir yere olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı Türk Devletleri Teşkilatı üye ülkeleri olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye ve Özbekistan'ın lojistik performans endeks değerlerini analiz etmek ve bu skorların daha da iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktır. Çalışmada Lojistik Performans Endeksi genel skorlarının yanı sıra bu skoru oluşturan altı adet alt kaleme ait skorlar da analiz edil-

miştir. Oluşturulan tablolarda görülmektedir ki, lojistik performansının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla Türkiye, Kazakistan ve Özbekistan, en düşük olduğu ülkeler ise Azerbaycan ve Kırgızistan'dır. Söz konusu ülkelerin bu alanda yapacağı iyileştirmeler bu ülkelerin dış ticaretini daha kolay ve etkin bir biçimde gerçekleştirmesini sağlayacağı gibi rekabet avantajının da kazanılmasına etki edecektir. Bu nedenle, ülkeler bu alana daha çok yatırım yapmalı ve ortak projeler üretmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, Lojistik Performans Endeksi, Lojistik

ZİRVE DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: BÖLGESEL İŞ BİRLİĞİ VE KÜRESEL ETKİLER

Aidana BAKTYBEK KYZY

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü (Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi)

Bu çalışma, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) çerçevesinde zirve diplomasisinin bölgesel iş birliği ve küresel etkiler üzerindeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye'nin tam üye olduğu; Macaristan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkmenistan ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın gözlemci statüsünde bulunduğu bir uluslararası kuruluş olarak, Türk dili konuşan ülkeler arasında işbirliği sağlamayı amaçlamaktadır. Bugüne kadar TDT 11 Zirve Toplantısı gerçekleştirmiştir. Bu zirveler, teşkilatın jeopolitik hedeflerini hayata geçirmek, bölgesel iş birliğini pekiştirmek ve uluslararası etkisini artırmak için kritik bir araç haline gelmiştir. Devlet veya hükümet başkanlarının, diğer ülkelerle veya bölgesel ve küresel aktörlerle doğrudan ve üst düzey bir etkileşim içinde olduğu bir diplomasi türü olarak tanımlanan zirve diplomasisi, küresel güçler arasındaki rekabetin arttığı bu dönemde daha belirginleşmiş ve TDT'nin dış politika stratejilerinde önemi vurgulanmıştır.

Çalışma, Türk Devletleri Teşkilatı'nın gerçekleştirdiği zirveleri inceleyerek, bu süreçlerin bölgesel güvenlik, ekonomik iş birliği ve kültürel entegrasyon gibi alanlarda nasıl etkin bir diplomatik araç olarak kullanıldığını analiz etmektedir. Bulgular, zirve diplomasisi süreçlerinin TDT'nin uluslararası ilişkilerde daha görünür ve etkili bir aktör olmasına katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca, zirve toplantılarının, katılımcı devletler arasındaki güveni pekiştiren ve

iş birliğini derinleştiren önemli bir diplomatik araç olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, nitel bir yöntemle gerçekleştirilen literatür taraması ve doküman analizine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zirve Diplomasisi, Zirve Toplantıları, Türk Devletleri Teşkilatı

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI YAPISINDA “TÜRK HALKLARI İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ” İLAN EDİLMESİ

Ömer SARIASLAN

Öğretim Görevlisi, Kafkas Üniversitesi

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı fikri, 2009 yılında hayata geçirildi. Böylelikle Nahçıvan Anlaşmasıyla kuruluş aşamasını tamamladı. Türk Devletleri Teşkilatı; Uluslararası Türk Akademisi, TÜRK-SOY, Türk Kültür ve Miras Vakfı, TURKPA, TTSO ve Türk Yatırım Fonu gibi kurumların çatı örgütü haline geldi. Kuruluşundan günümüze Asya ve Avrupa'dan devletlerin birliğe dahil edildiği uluslararası Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), birçok farklı alanda faaliyetler yürütmektedir. Siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel işbirliği hukuk sahasında da geliştirilmektedir. Adalet Bakanlıkları düzeyinde projeler, hâkim kurulları, yargı ağı sistemleri, noterler, Başsavcılıklar Şurası, Şuşa'daki “Yüksek Mahkemeler Konferansı” bazı ortak girişimlerdir. Bizce Teşkilatı güçlendirmeye yönelik yeni hukuki adımlar atılmalıdır. Türk halklarının örf adet hukukunda ve başta Göktürk Yazıtları olmak üzere yazılı eserlerinde yakınçağa ait insan hakları kavramları sıklıkla yer almaktadır. Türklerde erken dönemde ortaya çıkan insan haklarını tanıma, koruma ve gerçekleştirmeye yönelik kavramlardan bazıları; töre (anayasa), kurultay, hakanın töreye uygun davranması, hesap verilebilirlik, kanunla memleketi tanzim etme, örfün ve kanunun herkes için bağlayıcılığı, doğru kanun, devlet düzeni, adalet, hakkaniyet, doğal haklar, sosyal adalet ve sosyal refahtır. İnsanı yücelten, devleti sınırlandıran ve iktidarı hukuka tabi kılan mirası korumak ve günümüze taşımak için TDT'nin kavramları bütüncül bir belgede toplamasını ve komiteler kurmasını önermekteyiz. Çalışmadaki amacımız, Türk halklarının taşıdığı insan

hakları ve hukuk devleti anlayışının TDT yapısında normatif boyuta geçerek, insan haklarını koruma sistemlerine yeni bir yaklaşım getirmek adına, “Türk Halkları İnsan Hakları Sözleşmesi” hazırlanıp ilan edilmesidir. Çalışmamızda, Türk halklarına özgü önemli külliyyatın “İnsan Hakları Sözleşmesi” haline getirilmesinin insanlığa ve Türk Devletleri Teşkilatı’nın geleceğine dair katkısını inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Örf-Adet Hukuku, Göktürk, İnsan Hakları Sözleşmesi, TDT.

BUHARA'DA TASAVVUFUN OLUŞMASINA KATKI SAĞLAYAN BİR MÜELLİF SUFİ EBÛ BEKİR MUHAMMED B. EBÛ İŞHÂK B. YA'KUB EL-BUHÂRÎ EL-KELÂBÂZÎ (Ö. 380/990) VE ÖLÜME GETİRDİĞİ YORUMLAR

Prof. Dr. Vahit GÖKTAŞ

Dr. Murat İSMAİLOĞLU

*Canı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne niza eyleyeyim ol ne senindir ne benim.*

Fuzuli

"Canı Sen aldıktan sonra ölmek şeker benzer. Seninle olduktan sonra ölüm, tatlı candan da tatlıdır." Mevlânâ, (Gölpınarlı, Mevlânâ, İst. 1959, s.134.)

Özet

Orta Asya İslam medeniyetinin yapı taşlarında biri olan Kelâbâzi (v.380/990) hicri IV. asırda Buhâra'da yaşamış; erken dönem tasavvufunun en önemli isimlerindendir. O, tasavvufu sistemleştiren, ilk defa tasavvufi kavramları sistematik olarak ele alan müellif sufilerden biridir. O'nun *Ta'arruf* isimli eseri tasavvuf tarihinin en önemli klasiklerindendir. Onun diğer önemli özelliği ise ilk defa hadislere tasavvufi şerh yapan biri olması dolayısıyladır. *Bahru'l-Fevâid* Kelâbâzî'nin 223 hadisi şerh ettiği, tasavvufi şerh kitabıdır. Onun hadis-i şeriflere getirmiş olduğu yorumlar günümüzde de orijinalitesini korumaktadır. Ölümün bayram olarak telakki edilmesi fikri daha ilk dönemde Kelâbâzî'de vardır. Kelâbâzi *"Ben, yapmasını dilediğim hiçbir şey hakkında mü'minin ölümü karşısındaki tereddüdüm gibi tereddüt etmedim."* hadisini uzunca ve orijinal bir şekilde yorumlar. *"Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uykusunda iken canlarını alır"* (Zümer, 42) ayetini tefsir eder.

Ölüm ve ölüm sonrası bazı hallerle ilgili bilgiler verir. “*Ölüye evinde eziyet veren şey, kabrinde de eziyet verir.*” hadisini değerlendirir ve kabir azabı ve rahatlığıyla ilgili bilgiler verir. Bir kısım evliyanın ölümündeki son halleri ve öldükten sonraki ilk halleriyle ilgili önemli menkıbeler anlatır. Ölümü bir yerden başka bir yere intikal olarak değerlendirir. Bu tebliğde bugünkü Özbekistan sınırları içinde yaşamış; ilk dönem sûfi müelliflerinden biri olan Kelâbâzi'nin kısaca hayatı ele alındıktan sonra insan hayatının ve medeniyetin en önemli realitesi olan ölüme getirmiş olduğu yorumlar günümüze ulaşan iki eserinden yola çıkılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kelabazi, Buhârâ, ölüm, hayat, yorum, tasavvuf

SERAHSÎ (Ö. 483/1090) 'NİN HADİS USÛLÜ

Feyza Gören

Doktorant, Cardiff University

Son zamanlarda, Hanefîlerin kendine özgü bir hadis metodolojisine sahip olduğu iddiası literatürde öne çıkmış ve üzerine önemli akademik çalışmalar yapılmıştır. Hanefî usûlünün gelişiminde kilit figürler olan Serahsî ve eseri *Mebûsût* da bu bağlamda çok sayıda çalışmanın odağı olmuştur; ancak onlarla ilgili bazı konular hâlâ daha fazla araştırmaya açıktır. Devam etmekte olan doktora çalışmamda, o konuları keşfetmek amacıyla Serahsî'nin *Mebûsût*'undaki hadis usûlünü incelemekteyim.

Bu çalışmada, genel olarak *Mebûsût*'un tüm bölümlerinin yanı sıra, biri ibâdât diğeri muâmelât olmak üzere iki bölümüne derinlemesine odaklanılmakta ve bunlar, Serahsî'nin *el-Usûl*'ündeki teorik çerçeve ile karşılaştırılmaktadır. Bu analiz, *Mebûsût*'un üzerine yazılmış olduğu Hâkim (ö. 334/945)'in *el-Kâfî*'si ve Şeybânî (ö. 189/805)'nin özellikle *el-Asl*'ı olmak üzere, *Zâhir'ul-rivâye*'leri ile daha fazla bağlam sağlayan birkaç önemli hadis kaynağını takip etmek suretiyle güçlendirilmektedir. Söz konusu çalışma, *Mebûsût*'daki hadislerin hem metin hem de rivayet unsurlarını inceleyen farklı açılardan kategorize edilmiş bir yapı üzerine kurulmaktadır.

Bu sunumda, öncelikle araştırmanın kapsamı ve metodolojisi özetlenecektir. Daha sonra şu ana kadar elde edilen bazı temel bulgular sunulacak ve özellikle Serahsî'nin hadis usûlündeki mezhepler ve disiplinler arası bütüncül yaklaşımı açısından taşıdığı özgünlük, bu kongrenin teması olan "ortak geleceğin inşası" bağlamında vurgulanacaktır. Bu özgünlüğün, günümüz akademik çalışmalarına ışık tutacak bir netlikte anlaşılması, öncelikle ayrıştırıcı yanlış anlamaların giderilmesi, daha sonra aynı çizgide gelişerek devam edebilmemiz için oldukça elzemdir.

Anahtar Kelimeler: Serahsî, usûl-ü hadis

FROM ASSERTIVE TO PASSIVE SECULARISM: TURKIYE AS A MODEL FOR A BALANCED STATE- RELIGION RELATIONSHIP IN THE TURKIC WORLD

Yılmaz Acar

Graduate Student

University of Chicago

Abstract

This paper explores the evolution of secularism in Türkiye and its implications for the Turkic world, arguing that Türkiye's passive secularism offers a constructive model for achieving a balanced state-religion relationship. Using Ahmet T. Kuru's theoretical framework, the study examines Türkiye's transition from Kemalist assertive secularism, characterized by strict state control over religion and the suppression of public religious expressions and practices, to a more inclusive and accommodating approach under the leadership of the AK Party since 2009. Reforms in education, public dress codes, and the recognition of the evolving role of Sufi orders and religious communities (tariqats) have enabled Türkiye to revitalize its cultural and religious heritage, promoting societal pluralism while maintaining state neutrality.

The paper contrasts Türkiye's passive secularism with the assertive secularism inherited from Soviet Marxist policies, which marginalized Islam from public discourse, severing communities from their moral and cultural roots. This atheistic legacy hindered the development of cohesive societies in Central Asia, leaving a void in ethical and spiritual dimensions essential for social progress and civil society formation. Passive secularism, by accommodating the public visibility of religion and respecting human rights, offers a human rights-friendly alternative capable of strengthening civil society and fostering long-term societal cohesion.

Turkiye's experience demonstrates how integrating historical and cultural legacies into governance can foster a pluralistic and vibrant society. The study proposes that Central Asian Turkic states adopt a passive secular approach to harmonize state-religion relations, diversify their cultural and religious life, and develop a shared vision for the future. The Turkic world can move beyond authoritarian secular models and cultivate sustainable political independence rooted in societal harmony and cultural richness by reconnecting with their shared religious and cultural heritage.

Keywords: Passive Secularism, Assertive Secularism, Religion and Politics, Turkic World, Cultural Legacy, Civil Society Formation

TÜRKLERİN İSLAM TARİHİNDEKİ İLK İZLERİ: FEDÂILU'L-ETRÂK ESERİ VE ÖNEMİ

Veysel ELİŞ

Dr., İslam Düşünce Enstitüsü

İslâm tarihinde Türklerle ilgili sözlü olarak aktarılan hadislerin, menkıbelerin ve atasözlerinin olduğu bilinmektedir. Bu aktarımların İslamiyet'ten önceye dayandığına dair görüşler mevcuttur. Ancak kayıtlarda Türklerle ve Türk kültürüyle ilgili kaynak eserlerin kaçınıcı yüzyıla dayandığını tespit etmek zor görünmektedir. Bundan dolayı İslam tarihinde Türklerle ilgili bilinen en eski kaynağın dokuzuncu yüzyılda Basra'da yaşayan Mu'tezilî âlim Amr b. Bahr el-Câhız'ın (ö. 255/869) *Fedâilu'l-Etrâk (Türklerin Faziletleri)* adlı eseri olduğu söylenmektedir. Bu eser kaynaklarda ve yazma nüshalarında *Menâkıbü cündi'l- hilâfe* ve *Fezâ'ilü'l-Etrâk, Menâkıbü't-Türk* ve *âmmeti cündi'l- hilâfe* gibi adlarla da geçmektedir. Câhız'ın bu eseri yazmasındaki gayesi, Abbâsî ordusunda bulunan farklı gruplar arasındaki düşmanlık ilişkilerini düzeltmek ve Türklerin askerî becerilerini, üstün özelliklerini, iyi ve ahlâkî hasletlerini ortaya çıkarmaktır. Zira onun yaşadığı dönemde İslâm coğrafyasında Türklere yönelik olumsuz algılar vardır. Câhız hem bu algıları ortadan kaldırmak hem de Türklerle ilgili bildiklerini ve duyduklarını aktarmak amacıyla eserini kaleme almıştır. Bundan dolayı eser, Türklerin özellikleri ve kültürleri konusunda bilinen en eski eserdir. Câhız bu eserini dönemin Ferganalı Türk Abbâsî komutanı Feth b. Hâkân'a ithaf etmiştir. Öte yandan o, her ne kadar kaleme aldığı bu eserinde müstakil olarak Türklerden bahsetse de diğer çalışmalarında da zaman zaman Türklerle ilgili bilgiler aktarmıştır. Bu çalışmada da Câhız'ın *Fedâilu'l-Etrâk* eseri ve bu eserin İslam tarihindeki yeri ve önemi üzerinde durulacaktır. Böylece Türklerle ilgili bilinen en eski kayıtlarda onların özellikleri ve kültürleri hakkındaki aktarımlardan bahsedilecektir. Ay-

rıca eserin günümüze ulaşan nüshaları ve yapılan tercümelemlerin neler olduğunun açığa çıkarılması da planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Câhız, Türkler, *Fedâilu'l-Etrâk*, Abbâsîler, Feth b. Hâkân.

MEHMET ÂKİF ERSOY'DA AHLÂKIN KAYNAĞI PROBLEMİ

Rabia Nur Akmaz

Doktora Öğrencisi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Günümüzde yaşanan insanî/ahlâkî problemlerin, bizi ahlâkın ne ile temellendirildiği sorusuna getirdiği düşünülmektedir. Zira sağlam bir kaynakla temellendirilmeyen ahlâkın zamana ve şartlara göre değişmesi muhtemeldir. Bu durum aynı zamanda insanın şahsiyet sahibi olmasının önünde bir engel teşkil eder. Oysa ahlâkın temellendirilmesinde, köklerinden taviz vermeyen bir duruşun insanı şahsiyet sahibi yapabileceği düşünülmektedir. Böylesi bir duruşu, gücünü Kur'an-ı Kerim'den alan Mehmet Âkif Ersoy'dan hareketle ele almanın, somut bir örnek olması bakımından önemli olacağı kanaatindeyiz. Türk milletini ve değerlerini yaşatan mümtaz şahsiyetlerden birisi olan Âkif'ten bahsederken, her zaman dilimini kuşatan bir üsluptan söz etmiş olmaktayız. Onun, bu tutumunda Kur'an'î, Nebvî ahlâk ile ahlâklanmasının etkili olduğu aşikârdır. Anne tarafından Buharalı olan Âkif, İslâm dininin şümüllü bakışı dolayısıyla kültür ve gönül coğrafyalarımızı da içine alan, dahası tüm insanlığa barışı getiren ahlâkın Kur'anî, Nebvî bir ahlâk olduğunu ifade eder.

Bu makalede de yaşanan kültürel kırılmalara ve değer buhranına dair kalıcı çözümler öneren Âkif'in ahlâkını dolayısıyla şahsiyetini oluşturan unsurların bir çözümlemesi yapılacaktır. Var olan ahlâkî problemlerin Âkif'te olduğu üzere sağlam bir temellendirmeye onarılabilmesine işaret edilecektir. Yine halas imkânını ahlâkın yükselmesinde gören Âkif'in bunu nasıl inşa ettiği, şiirlerinden hareketle ifade edilecektir. Özellikle şiirlerini yazarken ilham aldığı Ayet-i Kerimelerin, kullandığı kavramlar-

la ilişkisi görülmek istenmektedir. Söz gelişi, azim, gayret, tevek-
kül, teslimiyet, vefa, doğruluk ve dürüstlük onun ahlâkını, şahsi-
yetini oluşturan ve kaynağını doğrudan Kur'an'dan alan bir çerçe-
ve sunmaktadır. Dolayısıyla ahlâkın kaynağı problemi, Mehmet
Âkif Ersoy'dan hareketle ele alınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Âkif, Kültür, Kur'an, Ahlâk, Şahsiyet.

COOPERATION FOR INNOVATION BETWEEN TURKIYE AND AZERBAIJAN: EDUCATION, TECHNOLOGY, AND FUNDING

Halil Deligöz, PhD

Ministry of Energy and Natural Resources, Türkiye, Ankara.

This study analyzes the cooperations and complementarities in education, technology and funding between Türkiye and Azerbaijan, with an attention to both countries' political-economic models, and evaluates their capacity and potential to transform into a productive development cooperation under today's geoeconomic conditions.

The crust of this paper is that under the existing geoeconomic conditions, where technology has become a critical subject of international politics -as seen in technological restrictions and technological alliances- and therefore, technological sovereignty has gained particular importance, both countries should consider solidarity as an indispensable principle in their innovational cooperations, alongside considerations of economic efficiency based solely on competing economic interests.

Keywords: Innovation/development gap, technology collaboration, productive complementarity, technology financing, geoeconomic context

ELECTRICITY PRODUCTION AND RENEWABLE ENERGY IN TURKIC COUNTRIES

Huseyn Guliyev

Doctoral student at University of Economics in Katowice,
Katowice, Poland

Mehpara Heydarova

Bachelor student at Azerbaijan State Oil and Industry University,
Baku, Azerbaijan

Abstract

Purpose. This research aims to consider the significance of Turkic countries in the global economy by analyzing the current state of electricity production in these countries and assessing the present situation and future potential of energy production based on renewable energy sources within the framework of the green economy theory. The establishment of an intergovernmental organization uniting Turkic-speaking countries, the development of the individual economies of the union countries, and the strengthening of their position in world politics make it important to examine this topic in the context of the UN Sustainable Development Goals.

Methodology. The research methodology is conducted based on a qualitative method through a literature review and a quantitative method through the analysis of documents and statistical data. Existing literature is reviewed to form initial ideas, and official government reports and statistical data provided by international organizations are examined to analyze the situation in the countries. The collected data is analyzed and presented using content analysis and descriptive analysis methods.

Findings. The results indicate that the Turkic world has a rich renewable energy potential, and expanding the use of renewab-

le energy sources is essential to ensure sustainable development in the economy in parallel with population growth in these countries, thereby contributing to reducing carbon emissions in the fight against climate change. Although fossil fuel-based electricity production currently holds the largest share in many Turkic countries, significant projects are being implemented to increase the share of renewable energy in the future.

Keywords:

Climate change, Electricity production, Renewable energy, Turkic countries

ENERGY SUSTAINABILITY OF THE TURKISH TRANSPORTATION SECTOR IN LIGHT OF INDUSTRY 5.0

İpek Senem Gedikoğlu

University of Pecs

The goal of this research is to observe the impacts of Industry 5.0 on the transportation sector of Türkiye. As a party to the Paris Agreement, the climate change objectives compel a transformation toward the use of sustainable energy, particularly in the energy and transportation industries. This movement affects trade and, consequently, directly impacts transportation with European Union countries, where the Republic of Türkiye has the highest trade volumes.

The transportation sector is the second-highest GHG-emitting field, contributing 85 million tonnes of emissions. Türkiye is the third-highest emitter in the EU, following Germany and the United Kingdom in 2019 (Eurostat, 2021). It is known that lorries, buses, and coaches contribute 6% of the total GHG emissions and 25% of the total EU road transportation emissions (European Commission, 2021). In 2017, it accounted for 16% of all emissions in the country (Güzel and Alp 2019).

From a SWOT and Porter's Five Forces analysis, this threat to the competitiveness of the Turkish transportation sector is examined using time series data starting from 2003, collected from TU-İK and the Ministry of Transportation and Infrastructure.

Keywords: Competitiveness, Transportation Sector, Industry 5.0, Time Series Analysis

AZERBAIJAN'S INVESTMENT IN INFRASTRUCTURE

Mammadova F.A.

Ph.D., Associate Professor, Azerbaijan University of Architecture and Construction

Semedova.R.E.

Master student, Azerbaijan Architecture and Construction University

Abstract

Azerbaijan has been making significant strides in infrastructure development over recent decades. This article provides an overview of the country's investments in key infrastructure projects, focusing on transportation, energy, and digital networks. It highlights the impact of these developments on the national economy, regional connectivity, and social well-being. The article also considers future prospects for infrastructure growth and its contribution to Azerbaijan's broader goals of modernization and international integration.

Keywords: Azerbaijan, infrastructure investment, transportation, energy, digital networks, economic growth, regional connectivity.

TÜRK CÜMHURİYETLERİNİN KARŞILIKLI DIŞ TİCARET İLİŞKİLERİ İÇİN AYNA İSTATİKLERİ METODOLOJİSİNİN UYGULANMASI

Rizvan İbrahimov

Yüksek Lisans Öğrencisi

Sakarya Üniversitesi, Türkiye

Özet

Artık dünya ülkelerinin büyük bir kısmının neredeyse tüm diğer ülkeler ile dış ticaret ilişkisi var olmaktadır. Küreselleşme sürecinin bir parçası olan bu dış ticaret işlemleri sırasında ayrı-ayrı ülkelerin mal ve hizmet ticareti yaptığı ülkelerin dış ticaret verileri arasında uyum, simmetik veri tabanlarının oluşması beklenirken bir assimetri uyuşmazlık var olmaktadır. Doyalsıyla ülke istatistik kurumlarının dış ticaret veri tabanlarına göre X ülkesinin Y ülkesine yaptığı ihracat ve Y ülkesinden yaptığı ithal miktarı ile Y ülkesinin X ülkesine yaptığı ithal ve A ülkesine yaptığı ihracat miktarlarında simetrik bir uyum beklenirken uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın birinci bölümünde assimetrimin oluşum nedenleri detaylı incelenmesinin yanısıra, dış ticaret ilişkileri verilerindeki assimetrik verileri inceleme açısından Dünya Ticaret Örgütü, Birleşmiş Milletler, Dünya Gümrük Örgütü gibi uluslararası kurumların kabul gördüğü Ayna İstatistikleri metodunun önemi, analiz sonucundaki bulunan uyuşmazlıklar nasıl simmetrikleştirilir konularına da değinilmektedir. Çalışmanın ikinci kısmında ise Türk Dünyası Ülkelerinin Statistik Kurumlarının karşılıklı dış ticaret ilişkilerine ilişkin veri Ayna İstatistikleri metodolojisi kullanılarak veri tabanları karşılaştırılacaktır. Ayna İstatistikleri metodolojisine göre karşılaştırılan veriler arasında bulunan veri bulguları arasındaki fark 10/100'un altında kaldığında bulguların tartışılma konusu olmamakta. Assimetri %10'un üzerinde olduğunda ise bu bulguların çite faturala-

ma, şeffaflığın ihlali, yagın yolsuzluk, kayıttan kaçınma, monopolleşme, gibi çeşitli endişeli durumları gibi nedenleri ve özendirici faktörleri üzerine incelemele, raporlar yapılmaktadır. Bu çalışmanın temel konusu Türk Cumhuriyetleri'nin Merkezi İstatistik Kurumları'nın 2010-2024 yılları aralığına ilişkin dış ticaret verilerinin Ayna istatistikleri metodu ile her ülke için ayrı-ayrılıkta incelenmesidir. Çalışmadaki bulgular Türk dünyası ekonomileri, özellikle dış ticaret ilişkileri üzerine çalışma yapan araştırmacılar, öğrenciler, ve gazeteciler tarafında kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Türk Cumhuriyetleri, dış ticaret, Ayna İstatistikleri, Gayri resmi ithalat/ihracat

COMPARATIVE ANALYSIS OF SEMANTIC OF SOMATISM دل DEL “SOUL” IN THE POEMS “ISKANDER WALL” BY ALISHER NAVOI AND “BUSTAN” BY SAADI SHIRAZI

Feruzakhan Elshod kizi Tojikhujayeva

1 course of doctoral studies of High school of Iranian and Afghan studies
Tashkent State University of Oriental Studies Tashkent
The Republic of Uzbekistan

Abstract

From immemorial period, many languages have an inextricable connection with each other, which contributes to the development and perfection of languages, which is expressed through the works of outstanding poets.

The same can be noticed in Persian and Turkic languages. Words were borrowed from each other and acquired new meanings. This process is often observed in the works of poets and writers who lived and composed their works in the Middle Ages. Since Alisher Navoi, who created works with high skill in the Turkic language, knew Persian and Arabic languages perfectly. In his works he wisely used words of Persian and origin Arabic, including somatisms. In previous studies, we observed the use of somatisms in the poem “Bustan” by Saadi Shirazi, which was written in the 13th century and its phenomenal work in Persian. One of the somatisms used in the poems of both writers is دل del, which was used in different meanings. The purpose of this competition is identification and comparison the somatism دل del in the poem “Bustan” by Saadi Shirazi and “Iskander wall” by Alisher Navoi.

As a result of the study, it was found that the somatism دل del has several meanings and the frequency of its usage in the poems of both writers. In this article, the above somatism was analyzed

semantically on the basis of the Persian poem “Bustan” and its meaning in the Uzbek poem “Iskander wall” by Alisher Navoi, and their contextual meanings were revealed, as well as the frequency of somatism ۱۳ del in the poem “Bustan” by Saadi Shirazi and “Iskander wall” by Alisher Navoi. We can conclude that both writers skillfully used the somatism ۱۳ del in their works and showed that it can convey other meanings in Persian and Turkic languages.

Keywords: Alisher Navoi, “Iscandar`s wall”, Saadi Sherozi, “Boston”, somatism, comparative analysis, ۱۳ del, semantic.

SAFARNAME ON SHAHIN FAZIL'S "DİVANS": TO UZBEKISTAN

Ilaha Sayavush gizi Dadashova

Doctor of Philosophy in Philology, Doctoral student of the National Museum of Azerbaijan Literature named after Nizami Ganjavi
Azerbaijan Sports Academy
Baku/Azerbaijan

Doctor of historical sciences, professor, poet, orientalist, translator Şahin Fazil's series of large divans – "Pentalogy of divans" is also rich in terms of thematics. A great place is also given here to "Safarname", which is important from a literary and historical point of view. Travels are an important part of the life and creativity of the pen owner. Therefore, this issue is involved in the research here. The goal is to draw attention to the moments of the life of Şahin Fazil, a patriotic poet who took a number of trips and turned them into "Safarname", fascinated by the Turkish world, including the moments of his life, including the moments and issues that were in the center of attention, which the artist approached sensitively. Numerous trips, which are an important part of the artist's life and creativity, have also become an important topic and a successful presentation for him. Poems written by the poet during his visits to Turkey, Uzbekistan, Kazakhstan, Iran, Afghanistan, United Arab Emirates, Iraq, Japan, and Russia stand out here. The artist's sympathy and love for Uzbekistan can be clearly felt from the "Uzbekistan notebook series of poems" given in the "Second Divan". In the ghazals he wrote in Tashkent, he praises the beauty of Tashkent, the capital of Uzbekistan, the magnificent cities of Bukhara and Samarkand, its history, literature, and the famous people who created and kept alive this history and literature. "Poems of the second trip to Uzbekis-

tan" published in the "Fourth Divan" ("The eyes are seeing kindness again in Uzbekistan") is the expression of the artist's satisfaction with the second trip to Uzbekistan. The poet emphasizes that he sees sincerity, politeness and kindness in Uzbekistan. It is no coincidence that he first remembered and reminded the genius thinker Alishir Navai while focusing on Uzbek poets. There are more ghazals among the poems written by the poet during his visits to Uzbekistan in all three volumes. In his ghazals, the artist praises this ancient country as a beautiful lady.

Keywords: Shahin Fazil, divan creativity, poem, Safarname, Uzbekistan

POETICS OF MUNİS KHOREZMİ'S HAMD QASIDA

Jobir Ismatilloev Nusratillo oğlu

Republic of Uzbekistan,

Karshi State University, basic doctoral student, teacher of the
"Department of Uzbek Classical Literature".

Shermuhammad Avazbiy oğlu Munis Khorezmi is a talented poet, translator and historian who lived and worked in the last quarter of the 18th century and the first half of the 19th century. He was born in 1887 in the village of Qiyot near the capital Khiva. He studied at the Khiva madrasahs and mastered Arabic and Persian. After graduating from the madrasah, he served in the palace of the Kungur dynasty kings Muhammad Rahimkhan, Eltuzarkhan and Alloqulikhan until the end of his life. He left behind a great literary legacy. The poet's collection "Munis ul-ushshaq" ("Friend of Lovers"), compiled in 1815-1820, contains 676 ghazals and about 20,000 verses of poems in such genres of classical literature as muhammas, qasida, rubai, qu'ta, tuyuk. According to literary scholars, qasidas make up one-fifth of Munis Khorezm's collection. It is difficult to find poets as prolific in the qasida genre as Munis in Uzbek literature. The poet's qasidas, along with praising the rulers of his time, Muhammad Rahimkhan, Eltuzarkhan, and Alloqulikkhan, also reflect the socio-political situation of the era. His difference from other poets who worked in the literary environment of the Khiva Khanate is that he wrote the Hamd qasida and in his other qasidas, the power, unity, and mercy of Allah towards people, along with the punishment of the people who followed the devil and went astray, found their artistic expression. In another qasida, the poet beautifully describes the holy Muslim holiday of Ramadan Eid. As is known, the date of the Ramadan Eid holiday is determined by the appearance of the new moon in the sky. The poet compares this situation, that is, the crescent,

to a mihrab for angels to pray. The poet's qasidas, including the Hamd qasida, have not been fully studied.

In conclusion, in our article, we present our thoughts on the poetics of Munis Khorezmii's Hamd qasida.

Keywords: Hamd, qasida, Munis Khorezmii, religious views, literary environment.

ALÎ ŞÎR NEVÂÎ'NİN SEDD-İ İSKENDERÎ MESNEVÎSİNDE BİR VARLIK UNSURU OLARAK MEKÂN

Nilufar Tinchlikova

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Alanı Doktora Öğrencisi

Özet

Varlık ve var olmak meselesi her zaman insanla mekân ilişkisinin oluşmasına neden olur. İnsanın mekân ile ilişkisi ta anne karnında iken başlar. İnsanın bu dünyaya gelişinden önceki konumu anne karnıdır. Kutsal kitaplara göre; önce insan ruhu yaratılmıştır ve dünyaya gelmeden önce ruhlar âleminde olur, sonra anne rahmine düşer ve orada yer alır. Ruh için bu fâni dünyada insan vücudu bir mekândır. İnsan ölümle yüzleşene kadar ruh vücuttan ayrılmaz.

Dünyanın yaratılışı ilk önce mekânlar, dağlar, denizler ve ormanların konumlanmasıyla gerçekleşir. O yüzden mekân çok eski bir kavram ve var oluş unsurudur. Mekânın insanın yaşam öyküsündeki etkisi çok önemlidir. Bir varlık olarak mekânda vücut bulmak ve kendini âşikâr etmek tüm canlılara has olan özelliktir. Dünyada var olan tüm güzelliklerin ortaya çıkması ve kendini belli etmesi de bir mekânla ilişkilidir.

Doğu ve Batı edebiyatına konu olan hatta Kur'ânı Kerîm'de bahsi geçen Zülkarneyn'e benzetilen, sonradan sanatın farklı dallarında yeniden işlenen Büyük İskender'in hayat öyküsü ve yaşam felsefesi insanlar için her zaman dikkat çekici bir konudur. Bilim uzmanları tarafından yapılan arkeolojik kazımlar ve araştırmalar, çekilen tarihî ve belgesel filimler, yazılan kitaplar, sanatçıları bu konu üzerinde daha çok durmaya teşvik eder. Bunların hepsi geçmişten bugüne kadar bir mekân dâhilinde gerçekleşmektedir.

Bu çalışmada Alî Şîr Nevâyî'nin en büyük mesnevîsi olan

Sedd-i İskenderî’de mekân bir varlık unsuru olarak incelenecektir. Mesnevîde bir Türk hükümdarı olarak tasvir edilen kahraman İskenderin varlık ve yaşam felsefesinde ne kadar önemli bir yer tuttuğu, hayat serüveni, maceraları boyunca karşısına çıkan acayip olaylar ve sergüzeştlerin mahiyetine nasıl bir anlam yüklediğine dair bilgiler verilecektir. Anlatı boyunca İskender’in fethettiği ülkeler, aştığı engeller ve keşfettiği yeni mekânlara dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mekân, Varlık, Alî Şîr Nevâyî, Sedd-i İskenderî, İskender.

GEÇMİŞİN HİKMETİNDEN GELECEĞİN İNŞASINA: ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA TASAVVUFİ DÜŞÜNCENİN YOL GÖSTERİCİLİĞİ (FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ ÖRNEĞİ)

M. Nurefşan Kapal

Dr., Bağımsız Araştırmacı/ Halk Eğitim Merkezi (Kütahya)

Özet

Amaç

Bu çalışma, Firdevsî-i Rûmî'nin son eseri olduğu kabul edilen Hayât-nâme/ Hayât ü Memât ve yine aynı müellifin Süleymân-nâme-i Kebîr adlı eserinin 81. cildini merkeze alarak Eski Türk edebiyatında tasavvufi düşüncenin bireysel ve toplumsal yol göstericilik özelliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tasavvufi fikirlerin bütün insanlık için evrensel değerler ve manevi bir kılavuzluk sunduğu hakikatinden hareket ederek, Firdevsî-i Rûmî'nin bu bağlamdaki katkıları değerlendirilecektir.

Yöntem

Bildiride Firdevsî'nin bahsi geçen eserlerinin tasavvufi muhtevaları içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Eserlerin çeviri yazılı metinleri bu bağlamda analiz edilmiştir. Firdevsî-i Rûmî'nin metinlerinde kullanmış olduğu tasavvufi terminoloji ve hikmetli nasihat unsurları belirlenmiştir. Ayrıca, tasavvufi öğretilerin Osmanlı entelektüel yaşamındaki yeri bağlamında birtakım değerlendirilmeler yapılmıştır.

Bulgular

Firdevsî-i Rûmî'nin Hayât-nâme/ Hayât ü Memât ve Süleymân-nâme-i Kebîr (81. cilt) eserlerinde sufi düşüncenin temel ilkelerinden sayılan tevhit, hikmet, ahlak, tevazu, insan-ı kâmil olma gibi öğelerin bariz bir biçimde yer aldığı görülmüştür. Eserlerdeki tasavvufi unsurların, bireysel gelişime katkı sağladığı gibi toplumsal uyumu da kuvvetlendirme potansiyeline sahip

olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu eserlerin dönemin (16. Yüzyıl) Osmanlı edebiyatında sufi düşüncelerin bir aktarım vasıtası olarak kullanıldığını göstermektedir.

Sonuç

Firdevsî-i Rûmî'nin eserleri, geçmişten günümüze manevi ve ahlaki öğretilerin muhafazası ve aktarımı bakımından önemli bir köprü fonksiyonu görmektedir. Sufi düşüncenin insanlığa takdim ettiği evrensel rehberlik, modern toplumların etik ve manevi ihtiyaçlarına cevap verebilecek potansiyeli taşımaktadır.

Öneriler

Firdevsî-i Rûmî gibi müelliflerin eserleri, günümüz eğitim ve kültür politikalarıyla bütünleştirilerek manevi değerlerin yeniden canlandırılmasına katkıda bulunabilir. Aynı zamanda tasavvufi düşüncenin ortak insanlık değerleri üzerindeki tesirleri, disiplinler arası çalışmalarla daha geniş bir perspektiften ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Firdevsî-i Rûmî, Uzun Firdevsî, Hayât-nâme, Hayât ü Memât, Süleymân-nâme, 16. Yüzyıl.

ESKİ TÜRKLERDE YAPILAN SPORLAR VE GÜNÜMÜZDEKİ OLİMPİYATLARDAKİ YERİ

Seyhan PULLUKÇU

Fatih İslam Seçen Bilim ve Sanat Merkezi Tarih Öğretmeni

Özet

Bu projenin amacı,Eski Türklerde yapılan sporların neler olduğu, günümüze kadar hangi spor dalların geldiğini ve günümüzde olimpiyatlardaki yerini araştırmak. Araştırmamızda yöntem olarak literatür araştırması gerçekleştirildi.Eski Türklerde spor dallarının neler olduğu ve günümüzdeki olimpiyatlarda hangi Spor dallarının yer aldığı analiz edildi.Araştırmanın bulgularına göre;Türklerde At Kültürü ve Atlı Türk Sporları yaygın olduğu tespit edildi. Bu sporların isimleri ise ; Gökbörü/Oğlak, Kızbörü, Matrak, Tomak, Beyge, Cirit, Cündi, Çöğen(Polo)dur.Diğer sporlar ise; güreş, kayak, seğırtmek/Koşu, binicilik ve at yarışları, tepük(ayak topu)dur. Günümüzde gerçekleştirilen olimpiyatlardaki kategorilerde eski Türklerde ki atli spor dallarından binicilik ve diğer sporlardan güreş, kayak, koşu, tebük (futbol) yer almaktadır. Karda hayvan avlamak için kullanılan pabuçlar kayak sporunun ilk örnekleridir.Uzak doğu sporlarının birçoğu Türk kökenlidir. Örneğin kungfu,wu-shuEski Türkler kılıç kullanmakta ve bu silah günümüzde eskrim sporu olarak olimpiyatlarda yerini almaktadır. Sonuç olarak;Eski Türklerin savaşçı özelliklere sahip olması ve barış zamanlarında atlı sporlara önem vermelerine neden olmuştur.Eski Türklerdeki yuğ törenlerinde sportif faaliyetler olimpiik yarışmalara benzetiyorum.Manas Destanında buna uygun ifadelere yer verilir.Duvar kabartmalarındaki figürlerde eski Türklere ait spor yarışları görselleri bulunmaktadır. Büyük Hun hükümdarı Oğuz Kaan ölümünden önce çocuklarına kılıç kullanma ve ata binme ile ilgili öğütleri vardır. Atalar kültü

için gökyüzüne ok atışı vardır. Türklerin farklı coğrafyalara yayılması yaptığı sporların bütün dünyaya yayılımını sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Eski Türkler, Spor, Atlı sporlar, Olimpiyat

TÜRK DÜNYASINDA SOSYAL GÜVENLİK HAKLARININ KOORDİNASYONU KONUSUNDA ÖNERİLER

Mehtap YÜCEL BODUR

Doç.Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sosyal güvenlik haklarının koordinasyonu sigortalının sosyal güvenlik haklarını çalıştığı ülkeden bağımsız olarak koruma, sürdürme ve devretme kabiliyetini ifade etmektedir. Aksi halde kişiler sosyal güvenlik kurumlarına yaptıkları katkıları önemli oranda kaybedecek ve sosyal koruma hakkından mahrum kalacaktır. Koordinasyonun temel amacı, ülkelerin sistemlerini değiştirmeden vatandaşı olmayıp kendi ülkesinde çalışanlar hakkında mümkün olan en adil korumayı sağlamak için ülkelerin sistemleri arasında yasal, teknik ve idari bağlantılar kurmaktır. Koordinasyonu sağlama araçları ikili anlaşmalar, tek taraflı standartlar, çok taraflı anlaşmalar, milletlerarası anlaşmalar olarak dört başlıkta incelenebilir. Bu araçlar tek başına veya birlikte bulunabilir. Bunlardan en yaygın ve elverişli olanı ikili sosyal güvenlik anlaşmalarıdır. Türk Devletleri Teşkilatına dahil olan ülkelerden Türkiye ile ikili anlaşması olanlar; K.K.T.C., Azerbaycan, Macaristan ve Kırgızistan'dır. Türkmenistan, Kazakistan ve Özbekistan ile ise ikili sosyal güvenlik anlaşması bulunmamaktadır. Bu ülkeler arasında 157 sayılı ILO sözleşmesini onaylayan tek ülke Kırgızistan olup, bu durum sosyal güvenlik haklarının korunmasını bakımından önemli bir adımdır. Türk Devletleri Teşkilatı üye ve gözleşmecileri arasında yapılmış bir çok taraflı anlaşma ise bulunmamaktadır. Dünya üzerinde örneklerini gördüğümüz CARICOM, GCC, CIPRES, İbero-Amerikan Çok Taraflı Sosyal Güvenlik Anlaşması benzeri bir anlaşmanın Türk devletleri arasında da yapılabileceği kanaatindeyiz. Böylece Türk Devletleri Teşkilatına dahil olan ülkeler arasında, vatandaşların

bir ülkede geçen sigortalılık süreleri, diğer bir ülkedeki sigortalılık süreleri ile birleştirilebilecek ve kısmi aylık alma imkanına kavuşacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, sosyal güvenlik, ikili anlaşma

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU VE TÜRK CEZA HUKUKU

Jamshid Alaudin

KTÖ Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Amaç:

Göçmen Kaçakçılığı suçunun Türk ceza hukukundaki yerini incelemek, yasal düzenlemeler üzerinden değerlendirmek göçmen kaçakçılığı suçu ile mücadeledeki zorluklar ele almak amaçlanmaktadır. Ayrıca, bu suçun toplumsal etkileri ve hukuki yönleri de tartışılacaktır.

Yöntem:

Çalışma, literatür taraması yöntemiyle gerçekleştirilecek olup, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu(YUKK) ve Türk Ceza Kanunu (TCK) çerçevesinde yasa dışı göç ve göçmen kaçakçılığı suçunun hukuki boyutu ele alınarak; suçun toplumsal etkileri; Yargıtay kararları ve mevcut olaylar üzerinden değerlendirilecektir.

Bulgular:

Yasa dışı göç ve göçmen kaçakçılığı suçunun temel nedenleri içerisinde siyasi sebepler, savaşlar, ekonomik buhranlar ve çevresel etkenler yer almaktadır. Bu faktörler göç hareketini artırmaktadır. Göçmen kaçakçılığı beraberinde göçmenlere yönelik insan hakları ihlalleri ve kötü muamele gibi sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca, bu suça yönelik TCK m.79 da ağır yaptırımlar öngörülmüş olsa da, faillerinin yakalanmasında bir takım zorluklar mevcuttur. Göçmen kaçakçılığı suçunun toplumsal etkileri içerisinde güvenlik sorunlarına yol açarak toplumsal etkiler yaratmaktadır.

Sonuç:

Göçmen kaçakçılığı suçuyla mücadelede ulusal düzenlemelerin güçlendirilmesi ve uluslararası işbirliğinin artırılması gerekmektedir. Göçmenlerin yaşadıkları coğrafyalarda güvenli

alanların sağlanması önemlidir. Ayrıca, Göçmenlerin göç konusunda yasal yolları tercih etmelerini sağlamak için önleyici Politikaların geliştirilmesi gereklidir.

ÖZBEKİSTAN CUMHURİYETİ DEVLETİ'NİN ANAYASAL TEMELLERİ

Gulrukh DADAKHON KHASAN

Özbekistan; Bilim uzmanı, araştırmacı

Zeynep AYDOĞAN

Bilim uzmanı, araştırmacı

Özet

Özbekistan Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte bağımsızlığını ilan etmiş ve uluslararası sistemde yeni bir devlet olarak kendi yerini almıştır. 8 Aralık 1992 tarihinde Özbekistan Anayasası kabul edilerek bağımsızlığın hukuki temelleri atılmıştır. Bu anayasa söz konusu dönemde yaşanan iç karışıklıkların etkisinin yanı sıra komünist elitlerin yönetimde bulunmasından dolayı sert bir anayasa olarak ön plana çıkmaktadır. Diğer Post-Sovyet ülkelerin anayasaları kadar uzun ve ayrıntılı olmasa da yine de biçimsel yönden kazuistik bir anayasadır. Özbekistan Anayasası "Başlangıç" hariç 6 kısım, 26 bölüm ve 128 madde ile kabul edilmiş olup, 2023 yılının Nisan ayında yapılan değişiklikler ile birlikte "Başlangıç (Muqaddima)" bölümünün yanı sıra 6 kısım, 27 bölüm ve 155 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Özbekistan'ı ilk kez sosyal, laik ve hukuk devleti olarak tanımlayan anayasa değişikliği ile yüzde 65 oranında bir yenileşme gerçekleştirilerek insan haklarına ve kadın haklarına daha fazla vurgu yapılmıştır.

1991 yılında oluşturulan Özbekistan Cumhuriyeti'nin bağımsız bir devlet olarak zeminini hangi esaslar üzerine oluşturduğu, bu esasların demokratik devlet biçimine nasıl katkı sağladığı ve ne ölçüde hayata geçirildiği konusu çalışmamızın temel sorularıdır. Yapılan değişiklikler neticesinde ortaya çıkan yeni metnin, eski metinle karşılaştırmalı analizinin yapılması ve yeni değişiklik-

lerin demokratikleşme sürecine etkisinin ortaya koyulması araştırmanın temel amaçlarını teşkil etmektedir. Anayasa metninin yalnızca hukuki bir belge değil, bununla birlikte politik, toplumsal ve iktisadi yaşamı biçimlendiren bir kılavuz olduğunun ön plana çıkarılarak Özbekistan örneğinde bir anayasanın devletin istikrarı ve gelişimindeki rolünün de ele alınması makalenin katkılarından bir diğeridir. Sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılmakta olan nitel araştırma yöntemine başvurulmuş olup yenilenmiş anayasanın öncesine kıyasla daha demokratik normlar içerdiği sonucuna erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anayasa; Özbekistan; Demokratikleşme; Bağımsızlık; Anayasa Değişikliği

TÜRK DÜNYASI DEVLETLERİ ARASINDA KOLLUK İŞBİRLİĞİNDE YENİ FIRSATLAR

Dr. Enver KAŞLI

Ankara Emniyet Müdürlüğü

Özet

Uluslararası kolluk işbirliği, başta terörizm olmak üzere organize suçlar, uyuşturucu madde suçları, göçmen kaçakçılığı gibi birden fazla ülkeyi etkileyen suçlarla daha etkin mücadele etmeyi amaçlamaktadır. Kolluğun yetki alanı, ülkenin egemenlik sahası ile sınırlı olduğundan dolayı kolluk faaliyetlerinde uluslararası işbirliği de sınırlı olarak yürütülmektedir. Dünya üzerinde kolluk işbirliği usullerine bakıldığında eğitim, teknolojik destek, veri paylaşımı, uzman görevlendirmesi, suçluların iadesi, kontrollü teslimat faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Kolluk faaliyetlerinde uluslararası işbirliği, devletlerarasında veya devletler ile uluslararası kuruluşlar arasında imzalanan iki taraflı veya çok taraflı uluslararası antlaşmalara göre yürütülmektedir. Türkiye uluslararası kolluk işbirliğine önem veren bir ülkedir. Türkiye ile diğer devletler ve uluslararası kuruluşlar arasında imzalanmış birçok uluslararası sözleşme bulunmaktadır. Bu kapsamda bakıldığında Türkiye ile Türk dünyası arasında işbirliği amacıyla 1990'lı yıllardan itibaren bu anlaşmaların imzalandığı görülmektedir. Sözleşme hükümleri ülkelere göre değişmektedir. Türkiye ve Türk dünyası arasında işbirliği arayışlarının arttığı günümüzde kolluk işbirliği alanında yeni bir uluslararası teşkilatlanma yapılması değerlendirilmelidir. Eğitim alanındaki işbirliği faaliyetleri için TÜRKPEM (Türk Polis Eğitim Merkezi), kolluk faaliyetlerine ilişkin bilgi paylaşımı için TÜRKPOL (Türk Polisi) kurulabilecek teşkilatlara örnek olup hali hazırdaki sözleşmelere göre Türkiye bu kuruluşlara merkez olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: kolluk işbirliği, uluslararası polis eğitimi, Türk dünyası, uluslararası işbirliği.

TÜRKÇE DİL ÖĞRETİMİNDE İLETİŞİM ARACI OLARAK TÜRK ŞARKILARININ KULLANIMI KIRGIZİSTAN ÖRNEĞİ

Öğr.Gör.Gökhan Usal

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü

Özet

Bu çalışma, Türkçe dil öğretiminde müziğin bir iletişim aracı olarak nasıl kullanıldığını Kırgızistan örneği üzerinden incelemektedir. Dil öğrenimi sürecinde, yalnızca dilbilgisi kurallarını öğrenmek değil, aynı zamanda kültürel farkındalık ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi de önemlidir. Türk şarkılarının ritmik ve melodik yapısı, dil öğrenimini kolaylaştırırken motivasyonu artıran bir araç olarak öne çıkmaktadır. Müziğin doğal akışı, kelime bilgisi ve telaffuz becerilerinin gelişimine katkıda bulunarak, öğrencilerin Türk kültürüyle bağ kurmalarını sağlamaktadır.

Araştırmada nitel yöntemler kullanılmış ve Kırgızistan'da Türkçe öğrenen öğrenciler ile öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Bulgular, müziğin dil öğretiminde etkili bir araç olduğunu ve öğrenme sürecini daha keyifli hale getirdiğini göstermektedir. Özellikle Türk halk müziği gibi kültürel şarkılar, dil bilgisi yapılarını öğretmekle birlikte, öğrencilerin Türk kültürünü daha iyi anlamalarına ve içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu durum, kültürel aktarım sürecini de desteklemektedir. Araştırmada ayrıca müziğin, öğrenme kaygısını azaltarak daha olumlu bir öğrenme ortamı oluşturduğu da belirtilmiştir. Öğrenciler, şarkılar sayesinde hedef dilin tonlama ve prosodik özelliklerini daha hızlı kavrayabilmekte, kültürel bağlamı anlama konusunda daha fazla motive olmaktadır. Bu bağlamda, müzik hem bireysel hem de toplumsal anlamda etkili bir iletişim aracı olarak işlev görmektedir.

Sonuç olarak, Türkçe öğretiminde müzik kullanımı, hem dil becerilerini geliştirmek hem de kültürel farkındalık yaratmak için güçlü bir yöntemdir. Türk şarkılarının bu süreçte daha stratejik ve yaygın bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, müzik, kültürel aktarım, Kırgızistan, müzikle iletişim

AZERBAJCAN MÜZİK SANATININ GELİŞİMİ

Aysel Asadova-Alakbarova

Ü.Hacıbeyli adına Bakü Müzik Akademisi

Şeflik bölümü-öğr.görevlisi

Azerbaycan müzik sanatının oldukça zengin gelişim süreci vardır. Çok eskilere dayanan bilimsel kaynaklar müzik sanatının, müzik aletlerinin hatta 13-15 yüzyılda müzikoloji araştırmalarını (S.Urmevi, A. Marağayi, F.Şirvani v.b yazılı eserlerinde) görebiliriz.

19. yüzyılın sonlarından itibaren Azerbaycan'ın birçok şehrinde müzik meclisleri, toplulukları, dernekleri organize edilmiştir (Şamahı'da Mahmud Ağa, Şuşa'daki Harrat Gulu Muhammed oğlu, Mir Muhsin'in Nevvab', Bakü'deki Meşedi Melik Mansurov). 19. yüzyılın 80'li yıllarında M.M. Navvab, ünlü şarkıcı Hacı Hüsü ile birlikte müzik, icra ve muğam sanatının estetik sorunlarının tartışıldığı "Müzisyenler Meclisi"ni oluşturdu. Dönemin ünlü müzisyenleri genel olarak müziğin gelişiminde büyük rol model olmuşlar. Toplumun profesyonel müziğe olan ilgisi ve saygısı 20. Yüzyılın başlarında dahi Ü. Hacıbeyli'yi dönemin sosyo-politik ve kültürel çalkantılar koşullarına bakmaksızın Doğu da ilk operanın yaratmaya tetiklemiştir.

Sonrasında profesyonel müzik toplulukları, konservatuar, bilimsel çalışmalar, koro ve orkestra müziği bestecilik okulu hızla gelişmeye başlamıştır. Azerbaycan da klasik müziğin yanı sıra halk müziği, mugam geleneği ve tasavvuf müziği gelişmektedir. Bir sıra ünlü bestecilerimiz avrupa yazı teknikleri ile geleneksel ve tasavvuf müziğinin muazzam sentezini yapıtlarında sergilemişler.

Günümüzde Azerbaycan müziği muazzam gelişimini devam etmekte dünyanın en öncül konser salonlarında mühim bilimsel ve icra alanlarında adından söz ettirmeyi başarmıştır. Azerbaycan caz müziği ile de dünya sahnesinde tanınıyor. Caz müziğinin geleneksel müzikle sentez ederek icra eden Vagif Mustafayev ken-

di özgü ekol yaratarak dünyaca ünlü azerbaycanlı caz sanatçıları yetiştirmiştir. Haydar Aliyev vakfı desteği ile bir sıra Uluslararası Kongreler, Festivaller, Yarışmalar düzenleniyor.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, müzik, gelişim, tasavvuf, klasik, mugam, gelenek.

KÂRİ NEVÂÎ: ALİ ŞİR NEVÂÎ'YE AİT OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN BİR MÜZİK ESERİ

Abdullah Bera Kürtül

Araştırma Görevlisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk Din Mûsikîsi Ana Bilim Dalı

Özet

Bu çalışmada bestesinin Ali Şîr Nevâî'ye ait olduğu düşünülen *Kâri Nevâî* isimli eserin Arel-Ezgi-Uzdilek sistemi üzerinden makamsal olarak incelenmesi ve bu doğrultuda eserde yer alan dörtlü ve beşli kullanımlarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Nitel bir araştırma özelliği gösteren bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu yöntem sayesinde *Kâri Nevâî* isimli eserin notasına ulaşılmış ve eserde yer alan dörtlü ve beşliler gibi makamsal unsurlar incelenmiştir. Aynı şekilde bu yöntem Nevâî ve Nevâî'nin müziğe olan yaklaşımı hakkında bilgi edinmek amacıyla kullanılmıştır.

Bulguları üç bölüme ayrılan bu çalışmanın ilk bölümünde Nevâî'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde Nevâî'nin müzik ile ilişkisi incelenmiştir. Bu bölümde; Nevâî'nin dönemin müzik kültürü üzerindeki etkisi ve Nevâî'nin saray çevresindeki müzikle kurduğu bağlantı değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise *Kâri Nevâî* isimli eserin Nevâî'ye aidiyeti üzerine yapılan değerlendirmeler ele alınmış ve eser Türk müziği makam sistemine göre yeniden notaya alınıp makamsal olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda Özbek edebiyatçı Nevâî'nin, dönemin müzik anlayışı içerisinde önemli bir isim olduğu görülmüştür. Aynı şekilde Nevâî tarafından bestelendiği düşünülen *Kâri Nevâî*'ye ait olan notanın Türk müziği makam sisteminden farklı olduğu anlaşılmıştır. Eser, Türk müziği makam sistemine göre yeniden

notaya alındığında Türk müziği ses sistemi içerisinde bulunan dörtlü ve beşlilerin eser içerisinde kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmanın, Nevâî ve dönemin müzik anlayışına yönelik araştırmaların yanı sıra Türk ve Özbek müziği üzerine yapılacak araştırmalara çeşitli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ali Şîr Nevâî, Kâri Nevâî, Özbek Müziği, Türk Müziği.

“THE EMERGING GLOBAL ORDER AND THE OPPORTUNITY FOR THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA AND THE CAUCASUS TO REVIVE THE SILK ROAD THEME IN ART AND CULTURE”

Ana Yousefian

Dr., Centre for Middle East Strategic Studies, IRAN

Considering the shift in the global order which is believed to be more regional than global or as some experts of International Relations put it the concurrence of the regional and global phenomenon bears great opportunities for countries in Central Asia and the Caucasus in terms of cultural interconnections. It is worth noting that the shift in the global economy with China as a key player has pushed the regional trend forward, expanding the scope of cooperation in this very region. Asia is now the largest global region where not only the emergence of sub-regions but also the convergence of sub-regions is taking place. Sub-regions that include Northeast Asia, Southeast Asia, South Asia, Central Asia, and West Asia or the Persian Gulf region. China's "Belt and Road Initiative" which signifies a new Silk Road just like the Medieval Silk Road is not a single trajectory but an extended trading network linking Europe with China both overland and across the Indian Ocean. Putting the focus on the characteristics of the Silk Road as it was during the Middle Ages such as its multicultural nature provides us with a perspective of what lies ahead in the future. In the book "The Return of the Marco Polo World" Robert D Kaplan depicts today's world more similar to one which the Venetian merchant Marco Polo explored in the late 13th century". He believes the advance of technology builds momentum for a smaller, more permeable and complicated world with numerous, intractable and interconnected crises one of which is fundamentalism. In this paper I will try to address this question that whether

the emerging global order has added to the potentials of Central Asia and the Caucuses with regard to their shared cultural heritage of the Silk Road. It is hypothesized that due to the shift in global order new opportunities for building a harmonized culture one that boost cooperation while tackling the existing impediments such as fundamentalism. This research is qualitative and it involves non- numerical data such as texts, podcasts, web casts, therefore a secondary research.

Keywords: The Silk Road, culture, Central Asia, the Caucasus, new global order

THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON THE MANAGEMENT OF CONSUMER BEHAVIOR IN TURKIC COUNTRIES

Fuad Shikhseyidov

Master student at University of Economics in Katowice,
Katowice, Poland

Abstract

Purpose. This research examines the impact of social media on the management of consumer behavior in Turkic countries. It aims to understand how social media platforms influence consumer preferences, purchasing decisions within the culturally connected region. The study also considers the role of shared traditions, language, and digital transformation in forming social media marketing strategies across countries.

Methodology. The study employs a mixed-methods approach, combining quantitative analysis through surveys and social media engagement metrics with qualitative insights from interviews with consumers. Regional data will be collected to identify trends, preferences, and challenges specific to the adoption and use of social media platforms in managing consumer behavior.

Findings. The findings reveal that social media is a key driver of consumer behavior in Turkic countries. Platforms like Instagram, Facebook, and TikTok are instrumental in product discovery and purchase decisions, with localized campaigns achieving high engagement due to cultural alignment. However, the research also highlights variations in digital adoption and platform usage among countries, shaped by differences in economic development and technological infrastructure.

Conclusion. Social media has become an essential tool for managing consumer behavior in Turkic countries. Businesses that tailor their strategies to the cultural and technological context of each

country can enhance consumer engagement and brand loyalty. These insights emphasize the importance of region-specific approaches to leveraging social media in a way that arranged with the dynamic and diverse markets of the Turkic world.

Keywords: Social media, customer behavior, Turkic countries, purchasing decisions, markets

ETHICAL RESPONSIBILITIES OF INFLUENCERS IN KAZAKHSTAN AND TURKEY

Madina ZHANGAZIYEVA

PhD student

Ankara Hacı Bayram Veli University

Abstract

This research aims to examine the ethical responsibilities of influencers operating on new media platforms in Kazakhstan and Turkey from a comparative perspective within the framework of media ethics. New media has enabled individual content creators to reach large audiences, making influencers significant actors on these platforms. However, the ethical responsibilities of influencers in areas such as advertising practices, information accuracy, and transparency are emerging as contentious issues, particularly in contexts where legal regulations and ethical codes have not yet fully matured.

The research plans to systematically observe the social media posts of popular influencers in Kazakhstan and Turkey. These observations will analyze elements such as whether the commercial nature of content is disclosed, the accuracy of information, the impact on society, and the level of transparency in sponsored content. Additionally, the research will evaluate how the cultural, economic, and legal contexts of both countries reflect on the ethical behavior of influencers, taking into account both similarities and differences.

The anticipated results of the research suggest that influencers in Kazakhstan may adopt a more controlled approach under the influence of state policies, while in Turkey, market dynamics might play a more prominent role in shaping influencer content. Nevertheless, it is expected that both countries may share common shortcomings in areas related to transparency and ethi-

cal responsibility. The research aims to offer recommendations for the development of ethical codes for influencers and the enhancement of the applicability of legal regulations in the context of new media ethics.

This comparative analysis seeks to contribute to understanding the ethical issues in new media platforms and aims to provide new perspectives both regionally and globally to the field of media ethics literature.

Keywords: digital ethics, influencer ethics, Kazakhstan, media ethics, Turkey

İNTERNET VE OYUN ALT KÜLTÜRÜNÜN GENÇLERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Bolatova Jannur

Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi Doktora Öğrencisi
Almatı, Kazakistan

Günümüz bilgi toplumunda internet ve oyun alt kültürleri, gençlerin sosyal yaşamını derinlemesine etkilemektedir. Sosyal medya, internet forumları, bloglar ve çevrimiçi oyunlar, gençler arasında yeni iletişim biçimlerinin oluşmasına öncülük ederek onların iletişim becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu olgular, bireylerin karşılıklı etkileşim ve fikir alışverişi yöntemlerini dönüştürmekle kalmayıp, toplumun genel iletişim kültürünü de değiştirmektedir.

İnternet ve oyun alt kültürlerinin en belirgin özelliklerinden biri, gençler arasında küresel düzeyde bağ kurma imkânı sunmasıdır. Sosyal medya platformları ve çevrimiçi oyun alanları, gençlerin karşılıklı fikir alışverişinde bulunmalarına, ortak ilgi alanlarını paylaşmalarına ve yeni sosyal gruplar oluşturmalarına olanak tanır. Bu durum, gençlerin yeni iletişim becerileri edinmesine katkıda bulunur. Örneğin, çevrimiçi oyunlarda ekip çalışması, strateji geliştirme ve görevleri birlikte tamamlama gibi beceriler kazanılır. Sosyal medyada ise kısa ve net yazılı mesajlarla iletişim kurma, emojiler ve görsellerle duygular ile düşünceleri ifade etme gibi yöntemler, gençlerin iletişim tarzlarına yeni boyutlar kazandırmaktadır.

Ancak internet ve oyun alt kültürlerinin iletişim becerileri üzerindeki etkileri yalnızca olumlu değildir; olumsuz sonuçlara da yol açabilir. Sanal iletişim, gerçek hayattaki sosyal becerilerin gelişimine engel olabilir ve bireyin sosyal izolasyona maruz kalmasına ya da duygusal olarak içine kapanmasına sebep olabilir. Bu

nedenle, bu fenomenin gençlerin iletişim ve sosyal becerilerinin gelişimine olan etkisini çok yönlü bir şekilde araştırmak büyük önem taşımaktadır.

Bu makalede, internet ve oyun alt kültürlerinin gençlerin iletişim becerilerinin gelişimine olan etkisi sosyolojik açıdan ele alınmaktadır. Araştırmada, bu alt kültürlerin yazılı ve sözlü iletişim, ekip çalışması, empati ve eleştirel düşünce gibi temel becerilere etkisi incelenmiştir. Ayrıca, olumsuz etkilerin önlenmesi ve bu becerilerin gerçek hayatta etkili bir şekilde kullanılması konuları da değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oyun alt kültürü, Gençler, İletişim becerileri, Çevrimiçi oyunlar, Küresel bağlantı, Ekip çalışması

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSANİ GELİŞİM

KALİMA TAİMANOVA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Türkiye

MUSTAFA KOÇOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi

Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü,
Kayseri, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, dijitalleşme bağlamında bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) insani gelişim seviyeleri üzerindeki etkisini araştırıyoruz. Teknolojik değişim, bilgiye artan erişim, bilgiyi işleme sürecindeki sıkı etkileşim özellikle küreselleşme ve dijitalleşme çağında bilginin teknolojiye dönüşüm aşamasında beşeri sermaye düzeninin seviyesine göre değişebilir. Bu motivasyon ışığında, teorik olarak, insan sermayesini kalkınmayı sağlamak için temel bir kaynak olarak tanımlayan Becker (1962) yaklaşımını takip ediyoruz.

Teknolojiye erişim ve insani gelişim arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla, 1999 ile 2022 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerde internet kullanımının ve mobil abone sayılarının insan gelişimi seviyeleri üzerindeki etkilerini incelemek için Machado ve Silva (2019) kantil regresyon metodunu kullanıyoruz. Ampirik bulgularımız, BİT'lerin gelişimi ile insan sermayesinin büyümesi arasında pozitif bir ilişki olduğunu doğrulamaktadır. İnternet ve cep telefonlarının artan kullanımı becerileri geliştirir, bilgiye daha hızlı erişimi kolaylaştırır ve yeni ekonomik fırsatlar yaratır. Dahası bulgularımız Becker'in (1962) BİT'lere yapılan yatırımların dijital eşitsizliği azaltmaya ve insan sermayesini güçlen-

dirmeye katkıda bulunduğuna dair bakış açılarıyla uyumlu çıkarımları desteklemektedir.

Bu bulgulara dayanarak, bilgi toplumuna geçiş sürecinde insan potansiyelini ve toplumsal ilerlemeyi yönlendiren kritik bir faktör olarak, BİTlere sürekli yatırım yapılmasının önemli olduğu sonucuna varıyoruz.

Anahtar Kelimeler : Bilgi Toplumu, Beşeri Sermaye, Dijital Dönüşüm

ALFABELERİN ÖTESİNDEKİ SİYASET: TÜRK DÜNYASINDA ARAP ALFABESİNİN TARİHİ YOLCULUĞU VE ÖNEMİ

Mehmet Sıddık Özalp

Dr. Öğretim Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi Arap Dili ve Belâgatı Anabilim Dalı

Özet

Alfabeler, milletlerin kültürel ve tarihsel miraslarını şekillendiren en önemli araçlardan biridir. Bu çalışma, Arap alfabesinin Türk dünyasındaki tarihsel süreç içerisindeki rolünü ve önemini ele alarak incelemektedir. Arap alfabesi, ismi itibarıyla bir millette özgü gibi görünse de Fenike yazısının temelleri üzerine şekillenmiş; Arami ve Süryani alfabeleri aracılığıyla evrilerek, yalnızca bir bölgeye ait bir yazı sistemi olmaktan çıkmış, uluslararası bir hüviyet elde etmiştir. Özellikle Arami alfabesinin Çin Seddi'nden Akdeniz'e kadar geniş bir coğrafyada, birçok medeniyetin ortak yazı sistemi haline gelmesi, bu alfabenin tarih boyunca uluslararası ve imparatorluk alfabesi olarak kullanılmasını sağlamıştır.

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte, bu köklü yazı sistemi, Türk-İslam medeniyetinin bilim, sanat ve edebiyat dili olmuştur. Büyük Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu gibi devletlerde, Arap alfabesi, sadece kültürel bir araç değil, aynı zamanda İslam dünyasıyla Türk dünyasını buluşturan bir köprü işlevi görmüştür.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte Latin alfabesine geçiş, Türk modernleşmesinin bir adımı olarak değerlendirilmiştir ve tarihsel bağlamında ele alınmıştır. Bu çalışma, herhangi bir ideolojik tartışmaya girmeden, Arap alfabesinin Türk dünyası üzerindeki tarihî etkilerine odaklanmaktadır.

Tarih boyunca uluslararası bir nitelik kazanmış olan bu yazı sistemi, Türk dünyasının kültürel ve dini birikimini şekillendir-

miştir. Arap alfabesinin bu tarihsel yolculuğu hem geçmişi daha iyi anlamamızı hem de bu kültürel mirasın günümüzdeki etkilerini yeniden değerlendirmemizi sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap alfabesi, Türk dünyası, İslamiyet ve yazı sistemi, Kültürel miras, Latin alfabesine geçiş

TÜRK DÜNYASININ ORTAK ALFABEYE GEÇİŞİ: SOSYAL MEDYA TARTIŞMALARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

MALIKA NURLANOVA

Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
İletişim Bilimi Bölümü (Tezli Yüksek Lisans)

Özet

9-11 Eylül 2024 tarihinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de düzenlenen toplantıda, Türk Devletler Teşkilatı'nın kurduğu Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu, 34 harften oluşan Ortak Türk Alfabesi önerisi üzerinde uzlaştı. Ortak Türk Alfabesi'nin geliştirilmesi, Türk halkları arasında karşılıklı anlayış ve işbirliğine teşvik etmektedir.

Araştırma, 'Türk dünyasının Ortak Türk alfabesine geçişi sosyal medya platformlarında nasıl tartışılmaktadır? Sosyal medya kullanıcıları bu konuda hangi görüşleri savunmakta ve hangi temalar öne çıkmaktadır?' temel sorularından yola çıkarak gerçekleştirilmiştir. Bu sorular, araştırmanın odak noktalarını belirlemede ve Türk dünyasının ortak alfabe girişiminin sosyal medya üzerindeki yansımalarını daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Araştırmanın amacı, sosyal medya kullanıcılarının Ortak Türk Alfabesi'ne geçişine dair algılarını ve bu algılar etrafında şekillenen tartışma konularını anlamaktır.

Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılarak haber sitelerinin Instagram'da yayınladıkları ilgili haberlerin altına bırakılan sosyal medya kullanıcı yorumları incelenmiştir. Bu kapsamda, kullanıcı yorumları, araştırmanın birincil veri kaynağını oluşturmaktadır. Sosyal medya, halkın özgürce kendi görüşlerini paylaştığı, tartışmalara katıldığı ve toplumsal meselelerde söz sahibi olduğu bir platformdur. Bu nedenle, sosyal medya üzerindeki

yorumlar, kullanıcıların düşüncelerini ve tepkilerini anlama konusunda önemli bir kaynaktır.

Analiz sonucunda, sosyal medya kullanıcılarının Ortak Türk Alfabeti'ne geçişe yönelik olumlu, olumsuz ve nötr yaklaşımları belirlenmiş ve bu görüşlerin hangi noktalarda yoğunlaştığı ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışmada, tartışmalarda en çok öne çıkan konular tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Sosyal Medya, Yorumlar, İçerik Analizi.

TURK DUNYOSINING UMUMIY MULOQOT TILI

Ziyoyeva Irodaxon Umidjon qizi

Denov tadbirkorlik va Pedagogika instituti Pedagogika yo'nalishi magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada turk tilining turk xalqlari o'rtasidagi muloqotda o'ynaydigan roli, uning etnografik rivojlanishi va hozirgi kundagi ahamiyati tahlil qilinadi. Turk dunyosi o'z navbatida lingvistik, madaniy-ma'rifiy va siyosiy uzviyligi bilan ajralib turadi, va turkiy til bu hamjihatlikning asosiy omili hisoblanadi. Maqolada o'z navbatida turk tili va uning dialektal va lingvistik farqlari, turkiy davlatlar o'rtasidagi o'zaro hamjihatlik aloqalarini mustahkamlashda uning o'rni, shuningdek, turk tili siyosati va ta'lim tizimi orqali umumiy muloqot tilini rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Turk dunyosi, Turk tili, Muloqot, Turk xalqlari, Tilshunoslik, Dialektal, Turk tillari, Madaniyat, Diplomatiya, Til siyosati, Ta'lim, Leksika, Rasmiy, Xalqaro aloqalar, Tarix, Grammatik, Mintaqa, Lahchalar, Farqlar.

THE CONFERENCES CREATED THE 34-LETTER COMMON TURKIC ALPHABET

Oğuzhan Ferman

Lomonosov Moscow State University – Aspirant

This study analyses the series of conferences convened in Turkey between 1991-1993, which played an important role in the creation of the 34-Letter Common Turkic Frame Alphabet. Conferences are evaluated using a historical methodology, contextually. The statements, claims and discourses made in these conferences were interpreted according to their linguistic, historical, and political – both domestic and foreign- context. This study shows that a group of academicians in Turkey and the Turkic World, on their own initiative, started this process with the support of their institutions following the dissolution of the USSR. Emergence of the Common Alphabet made the process more tangible. In the final declarations of these conferences, it was stated that the participants should introduce and defend the project in other academic platforms, and in public, giving an activist spirit to the project to which Turkey provided support and platform having its prospects in mind. The topic was also mentioned during a series of presidential summits held throughout 1990s where the heads of the Turkic states attended. Adoption of new alphabets compatible with the Common Alphabet by Azerbaijan, Gagauzia and the Crimean Tatars became the most concrete success of the project. Thus, the Common Alphabet Project became official. Nevertheless, the project was deemed a failure, or a semi-success, for a long time due to the following developments: Turkmenistan accepted a new alphabet only partially compatible with the project, the final alphabets adopted in Uzbekistan became irrelevant with the project, the other Turkic states had not planned an alphabet transition due to socioeconomic and political reasons, and the sum-

mits of the heads of Turkic states ended in 2001 as a result of political controversies. The establishment of the Organization of Turkic States (OTS) in 2009 and the utilisation of the Common alphabet in its academic and cultural institutions kept the project ready in case of a demand. The project has been revived in the recent years in light of events such as Kazakhstan's plans for an alphabet transition, the expansion of the OTS and the Common Alphabet Commission established by the OTS. As a result, the Common Alphabet project was an example of democratic and civilian politics for it was developed by an academic initiative and supported by authorities, providing an official dimension for the project. All in all, structural factors such as geopolitical and socioeconomic circumstances determined the destiny of the project rather than project's academic aspects.

Keywords: 34-Letter Common Turkic Alphabet, 1991 Symposium on the Modern Turkic Alphabets, Linguistic and Cultural Cooperation in the Turkic World, Alphabet Transition Processes

THE IMPACT OF THE LITERARY ARTISTRY AND SOCIETAL CONTRIBUTIONS OF THE TATAR AUTHOR GABDULLAH TUKAY ON THE TURKIC WORLD

Fatıma Gimatdinova

Dr. Öğr. Üyesi /Assist. Prof. Dr., Sakarya University

This report examines the impact of the creative heritage and social performance of the Tatar poet and philosopher Gabdulla Tukay on the development of Turkic culture and literature. G. Tukay lived a short but productive life. A poet, professional translator, and researcher of national culture and folklore, he left a great cultural heritage: numerous works of art, studies in the field of the national Tatar language, and articles in the field of education reform. Tuqay's creative work took place at the end of the 19th and beginning of the 20th centuries during the period of social inequality and oppression of people in Russia. Tukay strove for the development of Tatar culture, overcoming the influence of external factors. In his work, Gabdulla Tukay turned to the works of world-known scholars such as Shigabutdin Marjani, Husain Faizkhanov, Kayum Nasiri and Ismail Gasprinsky. He was one of the first Tatar writers to combine folk traditions and classical education in his work. His poems 'Туган тел'. '*Туган илем*' and the poem "Shurale", written on folk motifs, express his feelings about the fate of his people. They address questions of national identity, as well as the battle for liberty and justice.

Abdulla Avloni, one of Uzbekistan's greatest poets, authored a children's textbook that featured this poem. Avloni was the first to translate the poem into Uzbek. The poet claims that every person's original language reflects his or her spirit and the culture of the entire nation in a number of poems on the native language, across the entire cycle of po-

etry written for children. Tukaya's poetry contains numerous oriental elements.

Tukaya's poetry's humanistic principles resonate with various Turkic peoples. His writings influenced the creation and growth of numerous Turkic poets, including Bashkir, Kazakh, Uzbek, Kyrgyz, and Uyghur. Since his ideas were familiar to many other Turkic peoples, this made him famous in the Turkic world. Tukay introduced new genres and forms into Tatar literature, and his poetry often touched on philosophical, folk social and cultural themes. This made his work accessible not only to Tatars but also to other Turkic peoples who had experienced similar historical and cultural events. He is an outstanding Tatar poet and classicist. Gabdullakh Tukay played an important role in the spiritual heritage of both the Tatar people and world culture. The book "Gabdulli Tukay. Selected Poems" was published in honor of the writer's 120th birthday through collaboration between the Republic of Tatarstan's Ministry of Culture and the International Organization of Turkic Culture (TURK-SOY).

Keywords: Tatar poet, Turkic world, Literature, Culture, Poems

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI VE YENİDEN YORUMLANMASI

Merve Nur SEZGİN

Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Yalnızbağ/Erzincan

Özet

Bu çalışma, kültürel mirasın korunması, yeniden yorumlanması ve gelecek nesillere aktarım süreçlerini çok boyutlu bir perspektifle ele almaktadır. Araştırmanın temel amacı, yerel unsurların korunarak küresel ölçekte sürdürülebilir bir anlayış geliştirilmesi ve bu süreçte etkili stratejilerin hayata geçirilmesidir. Çalışma, kültürel mirasın yalnızca tarihi bir bağlamda değerlendirilmekle kalmayıp, toplumsal büyüme, ekonomik kalkınma ve kimlik inşasında nasıl bir rol oynayabileceğini de ortaya koymayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, yerel toplulukların ve grupların bu süreçlere aktif katılımının teşvik edilmesiyle toplumsal büyümenin ivmelendirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma, nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma bir yaklaşımı benimsemiştir. Veri toplama sürecinde kaynak taraması, arşiv incelemesi, saha çalışmaları, görüşmeler ve gözlem tekniklerinden yararlanılmış ve kapsamlı veriler oluşturulmuştur. Bu veriler, kültürel oluşumların korunmasındaki zorluklar ve fırsatlar açısından detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Analizler, kültürel değişimin yalnızca geçmişle bir bağ kurmakla sınırlı olmadığını; aynı zamanda toplumsal kimliğin inşasında ve ekonomik değer yaratımında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuçlar, kültürel mirasın korunmasında eğitim faaliyetlerinin, yerel halkın katılımının ve uluslararası işbirliklerinin kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Özellikle genç nesillerin bu mirasa

yönelik bilinçlendirilmesi ve farkındalık düzeyinin artırılması, kültürel değerlerin korunması ve yaygınlaştırılmasında kilit bir role sahiptir. Teknolojinin etkin kullanımı, dijital arşivleme, artırılmış gerçeklik gibi yenilikçi yöntemler ve sürdürülebilir turizm uygulamaları, kültürel mirasın daha etkili bir şekilde korunmasını ve ekonomik faydaya dönüştürülmesini sağlayacak önemli fırsatlar sunmaktadır. Çalışma, bu bağlamda önerilen stratejilerle, kültürel mirasın gelecekte daha geniş bir perspektifle değerlendirilebilmesi için bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır.

REVIVING SHARED CULTURAL HERITAGE THROUGH VIRTUAL REALITY IN HIGHER EDUCATION ACROSS THE TURKIC WORLD

Jeyhun Amrahov
WSB Merito, Poland

Abstract

The Turkic world, with its rich cultural heritage and shared historical narratives, faces a unique opportunity to foster unity and collaboration through modern technological advancements. This paper explores how Virtual Reality (VR) can serve as an innovative tool in higher education to revive and teach shared cultural heritage. By creating immersive educational experiences, VR enables students and academics to engage deeply with historical sites, artifacts, and traditions, transcending geographical and linguistic barriers. The integration of VR into higher education curricula can promote a sense of shared identity, enhance cultural understanding, and strengthen academic collaboration among Turkic-speaking nations. This study also examines practical examples and case studies, proposing a roadmap for implementing VR-driven initiatives in universities across the Turkic world. By leveraging cutting-edge technology, this approach aims to build a digitally connected and culturally unified future.

Keywords: Virtual Reality, Cultural Heritage, Higher Education, Turkic World, Academic Collaboration

Purpose: To explore the potential of Virtual Reality (VR)

in reviving shared cultural heritage and integrating it into the higher education systems of Turkic-speaking nations.

Methodology: The study utilizes a qualitative approach, analyzing existing VR implementations in cultural education and proposing a structured framework for adoption in the Turkic world.

NATIONAL CULINARY CULTURE AND FOLKLORE VALUES OF KAZAKHSTAN

Urmanbek TAGMANOV

Uluslararası Turizm ve Otelcilik Üniversitesi, Otelcilik Bölümü, Türkistan/
Kazakistan

Şevki ULEMA

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Sakarya/
Türkiye

Abstract

Kazakhs, who have an important place in the history of Kazakhstan, are one of the well-established ethnic groups of Central Asia and Eurasia. The nomadic lifestyle has led Kazakh society to develop a unique lifestyle, culinary culture, and agricultural/livestock activities. The geographical features of Kazakhstan emphasize the importance of caravanserais and food supply points due to the influence of the Silk Road. Kazakhs and Central Asian Turks mainly focused on animal husbandry due to their nomadic life. In addition to animal husbandry, agriculture also developed in different periods and became one of the main sources of income in Kazakh society. This article aims to identify the dietary patterns, beliefs, and rituals associated with food, as well as the culinary tools and utensils used in daily life, within the context of Kazakh national culinary culture and its folkloric significance. Understanding the Kazakh national culinary culture holds significance for the broader Turkic cultural geography, spanning from Central Asia to the Balkans. Focusing on Kazakhstan's rich history and cultural fabric, this study examines the fundamental elements of Kazakh culinary traditions. Influenced by a nomadic lifestyle, Kazakh culinary culture has been shaped by natural conditions and the ecosystem, characterized by unique rituals, beliefs, and dietary practices. It can be stated that the recommendations

developed based on the findings will provide valuable insights and contributions for researchers working in the fields of gastronomy culture, cultural studies, and ethnography.

Keywords: Kazakh culinary culture, Kazakh culinary beliefs, Kazakh culinary rituals, Kazakh kitchen tools and equipment.

MUTFAK VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM: NİĞDE'NİN ALTAY KÖYÜ'NDEKİ KAZAK TÜRKLERİNİN MUTFAK KÜLTÜRÜ

Halil İbrahim KOÇ

Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi,
Yeni Medya ve İletişim Bölümü

Şinasi ÖZMEN

Öğr. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Sosyal Bilimler
Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkrâm Hizmetleri Bölümü,
Aşçılık Programı

Özet

Bir toplumu teşkil eden maddi ve manevi değerler bütününi ifade eden kültür, aynı zamanda farkı/ayrımı ve benzerliği/aidiyeti kurması bakımından ilişkilerin çerçevesini de belirleyen önemli bir olgudur. Zira en temelde biz-öteki algısına zemin oluşturan ve bu yönüyle kültürel/toplumsal kimlik algısının kritik bir bileşenini ifade eden kültür, tüm etkileşim süreçlerine eşlik etmektedir. Göç hareketlilikleri, medya, sanat, kültürel diplomasi, uluslararası organizasyonlar gibi çeşitli vesilelerle karşı karşıya gelen iki toplum veya grubun aralarındaki iletişim, kültürel kimlikleri ekseninde şekillenmekte; anlam aktarımları ise bu minvalde gerçekleşmektedir. Bununla birlikte farklı kültürlerin karşılaşmaları, etkileşimin doğasının bir sonucu olarak karşılıklı değişimi beraberinde getirmektedir. Çeşitli faktörlere dayalı olarak düzeyi değişkenlik gösteren bu değişimler; dil, giyim-kuşam, folklor, inanç gibi alanların yanında kültürün bir diğer önemli parçası olan mutfak kültüründe de görülebilmektedir. Öyle ki dünya üzerindeki toplumlara ait mutfak kültürleri, mevcut karakteristik özelliklerini tarih boyunca başka kültürlerle etkileşim içerisinde kazanmış ve günümüze aktarmışlardır.

Bu kapsamda çalışmamız, 1955 yılında Çin'in bugünkü Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nden Anadolu'ya göç eden ve Niğde'nin Ulukışla ilçesindeki Altay Köyü'nde meskûn olan Kazak Türklerinin yöre halkıyla etkileşim süreçlerinde değişen mutfak kültürlerine odaklanmaktadır. Yaklaşık 70 yıldır bölgede yaşayan Kazakların yöre halkı ile olan etkileşimlerinin mutfak kültürlerindeki izlerine ulaşılmasının amaçlandığı çalışmada, söz konusu topluluğun yemek kültürü ve bu kültürün bir sonucu olarak gündelik yaşamlarındaki yeme-içme alışkanlıkları nitel araştırma yöntemiyle incelenecektir. Veriler ise görüşme ve katılımlı gözlem tekniğiyle toplanacak, elde edilen bulgular MAXQDA 24 Programı ile tematik olarak analiz edilecektir.

ŞEYH GALİP'İN HÜSN Ü AŞK MESNEVİSİNDE TÜRK KÜLTÜRÜNE AİT BAŞLICA DEĞERLER

İbrahim Furkan Çal

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi - Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Bu çalışmada, Şeyh Galib'in hayatı ve en tanınmış eseri *Hüsn ü Aşk* mesnevisi hakkında genel bir değerlendirme yapıldıktan sonra, eserin içindeki Türk kültür unsurları ele alınacaktır. Türk kültürü, köklü bir geçmişe sahip olup Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada tarihsel süreç içerisinde şekillenmiştir. Şeyh Galib'in *Hüsn ü Aşk* mesnevisi de bu kültürel mirasın izlerini taşır ve zamanla şekillenen geleneklerin bir yansımasıdır. Türk kültürü, geçmişten günümüze halkın ortak değerleri, inançları ve yaşam biçimiyle şekillenmiş, zengin bir kültürel birikime sahiptir. Misafirperverlik, geleneksel sanatlar, tarihî miras ve çeşitlilik gibi unsurlar Türk toplumunun özüdür. Aile bağları, gelenek ve göreneklere bağlılık gibi değerler, Türk kültürünün temel taşlarını oluşturur. Bu unsurlar, halkın yaşam biçimine ve toplumsal düzenine yön verirken, bir arada yaşama kültürünü de pekiştirir. Çalışmanın temel amacı, *Hüsn ü Aşk* mesnevisindeki kültürel öğeleri inceleyerek, bu unsurların nasıl bir yansıma bulduğunu gözler önüne sermektir. Mesneviden örneklerle, Türk kültürüne ait önemli değerler, gelenekler ve semboller, eserin içinde nasıl betimlenmiş ve yansıtılmıştır? *Hüsn ü Aşk*ta yer alan *merhem*, *lokman hekim*, *meclis*, *şemşir*, *avlanmak*, *akarsu*, *bebek beşiği*, *ninniler*, *Hümâ kuşu*, *kına yakma* ve *kız isteme merasimi* gibi semboller, Türk kültürünün derin izlerini taşır. Bunlar, sadece bireysel değil, toplumsal düzeyde de Türk halkının değerlerini, inançlarını ve geleneklerini simgeler. Şeyh Galib'in *Hüsn ü Aşk* mesnevisi, Türk kültürünün derinliklerine ışık tutan bir eser olup, hem edebi hem de kültürel açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma, eserdeki

kültürel unsurların incelenmesiyle, Türk kültürünün edebiyatla nasıl iç içe geçtiğini ve kültürün sürekli evrilen yapısını anlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Hüsn ü Aşk, Türk Kültürü Unsurları

KAZAK TÜRKÇESİNDE ZAMAN KAVRAMI

Elmira KANAİBEKOVA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünün doktora öğrencisi

Özet

Herhangi bir Cumhuriyetin inşa edilişi öncelikle ulusal değerlere dayanacağı bellidir. Dil, tarih, kültür, din ve devlet sınırları gibi konular Cumhuriyetin egemenliğini belirleyen unsurlar arasındadır.

Bu çalışma dilbilimi üzerinde yazılmış, tüm zaman biçimlerinin (geçmiş, şimdiki, geniş ve gelecek zaman) yapısal, tarihsel, işlevsel ve anlamsal özelliklerinin incelenmesini kapsayacaktır. Çalışmada çağdaş Türk lehçelerinin Kıpçak grubunda yer alan Kazak Türkçesindeki zaman kategorisi, Oğuz grubundaki Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılacaktır. Bir yandan, Kazak Türkçesindeki zaman kavramını inceleyerek Kazak Türkçesi – Türkiye Türkçesi aktarmalarının doğru bir şekilde yapılmasını elde edebilmek de mümkün olacaktır. Diğer taraftan, gramer özellikleri göz önünde bulundurularak yabancılar için Kazak Türkçesi öğretiminde ya da Kazaklar için Türkiye Türkçesi öğretiminde bu konunun daha kolay anlaşılmasını, karşılaştırarak daha hızlı öğrenilmesini sağlayacaktır. Örneğin, zaman kavramı konusunda en çok Kazak Türkçesindeki *-a*, *-e*, *-y* eklerinin şimdiki ve gelecek zamanın göstergesi olarak nitelendirilmesi ve geniş zaman anlamını da verebilmesi anlaşılması karışık konulardan biri sayılmaktadır. Bu eklerin hangi zamanı karşıladığını onların ilişkisine girdikleri sözcüklerden ve zaman zarflarından anlayabilmek mümkündür. Bunun gibi tartışılmalı alt zaman türleri ve bu konudaki dilbilimcilerin farklı görüşleri çalışmaya daha da önem katacaktır.

Böylece zaman kavramı çerçevesinde Türkiye Türkçesi Kazak

Türkçesi ile karşılaştırılacak, iki lehçe arasındaki ortaklıklar ve farklılıklar örneklerle ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Zaman kavramı, Kazak Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Dilbilim, Çağdaş Türk lehçeleri.

“ET-TUHFETÜ’Z-ZEKİYYE Fİ’L-LUGÂTİ’T-TÜRKiYYE” AND AZERBAIJAN TURKISH COMMON USAGE COLOR NAMES

Ağayeva Zülfiye Ekrem's daughter

Lecturer, Azerbaijan Architecture and Construction University, Faculty of Education of Foreign Citizens, Baku, Azerbaijan

Abstract

Lexicographic studies have an important place in the history of Turcology. Dictionaries are one of the valuable resources for modern Turkic languages. Thus, the historical and ethno-cultural values of the Turkish people have been preserved in this precious treasure. Vocabulary reflects people's history, living conditions, level of development, profession. However, each language has its own phonetic features, vocabulary and grammatical structure. To study the history of the language, it is especially important to study its lexical structure in comparison with ancient written monuments. Starting from this point, we made a comparative study on the vocabulary of the Azerbaijani language with “Et-Tuhfetü’z-Zekiyye fi’l-lugâti’t-Türkiyye” (“Et-Tuhfe”), a work of Middle Turkish. This work opened up ample opportunities for us to study that period and the history of our language. “Et-Tuhfe” dictionary is a work related to the Mamluk Kipchak written in the Middle Turkish period with the aim of teaching Turkish to Arabs. M.S. Kumanli divided the words given in “Et-Tuhfe” as follows: kinship terms, colors, diseases, organs, animals, food, weapons, fruits, clothes, verbs, etc. The dictionary contains approximately 3,600 words, of which 1729 are nouns, 1185 are verbs, 313 are adjectives, 53 are pronouns, 34 are adverbs, 22 are conjunctions, 32 are conjunctions, 7 are adverbs and 6 are exclamations. In this article, we compared “At-tohfa” and the color names

commonly used in Azerbaijani language. 20% of the 313 adjectives in “at-tohfe” belong to adjectives that describe color. In the Azerbaijani literary language, the following color names used as in the work were found: sarı (Et-Tuhfe) – sarı (Azerbaijani Turkish) – sarı (Turkish) - yellow, yaşıl (Et-Tuhfe) – yaşıl (Azerbaijani Turkish) – yeşil (Turkish) - green, boz (Et-Tuhfe) – boz (Azerbaijani Turkish) – gri (Turkish) - gray, ala (Et-Tuhfe) – ala (Azerbaijani Turkish) – kırmızı (Turkish) - red etc.

Comparison of “At-tohfə” with the Azerbaijani language allows us to identify common color names between them. It is interesting that all these lexical units appear with the same meaning and the same phonetic structure in both At-tohfə and the Azerbaijani literary language. This situation clearly shows that the Kipchaks played an important role in the formation of the Azerbaijani language.

Keywords: Turkology linguistics, Gypsy period, Et-tohfe, dictionary, researches, color names

TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİNDE SANATIN YERİ VE ÖNEMİ

Babür Mirza Kamiloğlu

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Sanat, Türkistan coğrafyası, Anadolu (orta doğu), Doğu Avrupa ve ötesindeki çeşitli Türk halklarını kapsayan Türk Dünyası'nın kültürel ve tarihi kimliğinin en önemli unsurlarından biri olarak bilinir. Birleştirici bir güç olarak sanat, dil ve politik sınırları aşarak paylaşılan mirası, değerleri ve özlemleri ifade etmek için bir araç görevi üstlenmektedir. Türkiye, Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve diğer ülkeleri de içeren Türk Dünyası derin tarihi köklerini ve gelişen modern kimliğini yansıtan zengin bir sanatsal geleneğe sahiptir. Hat sanatından minyatür resmi, tiyatrosu, müziği, halı dokuma ve seramik gibi geleneksel sanat biçimleri vs. Türk dünyasının kültürel dokusunun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu sanat biçimleri genellikle geometrik desenler, çiçek motifleri ve sembolik temsiller Türk milletinin var oluş kodlarından, mitolojik anlamlar içererek aynı zamanda İslam sanatının ve erken Türk halklarının göçebe yaşam tarzının etkisini de yansıtır. Türk sanatı derya misali olup içinde onlarca değerlerimizi içine almıştır.

Modern çağda sanat, Türk milletinin birliği ve beraberliğini teşvik etmek için güçlü bir araç olmaya devam ediyor. Türk Dünyasının sanat severleri her alanda küresel sorunları ele alırken ortak tarihlerinden ilham alıyor ve gelenek ve yeniliğin dinamik bir birleşimini oluşturmaktadır. Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY) gibi kurumlar tarafından düzenlenen etkinlikler, festivaller, sergiler ve kültürel değişimler, Türk dünyasının sanatsal başarılarını vurgular ve karşılıklı anlayışı teşvik ediyor. Sanat

ayrıca küreselleşmiş bir dünyada kültürel kimliği iddia etmenin bir aracı olarak da hizmet eder. Bu şekilde sanat, yalnızca geçmişin bir yansıması değil, aynı zamanda Türk halklarının dayanıklılığını, yaratıcılığını ve birliğini somutlaştıran geleceğe bir köprü olur. Sanat Türk Dünyasının Birliği için çok önemli yere sahiptir. Türk Dünyası aynı zamanda kadim tarihi kodlarından beslenerek kültür hamlesi yapabilecek konumdadır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, değerler, müzik, Türk Dünyası.

TÜRK DÜNYASINDA KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM: KORKUT ATA TÜRK DÜNYASI FİLM FESTİVALİ ÖRNEĞİ

Tuna KUZUCAN

Sinop Üniversitesi, Gerze MYO, Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya
Yapımcılığı Bölümü, Sinop, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, Türk dünyası ülkeleri arasında kültürlerarası iletişim ve iş birliğinin geliştirilmesinde sanatsal etkinliklerin rolü incelenmiştir. Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali, Türk kültürünün tanıtımı, ortak değerlerin pekiştirilmesi ve sinema aracılığıyla farklı kültürler arasında bağ kurulması bağlamında bir örnek olay olarak ele alınmıştır.

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak festival kapsamında yapılan etkinlikler, gösterimler ve paneller analiz edilmiştir. Veriler, festival sürecindeki gözlemler, festival programı ve ilgili dokümanların incelenmesiyle toplanmıştır. Ayrıca, katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla derinlemesine bilgi edinilmiştir.

Araştırma bulgularına göre Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali, ortak Türk kimliğinin vurgulanması ve kültürlerarası iletişimde güçlü bir platform oluşturulması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcılar, festivalin Türk dünyası ülkelerindeki sinemacılar arasında iş birliğini artırdığını ve ortak değerlerin genç kuşaklara aktarılmasına katkı sağladığını belirtmiştir. Ayrıca, festivalin uluslararası alanda Türk kültürünün tanıtımı için bir vitrin işlevi gördüğü ifade edilmiştir.

Korkut Ata Türk Dünyası Film Festivali, kültürel diplomasi ve kültürlerarası iletişim için etkili bir araç olarak değerlendirilmiştir. Ancak, daha geniş kitlelere ulaşmak için festivalin ulus-

lararası tanıtım stratejilerinin güçlendirilmesi, etkinliklerin dijital platformlarda yaygınlaştırılması ve Türk dünyası ülkelerinin kültürel çeşitliliğini daha kapsamlı bir şekilde yansıtacak içeriklerin üretilmesi önerilmektedir. Bu tür etkinliklerin devamlılığı, Türk dünyası ülkeleri arasındaki kültürel bağları güçlendirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası İletişim, Korkut Ata, Sinema.

KIRIM TATARLARI SÜRGÜNÜ BELLEĞİ OLUŞTURMADA RESİM SANATININ ROLÜ; RÜSTEM EMİNOV

Dr. Öğr. Üyesi Murat GÜRBÜZ

Bayburt Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi, Bayburt

18 Mayıs 1944 tarihinde gerçekleşen Kırım Tatar sürgünü; Sovyet Hükümeti tarafından Kırım Tatarlarının etnik temizliği ve kültürel soykırımıdır. Bu elim vaka Kırım Tatarlarının hafızasında şiddetli bir sarsıntı olarak yerini muhafaza etmektedir ve toplumun sanat anlayışında kendine yer bulmaktadır. Sanat, geçmişin yaralarını sarmak ve unutulmasını önlemek için güçlü bir araçtır. Bu açıdan resim sanatı; bu felaketin toplumsal bellekte diri tutulmasında önemli etkenlerdendir. Kırım Tatar sürgününün, bellek ile olan etkileşimi; travma sonrası toplum yapısını ve sanatçılar üzerindeki etkisini kavramak için önemlidir.

Bu çalışma kapsamında bireysel etkileşim aracılığıyla, toplumsal ve psikolojik etkileşimler incelenmiştir. Sanatçı Rüstem Eminov'un eserlerinden seçilenler çalışma verisini oluşturmaktadır. Bahsi geçen eserler incelenerek çalışmaların betimsel analizi yapılmıştır.

Bu bağlamda Rüstem Eminov'un çalışmaları Kırım Tatarlarının sürgün belleğini nesilden nesile aktarmalarında ve bu belleğin korunmasında kritik önem arz eder. Eminov'un sanatsal ifade biçimi; Kırım Tatarlarının kimlik inşasında ve yaşanan acının tüm dünyaya duyurulmasında en önemli araçlardan biridir. Sanatçının çalışmaları incelendiğinde sürgün yolculuğunun hem duygusal etkileri hem de fiziksel etkilerinin dışı vurumu belirgin bir şekilde izleyiciye aktarılmaktadır. Ayrılık, hasret, soğuk, açlık ve ölüm kavramları eserlerinde ustalıkla işlenmiştir. Figüre edilen sürgün Kırım tatarları sanatçının eserlerinde bitkin ve acı içinde görselleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Kırım coğrafyası-

nın melankolik bir şekilde tasvir edilmesi Kırım'a duyulan özlemi ve hasreti ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bellek, Resim Sanatı, Rüstem Eminov, Kırım Tatar Sürgünü

ERCÜMENT EKREM TALÛ'NUN GÜN BATARKEN ROMANINDA OKSİDENTALİZM

Ayşegül SEKMAN

Doktor Öğretim Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Doğu medeniyetinin Batı'ya karşı kendini yeniden inşa etme süreci olarak tanımlanan Oksidentalizm, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş döneminde pek çok aydında görülen bir anlayıştır. Oksidentalizm, Batı'nın kültürel hegemonyasına ve oryantalist bakış açısına karşı ortaya çıkar. Batı'nın oryantalist yaklaşımına karşı bir argüman olarak beliren bu anlayışın izlerini edebî eserlerde sürmek mümkündür. Batı medeniyetinin Doğu toplumları üzerinde kültürel hegemonya kurması Osmanlı İmparatorluğu'nda uyanışa sebep olur ve bunun neticesinde halk edebiyat aracılığıyla bilinçlendirilmeye çalışılır. Bu bilinçlendirme faaliyeti kültürel hayatın ürünü olan edebî eserler vasıtasıyla gerçekleşir. Çalışmanın amacı Ercüment Ekrem Talû'nun 1920 yılında yayımlanan *Gün Batarken* adlı romanını oksidentalizm anlayışı çerçevesinde incelemektir. Bu sebeple nitel bir araştırma olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ercüment Ekrem Talû'nun *Gün Batarken* romanı Millî Mücadele'nin cephe gerisindeki durumunu yansıtır. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş yıllarını konu alan eserde, ahlaki bozulmanın sebepleri ve sonuçları başkışı Hulki Bey'in şahsında ortaya konulur. Vatanı için çalışan idealist bir Türk subayının harp vurguncusuna evrilmesi oksidentalist anlayışa uygun söylemlerle romana dâhil edilir. Yazar-anlatıcı Osmanlı toplumunda yaşayan azınlıkların ahlaki değerleri nasıl yozlaştırdığına odaklanır. Yazarın oksidentalist bir bakış açısıyla ve oksidentalist söylemlere yer vererek kaleme aldığı eser bir Rum tüccarı olan Promodros üzerinden halkın Batı medeniyetine bakışını ve aldığı tavrı ortaya koyar. Sonuç olarak İstanbul halkının o dönemde sefalet içerisinde yaşadığı sıkıntılar ve harp zenginlerinin

hayatı arasındaki derin uçurum gözler önüne serilir. İstanbul'un iki farklı yaşam tarzı mekânsal düzlemde Fatih ve Beyoğlu ayrımıyla ortaya konulur. Romanın sonunda bahsi geçen Galata Köprüsü, Doğu ve Batı medeniyeti arasındaki ayrımın sembolik bir göstergesidir. Roman aynı zamanda bir devrin panoramasını da çizer. Eser, İstanbul halkının ahlaki çöküşünde ve kültürel yozlaşmasında etkili olan Batı'yı temsil eden azınlıklar ve yerli halk arasındaki kültürel çatışmayı ortaya koyar. Batı'nın kültürel hegemonyasının olumsuz sonuçlarını yazar-anlatıcı oksidentalit bir perspektifle kaleme alır.

Anahtar Kelimeler: Batı, kültürel hegemonya, oksidentalizm, Osmanlı Devleti, roman.

EĞİTİM DİPLOMASİSİNDE TÜRK DÜNYASININ YERİ VE ÖNEMİ: TÜRKİYE BURSLARI ÖRNEĞİ

Tarık DEMİR

Doç. Dr., Gazi Üniversitesi

Eğitim diplomasisi faaliyetleri, ülkeler arası ilişkilerde kültürel ve sosyal etkileşimi artırmak amacıyla gerçekleştirilen stratejik faaliyetlerdir. Türkiye, son yıllarda bu noktada önemli bir aşama kaydetmiş ve uluslararası eğitim/öğrenciler tarafından daha çok tercih edilir konuma yükselmiştir. Türk Dünyası, Türk dili konuşan ülkeleri ve toplulukları kapsayarak, eğitim diplomasisinin önemli bir hedef alanını teşkil etmektedir. Bu faaliyet alanında uluslararası öğrenci olarak kabul edilen Türk dilli, Türk soylu öğrenciler Türkiye Bursları özelinde olduğu üzere ayrı ve özel bir grubu oluşturmaktadır.

Türkiye'nin eğitim diplomasisindeki stratejik hamlelerinden biri bugünkü adıyla Türkiye Bursları programıdır. Bu program, diğer ülkelerle birlikte Türk Dünyası genelinde birçok öğrenciye yükseköğrenim fırsatları sunarak, Türkiye'de eğitim almalarını teşvik etmektedir. Türk Dünyası'nda Türkiye Burslarının sağladığı fırsatlar, katılımcı ülkelere yönelik hem akademik hem de kültürel katkılar sunmaktadır. Burs alan öğrencilerin Türkiye'deki eğitim süreçleri, onların gelecekteki kariyerlerinde önemli rol oynarken, mezunlar ülkelere döndüklerinde Türkiye ile olumlu ilişkiler kurma potansiyeline sahiptir. Bu durum, gerek ticari işbirlikleri, gerekse kültürel değişim açısından uzun vadeli etkiler yaratan önemli bir kamu diplomasisi ve yumuşak güç alanı ve aracıdır.

Ayrıca, Türkiye Burslarının Türk dili ve kültürünün etki alanını genişletmesi etkisi dikkate değerdir. Türk Dünyası'ndan gelen öğrenciler, Türkiye'de yükseköğrenim süreçleri boyunca Türkiye Türkçesi öğrenmekte ve Türk kültürü hakkında derinlemesine

bilgi edinme fırsatı bularak tarihi derinlikleri olan ortaklıkları keşfedebilmektedirler. Bu durum, Türk dilinin uluslararası alanda daha fazla tanınmasına ve Türk Dünyası'ndan gelen öğrencilerin daha fazla etkileşime geçmesine imkân tanımaktadır. Bu durum Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) ile somut bir biçimde görünmeye başlamış olup günümüze kadar nicelik ve nitelik olarak gelişerek gelmiştir.

Türk Dünyası ile ilişkilerde eğitim odaklı yaklaşım, Türkiye'nin bölgede "yumuşak güç" kullanımını artırmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin eğitim diplomasisi stratejisi, Türk Dünyası'ndaki ülkelerle güçlü ilişkiler geliştirme ve işbirliklerini artırma yolunda önemli bir rol oynamaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken hedef kitle ve ülkelerin klasik diplomasi anlayışından öte; tarih, kültür ve dil özelindeki yakınlıklar üzerinde özel bir biçimde ele alınması gerçekliği ve gerekliliğidir. Bu gerçeklikler doküman analizi yöntemiyle Türkiye Burslarının istatistikleri üzerinden elde edilen bulgularla değerlendirilip yorumlanmış ve sayısal yansımalar paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, diplomasi, Türk Dünyası, Türkiye bursları.

SOFT POWER IN TÜRKİYE: CULTURAL DIPLOMACY IN THE TURKISH WORLD

Gabriel Enrique Sánchez Ramírez

PhD Candidate

Ankara University

Abstract

This study analyses Türkiye's strategic use of Soft Power to establish itself as a regional leader within the Turkic world. Leveraging its shared historical, cultural, and linguistic ties, Türkiye employs institutions such as the Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), the Yunus Emre Institute, and the Türk Dünyası Gençlik Konseyi (Council of Turkic World Youth) to Foster stronger relationship with Central Asian and Caucasus nations. These institutions serve as key instruments in Turkey's policy to promote a common identity and solidarity its influence in the region.

This work adopts a qualitative approach, focusing on Turkey's use of educational exchange programs, cultural diplomacy, and Youth networks to project its soft power. Finding reveal that these efforts have contributed significantly to regional integration, enhanced political and cultural ties and reinforced Turkey's position as valuable country in the Turkic world. Nevertheless, challenges persist, including competition from global powers like Russia and China and domestic economic and political constraints.

The study concludes that Turkey's ability to maintain its leadership in the region depends on addressing these challenges while continuing to invest in its soft power initiatives. Strengthening multilateral platform, expanding educational opportunities, and promoting equitable partnerships are key recommendations for sustaining Turkey's regional influence.

Keywords: Central Asia, Educational initiatives, Foreign Policy, Public Diplomacy, Regional leadership, Soft Power.

DIGITALIZATION AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE BREAKTHROUGH IN KAZAKHSTAN'S DIPLOMACY

Milavsha KHAIPNAZAROVA

Istanbul University, Political Science and International Relations PhD
Student

Diplomacy, the art and practice of conducting negotiations between representatives of states, has been irrevocably transformed by technological innovation. From the advent of the telegraph to the rise of the internet, each technological leap has reshaped the tools, channels, and dynamics of international relations. Today, artificial intelligence is at the forefront of this transformation, promising to revolutionize how states interact, communicate, and pursue foreign policy goals. This thesis examines how artificial intelligence is used in contemporary diplomacy, especially in Kazakhstan. The aim of the study is to understand how digital diplomacy has developed, what opportunities and dangers the use of artificial intelligence in this field creates, and how effectively Kazakhstan uses these new tools in its foreign policy. The study examines the definition of the concept of digital diplomacy, its development and the use of digital diplomacy. Special attention is paid to how artificial intelligence can help in various areas of diplomacy, from predicting crises by analyzing large amounts of data to automating routine tasks, improving communication with other countries and supporting important decision-making processes. Potential risks associated with artificial intelligence are also investigated. An important part of the study is the analysis of the Kazakhstan's experience. It examines how Kazakhstan uses digital technologies in its diplomatic work, what are the examples of artificial intelligence applications and how much it helps the country achieve its foreign policy goals.

Keywords: digital diplomacy, artificial intelligence, foreign policy, Kazakhsta

MÜASİR AZƏRBAYCAN DİPLOMATİYASININ QAZANDIĞI UĞURLAR

Sadiqova İlahə Tofiq qızı

Naxçıvan Dövlət Universiteti

Beynəlxalq Münasibətlər kafedrası

0009-0005-3036-1397

The article describes the historical tragedies of the Azerbaijani people, their struggle for our lands, especially the atrocities committed by Armenians against our nation for their own interests, and the historical victories won by Azerbaijan despite all this. In 2020, it was noted that the victory of Azerbaijan in the '44 days' war made an impression all over the world, strengthened the international image of our country and went down in history as the 'victory of the century'. This victory is an important step towards the integration of the Turkic world and an important guarantee of the access of the Turkic world to the world through the 'Zangezur Corridor' project. As a proof of the achievements of our diplomacy in the world in recent years, a number of international projects such as COP-29 and important meetings of world importance are held in Azerbaijan, which shows that the international reputation of our country is growing. The article emphasised that Azerbaijan, which has become the leading state of the South Caucasus with its diplomatic achievements, will make even more important contributions to the development of relations between the Turkic states with its latest projects.

Keywords: Zangezur corridor, victory, diplomacy, Turkic world

KAMU DİPLOMASİ AKTÖRÜ OLARAK TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI

Ferhat Can OZAR

Yüksek Lisans Öğrencisi

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet:

Soğuk Savaş'ın bitmesiyle uluslararası sistem yeniden bir yapılanma sürecine girmiştir. Bu süreç ile birlikte Türkiye'nin dış politikasında değişim yaşanmış ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarını kazanan Orta Asya devletleri Türk dış politikasında önemli bir konuma sahip olmuştur. Türkiye, dış politikasında kamu diplomasi araçlarına önem vererek bağımsızlıklarını kazanan devletler ile siyasi, ekonomik ve kültürel olarak ilişkilerini geliştirmiştir. SSCB dağıldıktan sonra bölgede etkili bir güç olmaya çalışan Türkiye, yapılacak faaliyetleri ve dış politika önceliklerini uygulayacak ve koordine edecek bir organizasyona ihtiyaç duymuş ve bu doğrultuda 1992 yılında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın temelleri atmıştır. Belirli dönemler içerisinde dış politikada ki değişimler TİKA'nın yeniden yapılandırılması sebebiyet vermiştir. Bu doğrultuda TİKA, Orta Asya devletleri ile siyasi, ekonomik, tarihi, kültürel ve insani yardım alanında kamu diplomasi faaliyetlerini yürüterek bölge içerisinde Türkiye'nin varlığını hissettirmiştir. Bu çalışmada, ilk olarak kavramsal ve kuramsal çerçeve açıklanacak daha sonra TİKA'nın faaliyetleri ve amacı ele alınacaktır. Son olarak Türk Dış politikasında bir kamu diplomasisi aracı olarak TİKA'nın önemi kaleme alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

ÇAĞDAŞ TÜRK TİYATROSUNDA GELENEKSEL VE MODERN UNSURLARIN ETKİLERİNİN NAMIK KEMAL'İN POETİKA ANLAYIŞI VE TÜRK OYUN YAZARLIĞINDA SENTEZ ARAYIŞLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Füsun ATAMAN

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü İzmir DT, Ankara Üniversitesi Ph. D.

Cihan ATAKUL

Atatürk Üniversitesi Ph. Dc.

Bu çalışmada, özellikle Celaleddin Harzemşah adlı oyununa yazdığı önsözle, yazılı geleneğe yönelen Türk tiyatrosuna bir poetika önerisi getiren Namık Kemal'in oyunlarından yola çıkılarak Türk Tiyatrosunun batılılaşma evresinde geleneksel tiyatronun izleri araştırılmıştır. Tanzimat dönemiyle birlikte Batı çizgisine yönelen Türk tiyatro yazarlığında, Tanzimat dönemi aydınları geleneksel tiyatrodan uzaklaşmayı ve tamamen batı çizgisini benimseyen bir estetik bakış açısını benimsemiş ve savunmuşlardır. Ancak gelenekselle çağdaş unsurları sentezleyen bir anlayışa dair arayışlar da bu dönemden itibaren başlamış, en yetkin ürünlerini 1960'larda Haldun Taner oyunları ile vermiştir. Bu çalışmada farklı görüşleri ve estetik anlayışları savunan yazarların oyunlarındaki ortak dramaturjik unsurlar araştırılmıştır. Özellikle kişileştirme ögesi üzerinden geleneksel etkinin güçlü ya da zayıf biçimde varlığını sürdürdüğü ortaya konmuştur. Namık Kemal ile birlikte, Ahmet Vefik Paşa, Cevat Fehmi Başkut, Haldun Taner gibi yazarların oyunlarında yola çıkılmış, Türk tiyatrosunda batılılaşma evresinde de oyun yazarlığının kendi geleneksel köklerinden beslendi örneklerle ortaya konulmuştur. Elde edilen çıkarımların yeni yetişmekte olan yazarlara Türk tiyatrosunda

hala önemli bir arayış olan “geleneksel olanla çağdaş unsurların sentezi” konusunda yeni bakış kazandırması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Tiyatrosu, Tanzimat Tiyatrosu, Namık Kemal Tiyatrosu, Dramaturgi, Oyun Yazarlığı

XX.YÜZYIL KAZAK EDEBİYATINDA TÜRKİSTAN TEMASI

Yeldos TOKTARBAY

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünün Doktora Öğrencisi

Özet

Makale, 20. yüzyıl (1900-1991) Kazak edebiyatında Türkistan kavramıyla ilgili edebî eserlere dayanmaktadır. Araştırma çalışmasında, Türkçe konuşan halkların ortak anavatanı sayılan Türkistan ve Turan bozkırı kavramlarının anlamı ve mahiyeti ortaya konulmaktadır. Türkistan kavramının siyasallaşması, ulus kavramının Sovyet-sosyalist gerçekçilik literatüründeki çelişkileri ve tarihi ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında Alaş milli kurtuluş hareketi yıllarında Türkistan temasının milliyetçi edebiyattaki tezahürü kapsamlı bir şekilde analiz edilmektedir. Makalede aynı zamanda Kazak-Sovyet edebiyatında siyasallaşan Türkistan sorununun tarihi de ele alınacaktır. Sovyet ideolojik baskısına karşı muhaceret savaşçısı edebiyatında büyük bir toprak oluşturan Türkistan devleti hakkında yazılan eserler de öne çıkmaktadır.

Çalışmada genel olarak Türkistan ve Turan kavramını konu alan çeşitli türlerdeki edebî eserler bilimsel araştırmanın konusu haline getirilerek değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 20. yüzyıl Kazak edebiyatı, Türkistan kavramı, ortak devlet, edebiyat, göçte Türkistan edebiyatı

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE EDEBİYATININ AZERBAJCAN'DA ARAŞTIRILMASI

Yard.Doç.Dr. Ülker Samadova

Azerbaycan Milli Bilim Akademisi, Şarkiyat enstitüsü

Sovyetler döneminde Türkiye edebiyatı ile ilgili araştırmalar sınırlı sayıda olsa da, bağımsızlık yıllarında - Haydar Aliyev döneminde, turkoloji araştırmaları hız kazanmıştır. Buna sebep üniversitelerde yaradılan ve sonrasında daha da geliştirilen turkoloji laboratuvarları, türk dili edebiyatı bölümleri, Azerbaycan Bilim Akademisinin Şarkiyat enstitüsünde Türk filolojisi bölümü bunlara örnek ola biler. Bu alanda A. Abiyev, A. Rasulov, E. Kuliyeve, J.Aliyeva, B.Osmanova R. Asger, S. Gündoğdu gibi bilim adamlarının işleri kayda değerdir. Bu tezimizde Türkiye edebiyatının bilhas cumhuriyet dönemi ile ilgili yapılan araştırmaların toplanması ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

Örnek olarak : Şarkiyat Enstitüsündeki "Türk filolojisi" bölümünde kuruluşundan bu yana Türk filolojisi alanında yüzden fazla eser, elliye yakın kitap ve çeviri eserler bulunmaktadır. Kitapları arasında "Türk Edebiyatında Hiciv", "Fuzuli ve Türkiye Şiiri", "Türk İsimleri (Türk Kökenli Özel İsimler Sözlüğü)" (Cilt I-II), "Türk Edebiyatı Tarihi" (Cilt I-II), "Garacaoğlan", "Abdülhaq Hamid", "Reşad Nuri", "Mehmet Akif Ersoy'un Eserlerinde Toplumsal Sorunların Ciddi Olarak İncelenmesi", "Ziya Goyalp", "Türk Edebiyatında Dada" Korkut", "Zenginlik ve eğlencenin edebiyatı", "Güneş ićenlerin türküsü" (Nazım Hikmet), "Haldun Tanari'nin kurmaca nesri", "Nazım Hikmet'in Eserlerinde Doğu", "Türk edebiyatında yenilik", "hikâye" ve diğer bilimsel çalışmalar yapılıyor.

Azerbaycan Pedogoji Üniversitesinin türkiye edebiyatı alanında yaptığı araştırmalar prof E. Kuliyeve'in başkanlığında "Türk araştırmaları" bölümünde yapılıyor.

Bu tezimizde AMEA-nın Edebiyat enstitüsünün “Türk halkları edebiyatı” bölümü, Bakü Devlet Üniversitesinin “Türk dili ve edebiyatı” bölümü, Bakı Avrasya Üniversitesinin “türk dili ve edebiyatı” bölümünde yapılan araştırmalarda göz önünde bulundurulacaktır.

Anahtar Kelimeler: cumhuriyet dönemi, edebiyat, araştırmalar.

TÜRK İSLAM EDEBİYATINDA NÂBÎ'NİN HAYRİYYE'SİNDE YER ALAN DİNÎ UNSURLAR

Yusuf YILMAZ

İzmir Menderes İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürü

Dr. Elmas Burcu KARATAŞ

İzmir Necmettin Erbakan Fen ve Teknoloji Anadolu İmam Hatip Lisesi
Müdür Yardımcısı

Özet

Türk İslam edebiyatı, esasen dinî öğeleri bünyesinde barındıran ve bu unsurları ana malzeme olarak kullanan bir edebiyat türüdür. Eserlerde sıkça yer alan dinî temalar, yüzyıllar boyunca şekil bulmuş ve şairler, yazarlar eserlerini oluştururken İslamiyet'i ve İslamî düşünceleri temel almışlardır. Bu bağlamda, XVII. yüzyıl divan şairlerinden Nâbî'nin yazdığı Hayriyye mesnevisi önemli bir örnektir. Hayriyye, bir babanın oğluna yol gösterme amacı güderek yazılmış, İslam dini çerçevesinde şekillenen bir eserdir. Şairin dinî unsurlar üzerinden oğluna öğütler vermesi, eserin dinî bir rehber olarak toplumun gençlerine hitap etmesini sağlamıştır. Nâbî, eseri yazarken dini kavramlardan, özellikle Kur'an-ı Kerim ve diğer dinî metinlerden yararlanmış ve bu eserinde, doğrudan dinî öğretileri aktarırken dolaylı bir anlatım kullanmamıştır. Hayriyye, dönemin toplumunun değerlerini yansıtan, özellikle Müslüman gençlere yönelik bir eğitim anlayışını gösteren önemli bir kaynaktır. Bu çalışmanın temel amacı, Nâbî'nin eseri üzerinden, mesnevideki dinî unsurların nasıl kullanıldığını ve eserin dinî kaynaklardan nasıl beslendiğini incelemektir. Şairin, Kur'an ve diğer İslamî öğretileri eserinde nasıl ve hangi bağlamda kullandığı, metnin içeriğinde hangi dinî kavramların öne çıktığı detaylı şekilde analiz edilmiştir. Nâbî'nin Hayriyye'si, Türk İslam edebiyatının önemli bir yönünü, özellikle dinî ve tasavvufî unsurların edebiyat eserlerinde nasıl

yer aldığını gösteren yalnızca bir edebi eser değil, aynı zamanda dönemin toplumsal değerler ve eğitim anlayışı hakkında da önemli bilgiler sunan bir metin olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler; Mesnevî, Nâbi, Hayriyye, Türk İslam Edebiyatı.

KARAHANLI TÜRKÇESİNDE “BOYUN” KELİMESİNİN KAVRAM ALANI

İSMAİL TALHA AYYILDIZ

Yüksek lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi SERPİL YAZICI ŞAHİN

Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Bu çalışmada öncelikle Kavram ve Kavram Alanının tanımı-na ve bu alanda çalışan başlıca isimlere değinilecek ve literatür taraması yapılacaktır. Ardından “boyun” kelimesinin sözlükler-deki semantik, morfolojik ve etimolojik görünümü tanıklıklarıyla birlikte gösterilecektir. Son olarak ‘boyun’ kelimesinin Karahanlı Türkçesi dönemindeki kavram alanı çeşitliliğini göstermek için Kutadgu Bilig, Dîvânu Luğâtî’t-Türk, Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur’an Tercümesi (TIEM 73) ve Atabetü’l-Hakayık eserleri taranıp ve ortaya çıkan veriler listelenecektir. Sonuç bölümünde ise bu veriler işlenerek “boyun” kelimesinin Karahanlı Türkçesi dönemindeki kavram alanı ile ilgili tespitler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: boyun, etimoloji, kavram alanı, anlam alanı

KAZAKİSTANLI ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK YAZMA YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Oğuzhan OĞUZTÜRK

Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve
Araştırma Merkezi

Bu araştırma, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören Kazakistanlı öğrencilerin akademik yazma yeterliklerini doküman analizi yöntemiyle incelemeyi amaçlamaktadır. Akademik yazma becerilerinin, uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan etkileyen temel faktörlerden biri olduğu düşünülmektedir. Özellikle Türk soylu öğrencilerin, dil yakınlığına rağmen akademik yazma süreçlerinde birtakım zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu bağlamda, Kazakistanlı öğrencilerin akademik yazma yeterliklerinin sistematik bir şekilde incelenmesi, sorunun tespiti ve çözüm önerileri bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın veri kaynağını, 2023-2024 akademik yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde öğrenim gören Kazakistanlı öğrencilerin yazdıkları 30 akademik metin oluşturmaktadır. Çalışmada nitel bir araştırma olup, veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış ve betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. İncelenen akademik metinler; serbest yazma çalışmaları ve yazma sınavı örneklerinden oluşmaktadır. Bu dokümanlar; akademik dil kullanımı, metin organizasyonu, bilimsel üslup ve dilbilgisel yeterlikler açısından detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Verilerin analizleri neticesinde “akademik dil kullanımı, metin organizasyonu, bilimsel yazım kuralları ve dilbilgisel yeterlikler” şeklinde dört ana tema ortaya çıkmıştır. Her tema kendi içinde alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir. Araştırma sonuçları, Kazakistanlı öğrencilerin akademik yazma sürecinde özellikle akademik dil kul-

lanımı, paragrafların organizasyonu, alıntılama teknikleri ve bilimsel üslup konularında zorlandıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, ana dildeki dilbilgisel yapıların Türkiye Türkçesine aktarımında yaşanan uyum sorunları da tespit edilmiştir. Özellikle akademik metinlerde nesnel anlatım, tarafsız bakış açısı, bilimsel ve akademik dil kullanımı, kaynak gösterimi ve bilimsel terminoloji kullanımında eksiklikler gözlemlenmiştir. Metin organizasyonu açısından, giriş-gelişme-sonuç bölümlerinin tutarsızlığı, paragraflar arası geçiş ve bağlantı öğelerinin zayıflığı, metin bütünlüğü bağlamında anlamsal tutarsızlıklar belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, Kazakistanlı öğrencilerin akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik birtakım öneriler sunulmuştur. Bu öneriler arasında öğretim programlarının akademik yazma ders içeriğini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırılması, örnek metin incelemeleri, rehberli yazma uygulamaları ve bireyselleştirilmiş geri bildirim sistemlerinin geliştirilmesi bulunmaktadır. Ayrıca, gelecek araştırmalar için Türk soylu öğrencilerin akademik yazma süreçlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, iş birliğine dayalı öğretimlerin yaygınlaştırılması ve uzun süreli izleme çalışmalarının yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik yazma, Kazakistanlı öğrenciler, yazma yeterlikleri, Türkçe eğitimi, yükseköğretim.

“K” SESİNİN STANDART KIRGIZ TÜRKÇESİNDEKİ VE AĞIZLARDAKİ DURUMU

Araş. Gör. Dr. Nazgül ENTERİYEVA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet:

Her dil birçok kümeden oluşur. Bu kümeler semantik, fonetik ve morfolojik verilerden oluşur. Diğer kümelerde olduğu gibi semantik kümenin de birçok alt kümesi bulunmaktadır: mesleki dil, sokak dili, çocuk dili, basın dili vs. Yani her dil çeşitli ihtiyaçları karşılamak üzere oluşan birçok değişken akışkan kümeden oluşur. Her dil canlı bir varlık gibi her an değişim ve gelişim içindedir. Durağan dönemleri olsa da kümeler arası akışkanlığı sürekli devam eder. Dildeki bu akışkanlığı en net coğrafi konum belirler. Belirli bir yerde kümelenen insanların kendi aralarında oluşturdukları dil bir ağız belirler. Ağız ise bir dilin değişken akışkan coğrafi alt varyantıdır. Değişkenliği ve akışkanlığı standart dil ile olan münasebeti içerisinde oluşur. Söz konusu coğrafi kümelerde meydana gelen bir ağzın sınırı genişledikçe alt kümelenmeler oluşmaya devam eder. Bir dilin içgöç ve dışgöç seyrinde meydana gelen ağız özellikleri coğrafi kümelenmeye göre farklılık arz eder. Bu farklılıklar fonetik ayrışmalarda olduğu gibi anlam ayrışmalarında da kolayca gözlenebilir. Çalışmanın amacı bir tek ses ten yola çıkarak standart dil ile ağız farklılığını ortaya koymak. Her dilin eğitim sisteminde kullanılan standart bir biçiminin dışında yazıya geçmemiş ağızdan ağıza aktarılan verilerini senkronik çizgide karşılaştırmalı olarak göstermek amacı ile tek bir ses üzerinden çalışma yapılmıştır. Her dilin ana merkeze uzak küçük coğrafi kümelerde kullanılan şekli vardır. Ağız diye adlandırılan bu kümelenmeyi her ne kadar çoğunlukla eğitim seviyesi düşük insanların oluşturduğu söylene de tek bir bölgede uzun

süredir yaşayanlar oluşturmaktadır. Zira ilgili bölgeden merkezi bölgelere gidip standart eğitim sistemine dahil olmuş bir insanın dili de ağız özelliğini korumaktadır. Buradan hareketle çalışmada standart Kırgız Türkçesindeki ve ağızlarındaki “k” sesinin özelinde fonetik değişkenliklere bakılacak. Böylece bir sesin bir dilin veya bir ağızın belirlenmesindeki önemine değinilecek. Tek bir fonem değişkenliğinin ağız ve lehçe oluşumundaki gücü gösterilirken ortak Türk alfabesi sorununa ışık tutulacak.

Anahtar Kelimeler: ses, ağız, lehçe, varyant, iç göç.

TÜRK SOYLU ÖĞRENCİLERDE İKİ DİLLİLİK: TÜRKİYE TÜRKÇESİ VE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Mahmud Karabey

Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi. Türkiye Maarif Vakfı, Türkçe Öğretmeni.

Bu araştırmada Irak'ın Kerkük şehrinde yaşayan Türk Soylu öğrencilerin iki dilli eğitim alma süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretmenlerin ve öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğretimi ve Arapça öğretimiyle ilgili tecrübeleri ve görüşleri nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) deseniyle incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 13 Türkçe öğretmeni (ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan) ve 17 öğrenci (ilkokul, ortaokul ve lisede öğrenim gören) oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin ve öğrencilerin iki dilli öğretimde karşılaştıkları sorunlar, süreçle ilgili bilgi ve öğrencilerin hangi dili neden tercih ettiğiyile ilgili sorular yarı yapılandırılmış form ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Türkçe öğretmenlerinin teknolojik ve fiziksel yetersizliklerden dolayı geleneksel yöntemlerin tercih edildiği, ezberleme ve çeviri yönteminin kullanıldığı; iki dili aynı anda öğretmenin dil karmaşasına yol açtığı, çeviri yapmanın bir süreden sonra zararlı olduğu; ders materyalleri ve müfredatın yetersizliği olduğu; iki dilli öğretimin yararlı olduğu ve sonucunda öğrencilerin Türkiye Türkçesi ve Arapçayı konuşabilir düzeye geldikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğrenmenin kolay olduğunu çünkü şehirde, televizyonda ve sosyal medyada buna maruz kaldıkları; Türkiye Türkçesi öğrenirken bir zorlukla karşılaşmazken Arapçada telaffuzda ve yazmada sorun yaşadıkları; ders materyallerini yeterli buldukları fakat dijital araçlara ihtiyaç duydukları; anadil olan Türkmen Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasında ortak kelimelerin fazla olmasının-

dan dolayı öğrenmeyi kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre geleneksel öğretim yöntemleriyle çağdaş öğretim yöntemleri harmanlanabilir, öğretmenlere iki dillilikle ilgili hizmetiçi eğitim verilebilir, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu dijital araçlarla ilgili bilgilendirme yapılabilir önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Soylu, İki Dillilik, Türkiye Türkçesi, Kerkük

JUAN GOYTİSOLO'NUN PROJEKSİYONUNA YANSIYAN OSMANLI'NIN İSTANBUL'U

Firdevs Eskin Deniz

Doktora Öğrencisi. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Özet

İspanyol edebiyatının önde gelen kalemlerinden olan Juan Goytisolo, romancı ve şair kimliğinin yanında gezgin niteliğine de sahiptir. Yazarın eserlerine sirayet eden en önemli yönlerinden biri Doğu ve İslam kültürlerine olan ilgisi ve merakıdır. Türkçe'ye *Osmanlı'nın İstanbul'u* adıyla kazandırılan eseri bu bağlamda Goytisolo'nun hakikat temelli yaklaşımını metne dönüştürdüğü çalışmalarından biridir. 1989 yılında İspanya'nın önde gelen yayınevlerinden Planeta'nın isteği üzerine "*kültürlü gezginler/turistler*" için hazırlanan bu eser, sıradan bir gezi kitabı gibi gözüke de yazarın derinlikli bakışı ve Batı-merkezli oryantalist klişelerle hesaplaşma gayretleri sebebiyle ayrıcalıklı bir çehre kazanmaktadır. Müstakil denemelerden oluşan eserde tüm denemeleri bir arada tutan genel bir İstanbul imgesi inşa etme fikri kendisini sürekli hissettirir. Konular parça parça işlenmiş olsalar da hepsini bir arada değerlendirdiğimizde bütüncül bir yaklaşım ve İmparatorluk başkenti tablosu ortaya çıkmaktadır. Bir taraftan saray hayatı, devlet yönetimi, Osmanlı'nın kurumları vb. konular işlenirken diğer yandan yazarın projeksiyonu İstanbul sokaklarına inmektedir. Sokak satıcılarından kahvehanelere, Boğaziçi kayıkçılarından Kapalıçarşı'ya, dinî azınlıklardan şehrin eğlence hayatına dek farklı konularda bütünsel bir perspektifle keşfe çıkılmaktadır. Bu bildiride bir taraftan Goytisolo'nun Osmanlı İstanbul'unda mercek altına aldığı olgular yazarın projeksiyonuna yansıyan biçimiyle ele alınacak, diğer taraftan da oryantalist klişelerin ötesine geçildiği takdirde bir Batılı göz tarafından

İstanbul'un ne denli çoğul perspektiflerle ve dünya tarihinin içinde konumlandırılarak temsil edilebildiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Juan Goytisolo, İstanbul, Osmanlı, Oryantizm.

TÜRKİSTAN'DAN ANADOLU'YA TÜRK ŞEHİRCİLİK MİRASININ TARİHSEL BAĞLARI

Kerem Açıklol

Yüksek Lisans Öğrencisi

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı

Özet

Şehirler, yalnızca fiziksel yapıların bir araya geldiği yerler değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik dinamiklerin şekillendiği, medeniyetlerin izlerini taşıyan ve geleceğe yön veren canlıların güvenle yaşayabildiği mekanları barındıran alanlardır. Türklerin şehirle olan bağları yaylak-kışlak yaşam tarzı etrafında şekillenmiştir. Bu minvalde Türkistan'dan Anadolu'ya gelen Türklerin kurdukları şehirler arasındaki tarihsel bağlar Türk şehircilik mirasını anlamak açısından önemlidir. Türkistan şehirleri, VI.-II.-XIII. yüzyıllar arasında konar-göçer yaşam biçimi, inanç değişimleri ve coğrafi koşulların etkisiyle şekillenmiştir. Bu şehirler, askeri ve ticari işlevleriyle belirginleşen ordu, balık ve kıy gibi mekânsal unsurlar etrafında yapılandırılmıştır. İslam öncesi dönemde Budist inançların etkisiyle kare planlı ve kozmolojik referanslarla tasarlanan şehirler, İslam'ın kabulüyle külliye ve cami eksenli yeni bir mekânsal düzen benimsemiştir. Anadolu'da ise Büyük Selçuklular ve beyliklerle başlayan şehirleşme deneyiminin izleri kale merkezli planlama, ticaret yolları üzerinde han ve kervansarayların gelişimi, cami ve külliye odaklı sosyal mekânlar gibi unsurlarda devam etmiştir. Türkistan ve Anadolu şehirleri askeri savunma, ticaret, dini ibadet ve sosyal dayanışma işlevlerini temel alan benzer mekânsal organizasyonlara sahiptir. Her iki coğrafyada şehirler ticaret yollarını destekleyen hanlar, pazar yerleri ve zanaat merkezleriyle ekonomik ağların bir parçası olmuş, yerleşim merkezlerinin sosyal yapıları cami ve külliyelerle

desteklenmiştir. Coğrafi farklılıklara rağmen kültürel etkileşimler bu iki bölge arasında ortak bir şehirleşme anlayışını beslemiştir. Göçebe gelenekten gelen yaylak-kışlak sistemi hem Türkistan'da hem de Anadolu'da şehirleşme süreçlerini etkileyerek doğayla uyumlu mekânların oluşumunu sağlamıştır. Bu tarihsel bağlar bugünün modern şehircilik yaklaşımlarında sürdürülebilirlik ve kültürel mirasın korunması açısından önemli bir model sunmaktadır. Geçmişin gelen tecrübeleri geleceğe taşıyarak hem kültürel kimliği koruyan hem de ekonomik ve sosyal bağları güçlendiren bir kentleşme vizyonu oluşturmayı mümkün kılmaktadır. Çok işlevli mekânsal organizasyonların modern ihtiyaçlara uyarlanması ve geçmişteki ticaret yollarının yeniden canlandırılması gibi yaklaşımlar, bu mirasın geleceğe taşınmasını mümkün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şehir, Şehir Tarihi, Türkistan, Anadolu, Ortak Miras

TÜRK SOYLULARA TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİNDE ORTAK KÜLTÜR ÖGESİ OLARAK TAHİR İLE ZÜHRE DESTANININ B1 DÜZEYİNE UYARLANMASI

İlke ALTUNTAŞ GÜRSOY

Doç. Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Tuğçe DAŞÖZ

Öğr. Gör., Jandarma ve Sahil Güvenlik

Dil öğretiminde farklı türdeki metinlerden yararlanmak; öğrencilerin hedef dilin anlatım biçimleriyle, söz dizimiyle, söz varlığıyla ve dil yapılarıyla karşılaşmasını sağlar. Yararlanılacak metinler için en önemli husus, öğrencilerin anlama düzeyine uygunluğudur. Şüphesiz ki onlara sunulacak metinlerin otantik olması, genel anlamda dil öğretimi özel anlamda Türkiye Türkçesinin öğretimi için etkili bir yöntemdir. Ancak otantik metinler öğrencilerin anlama düzeyinin üzerinde kalabilir. Gerek yabancılarla Türkçe öğretirken gerek Türk soylulara Türkçe öğretirken metinlerin özgün biçimlerinin ileri düzeydeki öğrenciler için kullanılması daha uygun olabilir. Aksi takdirde metinlerin öğrenciler tarafından anlaşılması güçleşir ve metni anlamayan öğrencilerin motivasyonları düşer. Henüz öğrenmedikleri söz varlığıyla ve farklı dil yapılarıyla boğuşan öğrencilerin Türkçeyi öğrenmeleri de güç hâline gelir. Bu durumda otantik metinlerin onların düzeyine uyarlanması gerekir. Uyarlama sırasında metnin anlam bütünlüğünün ve kurgusunun bozulmaması; öğrencilerin düzeyine uygun yeterliliklerin, kazanımların ve öğrenmiş oldukları dil bilgisel yapıların listelenmesi gibi dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Nitel olan bu çalışmada, alanyazın taraması yapılarak belirlenen bu hususlar göz önünde bulundurularak ve Türkiye Maarif Vakfının yayımladığı Yabancı Dil Olarak

Türkçe Öğretimi Programı kılavuz alınarak metin uyarlama çalışması yapılmıştır. Çalışmada veri kaynağı olan “Tahar Mirza ve Zöhre Banu” adlı hikâyenin Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretiminde yararlanılabilecek bir kaynak olarak B1 düzeyine uyarlanması amaçlanmıştır. Bu hikâye, “Tahir ile Zühre” destanının içerisinde yer alan bir hikâyedir. Türk dünyasının ortak kültürel ögesi olan Tahir ile Zühre destanı; Anadolu, Azerbaycan, Kazak, Özbek, Türkmen vb. pek çok varyantıyla halk edebiyatında yer almaktadır. Bu metnin seçilmesinin amacı hem ortak kültürel etkileşimi sağlayabilmek hem de Türk soylulara Türkiye Türkçesinin öğretimini düzeye uygun metinle destekleyebilmektir. Uyarlama yapılırken metin uyarlama teknik ve işlemlerinden sadeleştirme yapılmış ve özetleme, silme, değiştirme işlemleri uygulanmıştır. Kimi cümleler ise korunmuştur. Özgün cümle ve sadeleştirilmiş cümle uygulanan işlemin adıyla birlikte örnek olarak sunulmuştur. Çalışmanın sonunda metnin özgün ve sadeleştirilmiş hâli verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk soylulara Türkçe öğretimi, metin uyarlaması, Tahir ile Zühre, Türk dünyası, destan

ÖR ALTAY KAZAK EDEBİYATINDAN ÖRNEKLER VE JADI ŞAKENULI

Bulbul Aidyn

Özet

Kazaklar günümüzde, çoğunluğu Kazakistan'da olmak üzere Çin, Türkiye, Özbekistan, Rusya, Moğolistan, Türkmenistan ve Kırgızistan gibi geniş bir coğrafyada yaşamaktadırlar. Kazak Türkçesi, sadece Kazakistan'da yaşayan Kazaklar tarafından değil, farklı bölgelerde yaşayan Kazaklar tarafından da konuşulmaktadır. Hatta Çin'in İli Kazak Özerk İli'nde ve Moğolistan'ın Bayan- Ölgii otonom bölgesinde resmi bölge dili olarak hala kullanılmaktadır.

Altay, eski Türklerin anavatanıdır. Günümüzde Altay bölgesinde göçebe halklar yaşamaya devam etmektedir. Altay bölgesi "Dört Altay"'a bölünmüştür. Bunlar Rusya'daki "Tavlı Altay" (Dağlı Altay), Kazakistan'daki "Kendi Altay" (Madenler bakımından zengin Altay), Moğolistan'daki "Maldı Altay" (Hayvan bakımından zengin Altay) ve Çin'deki Ör Altay (Yüksek Yerlerde Yaşayan Altaylar). Bu dört Altay'da da Kazaklar yaşamaktadırlar. Göçebe halk hayatının ayrılmaz bir parçası olan gelenek-ve göreneklerini Kazakların çoğunda olduğu gibi Doğu Türkistan'daki Ör Altay Kazakları da korumaktadır.

Ör Altay'da yaşayan Kazakların ana dili Kazak Türkçesidir ve canlı bir şekilde kullanılmaktadır. Er Janibek Berdavletuli, Köge-day Han Abilfeyiz, Alen Jenishanuli, Dalelhan Sügirbayuli, Dalelhan Janımhanuli, Şariphan Jenishanuli, Osman Batur Silamuli, Kalibek Rakımbekuli gibi kahramanların ismini bugüne kadar Ör Altay Kazakları unutmadılar.

Tez çalışmamızda Ör Altay Kazaklarının dili, edebiyatı, coğrafi konumu, tarihi kişileri hakkında ve Ör Altaylı şair ve yazarların hayatı, eserleri, edebi konular hakkındaki tespitlerin ortaya konulması olacaktır. Bununla birlikte Çin Kazakları şair ve yazarlarını

inceleyen ve Ör Altay Kazakları hakkında çalışmalar yapan Jadi Şakenulı'nın hayatı ve eserleri üzerinde özellikle durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kazakistan, Çin'deki Kazaklar, Ör Altay, Kazakça, edebiyat, Jadi Şakenulı, şair, yazar.

TÜRK DİZİLERİNİN TÜRK SOYLULARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİNİN ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Elif AYDEMİR ÜRKER

Öğretim Görevlisi

İstanbul Topkapı Üniversitesi

Özet

Günümüzde teknolojik gelişmeler ve küresel algılar dünya dillerini bir araya getirmiştir. Sinema ve televizyon kültürü yabancı dilde konuşan insanları başka ülkelerdeki çeşitli film ve dizilerle buluşturmuştur. Bu etkileşim sayesinde insanlar yeni bir dili keşfetmeye daha açık hale gelmiştir. Türkiye; İngiltere, ABD, Fransa ve Almanya ile birlikte televizyon ve online platform üzerinden dizi ihraç eden ilk 5 ülke arasında yer aldığı bilinmektedir. ABD'den sonra en fazla dizi ihraç eden ülkenin Türkiye olduğu ve bu dizilerin uluslararası köprü görevi gördüğü anlaşılmaktadır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde birçok materyal kullanılmaktadır. Bu materyallerden biri de dizilerdir. Türk dizilerin yabancılara Türkçe öğretimi konusunda nasıl bir etki uyardığı çeşitli bilimsel çalışmalarda ortaya konulmuştur. Bu çalışmanın amacı Türk soylulara Türkçe öğretiminde Türk dizilerinin kullanımının konuşma becerisi üzerinde etkisini incelemek olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan deneysel araştırma tekniği kullanılmıştır. Çalışmamızın deseni ise ön test - son test kontrol gruplu yarı deneysel desendir. Çalışmanın evrenini İstanbul il merkezinde bir üniversitede TÖMER biriminde öğrenim gören Türk soylu yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. Örnekleme yani çalışma grubunu ise evreni temsil edecek TÖMER biriminde öğrenim gören A1 seviyesindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmanın önemi Türk soy-

lu yabancılara Türkçe öğretiminde Türk dizilerinin kullanımının konuşma becerisine katkı sağlayıp sağlamadığını ortaya koyarak bu alanda yeni bir materyal geliştirmeye katkı sağlamaktır. Böylelikle yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisini daha ileri seviyeye taşımak için yeni bir materyal ve bakış açısı kazandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk soylu öğrenciler, Türk dizileri, konuşma becerisi.

OTUZ YAŞ ALTI GENÇ ŞAİRLERİN ŞİİRLERİNDE PSİKOSOSYAL YANSIMALAR: TÜRK DÜNYASI ÖRNEĞİ

Fatih Yılmaz

Hacettepe Üniversitesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

Doktora Öğrencisi

Bu çalışma, yakın dönemde Türk Dünyası'ndaki genç şairlerin şiirlerinde gözlemlenen psikososyal etkileri incelemektedir. Türk Dünyası'nın farklı coğrafyalarında yaşanan sosyal, kültürel ve politik değişimlerin genç şairlerin eserlerindeki yansımaları ele alınmış ve bu şiirlerdeki ortak izlekler ile bireysel anlatımlar karşılaştırmalı bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Psikolojik boyutta, genç şairlerin bireysel dünyalarında toplumsal baskıları, kimlik arayışını ve yalnızlık gibi içsel çatışmalarını şiirleriyle dışa vurdukları gözlemlenmiştir. Sosyolojik açıdan ise, küreselleşme, göç, toplumsal adalet arayışı, kültürel miras ve modernleşme gibi temaların genç şairlerin eserlerine güçlü bir şekilde nüfuz ettiği vurgulanmıştır. Nostalji, aidiyet duygusu, kaygı ve umut gibi temalar üzerinden, hızlı sosyal değişimlerin birey ve toplum üzerindeki etkileri ortaya konmuş ve genç şairlerin eserlerinin sadece edebi bir değer taşımadığı, aynı zamanda sosyolojik ve psikolojik belge niteliği taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama sürecinde, Türk Dünyası'nın farklı coğrafyalarından 2010 yılı sonrası dönemde yazılmış genç şairlere ait şiirler incelenmiştir. Seçilen şiirler tematik içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve eserlerdeki psikolojik ve sosyolojik temalar sınıflandırılmıştır. Psikolojik temalar bireysel düzlemde; sosyolojik temalar ise toplumsal olaylar, kültürel bağlamlar ve politik dinamikler çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma bulguları, ortak temalar

ve bireysel anlatımlar arasında bir dışavurum-karşılaştırma analizi yapılarak sunulmuştur.

Elde edilen bulgular, genç şairlerin eserlerinin Türk Dünyası'nın sosyokültürel sorunlarına, bireysel kaygılarına ve toplumsal çalkantılarına ayna tuttuğunu ortaya koymuştur. Genç şairlerin şiirleri, Türk Dünyası'nın zengin kültürel birikiminin yanı sıra çağdaş bireyin varoluşsal kaygılarına ve toplumsal dinamiklere ışık tutmaktadır. Bu çalışma, genç şairlerin eserlerinin, Türk Dünyası'nın genç nesillerinin duygu dünyasını ve toplumsal dinamiklerini anlamak için önemli bir kaynak sunduğunu vurgulamaktadır.

TEACHING THE MEDICAL LEXICON OF UZBEK LANGUAGE TO FOREIGN STUDENTS: LINGUISTIC-CULTURAL AND MODERN APPROACHES

Zukhra Israilova

Tashkent State University of Uzbek Language and Literature
named after Alisher Navoi PhD Candidate

Abstract

This article focuses on modern approaches to teaching Uzbek language, particularly medical terminology, to international students. Belonging to the family of Turkic languages, Uzbek attracts significant interest among foreign learners. In the medical field, teaching this language to international students requires effective pedagogical technologies.

The article highlights the distinctive features of medical terminology, its basis in international standards, and aspects that reflect the cultural richness of the Turkic language family. It proposes methods such as interactive teaching, the use of audiovisual aids, and cultural-linguistic approaches for mastering medical vocabulary. Notably, the importance of contextual learning and the application of medical terms in real-life scenarios is emphasized.

The author underscores the necessity of creating specialized textbooks on medical vocabulary in Turkic languages and utilizing innovative technologies, such as virtual laboratories and mobile applications. Solutions to challenges like the complexity of medical terminology, including translation and phonetic issues, are also presented.

This article serves as both a scientific and practical guide for teaching Uzbek medical terminology to international students. It holds significant value for educators and researchers. Within the

context of Turkic languages, these approaches provide unique theoretical and practical contributions.

KAMU DİPLOMASİSİ KAPSAMINDA KIRGIZİSTAN'DA TÜRK FİLM HAFTASI DÜZENLENMESİNİN ROLÜ

Venera Narinova

Yrd.Doç.Dr. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Ayday Ömürbekova

Yüksek Lisans öğrencisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Özet

Kamu diplomasisi, ülkelerin yumuşak güç stratejilerinin önemli bir unsuru olarak, kültürel ve sanatsal etkinlikler yoluyla toplumlar arasındaki bağları güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Türk Film Haftası etkinliği, Türkiye'nin Kırgızistan'daki kültürel diplomasi faaliyetlerine katkı sağlayarak iki ülke arasındaki kültürel ve sosyal bağları derinleştirme potansiyeline sahiptir.

Bu çalışmanın temel amacı, Kırgızistan'da bugüne kadar düzenlenen Türk Film Haftalarının özelliklerini incelemek ve bu etkinliklerin kamu diplomasisi açısından rolünü değerlendirmektir. Türk sineması aracılığıyla Kırgız halkında Türkiye'nin kültürel değerlerine yönelik farkındalık oluşturulması ve iki ülke arasındaki ilişkilerin kültürel boyutunun güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılarak, 2016 yılından itibaren sekiz yıl boyunca gerçekleştirilen Türk Film Haftaları değerlendirilmiştir. Çalışmanın analiz bölümünde, Türk Film Haftası'nın hangi tarihlerde, hangi mekanlarda ve hangi yöntemlerle düzenlendiği incelenmiş, ayrıca etkinliklere izleyicilerin gösterdiği ilgi belirlenmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular, Türk Film Haftası'nın sürekli olarak düzenlenmesinin, kültürel etkinliklere ilgi duyan kitleler arasında Türkiye'nin olumlu imajını artırdığını ve iki ülke arasındaki kültürel yakınlaşmayı pekiştirdiğini göstermektedir. Bu etkinlikler,

kültürel diyalogun yanı sıra, ortak tarih ve değerler üzerinden toplumsal bağların derinleşmesine de katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Türk Film Haftası gibi kültürel etkinliklerin kamu diplomasisi kapsamında etkili bir araç olduğu ve iki ülke arasında sürdürülebilir ilişkilerin inşasına katkı sağladığı ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda, etkinliklerin planlanması sürecinde yerel halkın ilgisi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması, daha geniş kitlelere ulaşılmasını ve etkinin artırılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasi, Türk Sineması, Kırgızistan, Türkiye, Türk Filmleri

COMMON COMMUNICATION LANGUAGE IN THE TURKIC WORLD

Xoshimova Dilnoza Sobit qizi

Student of Alfraganus University

Abstract

The Turkic world consists of a network of nations with shared historical, cultural, and linguistic ties, yet significant linguistic diversity exists among them. While each Turkic language has evolved separately, they share a common heritage, leading to a potential for creating a common communication language. This study explores the feasibility and challenges of establishing a unified language for communication across the Turkic-speaking nations, with the goal of enhancing political, economic, and cultural cooperation. The research utilizes a mixed-methods approach, including linguistic analysis of Turkic languages, case studies of successful language unification projects, and qualitative interviews with linguists and policymakers from various Turkic nations. The findings reveal that despite differences in vocabulary, grammar, and phonology, there are substantial commonalities between Turkic languages, particularly in basic vocabulary and structural elements. These shared features provide a foundation for the development of a common language. However, the study also identifies several obstacles to creating a standardized language, including political resistance from some states, historical tensions, and the use of different writing systems (Cyrillic, Latin, and Arabic scripts) across the Turkic world. The study concludes that the development of a neutral, inclusive “Common Turkic Language” is a feasible and beneficial solution. A unified Latin-based script could help bridge existing script differences, providing a cohesive written form that is accessible to all Turkic nations. To achieve this, the study recommends the establishment of a Turkic Language

Council to oversee the standardization process, develop educational frameworks, and promote the language through media and cultural programs. By doing so, the Turkic world could foster greater unity and collaboration while preserving the diversity and heritage of its languages. The implementation of a common language will not only strengthen inter-governmental cooperation but also promote mutual understanding and cultural exchange within the Turkic-speaking world, paving the way for a more integrated future.

Keywords: Turkic world, common communication language, language standardization, linguistic unity, Turkic languages, cultural cooperation

TÜRK DİZİLERİNİN TÜRK DÜNYASINDAKİ ETKİLERİ: TÜRKİYE’NİN EĞİTİM DİPLOMASİSİ FAALİYETLERİNDE TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNİN YERİ

Dr. Sezer Aksoy

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Abdülkerim Pirim

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Kitle iletişim araçlarında yaşanan gelişmelerle hızla küreselleşen dünyada, bölgesel ve ortak kültüre sahip ülkelerin entegrasyon hareketlerinin etkisi giderek artmaktadır. Bu bağlamda, Türkçe konuşan toplumların oluşturduğu geniş coğrafyayı kapsayan Türk dünyası da ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal yönden ortak çalışmalar adına çeşitli adımlar atmaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı’nın Türk diasporasını ve ülkeler arasındaki iletişimi geliştirmek için yürüttüğü çalışmalar, Ortak Türk Alfabesinin oluşması ve üye ülkelerin eğitim ile kültürel projeleri yaygınlaştırması ortak geleceğin kurulması noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda üye ülkeler arasında eğitim anlaşmaları ve değişim projelerinin artması da Türk Dünyası’ndaki kültürel diplomasi çalışmalarının gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bu çalışma özellikle 2000 yılından sonraki süreçte dizi ve film sektöründe büyük yatırım yapan Türk yapım şirketlerinin de etkisiyle 100’den fazla ülkeye dizilerini ihraç etmeye başlamış Türkiye’nin Televizyon dizileri ile yurtdışında Türkiye markasına sağladıkları faydanın eğitim diplomasisine katkılarını Türk Devletleri’nden Türkiye’ye gelen üniversite öğrencileri bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda büyükşehirler başta olmak üzere 10 farklı şehirdeki üniversitelerin öğrenci değişimi koordinatörleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış,

Türkiye'ye lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi için Türk Dünyası ülkelerinden gelen 100 öğrenciyle ikili anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Toplumsal olgular arasında neden sonuç ilişkisini sorgulamayan çalışmalarda temel betimsel istatistikler kullanılan ve hedef kitlenin genel özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan ikili anket sonucunda öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma tercihlerinde Türk dizi ve filmlerinin rolü incelenmiş, birçok öğrencinin Türkiye'ye karşı ilgisinin dizi ve filmlerle arttığı görülmüştür. Bunun yanı sıra anket sonucunda göze çarpan noktalardan biri de öğrencilerin diziler sayesinde Türkiye'deki günlük yaşam pratiklerini, şehirleri ve Türkçeyi öğrenmeye karşı ilgi artışı yaşamış olmalarıdır. Değişim programlarının koordinatörü akademisyen ve idari yöneticiler ile yapılan görüşmeler sonucunda ise Türkiye'nin tüm dünyada yürüttüğü aktif kültürel diplomasi faaliyetlerinin eğitim diplomasisine de doğrudan katkı sağladığı, Türk Dünyası ile ortak çalışmaların arttırılması gerektiği önerileri dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Kültürel Diplomasi, Eğitim Diplomasisi, Televizyon Dizileri

TURGUT ÖZAL DÖNEMİ TÜRK DÜNYASI POLİTİKALARI: LİDERLİK VİZYONU, YUMUŞAK GÜÇ-KİMLİK İNŞASI

Hülya Aslan

Hülya Aslan, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Doktora Öğrencisi,

Özet

Turgut Özal'ın ANAP hükümetini kurması ile başlayan 1983-1993 arası on yıllık aktif siyasi serüveninde Türkiye'nin dış politikası, kendinden önceki siyasetçilerden farklı, yenilikçi ve dönüştürücü bir seyir izlemiştir. Dolayısıyla bu çalışma, Özal döneminde Türkiye'nin siyasi, tarihi, etnik, ekonomik ve kültürel yumuşak güç unsurlarını etkin bir şekilde kullanarak Türk dünyasında liderlik vizyonu ve misyonu üzerinden kimlik oluşturma çabalarını içermektedir.

Çalışmanın amacı, 1991 yılı itibariyle bağımsızlığını kazanan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde kimlik oluşum sürecinde Turgut Özal'ın kimlik paradigması üzerinden Türk dünyasına yönelik liderlik vizyonu ve misyonunu nasıl kullandığı üzerine odaklanmıştır. Bu bağlamda, çalışma, Özal'ın bağımsız devletler arasında birleştirici bir kimlik oluşturma çabaları çerçevesinde izlediği çeşitli stratejileri ve yaklaşımları incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile arasındaki bağları güçlendirmeyi hedefleyen diplomatik çabalarını, kültürel girişimlerini ve ekonomik politikalarını kapsamaktadır. Çalışmada Özal'ın liderliğinin bölgenin siyasi ve sosyal dinamiklerine etkisi ve onun vizyonunun Türk dünyasının genel gelişimine ve entegrasyonuna nasıl katkıda bulunduğu analiz edilecektir. Dolayısıyla çalışma kapsamında, Turgut Özal'ın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması sonrası oluşan siyasi boşlukta, jeopolitik fırsat koridoru ve manevra alanı açması ile Türkiye'nin liderlik rolünü güçlendirme çabaları, Türk dün-

yasıyla entegrasyonu ve yumuşak güç unsurlarının kimlik inşasına etkisi ele alınmıştır.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup, akademik literatür taraması ve Türk dünyasıyla ilgili uluslararası diplomasi araçları, akademik kitap, makale ve köşe yazıları diyalektik teoriler ışığında incelenmiştir. Türk Dünyası Liderler Zirvesi, Türkiye'nin Orta Asya'ya yönelik kültürel ve ekonomik iş birliği girişimleri gibi spesifik olaylar üzerinden Özal'ın stratejileri ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, Türkiye'nin Türk dünyasında liderlik rolünü perçinlemiştir. Zira ekonomik diplomasi ile Türkiye, Türk dünyasında bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Türk Cumhuriyetlerine yönelik kültürel, sosyo-ekonomik yardımları ve girişimleri liderlik rolünü güçlendirmiştir. Ortak kimlik etrafında Türk dilinin ve tarih bilincinin güçlendirilmesinde Türkiye rol model alınmıştır.

Sonuç olarak, Turgut Özal, Türk dünyasıyla ilişkileri güçlendirmek için kapsamlı bir liderlik vizyonu ve misyonu ortaya koymuştur. Bu vizyon ve misyon, uzun vadede Türkiye'nin Türk dünyasında liderlik rolünü perçinlemiştir.

Anahtar Kelimeler: Turgut Özal, liderlik, kimlik.

THE IMAGE OF “MOTHER” AS A CONTINUATOR OF NATIONAL VALUES IN BUILDING A COMMON FUTURE IN THE WORKS OF O’TKIR HASHIMOV

Aziza Talipova

T.C. Dokuz Eylül University

Department of Turkish language and literature

graduate student

Abstract

There is no literature in the world without the image of a mother. The upbringing of children, who are highly respected and given great importance as successors of generations, is closely connected with mothers from the first days. In fact, this education begins when they are still in their mother’s womb, a fact that has been proven by the scientific researches of not only the philosophers of the past century, but also the scientists of today.

The strength of the roots of the national identity and values is important for the continuation of the presence of each nation on the world stage. Mothers act as a bridge in the strengthening of these national values and their continuation by future generations.

The image of “Mother” as a symbol of infinite kindness is a theme depicted and repeatedly addressed by the great representatives of world literature. Writers bring these images to life in their works, sometimes based on their personal lives and sometimes based on general situations.

Based on the above ideas, in this article, the peculiarities of O’tkir Hashimov’s work “Dunyoning ishlari” and the role of the image of “mother” depicted in the work, in the continuation of the national value and its continuation by future generations, were studied. The methods of comparison and psychological analysis were used in writing the article. The main goal of the article is to comprehensively research the peculiarities of the image of “moth-

er” and the role of the image of “mother” in building a bright future in O’tkir Hashimov’s work “Dunyoning ishlari” and reach a conclusion by combining the obtained information.

Keywords: mother, national values, “Dunyoning ishlari”, future.

GECE YAMAN UZUNDUR'DA İNSAN, MÂZİ, HAFIZA

Mürsade Meryem Kılıç

Mürsade Meryem Kılıç, Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

Kamran Nezirli'nin *Gece Yaman Uzundur*'da bulunan on üç öyküsü ile "insan" tabiatına ilişkin pek çok detayı tartışmaktadır. Özellikle acının ortaklığına dikkat çekerek Azerbaycan tarihiyle bireyi yeniden yüzleştirmektedir. Böylece Sovyet baskısını yoğun bir şekilde işleme imkânı bulmaktadır. Ayrıca tarihle birlikte bireyin kişisel tarihinin de öykülerde "mâzi maraziyeti" olarak somutlaştığı görülmektedir. Bu durum ise Kamran Nezirli'nin öykü evreninin "insan tabiatı" üzerine dikkatlerinin altını çizmektedir. "Mâzi maraziyeti" birey için aynı zamanda "hafıza" kavramını gündeme getirir. Unutmama veya unutamama öykü kişilerini daimî olarak geçmişte yaşamaya itmektir. Hâfıza-yı beşer nisyan ile malumdur fakat Nezirli'nin insanları peşlerini bırakmayan bir hafıza ile karşı karşıyadır ve bu duruma "mâzi" sebebiyet vermiştir. Artık durum marazî bir hâl almış, öykü kişilerini kuşatmıştır. Nezirli'nin böylesi bir tabloda tutumu, insan tabiatını anlamaya yönelik doğal ve tarafsızdır.

Gece Yaman Uzundur'da tartışılan konular "Dünya Edebiyatı"nın insan ve tarih merkezli kanonuna yaklaşmaktadır. Dolayısıyla eser "Dünya Edebiyatı" dairesinde değerlendirilmeli ve tartışılmalıdır. Bu bağlamda çalışmada eserin ihtiva ettiği öyküler, "insan", "mâzi" ve "hafıza" odaklı incelenecek, "Dünya Edebiyatı" ile bu luştığı noktalar belirlenecektir. Bu bağlamda Goethe'nin başlattığı inceleme yöntemi karşılaştırmalı olarak uygulanacak, özellikle David Damrosch ve Martin Puchner'in yaklaşımları eserleri değerlendirmede yol gösterici olarak kabul edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamran Nezirli, İnsan, Mâzi, Hafıza, Dünya Edebiyatı

FEHÎM-İ KADÎM'İN GAZELLERİNDE ANLAM VE DUYGU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Dr. Tuğçe YAŞA TOPRAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

17. yüzyıl Klâsik Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Fehîm-i Kadîm, şiirlerinde yer alan anlam derinliği, dili kullandığı ustalığı ve bu sayede oluşturduğu alışılmamış bağdaştırmalarıyla oldukça dikkat çeken bir şairdir. Sebki Hindî temsilcilerinden biri olan Fehîm, Klâsik Türk şiir geleneğindeki mazzunları duygu derinliğiyle zenginleştirerek orijinal bir üslûp inşa eder. Onun şiir kâinatında, duygu ve anlam yalnızca estetik bir yapı olmakla kalmaz; aynı zamanda şairin ruh hâlini de yansıtır. Fehîm-i Kadîm'in duygu dünyası, Klâsik Türk şiirinde, kendine özgü bir derinlik ve hususiyet taşır. Şairin eserlerinde aşk, hayranlık, delilik ve bazen de karamsarlık temaları, anlambilim açısından dikkat çekici bir titizlikle işlenir. Özellikle tevriye, teşbih, istiare, mübalağa gibi sanatların kullanımı ve kelime seçimindeki özen estetik bir kaygıyı yansıtmanın yanında okuyucu/dinleyicinin zihninde çok yönlü anlam katmanları inşa eder. Bu anlam katmanları, duygu durumlarının farklı bağlamlarda yorumlanmasına da olanak tanır. Anlam ve duygu arasındaki bu ilişki, Fehîm-i Kadîm'in sanatında çift yönlü olarak okunabilir: Anlam, duyguların anlatımında temel bir araç olurken, duygular da anlamın derinleşmesini ve çok boyutlu bir niteliğe bürünmesini sağlar. Özellikle aşk ve delilik gibi temaların ön plana çıktığı yoğun duygu yükü taşıyan şiirlerinde, hislerin yalnızca bir dışavurum değil, aynı zamanda anlamın inşa sürecine bir katkı sağladığı da görülür. Şairin bu özelliği, Klâsik Türk edebiyatı içinde hem döneminin sanat anlayışını ve dil kullanımlarını hem de onun bireysel duyarlılıklarını anlamak için değerli bir kaynak sunar. Bu çalışma, Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda yer alan gazellerden seçilen ör-

nek beyitler üzerinden şairin duygu dünyasını ve şiirlerinde kurduğu orijinal duygu-anlam ilişkisini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede aynı zamanda 17. yüzyıl dil varlığında duygu ifade eden kelimelerle ilgili bir çıkarım yapmak da mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fehîm-i Kadîm, Anlambilim, Duygu Değeri, Sebk-i Hindî

TÜRK KÜLTÜR DÜNYASINA TASAVVUF VE SÛFİLERİN TESİRİ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed KOÇ

Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Özet

Tasavvuf, bireyin iç âleminde İslami yaşantıyı ve dinin özünü yaşanır hale getirme eylemidir.

İslam dini muhtevastaki bu özü mümin içselleştirerek zamanla sâlih amele dönüştürebilmektedir. Mümin, bu ameller sonucunda gönüllerdeki ruhanîyet, feyiz, muhabbet ve vecd vasıflarını ortaya koymaktadır. Kul, İslam dinin manevî yönü olan tasavvufa yönelerek Allah ile arasındaki olan bağı zamanla takva boyutuna ulaştırabilmektedir. Aynı zamanda tasavvuf, Allah rızasını ve sevgisini elde etmeyi hedefleyen insan nefisini kötü alışkanlıklardan arındıran bir ilim olarak tanımlanmaktadır. Asıl hedefi Allah'ı ve Peygamber Efendimizin (s.a.v) sevgisini kazanmaya yönelik olan tasavvuf ilmi Türk Dünyasında Ahmet Yesevi ile beraber ortaya çıktığı bilinmektedir. İslam'ın doğuşundan itibaren iki asır sonrasında zuhur etmeye başlayan tasavvufî fikir ve düşünce Orta Asya Türk dünyasına XII. yüzyıldan itibaren Ahmet Yesevî ile filizlenmeye başlamıştır. O, tasavvufu Kur'an ve sünnet çizgisine bağlı kalarak bu minvalde Türk toplum inşasına göre anlatma gayreti içerisinde olup, İslamiyeti ve tasavvufî düşünceyi yaygınlaşmasında öncülük etmiştir. Türk kültür dünyası Ahmet Yesevî ile İslam dinini tanıma ve öğrenme süreciyle beraber yeni bir dönemi başlatmıştır. Bulunduğu ortamda yaşayan halkların sosyo-kültürel yapısına göre İslamiyeti ve tasavvufu kolay ve anlaşılır düzeyde tasavvuf lisaniyle anlatmıştır. Tasavvuf ve sûfîler o dönemde Türk dünyasında İslamı anlatmada bölgedeki farklı din ve kültürlere sahip olan toplumları bir araya getirmede önemli faktör olmuştur. Dolayısıyla bu faaliyet-

ler bölgedeki Türk dili ve kültürünü ilim, sanat ve meslekte tekrardan yeşerip canlanmasına olumlu yönden etkilemiştir. Ahmet Yesevî'nin Türk dünyasına kalıcı bir iz bırakmasında hikmetleriyle beraber yetiştirdiği talebelerinin büyük katkıları olmuştur. Onun ehli-sünnet çizgisinde olan tasavvuf anlayışı eseri Divan-ı Hikmet aracılığıyla kendinden sonra Mevlânâ Celaleddin Rûmî ve Yunus Emre gibi önemli şahsiyetler vasıtasıyla XII. ve XIII. yüzyıldan itibaren Maverâunnehir havzasından Sirderya, Harezimden Azarbeycana oradan da Anadolu topraklarına intikal etmiştir. Araştırmamızın amacı Türk kültür dünyasına tasavvuf nereden ve nasıl geldiğini bunun sonucunda sosyo-kültürel yönden topluma nasıl bir katkı ve etkileşim içerisinde tesir ettiği yönünden dolayı önem arz etmektedir.

İMAM MÂTÜRÎDÎ'DE ÖTEKİ

Esratur Telliöglü

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, Kelâm Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
Güzel İşler Fabrikası Ankara

Özet

Öteki, Türkçe 'de "bilinenin, sözü edilenin dışında olan şey, öbürü; sözü edilen veya benzer iki nesneden veya kimseden önem veya konum bakımından uzakta olan; mevcut kültürün kabul görmüş değerleri dışında olan" anlamlarına gelmektedir. Ötekini tespit ve ifade eden ötekileştirme kavramı ise Kelâm ve Mezhepler Tarihi literatüründe *tekfir* kavramı ile açıklanmaktadır. Tekfir, Cemal ve Sıffin Savaşları ve Hakem Olayı sonrasında gündeme gelmiş, bazı ilk dönem fırkalar tarafından uygulanmış günümüzde de farklı akım ve gruplar tarafından sıklıkla gündeme getirilmektedir. Günümüz İslam dünyasında daha çok marjinal bazı dini akımlar tarafından kendilerini İslam dininin merkezine alan bir anlayışla, diğer Müslümanları ötekileştirme aracı olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir.

İlk dönem kelâm fırkalarının, metodolojilerini oluşturmuş kelâm ekollerinin ötekine dair yaklaşımları, her kelâm ekolünün yöntemleri çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu çerçevede Mâtürîdîye ekolünün kurucusu Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (öl. 333/944) de eserlerinde ötekileştirme konusunu ele almaktadır. Onun kelâm sahasındaki en önemli eserlerinden birisi Kitâbü't- Tevhîd'dir. İmam Mâtürîdî bu eserde dinin anlaşılmasında müracaat edilecek vasıtaların akıl ve nakil olduğunu belirtmekte, öteki hakkında doğrudan bağlantısı olan büyük günah konusunu ve bunları işleyenlerin dünya ve ahiretteki durumlarını ele almaktadır. Bu bildiri- de, İmam Mâtürîdî'nin öteki hakkındaki yaklaşımı başta olmak üzere tekfir konusu ile bağlantılı bulunan büyük günah işleyen-

lerin dindeki konumu, bu konudaki bazı Mu'tezilî alimlerin görüşlerinin tenkidi, imanla vasıflanma, iman ve küfür meseleleri incelenecek ve Mâtürîdî'nin öteki fikrinin bugüne sunacağı katkı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bahsi geçen konu incelenirken, İmam Mâtürîdî'nin Kitâbü't-Tevhîd adlı kelimelerine ve Te'vîlâtü'l-Kur'an adlı tefsirine müracaat edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mâtürîdî, Öteki, Tekfir, Büyük Günah, Küfür, Kitâbü't- Tevhîd, Te'vîlâtü'l-Kur'an

DIGITAL RELIGIOUS SERVICES AND ISLAM: THE INTEGRATION OF METAVERSE IN THE TURKISH WORLD

Ahmet Alkan

Dr. Islamic Revealed Knowledge and Human Science
International Islamic University Malaysia / Kuala Lumpur / Malaysia

Abstract

In the digital era, religious services are adapting to new technologies to meet societal needs more efficiently and promptly. The metaverse provides an innovative platform for religious practices by facilitating virtual interactions. This study seeks to explore the application of metaverse technology in religious services across the Turkish world (Turkiye, Azerbaijan, Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan), highlighting the challenges faced and the opportunities it presents. The shared historical and religious heritage of the Turkish world adds greater significance to the use of this technology in fostering regional cooperation and advancing religious education. This study, employing a qualitative research approach, assesses the applicability of metaverse technology in religious services through thematic analysis, based on interviews with religious leaders, academics, and users using semi-structured questions. The central theme explored in the research is the provision of religious education and fatwa services via the metaverse. Additionally, the study delves into the jurisprudential, ethical, and social aspects of this digital transformation process. The findings reveal that metaverse technology significantly enhances the accessibility of religious services, particularly through virtual mosque applications and religious chat platforms, enabling quicker access to religious information for younger generations and boosting participation by fostering greater interaction. However, key challenges persist, including technological infrast-

ructure gaps, especially the limited ability of rural users to fully engage with these innovative services, the digital divide, and the substantial differences between the experiences of religious rituals in the metaverse and those in traditional settings, all of which require urgent attention and resolution. In this regard, the study underscores the need to strengthen technological infrastructures, enhance the security of digital platforms, develop digital fatwa systems, and enforce transparency to ensure the effective and inclusive use of the metaverse in religious services within the Turkish world. Furthermore, it suggests that educational and advisory services for religious leaders and experts should be bolstered through the metaverse, thus opening a new realm of discourse regarding the integration of metaverse technology into religious services at the intersection of religion and technology in the Turkish world.

Keywords: Metaverse, Digital Religious Services, Turkish World, Religious Education, Fatwa

AZERBAJCAN'DA YABANCI YATIRIMLAR VE YATIRIM POTANSİYELİ

Alisultanov Reşad Aydınoviç

Öğretmen

Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi Zagatala Şubesi

Özet

Yatırımlar devletin ekonomik kalkınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomiye yeni istihdam, yeni yönetim yöntemleri, yeni teknolojiler, yeni ürünler ve en önemlisi dünya pazarlarına erişim kazandıracak en önemli unsurlardan biri elbette yatırımlardır. Yatırımların ülke ekonomisine çekilmesi Azerbaycan'da her zaman temel önceliklerden biri olmuştur. Dolayısıyla bu hedefin devlet politikasında ekonomik kalkınma stratejisinin önemli bir bileşeni olduğu her zaman vurgulanmıştır. Bilindiği üzere dünyada yaşanan süreçler, enerji fiyatlarındaki keskin düşüş, yatırımcılar için oldukça önemli olan makroekonomik ortamdaki olumsuz süreçler ve bunların sebep olduğu çeşitli durumlar, yatırımları doğrudan etkilemektedir. Doğal olarak dünya ekonomisinin bir parçası olan Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomisi de bu olaydan etkilendi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsız olan Azerbaycan, ekonomisinde bağımsız olarak bir takım önemli önlemler almaya başladı. Doğrudan yabancı yatırımların Azerbaycan ekonomisine kapsamı, gelişimi ve etkisi araştırılacak ve analiz edilecektir. Belirtmek gerekir ki, bu araştırma çalışmasında öncelikle Azerbaycan ekonomisi hakkında önemli genel bilgiler verilecek, Azerbaycan'da doğrudan yabancı yatırımların boyutları belirlenecek, ardından ülkemizde doğrudan yabancı yatırımların mevcut durumu, yatırım stratejileri ve bunların ekonomik etkileri analiz edilecektir. Konuyla ilgili literatür analizinin ardından Azerbaycan'da ekonomik büyüme ile doğrudan yabancı yatırımlar arasındaki ilişki analiz edi-

lecektir. Makalede ülke ekonomisine yapılan yatırımlar, gelişimi ve bağımsızlıktan bu yana sürekli geliştirilen politika sonucunda yabancı yatırımların mevcut durumu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: serbest ekonomik bölge, banka, Azerbaycan ekonomisi, ekonomik büyüme, petrol dışı sektör, doğrudan yabancı yatırımı etkileyen faktörler

MUNCUGLUTEPE NEKROPOLÜNÜN METAL NESNELERİ (AZERBAYCAN)

Günay Bayramova

ANAS Arkeoloji ve Antropoloji Enstitüsünün araştırmacısı, doktora öğrencisi

Amaç: Muncuglutepe nekropolü, Ordubad ilçesi Nahçıvan sınırları içinde, Orta Çağ kenti Kiran topraklarında bulunan birkaç antik nekropolden biridir. Nekropolden elde edilen malzemeler onun M.Ö. VIII-VI (İlk Demir Çağı) yüzyıllarına ait olduğunu göstermektedir. G.M. Aslanov liderliğindeki Haraba Gilan'ın arkeolojik araştırması zamanı, nekropolde 33 serdabe tipli mezar keşfedildi. Nekropol bireysel ailelere ait mezarların bulunduğu bir "hanedan mezarlığıdır". Nekropolde yapılan arkeolojik araştırmalar ve bulunan eserler, buranın yönetici sınıfa ait olduğunu gösteriyor. Nekropol araştırmacıları M.Ö. 7. yüzyılda Güney Kafkasya'ya göç eden Sak kabilelerinin yönetici sınıfa ait olduğuna inanıyor. Zamanında tüm mezarların soyulması, sunaklardan çoğuna dokunulmamasıyla doğrulanmaktadır.

Yöntem: Sunaklarda çok, mezarlarda ise az sayıda çanak çömlek, süs eşyası ve silah bulundu. Eserlerin çoğu metalden yapılmıştır. Süs eşyaları ve silahlar çoğunlukla bronz, demir ve antimondan yapılmıştır. Yerel hammadde kaynaklarının mevcudiyeti, zanaatkarların çalışmalarını büyük ölçüde kolaylaştırdı ve Demir Çağı'nın başlarında metal işlemenin hızla gelişmesine yol açtı. Bölgede bakır (Unus), altın (Unus), gümüş (Gümüslü) ve antimon (Darıdağ) yatakları işletilmekteydi.

Bulgular: Metal nesnelere büyük çoğunluğu takılardır. Nekropolden bronz yılan başlı bilezikler, küpeler, yüzükler, çeşitli şekillerde kolye uçları, saç tokaları, saç boruları, bronz düğmeler, bronz zincirler ve bronz boncuklar ele geçirilmiştir. Bronzdan yapılmış yüzük şeklindeki mühür gücün simgesi olarak kabul edi-

lır. Hançerler ve ok uçları da bronzdan yapılmıştır. Metal objelerin içinde antimondan dökülmüş çok sayıda boncuk, boyutlarının büyüklüğü ile dikkat çekiyor. Demir eşyalar arasında kolye uçları, zincirler, halkalar, mızraklar, bıçaklar ve demir eşya parçaları yer alıyor.

Eserlerin analizi, bronzdan yapılmış eşyaların bileşiminin ağırlıklı olarak bakır, kalay ve kurşundan oluştuğunu gösteriyor.

Sonuç ve öneriler: Nekropolden elde edilen malzemelerin analizi, bunların Hocalı-Gedebeş kültürünün yanı sıra Doğu Anadolu'daki Van-Karagündüz ve Dilkaya nekropollerıyla benzerlik gösterdiğini gösteriyor. Serdabe tipi taş kutu mezarlar, mezar odalarındaki çok sayıda gömü, her mezarın yanında "kurbangah" adı verilen küçük sunak odalarının bulunması, elde edilen bronz ve demir metal objelerin çokluğu ve benzerliği, Muncuglutepe nekropolünün aynı kültüre ait olduğunu kanıtlamaktadır. Van çevresindeki nekropollerde (Karagündüz ve Dilkaya) olduğu gibi.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, nekropol, metal, bronz, süslemeler, silahlar.

TİMURLU MİRASININ BÂBÜRLÜ MİMARİSİNE YANSIMALARI

Fadime ÖZLER KAYA

Erciyes University, Faculty of Theology, The History and Art of Islam,
Kayseri, Türkiye

Özet

Türkistan'dan Hindistan'a gelen, baba tarafından Timur ve anne tarafından Cengiz Han'ın soyuna mensup olan kurucuları Bâbü Şah'ın adına nispetle Bâbürlüler olarak adlandırılan bu Türk-İslâm devleti, Hint alt kıtası gibi geniş bir coğrafyaya yaklaşık üç asır boyunca hükmetmiştir. Emir Timur'un soyundan olmakla daima gurur duyan Bâbü, siyasi mücadeleler nedeniyle Hindistan'a yönelmiş ve Hindistan'da devletini kurduktan sonra her alanda Timurlu geleneklerini sürdürmüştür. Resmî belgeler, soyağacı şemaları ve aile portrelerinde de bu bağlılık sürekli olarak vurgulanmıştır. Bâbürlülerin yönetim anlayışında yerel kültürün etkisi sınırlı olmuş, Türkistan kimliklerini daima korumuşlardır. Kaynaklar Timurlu-Bâbürlü ilişkileri konusunda yeterli bilgiyi sunmamakla birlikte Bâbürlü mimari eserlerinde izini sürdürdüğümüz somut göstergeler Timurlu etkisini açık bir şekilde yansıtmaktadır. Tevarüs edilen bu somut mimari öğelerin başında ise Timurlu dönemine ait cami, saray, türbe ve çeşitli eserlerde görülen motifler, üslup kullanımı ve süsleme detayları gelmektedir. Bu çalışma ile Hint alt kıtasında yer alan Bâbürlü dönemi eserlerinin mimari üslubu ve sanat anlayışına Timurlu mirasının yansımaları irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Timurlular, Bâbürlüler, Mimari, Sanat.

BİR İNGİLİZ TÜCCARIN GÖZÜNDEN 16. YÜZYIL TÜRKİSTAN'INA BAKMAK “NO MONEY, NO BREAD”

Arş. Gör. Ayşe Nur ALAGÖZ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü,
Arşivcilik Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

Antony Jenkinson İngiltere ve Rusya arası ticaretin temellerini atmak, Doğunun yollarını ve insanlarını öğrenmek üzere yolcuğa çıkmış bir tüccardır. 1529 yılında İngiltere'nin Leicestershire'a bağlı Market Harborough kentinde doğmuş olan Jenkinson ilk Doğu seyahatini 1557 yılında yaparak iki İngiliz (Richard ve Robert Johnson) yoldaşıyla birlikte Norveç üzerinden Moskova'ya gelmiştir. Burada IV. Ivan ile görüşüp kendisinden topraklarında seyahat etmek üzere izin almış ve yanında Tatar bir tercümanla Moskova'dan Buhara'ya doğru yola çıkmıştır. Yol üzerinde pek çok Türk topluluğuna denk gelmiş ve bunlarla ilgili izlenimlerini seyahat notlarında anlatmıştır. Jenkinson ilk Doğu seyahatini tamamlayıp ülkesine dönerken bu topraklarda öğrendiklerinin yanı sıra bir de Doğunun canlı örneği olarak Tatar bir köle kızını (Aura Sultana) İngiltere'ye getirmiştir. Bu çalışma, Antony Jenkinson'ın *Early Voyages and Travels to Russia and Persia* isimli yayımlanan eserinde yer alan gözlemleri vasıtasıyla 16. yüzyılda yaşamış bir İngiliz tüccarın ilk defa karşılaştığı Türk kültürüne olan bakış açısını incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antony Jenkinson, Muscovy Company, Buhara, Aura Sultana

AHMEDÎ'NİN İSKENDERNÂMESİNDE BİLGİNİN ÖNEMİ VE BİLGE TİPLERİ

Betül AVCI

FSMVÜ Doktora Öğrencisi

Özet

Makedonyalı Büyük İskender'in hayatının efsaneleşmesi üzerine bir gelenek haline gelmiş olan İskendernâmeler, Türk edebiyatında önemli bir yer edinmektedir. Bu geleneğin önemli bir örneği olan Ahmedî'nin İskendernâme adlı eseri, 15. yüzyılın çalışılması gereken mesnevileri arasında görülmektedir. İçerisinde pek çok farklı destan barındıran eser, oldukça hacimli bir mesnevi olmasının yanı sıra beşerî ve tasavvufi bilgiler içermesi ile türünün akla gelen ilk örneklerinden biridir. İskender'in hayatı çevresinde şekillenen mesnevi; din, felsefe, tarih, siyaset, coğrafya, tıp, geometri gibi pek çok ilim dalının bulunması ile birlikte öğretici bir kimliğe sahiptir. İskender'in hayatı ve edindiği tecrübeler etrafında bir devlet adamının nasıl olması gerektiği anlatılan eserde, pek çok bilge tarafından İskender'in sosyal, askeri ve siyasi hayatı şekillendirilmiştir. İskender'in etrafında bulunan bilge tiplerine oldukça önem göstermesi, ilim adamlarından oluşan danışma meclisleri kurması ve fethettiği yerlerde bilge insanlarla tanışmaya gayret etmesi, eserin özündeki bilgi ve bilgeliğin önemini vurgulamaktadır. Müellif tarafından da yer yer eserin sunulduğu hükümdar başta olmak üzere okuyucuya verilen öğütler, eserin diğer önemli hususunun siyasetnâme olduğunu da göstermektedir. Bu çalışmada, İskender'in destanlaşmış hayatında bilgiye verilen önem ve bilge tiplerinin ideal bir hükümdar üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Hemen hemen her destanda ilmin ve aklın öneminin vurgulandığı, önemli bir kararın danışma meclisinde istişare edildiği, hükümdarın bilmediği mesele-

lerde Aristo, Eflatun, Bokrat, Sokrat, Hızır, Hekim ve Filozof gibi bilge tiplerinden bilgi aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmedî, İskendernâme, Bilgi, Bilge, destân, mesnevi

EĞİTİM DİPLOMASİSİ VE TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN ULUSLARARASI KARDEŞ OKUL UYGULAMASININ EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİNE KATKISI

Duygu Mersin Aksoy

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İkili İlişkiler Daire Başkanlığı, Milli Eğitim Uzman Yardımcısı

İdris Çampınar

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İkili İlişkiler Daire Başkanlığı, Milli Eğitim Uzmanı

Şeyma Şahingöz Sekmen

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İkili İlişkiler Daire Başkanlığı, Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Tuba Korkmaz

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Genel Müdür

Dr. Eda Doğankaya

Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İkili İlişkiler Daire Başkanı

Eğitimde uluslararası iş birlikleri; çok yönlü bireylerin yetiştirilmesinde küresel farkındalık, kültürlerarası iletişim becerileri ve iş birliğine dayalı öğrenmenin önemini vurgulayan çeşitli teorilerce desteklenmektedir. Son yıllarda küresel perspektiflerin genişlemesi ve uygulamalı değişim programlarının artışı, öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitimde kültürlerarası anlayışı benimseme ve küresel dinamiklerin çok boyutlu yapısına uyum sağlama süreçlerini hızlandırmıştır. Farklı coğrafyalardan, sosyal ya-

şam pratiklerinden ve kültürel geçmişlerden gelen akranlarıyla iş birliğine dayalı öğrenme fırsatı sunulan öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimlerinde kayda değer ilerlemeler sağladığını gösteren çalışmalar dikkate alındığında, Türkiye'nin bu alandaki önemli faaliyetlerinden birinin uluslararası kardeş okullar uygulaması olduğu görülmektedir. Uluslararası Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülen 'Uluslararası Kardeş Okul Uygulaması' kapsamında Türkiye'den okullar ile 65 ülkeden 975 okul arasında uluslararası kardeş okul ilişkisi tesis edilmiş ve bu uygulama Türkiye'nin eğitim diplomasisi alanında öncü ülkelerden biri olmasına katkıda bulunmuştur. Bu araştırma, eğitim ve kültür alanında da zengin bir Türk dünyası oluşturmayı amaçlayan Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) 2040 Türk Dünyası Vizyon Belgesi kapsamındaki eğitim başlığına MEB'in Uluslararası Kardeş Okul Uygulamasının entegrasyonunu ve iş birliklerinin artırılması için atılması gereken adımları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kardeş okulu olmayan ve kardeş okul iş birliği yapan okullardan öğretmen ve yöneticilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, katılımcıların TDT ülkeleri ile gerçekleştirilebilecek potansiyel iş birliklerine yaklaşımları araştırılmıştır. Türkiye'nin, Avrupa ve Asya arasında bir köprü oluşturan stratejik konumu ve Türkçe konuşan toplumlarla sahip olduğu güçlü kültürel bağlar göz önüne alındığında, TDT ülkeleriyle geliştirilecek kardeş okul uygulamalarının, öğrencilerin ve öğretmenlerin akademik başarılarını, kültürlerarası yetkinliklerini, sosyal ve duygusal gelişimlerini ve küresel farkındalıklarını artırarak, giderek daha fazla birbirine bağlanan bir dünyada yol bulmalarını sağlayacak değerli beceri ve deneyimler kazandıracığı saptanmıştır. Uluslararası Kardeş Uygulamasının içeriğini ve potansiyelini güncel verilerle ortaya koyan çalışmanın bulguları, Türkiye'nin TDT'ye üye ve gözlemci ülkelerle eğitim diplomasisinin aktif uygulamalarından biri olan uluslararası kardeş okul iş birliklerini arttıracak önerileri de ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Diplomasisi, Kardeş Okul Uygulamaları, Değişim Projeleri, Kültürlerarası İletişim

TÜRK DÜNYASINDA ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ EĞİTİMDE MOTİVASYONU VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİĞİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Ebru BOZDOĞAN

Koordinatör Müdür Yardımcısı, MEB (Kahramanmaraş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi)

Bu araştırma, mesleki eğitim alanında görev yapan teknik eğitim öğretmenlerinin motivasyon düzeylerini ve mesleki tükenmişliklerini anlamayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de farklı branşlarda (elektrik-elektronik, makine, bilişim, tekstil, inşaat, gıda, motorlu araçlar ve metal teknolojisi) görev yapan 8 teknik öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin mesleki motivasyonunu artıran en önemli faktörler arasında öğrencilerinin mesleklerinde başarıya ulaşmaları ve topluma katkı sağlamaları öne çıkmaktadır. Katılımcılar, öğrencilerinin ilerlemesini görmekten büyük bir tatmin duyduklarını ifade etmiştir. Ayrıca, öğretmenler branşlarında uzmanlaşma ve mesleklerinin toplumsal değer görmesinin de motivasyonlarını güçlendirdiğini belirtmiştir. Diğer yandan, mesleki tükenmişlik açısından belirgin sorunlar dikkat çekmiştir. Öğretmenler, meslek liselerine yönelik olumsuz algılar, yetersiz kaynaklar ve yönetsel sorunların tükenmişliği artırdığını dile getirmiştir. Branşlara özgü farklılıklar da göze çarpmaktadır. Örneğin, bilişim branşındaki öğretmenler, sürekli değişen teknolojiye ayak uydurma baskısından yakınırken; inşaat ve metal teknolojisi branşındaki öğretmenler fiziksel yorgunluk ve sektörle iş birliğinin sınırlı olmasından şikâyet etmiştir. Gıda ve tekstil branşındaki öğretmenler ise sektörün hızlı dönüşümüne ayak uydurmanın zorluğundan bahsetmiştir. Bu bulgular, mesleki eğitim öğretmenlerinin motivasyon

ve tükenmişlik düzeylerinin hem bireysel hem de çevresel faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Araştırma, öğretmenlerin motivasyonunu artırmak ve tükenmişliklerini azaltmak için mesleki destek programlarının oluşturulması, daha iyi çalışma koşullarının sağlanması ve sektörel iş birliklerinin artırılması gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Motivasyon, Mesleki Tükenmişlik, Teknik Eğitim, Öğretmenler

COMMON INTELLIGENCE ORGANIZATION IN THE TURKIC WORLD: A STRATEGIC NECESSITY

Cihad İslam YILMAZ

Abstract

Considering the historical, cultural, and strategic ties of the Turkic world, the establishment of a common intelligence organization has become a significant necessity. Today, global security threats are rapidly evolving, and the need for intergovernmental cooperation is increasing. This paper examines the necessity, potential benefits, and feasibility scenarios of establishing a joint intelligence structure under the umbrella of the Organization of Turkic States (OTS).

The formation of a common intelligence organization would enhance the national security of member states more effectively. This organization is expected to play a critical role in combating terrorism, cybersecurity, organized crime, illegal migration, and external threats targeting the region. Throughout history, Turkic states have been at the crossroads of various civilizations, and to achieve a stronger position in the international arena, they must develop strategic alliances.

This paper first discusses why intelligence sharing is crucial for the Turkic world. It then analyzes successful multinational intelligence partnerships worldwide and proposes a model applicable specifically to the OTS. By examining the intelligence-sharing mechanisms of international organizations such as NATO, the European Union, and the Commonwealth of Independent States (CIS), it explores the most suitable structure for Turkic states.

The fundamental challenges that may arise during the establishment of such an organization are also examined. Factors such as the internal political dynamics of member states, differences in technical and technological intelligence capabilities, and inconsistencies in legal regulations are considered potential

obstacles to cooperation. However, to overcome these challenges, various solutions such as joint training programs, investments in technical infrastructure, and legal framework harmonization processes are proposed.

Additionally, data security and information protection within the framework of intelligence cooperation are addressed. For a common intelligence organization to be effective and sustainable, trust must be established among member states, and a transparent management mechanism must be implemented. In this context, recommendations such as establishing a shared data exchange network, developing mutual intelligence-sharing protocols, and organizing joint drills for emergency scenarios are put forward.

In conclusion, the establishment of a common intelligence organization in the Turkic world will not only enhance regional security but also strengthen the strategic positions of Turkic states on the global stage. Such a structure will contribute not only to security but also to the strengthening of economic and diplomatic relations. The paper concludes by proposing concrete steps for the establishment of such an organization, presenting a roadmap for potential political and technical actions in the future.

Keywords: Turkic World, Common Intelligence, Security, Organization of Turkic States, National Security, Intelligence Sharing, Regional Cooperation

TÜRKİYE'NİN EĞİTİM DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK TÜRKİYE BURSLARI : ÖZBEKİSTANLI ÖĞRENCİLER ÖRNEĞİ

Ayşegül BAYKAN

Öğr. Gör. Dr.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Eğitim, ülkelerin ikili ilişkilerinde stratejik birçok etkiyi yönlendirici ve yapılandırıcı işlevlere sahiptir. Günümüzde diploması yalnızca siyasi ilişkileri değil ekonomi, kültür, sanat ,eğitim, spor gibi alt bileşenleri de içermektedir. Ülkelerin uluslararasılaşma bağlamında diğeriyle eğitim aracılığıyla iletişime geçmesi eğitim diplomasinin en temel tanımıdır. Ülkemizde eğitim diplomasinin doğrudan ilgili olduğu kurumlardan biri olan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığının (YTB) bünyesinde yer alan Türkiye Bursları programı aracılığıyla günümüze kadar 2000'i aşmış Özbekistanlı öğrenci Türkiye'de yüksek öğrenim imkanı elde etmiştir. Bu çalışmanın amacı siyasi diplomasinin mesaj verme işlevinden farklı olarak eğitim diplomasinin ilişki geliştirmeye odaklanma işlevini dikkate alarak Türkiye Bursları aracılığıyla Ankara'da üniversite eğitimlerine devam eden bir grup Özbekistanlı öğrencilerin iki ülke arasında işbirlikçi ve ortaklık faaliyetlerinin geliştirilmesini sağlayacak bir bakış açısı, vizyon geliştirilmesine yönelik iletişim ve etkileşim kanallarını geliştirmeye çalışmaktır. Özbekistanlı Türkiye Burslusu öğrencilerin Türkiye-Özbekistan diplomatik ilişkilerinin gelişmesine yönelik gerek öğrenim süresince gerek mezun olduktan sonra kamu veya özel sektörde istihdam edildiklerinde eğitim diplomasisi kanalıyla iki ülkeye de farklı alanlarda sunacağı katkı birtakım konu başlıklarıyla sınırlandırılmış olup nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Toplanan verilerin incelenip tasnif edilmesiyle iki ülke arasında Türkiye Burslusu öğrencile-

rin sunacağı katkılar ortaya konmuştur. Araştırmanın sonucunda konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: eğitim diplomasisi, Türkiye Bursları, Özbekistanlı öğrenciler, Türkiye –Özbekistan.

DİJİTAL TEKNOLOJİNİN SİVİL HAVACILIK EKONOMİSİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF DIGITAL TECHNOLOGY ON THE CIVIL AVIATION ECONOMY

Selçuk GÜN

Doğuş Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü
Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Programı, Öğretim Görevlisi

Fatih ŞAHİN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,
Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri, Öğretim Görevlisi

Halime ALTUNIŞIK

Avrasya Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü
Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri Programı, Öğretim Görevlisi

Özet

Yapılan araştırmada, sivil havacılıktaki işletmelerin dijital uyuma ne derece uyum sağladıkları, yaptıkları yenilikleri ve müşteri deneyimi, sivil havacılığa olan katkıları açısından dijitalleşmenin değerlendirilmesi ele alınmıştır. Dijital teknolojiler Endüstri 2.0 olarak geçen dönemde 20. yüzyılda ilk bilgisayarla birlikte başlamıştır. Sonralarda üretim süreçlerinin geliştirilmesiyle birlikte Endüstri 3.0 adını alarak internet çağı başlamış olup endüstri 4.0 ile süreç devam etmektedir. Bilgisayarların ve internet teknolojileriyle birlikte hizmet sektöründeki dijital faaliyetler yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Dijitalleşmenin getirdiği teknolojik gelişmelerle hız kazanmış ve insan hayatını kolaylaştırıcı etken haline gelmiştir. Bu sürecin içerisinde işletme maliyetlerinin düşü-

rülmesi, insanların hizmetlere daha kolay ulaşabilmesinin önünü açmaktadır.

Dünya’da dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte teknolojik değişimleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle rekabetin yoğun olduğu Hava yolları işletmelerinde karlılıkları artırabilmek için teknolojik dönüşümlerde hız kazanmaktadır. İşletmelerin geliştirdikleri mobil uygulamalarla birlikte daha çok müşteri portföyüne ulaşmayı amaç edinmektedir. Havaacılıkta daha fazla müşteri grubuna ulaşmak açısından dijitalleşmenin önemi her geçen gün artmaktadır. Geleneksel modellere kıyasla işlem yapmaları daha kolay hale gelmiştir. Hava yolları işletmeleri dijital mecralarla birlikte mobil uygulamalarını geliştirerek bilet satın alma, check-in işlemleri, müşteri şikayetlerinin oluşturulması gibi olanaklara kolay erişebilmelerini sağlamıştır. Bu sayede ekonomik büyümelerini hedef haline getirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, dijital teknolojinin sivil havacılık ekonomisine katkıları düşünülerek Türkiye’de faaliyet gösteren 2 hava yolu işletmesinin mobil uygulamaları incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Dijital teknolojinin ekonomik etkilerinin sınırlılıkları genişleterek uluslararası hava yolu işletmeleri de incelenip araştırmaya eklenebilir. Farklı sektörlerinde bu konuda araştırmaları yapılarak literatüre kazandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Havacılık, Dijital Teknoloji, Mobil Uygulamalar, Hava Yolu İşletmeleri

DİJİTAL OYUNLARDA ORTAK DEĞER EĞİTİMİ İMKÂNI

Meryem KARATAŞ

Dr. /Sakarya Üniversitesi

İnsan hem dönüşme hem de dönüştürme kapasitesine sahip bir varlık olarak eğitimin hem öznesi hem de nesnesi olmaya devam etmektedir. Bu değişim sürecini destekleyen birçok farklı alan bulunmaktadır; bunlardan biri de değer eğitimidir. Değer eğitiminin önemli amaçlarından biri, bireyin topluma uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Bu hedefe ulaşırken, değer eğitimi geleneksel yöntemlerin ötesinde yenilikçi bir perspektifle ele almak büyük önem taşımaktadır. Bu yeni yaklaşımlar, hedef grubun özelliklerine, aktarılacak istenen değerlerin doğasına ve toplumun kültürel çeşitliliklerine göre şekillenmektedir. Değer eğitiminde benimsenen geleneksel yöntemler arasında da öğrenci merkezli metodların daha etkili olduğu vurgulanmaktadır. Geleneksel yöntemlere alternatif olarak sunulan yenilikçi yaklaşımların, bireyi ön plana alan ve yeni nesil tarafından benimsenen unsurları içermesi, değer eğitiminde başarının artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Dijital oyunlar, değer eğitimi için yenilikçi yaklaşımlar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu oyunlar, bilgisayar tabanlı, metin ve görsellik üzerine kurulu, karşılıklı etkileşimin söz konusu olduğu yazılımlar olarak tanımlanabilir. Sürekli etkileşim ve dinamik yapıları, dijital oyunlara olan ilginin artmasına yol açmakta, böylece daha geniş kitlelere ulaşma imkânı sunmaktadır. Bu çalışmada, dijital oyunların değer eğitimindeki potansiyelinin tartışılabilmesi amacıyla bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, dijital oyunların değer eğitimi açısından sunduğu fırsatları ve karşılaştıkları sınırlamaları belirlemek ve bu bağlamda ortak bir değer eğitimi alternatifi geliştirmektir. Bu şekilde konunun teorik temellerinin

oluşturulması ve kapsamlı bir perspektif sunulması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın, değer eğitiminde dijital oyunların kullanımına dair literatürdeki diğer çalışmalardan farklılaştığı öngörülmektedir; zira mevcut araştırmaların çoğunun dijital öyküleme veya yapay zekâ destekli eğitsel oyunlar üzerine odaklandığı anlaşılmaktadır. Dijital oyunlar ise türlerine, amaçlarına, oyuncu sayılarına ve platformlarına göre sınıflandırılabilir. Bu çalışmada, oyun türlerine göre değer eğitiminin olanakları ele alınmıştır. Macera, simülasyon ve rol yapma oyunlarının değer eğitiminde nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmuştur. Macera oyunlarının güçlü hikayelere sahip olması, simülasyon oyunlarının sosyal sistemleri yönetme imkânı sunması ve rol yapma oyunlarının bireyin karakterle özdeşleşmesine olanak tanınması, bu oyunların değer eğitimine yönelik içerikler oluşturma potansiyelini artırmaktadır. Dijital oyunlar, hangi coğrafyada olursa olsun, ortak değerlerin aktarılmasında kullanılabilir. Bu nedenle, sanal dünyanın olumsuz yönlerine rağmen, dijital oyunların ortak değerlerin iletilmesi amacıyla nasıl kullanılabileceği üzerine çalışılması gereken önemli bir konudur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Ortak Değerler, Türk Dünyası

CHAGATAI DICTIONARIES AND THE ISSUE OF THEIR TRANSITION TO MODERN ELECTRONIC FORMATS

Mahliyo Tuxtasinova

Dr., Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

The Chagatai language holds a significant place in the history of Turkic languages, and its lexical richness has been preserved through dictionaries. Today, the necessity of converting these dictionaries into digital formats using modern technologies has become an urgent issue.

Starting from the 15th century, Chagatai served as a widely used literary language in Central Asia, and several dictionaries were created to reflect its lexical wealth. For example, the 16th-century explanatory dictionary *Abushqa, Badoye ul-lug'at* by Tole Imoni Hiravi, *Muntaxab ul-lug'ot* by Muhammad Rizo Khoksor, and *Sangloh* by Mirzo Mahdiyxon are among these works. Additionally, *Lug'ati Chig'atoyiy va Turki Usmoniy (Chagatai-Turkish Dictionary)* by Sulaymon Bukhari and *Sravnitel'nyy slovar' turetsko-tatar-skix narechiy (Comparative Dictionary of Turkish-Tatar Dialects)* by L. Z. Budagov are also important sources.

These dictionaries serve as essential resources for studying the lexical and grammatical features of the Chagatai language. They provide valuable insights into the linguistic richness, word usage, and culture of that era. For instance, Sulaymon Bukhari's dictionary allows for a comparative study of Chagatai and Ottoman Turkish, shedding light on the lexical connections between the two languages.

Digitizing Chagatai dictionaries offers significant advantages for researchers. Digital dictionaries enable quick searches, facilitate the analysis of word forms, and simplify other linguistic

studies. This, in turn, enhances the study of Chagatai and deepens research in its lexicography.

Furthermore, digital dictionaries can serve as the foundation for creating a digital corpus of the Chagatai language. Such corpora would be invaluable for linguistic research, including statistical analyses, word frequency studies, and other lexicographic investigations. Additionally, digital corpora would be highly beneficial for students and researchers studying the language.

Digitized dictionaries play a crucial role in studying and promoting the Chagatai language. They provide an effective tool for language learning. The transition of Chagatai dictionaries into electronic formats is of great importance for linguistics and historical research. This process facilitates scientific studies while preserving and further developing the rich heritage of the Chagatai language.

Keywords: Chagatai language, dictionary, digitization, historical-linguistic dictionaries.

GELENEKSEL TÜRK SPORLARINDA ETİK ANLAYIŞIN İŞLENİŞİ: ATLI CİRİT ÖRNEĞİ

Dr. Sinan AKDAĞ

Atatürk Üniversitesi Öğretim Üyesi

Dr. Uğur KARCIOĞLU

Milli Eğitim Bakanlığı

Özet

Ahlak, toplum içerisinde yaşayan bireylerin yaşam şekillerini belirli bir düzen içerisine alan ve toplum içerisinde yaygın olarak kabul edilen davranış kurallarıdır. Kelime anlamına bakacak olursak insanda bulunan huylar, mizaçlar ve karakterler anlamına gelen hulk kelimesinin çoğulu olarak karşımıza çıkar. Ahlak kavramı insanlardaki iyi özellikler ve güzel huylar olarak da bilinmektedir. Farklı bir tanımlamaya göre ise de binlerce yıldır aynı ortamda yaşayan insanların beraber ortaya çıkardığı temel değerlerdir.

Türkçe içerisinde ahlâk olarak tanımlanan bilimsel değerler günümüz dünyasında etik değerler olarak isimlendirilmektedir. Etik kelimesinin kökenine bakıldığında; töre bilimi veya ahlak bilimi diye tanımlanmaktadır. Ancak ahlak yöresel, etik ise evrensel bir kavramdır.

Etik kavramı, son zamanlarda birçok toplum içerisinde sıklıkla kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Siyasetten sağlığa, sattan spora kadar birçok alanda kullanılan etik kavramı ile ilgili çalışmalar gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Asıl konumuz olan geleneksel sporların da ahlak ve etik olmazsa olmazlarıdır. Çünkü savaşlarında asla kıyıcı olmayan atalarımız oyunlarına da bir savaş seyri vermişlerdir. Bu bağlamda geleneksel sporlarımızın gelişmesinde büyük görev üstlenen sporcular başta olmak üzere yöneticiler, antrenörler ve taraftarlar kendi görevlerini ve sorumluluklarını, adalet, dürüstlük, şeffaflık,

tarafsızlık ve en önemlisi de birbirlerine saygılı olma gibi evrensel değerler çerçevesinde yapmaları, geleneksel sporların gelişmesine ve spor ahlakının oluşmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Geleneksel sporlarımızda müsabaka denildiği zaman; yalnızca rekabet değil adil bir rekabet akla gelmelidir. Müsabakanın adil olan akışını bozan her hamle ahlaksız davranış olarak değerlendirilir. Kazanmak maksadıyla müsabaka kurallarını kendine doğru çevirmek ve “sonuca giden her yol mubahtır” anlayışı doğrultusunda bir davranış sergilemek geleneksel sporlarımız içerisinde hoş görülmeleyen bir davranıştır.

Geleneksel sporlarımızdan birisi olan atlı cirit oyununda ise dünyada hiçbir spor dalında bulunmayan rakibini yakalayıp bağışlama vardır. Yakalanan sporcuya 5 metreden daha yakın bir mesafeden cirit atılmaz. Eğer oyunun heyecanı ile 5 metreden daha yakın bir mesafeden cirit atılırsa atan sporcu sarı kart ile takımı ise -3 ceza puanı ile cezalandırılır. Ayrıca rakip sporcuya cirit sopası atılmadan önce bir ses verilerek rakip sporcunun gelen cirit sopasından haberdar olması sağlanır. Yani gizlice ve habersiz bir hamle yapılmamaktadır. Tüm bu özelliklere bakılırsa ata sporumuz olan atlı cirit oyunu tamamen rakibe saygı esaslıdır. Yiğitliğin ve mertliğin oyunu olan bu geleneksel sporumuz her anı ile ahlaki ve erdemli olma özellikleri taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Kültür, Spor, Ahlak, Atlı Cirit

NAMIK KEMAL VE ABDULLAH KADİRÎ'DE BETİMLEYİCİ ANLATIM

Oysha Shukurova

Araştırma görevlisi, Taşkent Devlet Doğu Bilimleri Üniversitesi

Roman türünün Türk edebiyatına girişi on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğine denk gelirken, Özbek edebiyatında ilk romanlar yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde yazılmıştır. Roman, her iki ülkenin edebiyatında da “geçmişten beslenen yeni” bir tür olarak ortaya çıkmıştır. Türk ve Özbek edebiyatlarında romanın oluşumunu ve gelişimini etkileyen faktörlerin genel ve özel yönleri olduğu gibi, romanların konuları da tipolojik açıdan farklı şekillerde analiz edilebilir. Türk edebiyatında roman türünün kurucularından biri Namık Kemal iken Özbek edebiyatında Abdullah Kadiri'dir. Her iki yazarın eserleri aynı zamanda dönemlerinin eşsiz örnekleridir. Namık Kemal Türk edebiyat dünyasında, Kadiri ise Özbek edebiyatında devrim niteliğinde değişikliklere yol açmıştır. Biri Türkçe diğeri Özbekçe olarak edebiyatın prestijini yüksek bir seviyeye çıkardılar.

Bu makale, Namık Kemal'in “İntibah” ve Abdullah Kadiri'nin “Ötken Künler” romanlarında kullanılan betimleyici anlatımın tipolojik analizini ele almaktadır. Her iki romanın bakış açısından, karakterlerin iç dünyasını ve ruhsal durumunu ortaya çıkarmak için kullanılan dışavurumcu ifadeler, duygusal etkinin dışsal yolları analiz edilmekte, benzerlik ve farklılıkları ele alınmaktadır. “İntibah” ve “Ötken Künler” romanlarında içsel duygulardan kaynaklanan ten değişiklikleri, gözyaşı, iç çekme, titreme, bilinç kaybı gibi betimleyici anlatım araçları ayrıntılı olarak yansıtılmaktadır. Makalede ayrıca, betimleyici anlatımın yazarın fikrini anlamaya, karakterlerin bireysel özelliklerini ortaya çıkarmaya ve romanın özgünlüğünü sağla-

maya ne ölçüde hizmet ettiği tartışılmaktadır. Böylece roman türünün Türk ve Özbek edebiyatındaki bazı başlangıç amilleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Roman, Abdullah Kadiri, Namık Kemal, betimleyici anlatım, Ötken Künler, İntibah.

TÜRK DÜNYASINDA REPRESSİYA VE KASIM TINISTAN UULU

Sabırbek BÖRÜBAY

Türk Dünyasında soykırımın kökleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıfladığı dönemlerde ve Çarlık Rusyası'nın yayılmacı politikalarında görülmektedir. Kafkasya'daki Çerkez Sürgünü ve Kırım Tatarlarının yaşadığı zulümler, bu dönemin en acı örneklerindedir. Sovyetler Birliği döneminde ise Orta Asya Türk halkları sürgünler, açlık ve zorla asimilasyon politikalarıyla karşı karşıya kalmıştır.

Türk Dünyasında soykırım, sadece tarihsel bir gerçeklik değil, günümüzde de varlığını sürdüren bir insanlık sorunudur. Bu yazımız, Türk halklarının yaşadığı acıları unutmamak ve benzer trajedilerin tekrarını önlemek adına, uluslararası toplumun dikkatini bu sorunlara çekmeyi amaçlamaktadır.

Yazımızda ayrıca Stalin'in "Kan Değirmeni"nden geçen ve 1937 yılı Repressiya kurbanı olan Türkistan aydını Kırgız devlet adamı, şair, yazar ve mütercim Kasım Tınıstan Uulu ile ilgili geniş bilgi aktarmayı amaç edindik. Halkının en karanlık zamanlarında kalemiyle ışık tutan Tınıstan Uulu, Kırgız edebiyatının sadece kurucularından biri değil, aynı zamanda Türk Dünyası'nın ortak kültürel hafızasına işlenmiş bir şahsiyettir.

Tınıstan Uulu, Alaş Orda'nın önde gelenlerinden Mağcan Cumabay ve Ahmet Baytursunulu'dan ders almış, eserlerinde Türkistan'ın bağımsızlık ülküsünü yansıtarak sanatını Alaş'ın fikrî temelleri üzerine kurmuştur. 1917 yılında Bişkek'te kurulan Alaş bürosunda zamanın önde gelen Kırgız entelektüeli İşenalı Arabaev'le birlikte çalışmıştır.

Kasım Tınıstan Uulu, bağımsız Kırgızistan'ın kendi diline sahip olması için büyük fedakârlıklarda bulunup bu yolda canını feda etmiş aydınlardan sadece biridir. Kırgız dili ve alfabesi için önem-

li çalışmalara imza atmıştır. İsmail Gaspıralı'nın "dilde-fikirde, işte birlik" ideali ve buna bağlı olarak Bakü Türkoloji Kongresi'nde alınan ortak alfabe kararıyla Latin alfabesinin Kırgızistan'da hayata geçmesi için büyük mücadeleler vermiştir. Fuat Köprülü'nün Türkiye'de Türkiyat Enstitüsünü kurduğu yıllarda "Yeni Alfabe Oluşturulmasındaki Temel Prensipler" başlıklı çalışmasıyla özelden Kırgızistan'ı genelde Türk Dünyası'nı aynı alfabe etrafında toplamak için büyük bir çaba göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyasında Repressiya, Kasım Tı-nıstan Uulu ve Ortak Türk Alfabeti

TYPES OF MODELING VISUAL PERCEPTION IN THE TURKISH LINGUISTIC WORLDVIEW: SCIENTIFIC RESULTS

Amirova Nigorakhon Saidgani kizi

Lecturer at the Higher School of Turkology,
Tashkent State University of Oriental Studies

Abstract

The aim of this study is to examine how visual perception is represented linguistically in Turkish linguistics, highlighting the primary modeling approaches and thoroughly examining common visual perception scenarios from an anthropocentric perspective.

Three essential elements are included in the study's anthropocentric approach: the subject of perception, the object of perception, and the act of perception itself. This approach views common visual perception scenarios as constituent parts of utterances. Different views of representation and semantic alignment between the situation's components impact the lexical-semantic analysis of verbs used in visual perception and the structural analysis of utterances used in the research.

Several modeling kinds for the usual visual perception scenario were discovered during the course of the investigation. In particular, the following key points were emphasized:

1. Visual perception modeling based on the direction of relationships between its constituent parts: perception as a process, from the subject to the object, or from the object to the subject.

2. The semantic alignment between the components and possible variations from this alignment when using verbs that are not directly related to the category of visual perception are determined by the lexical filling of the typical circumstance.

3. The observer's position determines the perspective of representation of the scenario, which might affect how the situation is

perceived from the outside (as an external observer) or from the inside (as a direct participant).

Conclusions:

1. The linguistic representation of visual perception in Turkish can be expressed through various constructions; however, they all converge to a single typical situation that includes the subject, object, and act of perception.

2. The direction of relationships between the components of the situation determines the type of perception: it can be represented as a purposeful action of the subject, as a state experienced, or as a process.

3. The lexical filling of the typical situation and the use of different visual perception verbs significantly influence the semantic interpretation of the situation, adding additional nuances of meaning.

4. The perspective of representation of the visual perception situation plays an important role in determining the viewpoint on the described event, influencing the emphasis on various components of the situation.

Recommendations: It is necessary to continue investigating the influence of context on the interpretation of visual perception in language and to develop analytical methods that take into account the perspective of representation and semantic dynamics.

Keywords: visual perception, perception verbs, anthropocentric approach, lexical content, perspective of representation.

RESMÎ DİL KARŞISINDA YEREL DİLLER

Dr. Öğr. Üyesi Kadriye Hökelekli Arıcı

Ankara Yıldırım Beyazıt Ün. İlahiyat Fakültesi

Özet

Bilindiği üzere her dil kendi içerisinde, kurallı standart formunun yanısıra günlük hayatta kullanılan ağızlar ve lehçeler gibi farklı varyasyonlar barındırır. Bu varlıklılık, dilin iletişim işlevlerini çeşitlendirmesi sebebiyle, dilde çelişki değil, zenginliktir. İşte bu çalışma, resmî dil ile yerel diller arasındaki ilişkiyi sosyolengüistik bir perspektifle ele alarak, bu ikiliğin çatışma değil, aksine dilsel ve kültürel bir gereklilik olduğunu vurgulamayı amaçlamaktadır. Resmî dilin toplum içerisindeki düzenleyici ve birleştirici rolü kadar, yerel dillerin bireysel ve millî kimliklerin korunmasındaki önemi ele alınmaktadır. Gerek Türk dili gerek Arap dili örneklemine ele alınan bu çalışma, mevcut çalışmalara bu açıdan bir katkıda bulunmayı ve resmî dil ile yerel diller arasındaki dengenin nasıl kurulabileceğine dair somut öneriler sunmayı hedeflemektedir. Çalışmanın özgünlüğü, hem Türkçe hem Arapça gibi iki farklı dil ailesinden gelen örnekler üzerinden pragmatik bir analize dayanarak, bu iki dilin resmî ve yerel formlarını mukayeseli olarak ele almasıdır. Böylece farklı kültür ve dil yapılarında meydana gelen benzer olayların işlevselliği gözler önüne serilecektir. Çalışma, tanımlayıcı ve analitik yöntem ile yürütülmüş olup, Türkçenin resmî formu ile lehçeleri ve Arapçanın fasih formu ile lehçeleri üzerinden karşılaştırmalı dilbilim verilerinden yararlanılmıştır. Böylece, yerel dillerin resmî dil karşısında duruşunun, hayatın sosyal bir gereksinimi olarak yaşatılmasının faydalı olacağı ve buna binaen bu dil çeşitliliğinin dengeli bir şekilde desteklenmesi yönünde politikalar geliştirilmesi sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Resmî Dil, Yerel Diller, Lehçeler.

THE STRATEGİC ROLE OF TURKİSH DRONES IN THE KARABAKH WAR AND THE TRANSFORMATION OF TURKIYE–AZERBAIJAN RELATIONS

Chountagi BEKİR

Ibn Haldun University, Haydar Aliyev Center for Eurasian Studies

The Karabakh region has become one of the most prominent conflict zones between Armenia and Azerbaijan following the collapse of the Soviet Union. In particular, the Second Nagorno-Karabakh War that erupted in 2020 brought global attention to the impact of armed drones in transforming traditional methods of warfare. This study aims to examine the operational success of drones developed by the Turkish defense industry in the Karabakh War and to explore how this success has influenced Türkiye–Azerbaijan relations.

Turkish drones played a pivotal role in enabling the Azerbaijani army to achieve a strategic advantage in the field, thanks to their low cost, high precision, and long endurance capabilities. The effective use of platforms such as the Bayraktar TB2 proved highly successful in neutralizing Armenia’s conventional defense systems, significantly weakening its armored units on the battlefield. This development not only contributed to a quicker resolution of the conflict in Azerbaijan’s favor but also reaffirmed the critical importance of drone technology in modern warfare doctrine.

The transformation witnessed on the ground has further deepened the historical, cultural, and political ties between Türkiye and Azerbaijan within the defense sphere. The motto “one nation, two states” highlights the shared identity and solidarity, which have been manifested more concretely through defense industry cooperation, joint military exercises, and diplomatic initiatives. In the aftermath of the Karabakh War, Türkiye–Azerbaijan relations

have gained momentum not only in the military realm but also in economic and diplomatic domains. In this context, the strengthening of partnerships in strategic areas such as energy projects and logistics corridors has reshaped the balance of power in the region.

From both regional and international perspectives, the success of Turkish drones has prompted powers like Russia and Iran to reconsider their existing strategies in the Caucasus. Consequently, the Karabakh War did not merely conclude with territorial gains or losses; it also provided a striking example of the future of drone warfare and regional alliances. By examining the technological, military, diplomatic, and economic dimensions of this conflict, this summary aims to shed light on the rising strategic significance of Türkiye–Azerbaijan relations and their impact on the regional balance of power from a multi-faceted viewpoint.

Keywords: Drone Warfare, Karabakh War, Türkiye-Azerbaijan Relations

COMMON CULTURAL TIES ARE THE FOUNDATION OF COOPERATION AMONG TURKIC STATES

Umid Ergashev

Independent researcher at the
University of World economy and diplomacy

The Turkic states, bound by a shared cultural heritage and historical connections, offer a compelling example of how common cultural ties can foster cooperation. This study aims to explore the role of cultural commonalities as a foundation for political, economic, and social collaboration among Turkic nations. The research emphasizes the historical and linguistic links, shared traditions, and mutual cultural values that unite these states and examines their impact on modern intergovernmental relations.

The study employs a qualitative methodology, utilizing historical analysis, literature review, and case studies of existing cooperative frameworks such as the Organization of Turkic States. By analyzing the successes and challenges faced by these alliances, the research identifies the key cultural factors driving unity and collaboration among Turkic nations.

Findings indicate that shared linguistic roots, traditional practices, and a collective historical narrative serve as significant motivators for strengthened partnerships. These cultural ties are not only symbolic but also practical in fostering mutual trust and understanding, which are critical for cooperation in areas such as trade, education, and regional security. The study also highlights challenges such as geopolitical pressures and economic disparities that may hinder the realization of deeper integration.

The conclusions underscore the importance of leveraging cultural commonalities to address shared challenges and promote collective development. Initiatives like language preservation, cultural exchange programs, and the promotion of shared history

in education systems are recommended to further strengthen these ties. Additionally, enhancing multilateral cooperation through institutional frameworks can facilitate more sustainable and productive relationships among Turkic states.

By focusing on the shared cultural foundation, this research contributes to the broader discourse on regional cooperation and offers actionable insights for policymakers aiming to harness cultural heritage as a unifying force for development and peace.

Keywords: Turkic states, cultural, cooperation, relations.

ÖZBEKİSTAN VE TÜRKİYE’NİN YUMUŞAK GÜCÜNÜN KARŞILAŞTIRILMASI

G’oziyev Ravshan Rustamovich

Siyasi Bilimler Doktoru

Marjona Raxmonova

Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada iki ülke arasındaki uluslararası ilişkiler, yumuşak gücün başarıları ve uluslararası ilişkilerdeki rolü. Güç uluslararası ilişkiler disiplininin önde gelen araştırma konularındandır. Bir devletin kendi çıkarlarını korumak ve taleplerini başka bir ülke ya da toplumda kabul ettirebilmek konusundaki maddi ve manevi potansiyeli olarak tanımlanmaktadır. Güç kavramı bir devletin coğrafyası, tarihi, kültürü, askeri kapasitesi, insan gücü, ekonomisi gibi faktörlerle şekillenmektedir. Yumuşak güç, bir ülkenin sahip olduğu siyasi değerler, kültür yapısı ve uyguladığı dış politika yoluyla kendini bir cazibe merkezi haline getirme yeteneği olarak tanımlanabilir.Özbekistan ve Türkiye’nin yumuşak güç uygulamalarını inceleyerek, yumuşak güç potansiyelini ortaya koymak ve gelişime açık alanları belirlemektir. Araştırma, Özbekistan ve Türkiye’nin yumuşak gücü, kamu diplomasisinin bir aracı olarak kullanma kapasitesinin ve potansiyelinin ne düzeyde olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Yumuşak gücün oluşmasında en etkili araç kamu diplomasisi olmuştur. Bu nedenle tüm ülkelerin uluslararası ilişkilerinde kamu diplomasisinin kullanımına büyük önem verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özbekistan, Türkiye, Yumuşak güç, Uluslararası ilişkiler, Kamu diplomasisi

ORTA ASYA TÜRK DÜNYASINDA FAİZSİZ FİNANSMANA DUYULAN İHTİYAÇ VE İSLAMİ FİNANS ENSTRÜMANLARININ POTANSİYELİ: ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Adem Yıldırım

Kırıkkale Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı

Orta Asya Türk dünyasında, özellikle Özbekistan gibi Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde faizsiz finansmana duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bölgede halkın ekonomik tercihlerinin büyük ölçüde İslami değerler ve etik ilkeler doğrultusunda şekillendiği gözlemlenmektedir. Bu durum, İslami finans enstrümanlarının gelişimi ve kullanım potansiyelini artırmaktadır.

Özbekistan'da halkın büyük bir kısmı İslam dinine mensup olup, faiz yasağı (ribâ) konusunda duyarlıdır. Geleneksel bankacılığın faiz temelli yapısı nedeniyle, halkın bir kesimi finansal hizmetlerden uzak durmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde, düşük gelirli kesimler finansal hizmetlere erişimde zorluk çekmektedir. Faizsiz finansman, bu gruplara ekonomik fırsatlar sunabilir. Özbekistan'da son yıllarda gerçekleştirilen ekonomik reformlar, özel sektörün ve girişimciliğin gelişmesini teşvik etmiştir. Faizsiz finans, girişimcilik ve KOBİ'ler için alternatif finansman kaynakları sağlayabilir.

Özbekistan, İslami finans enstrümanlarının benimsenmesi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Ülkede, faizsiz finansman için uygun bir düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi gerekmektedir; Halkın İslami finans ürünleri konusunda bilgilendirilmesi ve uzman insan kaynağının yetiştirilmesi gereklidir. İslami Kalkınma Bankası gibi kuruluşlarla iş birliği, bilgi transferi ve yatırım çekme açısından önemlidir. Özbekistan'da genç nüfusun ve girişimciliğin artması, faizsiz finans ürünlerine olan talebi artırabilir.

Bu çalışmada Özbekistan'ın ekonomik yapısında faizsiz finansman ihtiyacı ele alınacak ve İslami finans enstrümanlarının uygulanabilirliği değerlendirilecektir. Orta Asya'da İslam kültürünün etkisi ve faizsiz finansmanın artan önemi ortaya konularak mevcut finansal sistemin zayıf noktaları ve İslami finansın sağlayabileceği avantajlar ortaya çıkartılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Faizsiz Finansman, İslami Bankacılık, Orta Asya Türk Dünyası, Özbekistan.

ÖZBEKİSTAN VE TÜRK DEVLETLERİ'NDE 1990 SONRASI SOSYOEKONOMİK KALKINMA

Can BEKAROĞLU

Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Özet

2023 yılı itibariyle toplam nüfusu 170 milyonu bulan ve satın alma gücü paritesine göre toplam GSMH'sı 4.3 trilyon dolara ulaşan Türk Devletleri, küresel ölçekte artan sosyoekonomik entegrasyonlarıyla daha fazla dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, bu ülkelerle ilgili yenilikçi ve kapsamlı çalışmalar yapılması gerekliliği öne çıkmaktadır. Bu çalışma, İnsani Gelişim Endeksi (HDI) ve Küresel Açlık Endeksi (GHI) verileri üzerinden 1990-2023 yılları arasında Özbekistan ve diğer Türk Devletleri'nin kalkınma seviyelerini karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi ve gelinen noktayı, ayrıca henüz kat edilmesi gereken mesafeyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Özbekistan'ın 1990-2002 döneminde insani kalkınma gelişiminde yalnızca 0.10 baz puanlık bir artış sağladığı görülmektedir. Bu, Türk Devletleri ortalamasındaki 0.15 puanlık artışın gerisinde kalmıştır. Bu durumun temel nedeni, Özbekistan'ın gelir düzeyinin diğer Türk Devletleri'ne ve bölge ülkelerine kıyasla görece düşük olmasıdır. Ayrıca, Özbekistan'da beklenen eğitim süresi yalnızca 1 yıl artarak 11 yıldan 12 yıla çıkmış ve Türk Devletleri ortalaması olan 4.2 yıllık artışın oldukça gerisinde kalmıştır. Öte yandan, Özbekistan'ın kişi başına gelir seviyesi önemli bir artış göstermiştir. 1990'da 3.278 dolar olan kişi başına gelir, 2022'de 8.056 dolara yükselmiş ve bu artış oranıyla Tacikistan ve Kırgızistan gibi bölge ülkelerinin önüne geçmiştir. Küresel Açlık Endeksi verileri de olumlu bir tablo çizmektedir. 2000-2023 yılları arasında Özbekistan'da GHI değeri %79 oranında düşerek, Türk Devletleri genelindeki %63 oranındaki düşüşü geride bırakmıştır. Örneğin, çocuk ölümleri 1990'da %6.1 seviyesinden 2023'te

%1.4'e gerileyerek %77'lik bir azalma göstermiş ve Türk Devletleri ortalamasını aşmıştır. Bu bulgular, Özbekistan'ın belirli alanlarda ilerleme kaydettiğini ve bazı göstergelerde bölge ortalamalarını geçtiğini göstermektedir. Ancak eğitim ve özellikle gelir artışı gibi alanlarda hâlâ önemli gelişim potansiyeli bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri, İktisadi Kalkınma, İnsani Gelişim, Açlık Endeksi.

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATINDA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALARA YÖNELİK YENİ BİR YAKLAŞIM

Hulusi GÖLPINAR

Daire Başkanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı,
Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Emre BALCI

Uzman Yardımcısı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı,
Doktora Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Tarihsel süreçte “oguş” olarak ifade edilen aile, Türk Devleti- nin en küçük örneği olup devlet olmanın başlangıcı olarak görül- mektedir. Bu anlamda aileye özel bir önem atfedilmiştir. Kültürel kimliğin oluşumunda önemi büyük olan aile kurumu konusun- da bugün karşılaşılan sorunların çözülmesi geleceğe yönelik ola- rak güçlü aile yapılarının ortaya çıkması dolayısıyla güçlü top- lumların oluşmasını, korunmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla ku- ruluş amacı Türk Devletleri arasındaki işbirliğini ve dayanışma- yı “Türk Dünyası’nın ortak tarih, dil ve kültür mirası çerçevesin- de ve çok taraflı çerçevede geliştirmek” şeklinde açıklanan Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) üyesi olan ve benzer tarihe benzer kül- türel kodlara sahip aile kurumunun güçlendirilmesi bağlamın- da bu alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi önemli görülmektedir.

TDT’nin iş birliği alanlarına “aile ve sosyal politika” başlığı- nın eklenmesi, üye ülkeler arasındaki dayanışmanın aile kurumu- nun güçlendirilmesine yönelik somut adımlarla desteklenmesi- ni sağlamıştır. TDT’nin aile ve sosyal politika konularında etkili sonuçlar alınabilmesi için çok paydaşlı, çok sektörlü ve güçlü bir yol haritası gerekmekte olup üst düzey koordinasyon ile bütün-

cül bir aile ve sosyal politikaları ve buna ilişkin standartların somut olarak oluşturulması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada TDT'nin aile ve sosyal politika alanında iş birliğinin gerçekleştirilmesi için etkili kurumsal yapılanma, faaliyet alanları ve izleme başlıkları altında ele alınacaktır. Çalışmada aile ve sosyal politika alanında yapılması planlanan çalışmalar, aile ve sosyal politika konularında iş birliği mekanizmasının güçlendirilmesi, üye ülkelerin aile ve sosyal politikaları alanındaki kurumsal yapısı, aile ve sosyal politika alanlarına ilişkin ortak bir bakışın geliştirilebilmesi için uygulanması gereken sosyal politika uygulamaları ele alınacaktır. Sonuç bölümünde Türk aile değerlerinin korunması ve aile yapısını tehdit eden risklerin bertaraf edilmesi amacıyla geliştirilen aile temelli politikaların, ihtiyaç duyulması halinde diğer üye ülkelerde de uygulanması teşvik edilecektir. Aile ve sosyal politika alanında iş birliğinin geliştirilmesi için önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, Aile ve Sosyal Politikalar, İş Birliği

İSTİHDAM KAYGISI İLE GELECEKTEKİ İNSANA YAKIŞIR İŞ ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE KARIYER KAYNAKLARININ SERİ ARACI ROLÜ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dr. Ahmet AYAZ

Hasan Kalyoncu University

Dr. Emre Emrullah BOĞAZLIYAN

Kahramanmaraş İstiklal University

Bu araştırmada, istihdam kaygısının bireylerin gelecekteki insana yakışır iş algısına etkisini, motivasyonel ve çevresel kariyer kaynakları aracılığıyla incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmaya Türkiye'deki farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 468 öğrenci katılmıştır. Çalışmada Gelecekteki İnsana Yakışır İş Ölçeği, İstihdam Kaygısı Ölçeği, Motivasyonel Kariyer Kaynakları Ölçeği ve Çevresel Kariyer Kaynakları Ölçeği kullanılmış ve veriler Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular, istihdam kaygısının doğrudan bir etkiden çok, dolaylı yollarla gelecekteki iş algısını şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Motivasyonel kaynaklar bireyin içsel güdülerini ve hedeflerini desteklerken, çevresel kaynaklar sosyal ve kurumsal desteklerin önemini vurgulamaktadır. Özellikle çevresel kaynaklar, insana yakışır iş algısının güçlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Analizler, istihdam kaygısının motivasyonel kaynakları zayıflattığını, bunun da çevresel kaynaklara erişimi olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu zincirleme etkiler, bireylerin insana yakışır iş algısını zayıflatmaktadır. Araştırma, bireylerin motivasyonel ve çevresel kaynaklarının bir arada çalıştığında daha güçlü etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, istihdam kaygısını azaltmaya yönelik politikalar ve kariyer kaynaklarının desteklenmesi, bireylerin insana yakışır

işlere yönelik olumlu algılarının güçlendirilmesi için kritik önemdedir. Bu bulgular, sürdürülebilir ve insana yakışır istihdam politikalarının geliştirilmesi için önemli bir rehber niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Gelecekteki İnsana Yakışır İş, İstihdam Kaygısı, Çevresel Kariyer Kaynakları, Motivasyonel Kariyer Kaynakları

KANATLARIN ÖTESİNDE: TAVUS KUŞU, KARGA, BAYKUŞ VE BÜLBÜLÜN TÜRK KÜLTÜRÜ VE İSLAM EDEBİYATINDAKİ İZLERİ

Pınar ÇİFTÇİ

Doktora Öğrencisi (SAÜ Türk İslam Edebiyatı)

DİB Manevi Danışman

Türk-İslam Edebiyatı ve Türk kültürü, kuş metaforlarını derin sembolik anlamlarla şekillendiren zengin bir mirasa sahiptir. Tavus, karga, baykuş ve bülbül gibi kuşların çeşitli anlam içerikleriyle betimlenmesi, yalnızca estetik açıdan değil aynı zamanda edebî metinlerin derinliğini ve kültürel yaşamın motiflerini de çeşitlendirmektedir. Bu çalışma, özellikle bu kuşların Türk mitolojisinde, halk edebiyatında ve tasavvuf edebiyatındaki simgesel anlamlarını örnekleriyle ele alarak bu metaforların toplumun estetik, dinî ve kültürel değerleriyle olan bağını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Türk-İslam edebiyatında tavus kuşu, mevki ve makam sevgisi, güzellik, şans, koruyuculuk ve hâkimiyetin sembolü olmakla beraber bazen de gurur ve kibri simgelemektedir. Eski Türk devletlerinde uğur getirdiğine inanılan tavus kuşu, bayraklarda yer almış ve «Humay» olarak anılmıştır. İslam sanatında cennet kuşu olarak kabul edilen tavus kuşu, çeşitli sanat dallarında sembolik bir rol üstlenmiştir. Karga ise Türk kültür ve edebiyatında, tükenmeyen istekler, arzular ve hakikatten uzak olma hali; Kutadgu Bilig’de vurgulandığı gibi uzak görüşün ve bilgelik arayışının simgesi olarak hem olumlu hem de olumsuz çağrışımlara sahiptir. Baykuş, genellikle olumsuz çağrışımlarla anılan bir sembol olarak Türk mitolojisinde, ölüm ve yalnızlıkla ilişkilendirilirken halk inanışlarında uğursuzluk getirdiğine inanılan bir kuş olarak tasvir edilmektedir. Ancak İslam edebiyatında, özellikle tasavvufî metinlerde, baykuş sembolü daha derin bir anlam kazanmakta; dünya malından uzaklaşmayı, inzivayı

ve fani olanın ötesine yönelmeyi, tevekkülü simgelemektedir. Bülbül, Âşığın sevgiliye olan tutkusunun sembolü olmasının yanı sıra «Har-ı Bülbül» gibi özel anlatılarla dikkat çekmektedir. Har-ı Bülbül, Azerbaycan Türklerinin kültürel belleğinde vatan sevgisini ve özlemini simgeleyen eşsiz, özel bir motiftir. Bu araştırma, betimsel ve analitik bir yöntem kullanılarak kültürel mirasın geleceğe aktarılması düşüncesiyle gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması, metin analizi ve kültürel inceleme yöntemleri uygulanarak dinî hikayeler, atasözleri ve halk deyimlerinin yanı sıra, Hüsn ü Aşk, Fîhi Mâ Fih, Mantıku't-Tayr, Müzekki'n-Nüfus ve Kutadgu Bilig gibi önemli eserlerden verilen örneklerle sembolik tasvirler kapsamlı bir şekilde ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam Edebiyatı, Kültür, Bülbül, Karga, Baykuş, Tavus

REVIVING DEAD LANGUAGES: BRINGING COPTIC BACK TO LIFE THROUGH THE HEBREW MODEL

Ahmet Kemal Talha Cagatay

Jerusalem Institute of Languages Near Eastern Languages MA, Erciyes
University Hebrew Language and Literature PhD student

Abstract

This article examines whether the revitalization of Hebrew can be a model for the revival of a similar language. The aim of the study is to discuss how Coptic can be revived in a linguistic and cultural context, using the successful revitalization process of Hebrew as an example. In this context, the historical evolution of the language, its linguistic characteristics, and the challenges faced by revitalization efforts are discussed. As a method, the strategies used in the revitalization of Hebrew and the linguistic characteristics of Coptic are compared. The study evaluates the social and cultural effects of the revitalization process by conducting analysis through literature review and case studies. The findings reveal that the language is deeply related not only to its grammatical structures but also to the cultural identity and values of the society. As a result, the revitalization of Coptic can be considered not only as a linguistic initiative but also as a cultural rebirth. In addition, the political rights of the Coptic minority, which has a population of over 10 million in Egypt, are also brought to the agenda. The Hebrew example provides a powerful model for how language can be embedded in a social context. However, the challenges that may be encountered in reviving Coptic should also be taken into account. Therefore, it is recommended that, in addition to linguistic efforts, community support, educational strategies, and cultural context be strengthened for the revival of Coptic.

Keywords: Coptic, Hebrew, Language Revitalization, Language Policies

TÜRK DÜNYASI MASAL KÜLLİYATINA HAZIRLIK: TÜMAK ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Mehmet Naci ÖNAL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi,

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Özet

Kısa adı TÜMAK alan “Türk Masal Külliyyatı” projesi, Türkiye sahasını içine alan bir çalışmadır. TÜMAK-I: 2019-2022 ve TÜMAK-II: 2022-2025 yılları arasında T.C. Cumhurbaşkanlığına desteklenen bir projedir. Proje, “Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı”na yürütülmektedir. Projenin İlk aşaması 2022 yılında tamamlanmış, ikinci aşaması devam etmektedir. Bu Proje ile Türkiye sahası masallarını elektronik ortamda bir araya getirilmiştir. “Masal Masal Türkiye” veya masal@gov.tr yazan herkes bu siteme ulaşabilir, masal okuyabilir ve dinleyebilir. Katkıda bulunmak isteyenler, sözlü kültürden gelen masalları yükleyebilir.

TÜMAK projesi Türkiye’deki bütün paydaşlarıyla (Üniversiteler başta olmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Türk Dili Kurumu, öğretmenler ve ilgili herkes) birlikte yürütülmektedir. Altı binin üzerinde masal bir araya getirilmiştir. Bu masallar kurullar marifetiyle gözden geçirilmiş, küfür, argo, aşağılayıcı, küçük düşürücü, ahlaka ve halk sağlığına aykırı ifadeler ve ibareler düzeltilmiş veya elenmiştir. 25 masal yeniden yazdırılmış, çizdirilmiş, seslendirilmiş ve kamuya açılmıştır. Aileler “Play Store” veya “App Store” den programı telefonlarına indirip çocuklarına yerli ve güvenli masallar okuyabilmekte veya dinletebilmektedirler. Masallar ayrıca yerel ağız özellikleriyle de seslendirilmiştir. 25 masalı 150 masal çıkarılma çalışmaları devam etmektedir. Aynı masallar, 8 dünya diline çevrilmiş, T.C. Büyükelçilikleri üzerinden

“Çocuklar İçin Türk Masallarından Seçmeler” dünya çocuklarıyla tanıştırılma aşamasına getirilmiştir. Çizgi film çalışmaları devam etmektedir.

TÜMAK proje örneği, başta Özbekistan olmak üzere, bütün Türk Cumhuriyetlerinde de yapmalı, önce kendi ülkelerindeki masallar bir araya getirilmeli, sonra “Türk Dünyası Masalları Külliyyatı” hazırlanmalıdır. Kültürün ham maddesi niteliğindeki masallar, Türk dünyasının ortak değerlerinin kaybolmadan önce bir araya getirilmesi demektir. Ortak dil, kültür ve düşünce alt yapısının elektronik ortamlar üzerinden hazırlanması bir ihtiyaçtır. Elektronik masal evreni Türk dünyası bilim insanları ve sanatçılarıyla (yazı, çizim, çizgi film, e-oyunlar, film vb.) birlikte oluşturulmalıdır. “Türk Dünyası Masal Külliyyatı” iş bölümüyle, masalların elektronik ortama, oyunlara, bilim kurgu, sinema vb. görsel sanatlara doğru eserler oluşturması beklenmektedir. Bütün bunları hayata geçirecek kuruluşların işbirliği yapması, Türk Dünyasının kültürel temelleri için hayati önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: kültür, masal, Türk dünyası proje, işbirliği

TÜRK LEHÇELERİNDE KÖKTEŞ KELİMELERİN TESPİTİNİN ÖNEMİ

Raziye Ersan

Ars. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Köktürk Yazıtları, Türkçenin bilinen en eski metni olması itibariyle Türk dili çalışmalarında başvurulmuş en eski kaynaktır; ancak bir kelimenin bilinen en eski şeklinin Köktürk Yazıtları'nda okunduğu şekliyle kabul edilmesi yanıltıcı olabilir. Aynı zamanda; çağdaş Türk lehçelerinin Köktürk Türkçesi ile yakınlık seviyeleri de bilinmemektedir.

Köktürk Yazıtları'nda geçen *Oğuz*, *Kırkız* kelimeleri; o dönemde de Türklerin çeşitli topluluklar hâlinde yaşadığını ve Köktürklerin diğer Türk topluluklarını belli özellikleri sebebiyle ayırt ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla Köktürk Türkçesi döneminde de Türkçenin en azından ağızlar düzeyinde farklı dil özelliklerini barındırması muhtemeldir. O döneme ait yeni metinler bulunmadığı sürece, bu farklılıkların tespit edilmesi mümkün değildir; ancak Köktürk Yazıtları'ndaki söz varlığının lehçelerde hangi oranda yaşadığının ortaya çıkarılması bu anlamda yol gösterici olabilir. Bu oranın ortaya konulabilmesi için ise Köktürk Türkçesi dönemindeki belirlenebilen kelime köklerinin çağdaş lehçelerde yaşayıp yaşamadığının açığa çıkarılması gerekir. Bunun için; belirlenebilen kelime köklerinin ve türemişlerinin çağdaş lehçelerdeki örneklerinin ortaya konulması gerekmektedir. Böyle bir çalışma; lehçelerin Köktürk Türkçesi dönemindeki köklerden kelime türetme konusundaki zenginliğini ortaya çıkaracağı gibi, kelime ölümüne uğramış olanların da tespit edilmesini sağlayacaktır.

Örnek olarak; Köktürk Yazıtları'nda yer alan *sanç-* fiilinin Türkiye Türkçesinde *sancak*, *sancı*, *sancılı*, *sancısız*, *sancılanma*, *sancılanmak*, *sancıma*, *sancımak*, *sançma*, *sançmak* olmak üzere 10 adet türemişi tespit edilmiştir. *yış* "orman" kelimesine ise Türkiye Türkçe-

sinde rastlanmamaktadır. Bu incelemenin, Türkçenin bütün çağdaş lehçeleri üzerinden gerçekleştirilmesi hâlinde, lehçelerin Köktürk Türkçesi ile yakınlığı / uzaklığı açısından önemli veriler elde edilebileceği gibi, Köktürk Türkçesinin söz varlığını koruması bakımından çağdaş lehçeler arasındaki oranın da ortaya çıkarılacağı öngörülmektedir. Sonuç olarak ise söz varlığı üzerinden Türk dili tarihinin bir haritasının çıkarılması mümkün olacaktır.

Bu çalışmada; bu bilgilerden hareketle, Türk lehçeleri üzerine yapılacak olan karşılaştırmalı söz varlığı ve köken bilimi çalışmalarının önemine dikkat çekilmeye çalışılmış, Türk dilinin haritasının ortaya çıkarılması amacıyla yöntem önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türklük bilimi, Köktürk Türkçesi, Çağdaş Türk lehçeleri, söz varlığı, köken bilimi, kökteş kelimeler

MEVLÂNÂ LUTFÎ'NİN “ÜSTÜNE” REDİFLİ GAZELİNİN DİLBİLİMSEL İNCELENMESİ

Nilüfer KARADAVUT

Öğr. Gör. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Klâsik Türk edebiyatı, alan bakımından Osmanlı, Azerî ve Çağatay sahası olmak üzere üç kola ayrılmaktadır. Tarih içinde bu üç sahada üretilen edebî metinler klâsik Türk şiirini şekillendirip geliştirmiştir. Çağatay Türkçesi 15. yüzyıldan 19. yüzyılın sonuna kadar Orta Asya Türk yazı dilini teşkil eder. 15. yüzyıl Çağatay sahasında başta Ali Şir Nevaî olmak üzere Sekkakî, Gedaî, Yûsuf Emîrî, Hüseyin Baykara, Mevlânâ Lutfî gibi pek çok şair yetişmiştir. Bu şairler arasında Mevlânâ Lutfî, 15. yüzyılın ilk yarısında yazdığı Türkçe şiirlerle Çağatay edebiyatının gelişmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Mevlânâ Lutfî, hakkında kaynaklardaki bilgiler sınırlıdır. Kaynakların verdiği bilgiye göre, oldukça uzun bir ömür süren Mevlânâ Lutfî, gençlik yıllarında iyi derecede tahsil görmüş, Arapça ve Farsçaya hakîm, kendini dervişlik yoluna adayan bir şairdir. Nevaî pek çok eserinde Mevlânâ Lutfî'nin zamanının söz meliki olduğundan ve Türkçe şiir yazmadaki şöhretinin fazla olduğundan bahseder.

Bu çalışmada Çağatay Türkçesiyle eserler veren Mevlânâ Lutfî'nin Dîvânı'nda bulunan “-ûn üstüne” redifli gazel, dilbilimsel açıdan incelenerek gazel üzerine üslûp çalışması yapılacaktır. Edebî metinler değişik metotlarla ele alınıp incelenebilir, hatta her okur veya araştırmacı metne değişik açılardan bakabilir. Edebî eserin ya da sanatçının üslûp özelliklerinin belirlenebilmesi için en başta dil özelliklerinin ortaya konması gerekir. Bu bağlamda bildiride Mevlânâ Lutfî'nin “-ûn üstüne” redifli gazeli üzerinden yapılacak olan tasvirî ve tekevvinî stilistik incelemeleriyle Lutfî'nin yeni ve özgün tarafları, üslûp özellikleri tartışılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Mevlânâ Lutfî, Lutfî Dîvânı, gazel, dilbilimsel okuma, üslûp

TÜRK DÜNYASINDA KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM

Şehriban AYGÜN

Öğr. Gör. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Kültür ve iletişim, birçok farklı bilim dalının ortak çalışma konusu olduğundan her biri bu konulara, kendi alanlarına göre bakış açısı geliştirmiştir. Dolayısıyla literatürde bu iki kavram ile ilgili çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bu bağlamda genel bir tanım yapmak gerekirse kültür; bir toplumun sahip olduğu, nesilden nesile aktardığı, maddi veya manevi değer, norm, gelenek, örf, adet, davranış, tutum, yaklaşım, alışkanlık ve yaşam şekillerini kapsayan bütünsel bir yapı olarak ifade edilebilir. Kültür ile birçok noktada kesişen önemli toplumsal olgulardan biri olan iletişim de en temel özellikleriyle; canlılar arasında gerçekleşen duygu, düşünce, bilgi ve birikim aktarım süreçleri şeklinde tanımlanabilir. Küreselleşmenin, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte hız kazandığı çağımızda, kültürlerarası kavramı ülkelerin gündemlerinde önemli bir noktada konumlanmaktadır. Son yıllarda artan ülkeler arası öğrenci-öğretici değişimi, uluslararası ticaret hacminin genişlemesi, turizmdeki hareketliliğin artması, ulaşımda yaşanan gelişmeler, spor ve sanat dallarında uluslararası çapta gerçekleştirilen faaliyetler gibi sebeplerle toplumlar farklı kültürlerle tanışıp kaynaşmakta, farklı kültürler birbiriyle daha çok iletişim kurmaktadır. Kültürlerarası iletişim olgusu, dünya üzerinde farklı sosyal geçmişleri olan toplumların birlikte yaşayabilmeleri için en önemli şartlardan biri olarak görülmektedir. Hal böyle iken, aynı kültürel geçmişten gelen Türk dünyası ülkelerinin toplumları arasında bu kültürlerarası iletişim bağının kurulması, geliştirilmesi ve kuvvetlendirilmesi çok daha kolay, mümkün ve elzemdir. Günden güne artan dijital kullanım ile birlikte yerel kültürlerin; kendi özü haricindeki (yeni medyanın ürünü olan tek

tip kültür endüstrisinin sunduğu) yabancı kültürlerin etkisinde, bir tehdit altında olduğunu söylemek de mümkündür. Bu yüzden ortak tarihi ve sosyal geçmişi geniş olan Türk dünyası ülkelerinin, sahip oldukları kültürel değerleri ve sosyal altyapıyı her sektörde, bilimde, sanatta, üretimde, ticaretle, ortak projelerle çalışarak kültürlerarası iletişimi canlı tutmaları, ortak kültür geçmişini kuvvetlendirerek geleceğe taşımaları önemli görülmekte ve önerilmektedir. Bu çalışmada kültür, iletişim ve kültürlerarası iletişime kavramsal bağlamda değinilerek Türk dünyasının kültür unsurları üzerine araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı, kültürlerarası iletişimin son yıllarda Türk dünyası üzerindeki göstergelerini ve yansımalarını incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, İletişim, Kültürlerarası İletişim, Türk Dünyası, Türk Kültürü

TÜRK ÖĞRENCİLERE YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR : PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİNDE

Sinem SÖYLER

Dr. Öğretim Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi

Özet

İnsanlar arasında iletişimi sağlayan, kendine özgü kuralları olan dil, canlı bir varlıktır. Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. Her dilin kendisine mahsus birtakım kuralları vardır. Dil kuralları, dilin yapısına hâkim olan, dilin kendi içinden ve eğiliminden doğmuş bulunan birtakım prensiplerdir. Bu prensipler dilin kuruluşunu, yapısının şeklini ve özelliklerini gösterirler. Yabancı dil öğretiminde; dört temel beceri olan okuma, yazma, konuşma ve dinleme her öğrencide birbirinden farklı düzeyde gelişmektedir.

Son yıllarda toplumların kendi dilleri dışında başka dilleri öğrenmeleri ve kullanmaları her açıdan zorunluluk haline gelmiştir. Toplumsal ve kültürel değişimler ve uygulamaya dayalı ilerlemeler karşısında yabancı dil bilme ve öğrenme büyük bir önem kazanmaktadır. Bu gereklilik insanların hangi sektörde çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymalarını sağlamaktadır.

Bu bağlamda Pamukkale Üniversitesi'nde Rusça dil eğitimi alan öğrencilerin karşılaştığı zorluklar, bu zorlukların nedenleri ve bu zorluklara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Pamukkale Üniversitesi'nde Rusça dil eğitimi alan öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları belirlemek, bu zorlukların nedenlerini analiz etmek ve çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırma, Rusça dil eğitimi alan öğrencilerin Rusça öğrenme süreçlerindeki deneyimlerini ve

beklentilerini anlamayı, dil öğretim programının güçlü ve zayıf yönlerini incelemeyi, ayrıca öğrencilerin dil becerileri arasındaki farklılıkları ve bu farklılıkların olası nedenlerini analiz etmeyi hedeflemektedir.

Pamukkale Üniversitesi'nde Rusça dil eğitimi alan öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların nedenleri karma bir yöntemle incelenecektir. **Nitel araştırma** kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Yabancı dil olarak Rusça öğretimi alanında yaşanan gelişmelerin akademik çalışmalara dayalı olarak belirlenmesini amaçlayan alan yazın taraması yapılmıştır. Görüşmelerde, öğrencilerin Rusça öğrenimi hakkındaki deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar ve beklentileri detaylı bir şekilde sorgulanmıştır. Ayrıca, üniversitenin Rusça öğretim programı ve ders materyalleri incelenerek programın güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiştir. Rus Dili öğrenen Türk öğrencilerinin karşılaştıkları sorunların başında, cümle ve kelime yapısından ve dilbilgisi kurallarından kaynaklanan sorunların geldiğini görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil, Rus Dili, Yabancı Dil, Türk

ELICITING NOUN PHRASE MODIFICATION WITH YES-NO QUESTION PARTICLES IN TURKISH

Burçin KARABOLAT

Öğretim Görevlisi

Pamukkale Üniversitesi

This study examines the application of yes-no question particles to noun phrases in Turkish. Employing an elicitation task methodology, we present native Turkish speakers with various sentence frames and prompts to elicit the use of these particles in noun phrase constructions.

Specifically, we utilize:

Sentence Completion Tasks: Participants are presented with sentence frames containing noun phrases and asked to complete them using appropriate yes-no question particles.

Judgment Tasks: Participants are presented with sentences containing noun phrases modified by yes-no question particles and asked to judge their acceptability, grammaticality, or appropriateness in different contexts.

By analyzing participant responses, we aim to:

Identify Patterns: Determine the factors influencing the choice of yes-no question particles in noun phrase constructions, such as the type of noun, the surrounding context, and speaker intentions.

Investigate Semantic and Pragmatic Functions: Explore how these particles alter the meaning and implications of noun phrases, focusing on concepts such as uncertainty, emphasis, and presupposition.

Examine Grammatical Constraints: Investigate the syntactic restrictions governing the use of these particles with different noun types and grammatical structures.

This study provides valuable insights into the nuanced use of yes-no question particles in Turkish noun phrases, offering a de-

eper understanding of their semantic, pragmatic, and grammatical functions as perceived by native speakers. The results reveal that certain types of nouns are more likely to be modified by yes-no question particles than others. For example, proper nouns or nouns referring to abstract concepts might be less common targets for these particles compared to common nouns or concrete objects.

Keywords: Turkish Grammar, Noun Phrase, Yes-No Question Particle, Elicitation, Semantic Pragmatics

TÜRK DÜNYASI, TÜRK MEDENİYETİ VE MAHREMİYET

Betül ŞATIR

TRT Radyo Hafıza-i Beşer Yapımcı Sunucu
Güzel İşler Fabrikası Ankara

Özet

Türk dünyası, tarihin önemli dönemlerinde etkisini sürdüren geniş bir coğrafyaya yayılan, zengin bir kültürel miras ve güçlü medeniyet unsurları barındıran bir medeniyetin temsilcileridirler. Bu medeniyet, insana, doğaya ve değerlere duyulan derin saygıyla bilinir ve hatırlanır. Yaşamın bir süreç olduğu gerçeğiyle hareket edersek öncelikle varlık tasavvurumuz, sonra bunu üzerine inşaa edilen bir bilgi sistemi ve bütün bunlar ekseninde oluşturulmuş yaşam pratikleri olduğunu görürüz.

Bu adımları takip ederek bir yol, bir gidişat inşa etmeye çalışırız. Bu yüzden medeniyet bir kimlik gibidir, bünyesinde bir basamaklandırma vardır. Müslüman Türklerin dünyasında da

İlim Fetih ve Mahremiyet basamakları ön plana çıkmaktadır.

Türk toplumlarının hayatında, mahremiyet anlayışı daima önemli bir yer tutmuş; bireyin özel alanını kendisine has kılma, koruma, ailevi ilişkilerde samimiyet ve sınır bilinci gibi değerler bu kavrayışın temel taşlarını oluşturmuştur.

Türk medeniyetinde mahremiyet, hem dini hem de toplumsal geleneklerle şekillenmiştir. İslamiyet'in kabulünden önceki dönemde dahi, mahremiyeti koruma, göçebe yaşam tarzında çadırlar arasındaki mesafe gibi uygulamalarla kendini göstermiştir. İslam'ın kabulüyle birlikte bu anlayış daha da derinleşmiş ve mahremiyet, hem bireyin hem de ailenin onurunu koruma amacıyla büyük bir önem kazanmıştır. Evlerin mimarisinden kıyafet tercihlerine, konuşma üslubundan sosyal ilişkilerdeki nezaket kurallarına kadar mahremiyet, hayatın her alanına yansımış-

tır. Mahremiyet insanın yaşamını onurlandırmasıdır şeklinde bir görüş hakim olmuştur.

Türk dünyasında mahremiyet sadece fiziksel alanların korunmasıyla sınırlı değildir; aynı zamanda manevi bir boyut da taşır. “İnsan insana emanettir” bilinci ile İnsanların sırlarının saklanması, ihtiyaç sahiplerinin yardım alırken rencide edilmemesi gibi incelikli davranışlar, bu medeniyetin yüksek ahlaki görüşlerini de yansıtır. Mahremiyet ve ehemmiyet tavrı, Türk toplumlarında kadın ve erkek ilişkilerinden toplumsal dayanışmaya kadar geniş bir yelpazede insan saygınlığını ve güvenini artıran bir unsur olmuştur.

Türk dünyasında mahremiyet, bireyin ve toplumun huzurunu koruyan, ahlaki ve kültürel değerleri teşvik eden bir kavramdır. Bu anlayış, geçmişten günümüze Türk medeniyetinin ayırt edici özelliklerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Mahremiyetin korunması, Türk kültürünün köklü geleneklerini yaşatmanın ve geleceğe taşımanın önemli bir yoludur.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Medeniyet, Mahremiyet

MAVERAÜNNEHİR MÜFESSİRLERİNİN HURÛF-U MUKATTA' ALGISI

Dr. Mustafa Murat BATMAN

Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dr. Öğretim Üyesi

Özet

Maveraünnehir bölgesi, VIII. yüzyıldan itibaren İslam ilimleri sahasında önemli bir merkez haline gelmiş, yetiştirdiği müfessirlerle Kur'an tefsir geleneğine değerli katkılar sunmuştur. Bu coğrafyanın ilim adamları, tefsirde gerek rivayet gerekse aklı yöntemleri dengeli biçimde kullanarak Kur'an'ın bazı surelerinin başında yer alan hurûf-u mukattaa' üzerinde de farklı yaklaşımları benimsemişlerdir. Klasik tefsir geleneğinde hurûf-u mukattaa' için genellikle "bunların manasını ancak Allah bilir" denilerek konuyu ilahî bir sır olarak bırakma eğilimi hakimdir. Ancak Maveraünnehir'deki ilmî zenginlik ve rasyonel gelenek, müfessirleri bu harflerin muhtemel işlevleriyle ilgili farklı ihtimalleri değerlendirmeye sevk etmiştir. Bu bağlamda, Ebu Mansûr el-Mâtürîdî, hurûf-u mukattaa' meselesine dair makul ve te'vile açık bir çizgi izleyerek, çeşitli sembolik ve kelimî açıklamalara yer vermiştir. Böylece, tefviz yaklaşımını korurken harflerin dinî ve edebî işlevlerini inceleme hususunda daha geniş bir bakış sunmaktadır. Diğer bir müfessir olan Ebû Leys es-Semerkindî, geleneksel rivayetleri aktarırken bu harflerin Kur'an'ın belâgat ve i'câzına dikkat çekebileceğini vurgular. Onun değerlendirmelerinde hurûf-u mukattaa' kelâmî çözümlenmelerle de ilişkilendirilir. Bölgeye dair diğer müfessirler de benzer biçimde tefviz yaklaşımına ek olarak farklı tasavvur ve teorileri sıralamaktadır. Bu tutum, Maveraünnehir'deki tefsir anlayışının rivayet ve dirayet metotlarını bir arada kullanmakla birlikte aynı zamanda kelâmî-felsefî düşüncelerle tefsire derinlik kazandırma olarak tanımlanabilir. Hurûf-u mukattaa' mevzusu, bu dengeli anlayış sayesinde farklı boyut-

larıyla ele alınarak zenginleştirilmiştir. Bazı âlimler, söz konusu harfleri Kur'an'ın mucizevi yönünü vurgulayan birer işaret olarak görürken, bazıları bunların surelerin içeriğine dair şifreler veya Allah'ın isimlerine yönelik semboller olabileceğini belirtmiştir. Konuya bütüncül olarak yaklaşıldığında Maveraünnehir müfessirlerinin hurûf-u mukattaa' konusundaki tutumlarının bölgenin gelişkin kelâmî mirasıyla klasik rivayet ekolünü harmanlayan, akıl ile nakil arasındaki uyumu ön plana çıkaran bir yaklaşıma sahip olduğu söylenebilir. Bu sentez, tefsir geleneğinin zenginleşmesinde ve farklı coğrafyalar arasındaki ilmî etkileşimlerin artmasında önemli rol oynamıştır. Dolayısıyla Maveraünnehir tefsir ekolünün hurûf-u mukattaa' odaklı çalışmaları, İslam tefsir tarihinin çoğulcu ve derinlikli bakışını yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tefsir, Hurûf-u Mukatta', Maveraünnehir, Müfessir

SEMERKANT'TA İSLAMİ İLİM MERKEZLERİ

Zeyid KORKMAZ

Öğretim Görevlisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Mâverâünnehir bölgesinin en önemli şehirlerinden biri olan Semerkant, tarih boyunca ilmi ve kültürel anlamda dünyanın önemli merkezleri arasında gösterilmiştir. Mâverâünnehir bölgesi ve Semerkant şehrinde İslam'ın yayılmasıyla birlikte İslami ilimler okutulmaya başlanmıştır. Semerkant'taki İslami ilim merkezleri, temelde medreseler, külliyeler ve camiler gibi dini eğitim yapılarından oluşmaktadır. Buradaki ilim merkezlerinde tefsir, hadis, kelam gibi ilimler öğretilmiştir. Semerkant, özellikle hicri ilk üç asırda birçok alim ve müfessirin yetiştiği bir şehir olmuştur. Bu dönemde yetişen alimlere, *Bâyezîd-i Bistâmî* (ö.243/848), *Hennâd b. Serî b. Mus'ab et-Temimî ed-Dârimî* (ö. 241/855), *Mâturîdî* (ö. 333/944) örnek olarak verilebilir. Ayrıca Semerkant'ta İslam düşüncesi ve ilmi hayat Sâmâniler döneminde zirve noktaya ulaşmıştır. İslam düşüncesi adına üretilen birçok eser burada kaleme alınmıştır. Burada yetişen alimlerin isimleri dünyanın birçok bölgesinde duyulmuş ve kimi zaman "Semerkant Ekolü" şeklinde nitelenmiştir. Semerkant'ta bulunan ilim merkezlerinde sadece dini ilimler verilmemiştir. Dini ilimlerin yanı sıra, mantık, felsefe gibi diğer alanlarda da bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Uluğ Bey medresesi ve Rasathanesi gibi yapılar bunun en önemli göstergelerindedir.

Sonuç olarak, Semerkant'taki İslami ilim merkezleri, sadece Orta Asya'da değil, tüm İslam dünyasında büyük bir etkiye sahip olmuştur. Bu merkezlerde yapılan bilimsel ve dini çalışmalar, İslam kültürünün yayılmasına, derinleşmesine ve farklı bilim dallarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu bildiride, Semerkant'taki İslami ilim merkezlerinin tarihsel gelişimi, işlevi ve katkıları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Semerkant, İslami İlimler, İslami İlim Merkezleri, Medrese

OLUMLU SOSYAL DAVRANIŞLARIN TÜRK İSLAM AHLAKINDAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Dr. Volkan KUTLUCA

Bu araştırmanın amacı olumlu sosyal davranışların Türk İslam ahlakındaki yerinin incelenip bir derleme çalışması olarak sunulmasıdır. Bu amaçla yapılan araştırmada ilgili literatür taranmış ve olumlu sosyal davranışlar Türk İslam ahlakı çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Bireyin içinde yaşadığı toplumdaki etkilenmesi doğaldır. Sosyal davranışlar ise bu toplumsallığın sonucudur. Başta sosyal psikoloji, pozitif psikoloji, din psikolojisi ve psikolojik danışma ve rehberlik bilim dallarında çalışılan sosyal davranışlar, literatürde olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılır. Olumlu sosyal davranışlar ise bu araştırmanın kapsamındadır. Özgeçicilik, diğerkamlık, bağış yapma, hayırseverlik, dostluk kurma, güven duyma, iş birliği yapma, isar gibi birçok olumlu sosyal davranış bulunmaktadır. Bu davranışlar genel olarak ortak özelliklere sahip olsa da bazı yönleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Türk İslam ahlakında ise olumlu sosyal davranışların yeri önemli görülmektedir. Gelişimsel açıdan bakıldığında okul öncesi dönemde gelişmeye başlayan olumlu sosyal davranışlar, Türk İslam ahlakında da takdir edilen ve yaygınlaşması gereken bir davranış biçimidir. Psikolojik açıdan incelendiğinde bireyin empatik becerisini, motivasyonunu, benlik saygısını, psikolojik sağlamlığını artıran, depresif duygularını azaltan ve topluma uyumunu destekleyen olumlu sosyal davranışlar Türk İslam ahlakında ise başta yardımlaşma olmak üzere; şefkatın, merhametin, esenliğin, iyi niyetin, umudun, vefanın karşılığıdır. Sonuç olarak olumlu sosyal davranışların Türk İslam ahlakına uygun olduğu söylenebilir. Bu bağlamda birçok alt boyutu olan ve güncel araştırmalarla desteklenen olumlu sosyal davranışların gelecek araştırmalarda

Türk İslam ahlakı çerçevesinde çeşitli bilimsel araştırma desenleriyle ve örneklem gruplarıyla çalışılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Olumlu, Sosyal Davranış, Türk, İslam, Ahlak

SEBÎLÜRREŞÂD (SİRÂT-I MÜSTAKÎM) DERGİSİNDE YAYINLANAN YAZILARDA TÜRKİSTAN

Tuğba TÜRKAN

Ars. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Ramazan Furkan TÜRKAN

Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi.

Bu çalışmamızda Sırât-ı Müstakîm dergisi ve devamı niteliğindeki Sebîlürreşâd dergisinde Türkistan yazıları esas araştırma konumuzu oluşturmaktadır. Bu derginin seçilmesindeki temel amaç İslamcılık cereyanının güçlü bir temsilcisi olarak görülen bu yayının Türkistan'a bakışını ortaya çıkarmaktır. Bu anlamıyla dergiler Osmanlı son dönem ve erken cumhuriyet dönemi göz önüne alındığında İslamcılık cereyanının Türkistan'a ve oradaki Müslüman ahaliye bakışını değerlendirmek açısından önemlidir.

İncelememizde öncelikle; derginin tarihsel akış içerisindeki yerine değinilerek çıkmaya başladığı ilk günden son güne kadar yaşadığı değişim ve dönüşümler ele alınmaktadır. Derginin bu süreçte isim değiştirmesi, belli bir dönem ara vererek sonrasında devam etmesi gibi hususlara da yer verilerek derginin künyesi ortaya konulmuştur.

Bununla beraber esas inceleme kriterlerinde ilk nokta; Türkistan bölgesi hakkında düşünceleri konu edinen yazılar oluşturmaktadır. Bu bağlamda öncelikle Türkistan coğrafyasının 'Rusya Müslümanları' olarak tanımlanması ve tanımın Osmanlı ve cumhuriyet İslamcılığı içerisindeki yeri değerlendirilecektir. Kavram-sallaştırma İslamcılık cereyanı ile Türkistan coğrafyası arasındaki ilişkiyi ortaya koyması açısından değerlendirilecektir.

Türkistan yazılarının içerik anlamında değerlendirilmesinde ise 3 kriter esas alınmıştır. Bu üç kriterden ilki derginin Türkistan bölgesi ile ilgili yazılarda dikkat çektiği siyasi, içtimai, düşün-

sel ve iktisadi durumun gözler önüne serilmesidir. Bu durum bir anlamda Türkistan coğrafyasını Osmanlı'ya tanıtmaya ve oradaki durumu tahlil etme yazılarıdır. Bu başlıktaki esas amaç da Türkistan'daki Rus işgalinin ve Müslüman halkın durumunun gözler önüne serilmesi ve bu durum hakkında Osmanlı'da bilinç uyandırma gayretidir.

İkinci başlığımız 19. yüzyılın önemli hareketlerinden bir tanesi olan Cedidcilik hareketinin yani Türkistan coğrafyasında başlayan eğitim ve kültür hareketinin yaygınlaşması ve alan kazanması için yol gösterici nitelikteki yazılardır. Bu yazıların temelindeki amaç Türkistan'da gelişen reformist akımlara destek verilmesidir. Bir anlamda Rus kültürünün dışlanarak Türkistan milletlerinin kendine has kültürlerinin öne çıkarılması desteklenmektedir.

Üçüncü başlığımız ise Türkistan'ın ilim, kültür ve bağımsızlık mücadelesine Osmanlı kamuoyunda yer açmak amacıyla kaleme alınmış yazılardır. Burada da esas olarak Rusya'daki Müslümanların milli ve dini uyanışlarının temelleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Toplamda 5 temel başlıktan oluşan makalede; derginin künyesi ve tarihsel süreci ele alınmış, bununla beraber ilk olarak Türkistan Bölgesinin İslamcı cereyan içerisinde tanımlanma biçimi ve o bölgeye atfedilen özellikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bununla beraber derginin amaç edindiği 3 konunun; Türkistan bölgesinin Osmanlı kamuoyuna tanıtılması, Cedidcilik hareketinin yaygınlaştırılması ve Rus işgaline karşı Türkistan bölgesi Müslümanlarının bilinçlendirilmesi başlıkları dergide yer alan çeşitli yazılarla ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sebülürreşâd, Sırât-ı Müstakîm, Türkistan, Rusya Müslümanları, Cedidcilik

ÇAĞATAY TÜRKÇESİ VE KLASİK EDEBİYAT GELENEĞİYLE YAZILMIŞ İKİ NA'T-I ŞERİF

Ramazan ÇELİK

Dr. Öğretim Üyesi | Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam
Edebiyatı Anabilim Dalı | Kayseri, Türkiye

Özet

Türk edebiyatında Hz. Peygamber (sav) sevgisi ile yazılmış şiirler önemli bir yere sahiptir. Dinî konularda yazılan edebî eserler içinde, bilhassa şiir türünde örnekleri en fazla olan manzumeler Hz. Peygamber (sav) ile ilgilidir. Onunla alakalı sûre, miraciyye, regaiyye, mevlid, kırk hadis, hilye gibi tahkiyeli anlatımı ön planda olan manzumelerin yanında edebî yönü güçlü na'tler de yazılmıştır. İslam edebiyatlarında Hz. Peygamber'i methetmek, ondan şefaahat talep etmek, onun güzel vasıflarını beyan etmek maksadıyla yazılan şiirlere na't adı verilir. Na'tler ilk olarak Arap edebiyatında görülmüş ardından Fars ve Türk edebiyatına geçmiştir. Na'tler, klasik edebiyat geleneğinde tevhid ve münacatlardan sonra gelir. Bu şiirler, Osmanlı sahasında gelişen divan şiiri geleneğinde görüldüğü gibi Doğu Türkçesi ile yazılan metinlerde de görülür. Çalışmada, Özbek Türkçesi ile yazılmış iki na't incelenecektir. Herhangi bir çalışmaya konu olmayan ve yazılı kaynaklarda şimdiye kadar rastlanmayan na'tlerden birincisi Muharrem Şah adlı kimliği tespit edilemeyen bir şaire, diğeri ise Şah Baba Meşreb'e (ö. 1711) aittir. Na'tler Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinin Seyfettin Özege Kataloğunda, Osmanlı Türkçesi ve taş baskı usulüyle basılmış bir mecmuada kayıtlıdır. Birinci manzumenin başlığı *Na't-i Muharrem Şah* ikincisinin ise *Müseddes-i Şah Meşreb 'Aleyhirrahme Şehîd'*dir. Muharrem Şah'a ait ilk şiirin son bendinde *Ahmed-i bîçâre* şeklinde bir mahlas bulunmaktadır. Fakat kaynaklarda *Muharrem Şah* adlı ve *Ahmed* mahlaslı bir şair hakkında herhangi bir bilgiye henüz ulaşılmamıştır. Hz.

Peygamber (sav) hakkında derin bir saygı ve sevginin işlendiği na'tler klasik edebiyat geleneği ve aruz ölçüsü ile kaleme alınmıştır. Birincisi muhammes ikincisi müseddes özelliği gösterir. Birinci na't 8, ikincisi 5 bentten oluşur. Her iki şiirde de Doğu Türkçesinin dil ve imla özellikleri dikkat çeker. Çalışmada her iki na't-i şerif şekil, muhteva ve dil özellikleri ile incelenecektir. Hz. Peygamber (sav) sevgisi ve şahsiyetinin Doğu Türkleri arasında nasıl ma'kes bulduğu irdelenmeye çalışılacaktır. Çalışmanın sonunda her iki na't-ı şerifin orijinal metinleri ve bu metinlerin günümüz Türkçesine aktarılmış hâli verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Çağatay Türkçesi, Dinî türler, manzume, na't.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İDARİ TEŞKİLATINDA TÜRK DÜNYASI FİKRİNİN YANSIMALARI

Halim Alperen ÇITAK

Doktor Öğretim Üyesi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinden oluşan idare, uzvî anlamıyla, kamu yararını amaçlayan, kamu hizmeti sunan, kamu düzenini temin eden ve kamu gücü ayrıcalıklarından yararlanan bir organizasyondur. Yürürlükteki Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre idarî teşkilatın çerçevesi, kanunlar ve cumhurbaşkanlığı kararnameleri tarafından çizilir. Her iki düzenleyici tasarruf da, kendilerini vaz' eden merciler (Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanı) itibarıyla, millet iradesinin tecelisi olarak görülebilir. Bu açıdan Türkiye Cumhuriyeti İdarî Teşkilatının, milletin arzu ve beklentileri istikametinde şekillenmesi şaşırtıcı değildir.

Türk Dünyası, öteden beri Türkiye kamuoyunun ilgisini ve hassasiyetini celbetmiş bir fikirdir. Söz konusu ilgi ve hassasiyet, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra artarak kamu politikalarını ve pozitif hukuku etkileyecek düzeye ulaşmıştır. *Türk Dünyası* fikri doğrultusunda hukuk düzenine dâhil edilen milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve diğer düzenleyici işlemler; Türkiye Cumhuriyeti İdarî Teşkilatının da çehresini değiştirmiştir. Bu kapsamda (gerek mevcut kamu tüzel kişilerinin bünyesinde özelleşmiş birimler gerekse ayrı kamu tüzel kişileri olarak) birçok yeni idarî organ ortaya çıkmış, zaten var olan idarelerin görev ve yetkilerinde ise ciddî değişiklikler olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti İdarî Teşkilatının, *Türk Dünyası* fikrinden etkilendiği açıktır. Bu tebliğ, varlığı bilinen bu etkinin düze-

yini ve somut yansımalarını ortaya koyma amacını taşımaktadır. Mevzuat / literatür taraması ve metin analizi gibi yöntemlerin kullanılacağı çalışmada öncelikle *Türk Dünyası* fikri ve bu fikrin Türkiye kamuoyunu biçimlendirme gücü ele alınacak, akabinde Türkiye Cumhuriyeti İdarî Teşkilatının bu fikirden etkilendiğini gösteren olgular takdim edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İdarî teşkilat, Türk Dünyası, idare hukuku

LEGAL PROBLEMS OF INHERITANCE OF ACCOUNTS, EMOJIS AND AVATARS IN SOCIAL NETWORKS IN UZBEKISTAN

Akramov Akmaljon Anvarjon Ugli

Senior lecturer of the Department of International Private Law of the Tashkent State University of Law.

Abstarct

The article provides a detailed analysis of the legal and technical issues of preserving and passing on legacy to future generations, as well as the problems that may arise in this process. The practice of bequeathing social media profiles, the necessary documents and procedures for this are preserved. At the same time, the means of protecting personal data on virtual platforms and their quality transmission to future generations are also discussed.

In addition, the ethical and spiritual management of preserving personal heritage, the rights and resources of family members and heirs are also examined in depth. The article examines the problems of protecting and supporting modern technologies, as well as the global protection of them. The legislation on heritage of various names is analyzed, and practical recommendations are developed that can be used to help Uzbekistan.

The article also indicates the problems of controlling and using personal data in virtual spaces, ways to combat cybercrime. Modern technical aspects of protecting digital heritage and its subsequent storage are also covered.

The article is intended for a wide audience interested in the issue of digital heritage, and contains practical recommendations and legal information. It will be useful for lawyers, IT specialists, people who are actively involved in the protection of personal data using all social media and public resources. Based on the

recommendations given in the article, it is created to properly manage and protect their personal heritage.

Keywords: digital property, emoji, avatar, social network, profile, digital heritage, digital issues.

CROSS-BORDER DATA SHARING FOR MEDICAL RESEARCH: LEGAL BARRIERS AND OPPORTUNITIES

Imamalieva Diyora Imamali kizi

Lecturer of the Department of International Private Law
Tashkent State University of Law

Abstarct

Cross-border data sharing has become a cornerstone of modern medical research, enabling collaboration, innovation, and advancements in healthcare. The exponential growth of big data and artificial intelligence (AI) technologies has amplified the importance of accessing diverse, large-scale datasets to uncover patterns and develop groundbreaking medical solutions. However, sharing sensitive health data across jurisdictions introduces a complex web of legal, ethical, and technical challenges that demand careful navigation. This article examines the legal barriers and opportunities associated with cross-border data sharing for medical research. It begins by exploring the critical role of international data collaboration in advancing personalized medicine, epidemiological studies, and AI-driven diagnostics. The analysis highlights the primary legal hurdles, including varying national regulations on data privacy, security, and consent. For instance, while the European Union's General Data Protection Regulation (GDPR) sets stringent standards for data protection, its extraterritorial reach often conflicts with less stringent frameworks in other jurisdictions, creating uncertainty for researchers and institutions. Furthermore, the article delves into the ethical concerns surrounding data sovereignty, patient autonomy, and equitable access to shared data benefits. It addresses the tension between protecting individual privacy and fostering public health objectives, particularly in global health crises like pandemics. The dis-

cussion underscores the necessity of balancing these competing interests through robust legal frameworks and harmonized international standards.

On the opportunities side, the article explores emerging solutions to overcome these barriers. It evaluates the role of regulatory sandboxes, data-sharing agreements, and blockchain technology in facilitating secure and compliant data exchange. It also considers the impact of global initiatives, such as the International Medical Informatics Association (IMIA) and the Global Alliance for Genomics and Health (GA4GH), in promoting interoperability and trust among stakeholders. Overall, the article argues that effective cross-border data sharing requires an integrated approach combining legal harmonization, technological innovation, and ethical safeguards. Policymakers, researchers, and institutions must collaborate to create a transparent and adaptable regulatory ecosystem that not only protects patient rights but also fosters scientific innovation. By addressing the legal barriers and leveraging the opportunities, the global medical research community can unlock the transformative potential of data-driven healthcare.

Keywords: cross-border data sharing, GDPR, big data, AI, regulatory sandboxes, patient rights, IMIA, GA4GH.

HASSAS GRUPLAR AÇISINDAN YAŞLI MÜLTECİLERLERİN HUKUKİ SORUNLARI

Dr. Alper AKGÜL

Kırıkkale üniversitesi Fatma Şenses Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin görev alanı içerisinde yer alan mültecilerin %8.5 'i yaşlı mültecilerden oluşuyor. Bu oran bazı vakalarda %30 a kadar ulaşıyor. Çoğunluğunu kadınların oluşturduğu bu yaşlı gruplarının belirlenmesinde Dünya Sağlık Örgütünün belirlediği altmış yaş kriteri esas alınıyor. Altmış yaşın üzerindeki kişiler yaşlılar olarak nitelendiriliyor.

Yaşlıların mültecilerin üç temel problemle mücadele etmek zorunda kaldıklarını gözlemlenmektedir. Bunlar sosyal uyum problemleri, kronikleşmiş bağımlılık ve negatif sosyal seleksiyon olarak sıralanabilir. Yaşlıların sosyal uyum problemlerinin ortaya çıkmasında; yaşlıların ülkelerini ve evlerini terk etme kararını en zor veren grup oldukları da dolayısıyla içinde buldukları durumun üzerlerinde yarattığı psikolojik baskının etkisi büyüktür. Daha çok savaş, kriz gibi süreçleri yaşayan yaşlı mültecilerin bu süreç içerisinde hem mal varlıklarını hem de aile bütünlüğünü kaybetmiş olmaları temeline dayanmaktadır. Tabii ki burada sosyal yardımlaşma sisteminin de zayıflığı bu kişilerin sosyal uyum problemi içerisinde sürüklenmelerine sebep olmaktadır.

Herhangi bir nedenle yerinden edilmiş topluluklar açısından değerlendirildiğinde yaşlı mültecilerin bu toplulukların kültürel mirasının, örf ve adet kurallarının, geleneksel el sanatları ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılabilmesi açısından da önemi büyük. Yaşlı mülteciler, ülkelerinde uzun süre yaşamış olmalarından dolayı hem akrabalık bağlarının korunmasında hem de, ülkeye geri dönüş sürecinde karar alma açısından liderlik görevini de üstlenebilecek kapasiteye sahip. Özellikle gençler üzerindeki saygınlıkları sayesinde, huzurun sağlanmasında ya da kriz sü-

reçlerinde uzlaşmanın sağlanması aşamasında büyük önem arz etmekte. Bu bağlamda yaşlı mültecilerin söz konusu olumlu kapasitelerinin kullanılabilmesi için, özel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve sosyal uyum problemlerinin çözülmesi büyük önem arz etmekte. Ancak fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı olan yaşlıların yukarıda bahsedilen olumlu katkılarından faydalanılabileceği göz ardı edilmemelidir

Çalışmamızda hukuki açıdan yaşlı mültecilere yönelik uluslararası ve ulusal standartlar ile uygulamaya yönelik çözüm önerileri kaleme alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Hukuku, Mülteciler, Hassas Gruplar, Yaşlılar

KIRGIZİSTAN'DA KIRKLAR DÜŞÜNCESİNİN KÜLTÜREL DEĞERİ

Doç. Dr. Öncel DEMİRDAŞ

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Özet

Tasavvuf literatüründe ricalül gayb ifadesi üçleri, yedileri ve kırkları karşılamak için kullanılmaktadır. Bu görüşe göre sufiler, velileri hadislere dayanarak farklı derece ve sınıflara ayırmışlardır. Gayb erenleri olarak bilinen kırklar ululuk/ermişlik sıralamasında yer almalarına karşın onların kim oldukları bilinmez. Fakat varlıklarına ve kutsallıklarına inanılan evliyalar topluluğu olarak kabul edilir. Bu husus her Türk topluluğunda farklı şekillerde anlatılmıştır. Kırgızların kırklarla ilgili hikayeleri halk edebiyatından başlayıp, Manas destanında da Manas'ın kırk yiğidi veya kırk erenler şeklinde geçmektedir. Sağınbay Orazbak Oğlu tarafından söylenen versiyonunda, kırk yiğidin Manas'ın koruyucusu sıfatında anlatılmıştır. Göçmen olan Kırgızların geleneklerinde ve halk inanışlarında, kırk sayısı ile ilgili dinî motifler içeren epik hikayelere sıkça rastlanır. Şifahi kültüre önem veren Kırgızlar, çocuğu dünyaya geldiği günden itibaren kırk sayısı ile ilgili adetlerini yerine getirmeye çalışırlar. Dolayısıyla Kırkız toplumunda, hayatın her akışında kırklarla ilgili ritüellere şahit olmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Rica'ül-gayb, kırklar, inanç, destan.

UYGUR TÜRKLERİNDE ÜÇ FİKRİ AKIM: İSLAMCILIK, TÜRKÇÜLÜK VE SOSYALİZM

İbrahim Kaşgar

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Felsefe
Anabilim Dalı, İslam ve Türk Felsefesi Bilim Dalı

Özet

Bu çalışma, 1900-1950 yılları arasında Uygur toplumunda şekillenen üç temel fikri akımı derinlemesine incelemektedir: Ceditçi İslahatçı İslamcılık, Turancı Türkçülük ve Sosyalist-Komünist Uygur ulusçuluğu. Her biri, Uygurların modernleşme ve bağımsızlık mücadelesi sürecine farklı bir yön vermiştir. Bu akımların fikri temelleri, dönemin toplumsal, kültürel ve siyasal yapısının oluşumunda önemli rol oynamıştır. Ceditçi İslahatçı İslamcılığın temsilcileri, İslam'ı modern dünya ile uyumlu hale getirmeyi amaçlamış ve dinin ıslahatını öngören Ceditçilikle İslami bir cumhuriyet fikrini savunmuşlardır. Turancı Türkçüler, Uygur halkını Türk dünyasının ayrılmaz bir parçası olarak görerek, Türk milliyetçiliğini öne çıkarmış ve Osmanlı ile Türkistan'daki Türkçülük akımlarından etkilenmiştir. Sosyalist-Komünist Uygur ulusçuları ise, SSCB'de aldıkları eğitimle sosyalizm ve komünizmin ilkelerini benimsemiş ve Uygur milliyetçiliği ile toplumsal eşitlik idealini harmanlayarak Çin-Uygur ulusu arasındaki sınıfsal farklılığa karşı çıkmıştır.

Bu üç akım, birbirinden farklı fakat zaman zaman kesişen ideolojik yönelimlerle, Uygur Türklerinin 20. yüzyılın başlarındaki kültürel kimliğini, siyasal görüşlerini ve fikri altyapısını şekillendirmiştir. İslamcılık, Türkçülük ve Sosyalizm, her biri kendi perspektifinden Uygur toplumunun modernleşme ve bağımsızlık yolunda izlediği farklı yolları temsil ederken, aynı zamanda bu fikirlerin birbirleriyle olan etkileşimleri de önemli bir analiz konusu olmuştur. Araştırma, 1900-1950 arasındaki dönemi birin-

cil kaynaklar ışığında inceleyerek bu fikir akımlarının derinlikli bir karşılaştırmasını sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışma, Uygur Türklerinin modernleşme ve bağımsızlık mücadelesi sürecinin çok katmanlı ve çok yönlü doğasını bu üç fikri akım çerçevesinde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada, metin analizi yöntemiyle Uygur entelektüelleri tarafından yazılmış felsefi ve edebi metinleri, gazete makaleleri ve dergiler gibi birincil kaynaklar incelenecektir. Çağdaş akademik çalışmalar ise ikincil kaynaklar olarak kullanılacaktır. Betimsel, karşılaştırmalı ve tarihsel yöntemlerle doküman analizi yapılacaktır. Çalışma, Uygur toplumunun modernleşme ve bağımsızlık mücadelesi sürecine dair daha derinlemesine incelemeler yapılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca, bu fikri akımların iç yapısı ve karşılıklı etkileşimlerinin tarihsel, kültürel bağlamın yanı sıra felsefi bir perspektiften ele alınması zaruri ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ceditçilik, Türkçülük, Milliyetçilik, İslamcılık, Uygur, Sosyalizm

TÜRKLERDE GÖÇEBE YAŞAM VE PROSOSYAL DAVRANIŞLAR: DİNÎ DEĞERLERİN TOPLUMSAL DAYANIŞMAYA ETKİSİ

Zehra Dağlıoğlu

Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri
Ana Bilim Dalı, Din Psikolojisi Bilim Dalı

Özet

Bu çalışma, Türklerde göçebe yaşam tarzı ile prososyal davranışlar arasındaki ilişkiyi, dinî değerlerin sosyal dayanışma üzerindeki etkisi çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. İslamiyet'in kabulünden sonra, dinî uygulamalar aracılığıyla desteklenen toplumsal dayanışma kültürü, bireylerin başkalarına yardım etme, paylaşma ve toplum yararına hareket etme gibi prososyal davranışlarını motive eden önemli bir unsur olarak ele alınmıştır.

Araştırma, göçebe Türk toplumlarındaki dayanışma kültürünü anlamak amacıyla, ilgili literatür taraması yöntemiyle daha önce yapılmış çalışmaları incelemiş ve bu alandaki yorumları derlemiştir. Din psikolojisi perspektifiyle, dayanışma kültürünün prososyal davranışlarla ilişkisi değerlendirilmiş ve disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşım, göçebe yaşam tarzı ve dinî değerler arasındaki etkileşimi, psikolojik ve dini temelleriyle birlikte kapsamlı bir şekilde incelemeyi hedeflemiştir.

Bulgular, İslamiyet sonrası Türklerde göçebe yaşam tarzının, toplumsal dayanışmayı ve sorumluluk bilincini artırdığını göstermektedir. Özellikle sadaka, zekât, vakıf gibi dini pratikler, bireyleri prososyal davranışlara teşvik etmekte önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, bu kültürün topluluk aidiyetini güçlendirdiği ve sosyal bağları pekiştirdiği tespit edilmiştir.

Sonuçlar, dayanışma ve yardımlaşma kültürünün hem bireylerin toplumsal uyumunu hem de psikolojik iyilik hallerini güçlendiren bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu kültür, geç-

mişteki toplumsal yapılar için faydalı olduğu gibi, günümüzde de bireylerin psikolojik iyilik halleri üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. Yardımlaşma ve dayanışma anlayışının, günümüz toplumlarında yaygınlaştırılması, toplumsal güveni artırarak bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendirebilir ve toplumun genel refahına katkıda bulunabilir.

Çalışma, gelecekteki araştırmalar için bu kültürün modern bağlamda yeniden yorumlanmasını önermekte ve bu bağlamda sosyal sorumluluk projelerinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, toplumsal dayanışma pratiklerinin bireyler arası ilişkiler ve sosyal bağlar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin daha detaylı bir şekilde incelenmesinin gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçebe Yaşam, Prososyal Davranışlar, Dini Değerler, Toplumsal Dayanışma, Türkler

HANEFÎ FIKIH GELENEĞİNDE TÜRKİSTAN NEREYE DÜŞER: MÂVERÂÜNNEHİR HANEFÎ EKOLÜ KRİTİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TÜRK

Kırıkkale Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, İslam Hukuku ABD,
Kırıkkale/TÜRKİYE

Özet

Bu çalışma Hanefî mezhebi içerisinde özel bir yere sahip olan *Mâverâünnehir* ekolünün gelişim süreçlerini ele alarak bazı somut örnekler üzerinden Irak ve Mâverâünnehir Hanefîliklerinin yorumlama ve fihhi yaklaşım farklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. İslam ilim geleneğinde fikhın gösterdiği gelişimi yansıtmaya açısından rey ekolü olarak da nitelendirilen Hanefî fikhı, oldukça önemli bir tablo mesabesinde. Nitekim Arap, Bizans ve Sâsânî gibi farklı kültürlerin bulunduğu bir ortamda şekillenen Kûfe, İslam'ın beşiği mesabesinde ve fakat sade ve sakin bir hayatın hâkim olduğu Hicâz bölgesine nazaran fihhi metodoloji açısından pek çok teknik yaklaşım farklılıkları barındırmaktadır. Ne var ki Abbâsîler döneminde Irak'ta ortaya çıkan *mihne* süreçleri sebebiyle çeşitli baskılara maruz kalan fukâhanın fihhi mirası Türkistan bölgesine kaymış ve burada ilgili mezhebin yorum tekniğinde bazı nüans farkları oluşmuştur. Nitekim mezkûr bölgede fukahâ, Irak'taki gibi bir durumla karşılaşmamış ve bu sebeple de ciddi bir gelişim sahası bulabilmiştir. Türkistan coğrafyası hem ilme imkân sunan yapısı hem de Hanefî mezhebinin toplum nezdinde mâkes bulması açısından Hanefî mezhebi için mümbit bir gelişme ortamı oluşturmuştur. Tüm bu olumlu gelişmelerin paralelinde bölgenin kültürel zenginliği ve demografik farklılığı Hanefî mezhebi içerisinde yeni bir rengin oluşup gelişim göstermesine kadar uzanmıştır. Çalışmamızda bazı fihhi örnekler eşliğinde ilgili farklılıklara işaret edilerek mezkûr gelişime işaret edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Fıkıh, Hanefîlik, Irak, Mâverâünnehir, Türkistan

SADRUŞŞERİA VE USUL DÜŞÜNÇESİNİN TÜRK DÜNYASINA ETKİSİ

Dr. Yunus KOCABIYIK

Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Hukuku ABD Öğretim Üyesi

Sadrüşşerîa (ö. 747/1346), Hanefî usul geleneğinde özel bir konumu olan çok yönlü bir âlimdir. Fıkıh usulü alanında kaleme almış olduğu “et-Tenkîh” adlı muhtasar metni ve özellikle de bu eser üzerine yazmış olduğu “et-Tavzîh fî halli gavâmizi’t-Tenkîh” isimli şerhi usûl-i fıkıh geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Sadruşşerîa’nın usul eseri sistematik yönden diğer Hanefî usul eserleriyle benzerlik taşımakla birlikte, özellikle Fahreddin er-Râzî sonrası Horasan ve Mâverâünnehir ilim geleneğinde oluşan mantık, kelâm ve belâgat ilimlerinin terminolojisi öne çıkarmaktadır.

Sadrüşşerîa’nın ortaya koyduğu tartışmalar fıkıh literatürünü derinden etkilemiş, eseri üzerine yüzlerce şerh, hâşiye ve ihtisar tarzında eserler kaleme alınmıştır. Sadruşşerîa’nın fıkıh usulüne getirdiği yenilikler kendisinden sonra gelenler fukaha tarafından çokça tartışılmış, neredeyse ayrı bir fıkıh külliyyatı oluşmuştur. Sadruşşerîa’nın görüşleri ve yöneltilen eleştiriler, medreselerde ve farklı ilim meclislerinde asırlarca konu olmuştur. Bu nedenle, tartışılan bu meseleleri etraflıca incelemenin önemli olduğu kanaatindeyiz.

Sadrüşşerîa’ya ve usulüne yöneltilen eleştirilerin onun usul düşüncesine herhangi bir zarar vermemesi, onun usul alanında nedenli önemli bir şahsiyet olduğunun göstergesidir. Sadruşşerîa’ya yöneltilen eleştirilerin, kendi usul mantığı içerisinde değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Tebliğimiz, Sadruşşerîa’nın fıkıh usulünde ortaya koyduğu yeni görüşler, Türk Dünyasından kendisine yöneltilen eleştiriler

ve bunlara verilen cevaplar çerçevesinde ele alınacaktır. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde ve Sadruşşerîa'nın usul düşüncesinin sonraki dönemlere -özellikle Osmanlı dönemine-etkisi düşünüldüğünde, usulüne yöneltile eleştiriler, eleştirilere verilen cevaplar ve üzerine yapılan değerlendirmelerin akademi dünyasına kazandırılmasının önemli olacağı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sadruşşerîa, Hanefi Mezhebi, Fıkıh Usulü, Türk Dünyası

TÜRK DEVLETLERİ ARASINDA YABANCI YATIRIMLARIN GELİŞTİRİLMESİ: ÇİFTE VERGİLENDİRMİYİ ÖNLEME ANTLAŞMALARINI VE TAHKİMİN ROLÜ

Abdülkerim KÜÇÜK

Marmara Üniversitesi Doktora Öğrencisi
KÜÇÜK Hukuk ve Danışmanlık-Avukat

Bu çalışma, Türk devletleri arasında sosyal ve ekonomik birliği güçlendirmek için yabancı yatırımların önemini, bunların teşvik edilmesinde çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmalarının etkisini ve vergi teşviklerinin stratejik rolünü değerlendirmeyi amaçlamakta ve Türk devletleri arasında sürdürülebilir ekonomik kalkınma için somut bir yol haritası sunmayı hedeflemektedir. Çalışmada, yabancı yatırımcıların Türk devletlerine çekilmesi ve bu süreçte karşılaşılan sorunların nasıl aşılabileceği incelenmiştir.

Araştırma, uluslararası yatırım hukuku ve vergi hukuku literatürüne dayanarak yapılmıştır. Çalışmada, yabancı yatırımların tanımı, faydaları ve Türk devletleri bağlamındaki potansiyeli teorik olarak ele alınmış, çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmalarının ve vergi teşviklerinin uygulamadaki yeri ve etkisi analiz edilmiş ve ICSID gibi uluslararası tahkim mekanizmalarının uyuşmazlık çözümündeki rolü, somut dava örnekleriyle değerlendirilmiştir.

Türk devletlerinde ekonomik büyüme, teknoloji transferi, istihdam yaratma ve altyapı geliştirme fırsatları sunması bakımından yabancı yatırımlar faydalı bulunmuş, çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmalarının yatırımcıların aynı gelir üzerinden birden fazla vergilendirilmesini engelleyerek yatırım ortamını iyileştirdiği görülmüş, vergi teşviklerinin yatırım maliyetlerini düşürmede ve yatırımcıları cesaretlendirmede etkin rolü saptanmış,

Türk devletleri arasında tahkim mekanizmalarının eksikliğinin ise yatırımcıların çekimserliğine sebep olduğu anlaşılmıştır.

Türk devletleri arasında ekonomik iş birliğini artırmak için yabancı yatırımlar kritik bir araçtır. Burada vergi teşvikleri ve çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmaları, yatırımcılar için daha cazip bir ortam oluşturulmasında kilit rol oynamaktadır. Bu bağlamda Türk devletleri arasında kapsamlı çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmaları yapılmalı ve mevcut antlaşmalar güncellenmelidir. Vergi teşviklerinin ortak bir modelle uyumlu hale getirilmesi sağlanmalıdır. Türk devletleri arasında yatırımcıların hukuki güvenliğini artıracak bir tahkim merkezi kurulmalıdır. Yatırım teşvikleri kapsamında özel sektör ve devlet iş birliği güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türk devletleri, yabancı yatırımlar, vergi teşvikleri, çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmaları, ICSID

TÜRK DEVLETLERİ İLE DİĞER TÜRK DEVLETLERİNİN TABİİYETİNDEKİ KİŞİLER ARASINDAKİ YATIRIM UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ KONUSUNDA ORTAK BİR YAPI KURULMASI ÜZERİNE

Mustafa Alper ENER

Dr. Öğretim Üyesi

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Son yıllarda Türk devletleri arasındaki ilişkilerin gelişmesiyle birlikte pek çok alanda işbirliği artmaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı'na (TDT - Organization of Turkic States) evrilmiştir. TDT'nin işbirliği alanlarından biri ekonomik işbirliğidir. TDT'ye üye devletler 4.823,5 bin kilometrekarelik yüzölçümü, 174.5 milyon nüfusu, yer altı ve yer üstü zenginlikleri, 508.8 Milyar Amerikan Doları ticaret cirosu ile ekonomik anlamda büyük potansiyele sahiptir. Bu kapsamda ticari faaliyetlerin artması amacıyla Türk Ticaret ve Sanayi Odası, Ticaretin Kolaylaştırılması Komitesi, Türk Yatırım Fonu kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanı'nın açıkladığı rakamlara göre Türk Devletleri Teşkilatı Üyeleri arasındaki ticaret 2023 yılında 42 Milyar Amerikan Doları'na yükselmiştir. Uluslararası ticaretin yanında Türk devletleri arasında uluslararası yatırımın artması ekonomik birliğin ve ortak geleceğin tesis edilmesinde önemli bir unsur olacaktır. Türk Devletleri Teşkilatına üye devletlere 2022 yılında yapılan doğrudan yabancı yatırım (uluslararası doğrudan yatırım) 26.8 Milyar Amerikan Doları seviyesindedir.

Uluslararası yatırımın artmasında ev sahibi devletlerin yatırım ortamı, yatırımcıya verdiği güvenceler ve teşvikler önemli faktörlerdendir. Devletlerin uluslararası yatırımı çekmek için verdiği güvencelerden biri yabancı yatırımcıların ev sahibi devlet ile aralarında olan uyuşmazlıklarını milletlerarası

tahkime götürebilme imkânı sağlamasıdır. TDT üye devletleri tabiiyetinde olan kişilerin TDT üye devletlerine karşı ICSID’de açtığı dava sayısı günümüz itibariyle 34’ tür. Çalışmamızda yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için Türk Devletleri arasında ortak bir yapının kurulması imkânı ve bunun nasıl gerçekleştirilebileceği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yatırım Hukuku, Uluslararası Doğrudan Yatırımlar, Türk Devletleri Teşkilatı, Tahkim, Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü

CENGİZ AYTMATOV'UN ESERLERİNDE HAFIZA, KİMLİK VE ÖZGÜRLÜK TEMALARI; MANKURT MİTİ VE KURT SEMBOLÜ

Serpil KARAKİRAZ

Doktorant, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Cengiz Aytmatov, Türk dünyasının en önemli yazarlarından biri olarak, eserlerinde geleneksel Türk mitolojisinin unsurlarını modern edebiyat teknikleriyle harmanlayarak hem kültürel hem de evrensel temaları işlemeyi başarmıştır. Onun yazın dünyası, tarih, kültür ve doğa ile insan ilişkilerini derinlemesine ele alarak modern okuyucuya geçmişten günümüze uzanan güçlü bir köprü kurar.

Bu çalışmanın temel amacı, Cengiz Aytmatov'un eserlerinde yer alan mitolojik unsurları incelemek ve bu unsurların modern toplumsal sorunlara nasıl metaforik birer araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktır. Bu çalışmada, nitel analiz yöntemi kullanılarak yazarın başyapıtları arasında sayılan *Gün Olur Asra Bedel* ve *Dişi Kurdun Rüyalari* adlı eserleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu inceleme sırasında Mankurt miti, kurt sembolü ve doğa unsurları gibi önemli sembollerin anlam dünyası derinlemesine çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

Bulgular, Mankurt mitinin, köklerinden ve hafızasından koparılan bireyin kimliksizleşmesini ve bu durumun toplumsal yansımalarını etkileyici bir şekilde ifade etmektedir. Bu mit, modern dünyadaki kültürel yozlaşma, kimlik kaybı ve bireyin yabancılaşması gibi evrensel sorunlara işaret eden bir metafor haline dönüşmüştür. Öte yandan, kurt sembolü ise özgürlüğün, bağımsızlığın ve doğa ile uyum içinde yaşamının güçlü bir temsilcisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurt, aynı zamanda eski Türk kültüründe kutsal bir varlık olarak görülmüş ve Aytmatov'un eserle-

rinde bu sembolik değerini sürdürerek insanların doğayla olan bağının ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır.

Sonuç olarak, Cengiz Aytmatov, Türk mitolojisini modern edebiyatla ustalıkla bütünleştirerek kültürel mirası korumakla kalmamış, aynı zamanda bu mirası evrensel boyutlara taşımıştır. Mitolojik semboller, modern toplumun hafıza kaybı, kimlik arayışı, doğadan kopuş ve özgürlük gibi sorunlarını eleştiren güçlü metaforlar olarak kullanılmıştır. Aytmatov'un eserleri, okuyucuya hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin sorgulamalar sunarak, kültürel değerlerin ve mitolojik unsurların modern dünyada nasıl birer rehber olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Cengiz Aytmatov, Türk Mitolojisi, Man-kurt, Kurt Sembolizmi, Modern Edebiyat

TÜRK HALKLARI TARIMINDA MİTOLOJİK GOPADSHOH GÖRÜNTÜSÜ

Kamolova Nargiza Pölatbayevna

PhD, Doç. Özbekistan Cumhuriyeti Urgenç Inovasyon Üniversitesi

Orta Asya’da yaşayan ilkel kabileler ve klanlar öncelikle avcılık, hayvancılık ve daha sonra tarımla uğraştı. Bazı hayvan ve kuş türleri, ana faaliyetleri avcılık ve çiftçilik olan kabileler ve klanlar tarafından doğüstü, tanrılaştırılmış ve totemleştirilmiş olarak kabul edildi. Özellikle öküz, at ve koyun Türk halklarının kutsal totemleri olarak tanrılaştırılarak haklarında bir takım mit ve efsaneler oluşturulmuştur.

Özellikle Avesta, evrenin yaratılışında totemin ayrıca, boğanın önemini ve bu sürecin suyla yakından bağlantılı olduğunu vurgular. Varlığın başlangıcı olarak kabul edilen dünyanın yaratılışının totemleri olan ilk boğanın “Xadayaş” ve onun ikizi “Gayomart” - ilk insan olduğu söylenir. Xadayaşın yaşam suyu, haoma’ya sonsuz yaşam veren totemistik bir görüntüdür. Gayomart’ın (Gopadşah) Xadayaşı koruyan bir çoban olduğu söylenir. Gopadşah Xadayaşı koruyarak, tüm evrene hayat ve canlılık verdi. Zerdüşt türkülerinde bu ilk boğa ve insan varoluş temeline yerleşmiş ve Ahriman’ın kötülüğü sonucu ölmüştür. Öküzün vücudundan 55 tür tahıl, 12 tür şifalı bitkilerin büyümesi ve suyun bu ürünlere hayat verdiği yazılıdır. Onun soyundan bir boğa ve bir inek çıktı, 272 hayvan türü yaratıldı.

Başka bir efsaneye göre, Gopadşah şeytana itaat etti ve Nevruz arifesinde Xadayaş’ı boğazlab, etinden bir yemek hazırlab ve masaya yatırıldığı söyleniyor. Böylece Nevruz’da sebze yemekleri ile birlikte et yemekleri de yemek gelenek haline geldiğinden bahs edilir.

Başlangıçta, Gopadşah hayvancılık sponsoru ve suyun koruyucusunu temsil ediyordu. Daha sonra Soğd ile ilişkilendirildi ve

Gava bölgesinin hükümdarı Gopadşah oldu. Türk halklarının atası olan Oğuzhan'ın adı da bir "boğa" imajıyla ilişkilidir. Oğuzhan adı da "Öküz" veya "Öküz Han" şeklinde verilmiştir. Efsaneye göre Oğuz Hakan'ın doğumundan sonra bacakları kırk gün içinde bir öküzün bacaklarına dönüştüğü söylenir. Bu nedenle, boğa imgesi, Türk halklarının yaratılış tarihine ilişkin mitlerin merkezinde yer alır.

Hayvancılığın tüm Türk halklarında tanrılaştırılmasının nedeni, tarımdaki öneminde görülebilir. Yirminci yüzyılın başına kadar, Orta Asya'nın tüm halklarında öküz, tarımda önemli büyük bir üretici güç olarak büyük önem kazandı. Bu nedenle de doğurganlığın sembollerinden biri olarak kabul edilir. Bu, hayvancılığın köylülerin temel dayanağı olduğu ve su tanrılarıyla birlikte yükceltiği anlamına gelir.

Anahtar Kelimeler: Xadayaş, Gopadşah, haoma, Ahriman, Öküz

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPREM SONRASI KARİYER İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYZ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Doç. Dr. Oğuzhan KIRDÖK

Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Seval KIZILDAĞ ŞAHİN

Adıyaman Üniversitesi

Doç. Dr. Ramin ALİYEV

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Özgür Osman DEMİR

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ŞAM

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Öğr. Gör. Dr. Emre Emrullah BOĞAZLIYAN

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY

Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Nurten KARACAN ÖZDEMİR

Hacettepe Üniversitesi

Uzm. Psi. Dan. Fatih Furkan EĞRİTAŞ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Uzm. Psi. Dan. Ayşegül İMİROĞLU

Çukurova Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi Fevzeddin GÖK

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı deprem sonrası dönemde üniversite öğrencilerinin sahip oldukları kariyer ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Bu kapsamda Adana, Adıyaman, Gaziantep ve Kahramanmaraş illerinde öğrenimlerini sürdüren 807 üniversite öğrencisinin

den veri toplanmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen demografik bilgi formu ve Kariyer İhtiyaçları Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin kariyer ihtiyaçları şehir, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, sınıf düzeyi, yaralanma durumu, maddi kayıp, yakını kaybetme durumu, ev hasar durumu, psikososyal destek alma, kariyer desteği alma ve deprem sonrasında yer değiştirme durumlarına göre bağımsız örneklem t-testi ve tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda Adana ilinde öğrenim gören öğrencilerin Gaziantep şehrinde öğrenim gören öğrencilere kıyasla daha fazla kariyer ihtiyaçları belirttikleri görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla kariyer ihtiyacına sahip oldukları tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzey açısından düşük ve orta sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin yüksek sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerden daha fazla kariyer ihtiyacına sahip olduğu görülmüştür. Psikososyal destek alan öğrencilerin almayan öğrencilere kıyasla daha fazla kariyer ihtiyacına sahip oldukları bulgular arasındadır. Ayrıca depremden sonra barındıkları alanı değiştirme durumuna göre yer değiştiren öğrencilerin yer değiştirmeyenlere göre daha fazla kariyer ihtiyacına sahip olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kariyer ihtiyaçlarının sınıf düzeyi, yaralanma durumu, maddi kayıp, yakını kaybetme durumu, ev hasar durumu ve kariyer desteği alma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, deprem sonrası dönemde üniversite öğrencilerinin kariyer ihtiyaçlarını etkileyen faktörlerin anlaşılmasına katkı sağlamakta ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi için önemli bir zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri, Deprem, Kariyer İhtiyaçları

Bu araştırma 223K169 nolu TÜBİTAK-1001 projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

PARTICIPATION OF WOMEN IN STATE AND NON-STATE INSTITUTIONS IN TÜRKİYE AND UZBEKISTAN

Normaeva Mashkhura Gulomovna

Researcher, Tashkent State University of Oriental Studies

The participation of women in state and non-state institutions in **Türkiye** and Uzbekistan holds significant importance in ensuring gender equality and advancing societal development. Research conducted on this topic focuses on women's activism in public administration and non-governmental organizations, their appointments to leadership positions, as well as identifying the gender stereotypes and cultural factors that hinder their progress. The role of women in the socio-political life of both **Türkiye** and Uzbekistan is compared within their historical, cultural, and political contexts.

The main objective of this topic is to develop policies and reforms that promote women's active participation in state and societal governance, as well as to draw effective conclusions from the experiences of **Türkiye** and Uzbekistan. Creating the necessary conditions for women to rise to high positions in society, advancing gender equality policies, and strengthening international cooperation in this regard are among the key areas of focus.

This study analyzes the approaches adopted by **Türkiye** and Uzbekistan in supporting women from historical, cultural, and political perspectives. It also aims to identify the differences and similarities between the two countries in ensuring gender equality. The study employs a comparative method to examine the positions held by women in state and non-governmental organizations, their percentage representation, and their participation in decision-making processes. Statistical analysis methods are used to assess relevant data, while content analysis and other analyti-

cal methods are applied to study the outcomes of successful projects and programs related to gender policy in **Türkiye** and Uzbekistan, evaluating their effectiveness.

Through this topic, proposals have been made to ensure gender equality in society, create a conducive work environment for women, and strengthen their role in political and social processes. These include the introduction of a quota system for appointing women to leadership positions, supporting social and cultural changes to promote gender equality, expanding training and educational programs to develop leadership skills, and developing systems to facilitate the coordination of work and family life.

These measures will contribute to ensuring gender equality and increasing the participation of women.

Keywords: gender equality, participation in state and non-state organizations, gender stereotypes, women leadership, gender disparity, political parties.

TÜRK DÜNYASINDA TÜRKİYE MEZUNLARI: EKONOMİK KATKI

Ruxsora Muftillayeva

Filolog, Taşkent dil ve edebiyatı üniversitesi, Taşkent\ Uzbekistan

Özet

Türk dünyası, tarih boyunca birçok kültür ve medeniyetin bir araya geldiği zengin bir coğrafyadır. Bu coğrafyada Türkiye, hem tarihi hem de modern dönemde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de eğitim almış olan mezunlar, Türk dünyasında ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu makalede, Türkiye mezunlarının Türk dünyasındaki ekonomik katkıları üzerine istatistiksel verilerle bir değerlendirme yapılacaktır. Türkiye, Türk cumhuriyetlerinden ve diğer ülkelerden gelen öğrencilere yükseköğretim imkânları sunmaktadır. 2022 verilerine göre, Türkiye’deki üniversitelerde yaklaşık 200.000 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin önemli bir kısmı Türk Dünyası’ndan gelmektedir. Özellikle Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan gibi ülkelere gelen öğrenciler, Türkiye’de çeşitli alanlarda eğitim almaktadır. Türkiye’de eğitim almış mezunlar, kendi ülkelerine döndüklerinde genellikle yüksek nitelikli iş gücü olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, mezunların çalıştıkları sektörlerde istihdam yaratmalarına olanak tanımaktadır. Örneğin, Azerbaycan’da Türkiye’den mezun olan mühendislerin inşaat sektöründe önemli bir rol oynadığı gözlemlenmektedir. Türkiye mezunları, eğitim aldıkları süre boyunca Türkiye ile kendi ülkeleri arasında ticari ilişkiler geliştirmekte ve bu ilişkileri güçlendirmektedirler. 2021 yılında Türk yatırımlarının Türk Dünyası’ndaki toplam değeri 10 milyar doları aşmıştır. Mezunların bu yatırımlarda önemli bir rol oynadığına dair çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Türkiye’de eğitim almış birçok mezun, kendi

ülkelerinde girişimcilik faaliyetlerine yönelmektedir. 2020 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Türk Dünyası'ndaki girişimcilerin %30'u Türkiye'de eğitim almış bireylerden oluşmaktadır. Bu girişimler, yerel ekonomilerin canlanmasına ve yeni istihdam alanlarının açılmasına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye mezunları, ekonomik katkı, uluslararası öğrenciler, yatırım ve ticaret

TÜRK DÜNYASINDA HALI SANATININ KÜLTÜREL MİRASINA VE BİRLEŞTİRİCİ GÜCÜNE BİR BAKIŞ: HERKE HALI VE İPEKLİ DOKUMA FABRİKASI

Fatma Nur GÜNGÖR

Doktora Öğrencisi, Sultanbeyli Belediyesi, Kültür İşleri Müdürlüğü, Türkiye

Tarih boyunca oluşturduğumuz engin kültür mirasımızın ana unsurlarından biri olan halı sanatı, sadece estetik değerleriyle değil, aynı zamanda kültürel ve sembolik anlamlarıyla da tüm dünyada özel bir öneme sahiptir. Halı sanatımızın kökenlerinin M.Ö. 5. ila 4. yüzyıllara kadar uzandığı ve bu sanatın Orta Asya'da başladığı görülmektedir. Altayların eteğinde Pazırık Kurganları'nda bulunan ilk halı, Türk düğümü ile yapılmış olup Hun Türklerine ait eşsiz bir kültürel miras niteliğindedir. Ayrıca, Doğu Türkistan'da Loulan'da bulunan 3. veya 6. yüzyıllardan kalma küçük parça halılar, bu tekniklerin uzun bir tarihsel sürece yayıldığını göstermektedir. Türk halı sanatı, 13. yüzyılda Selçuklular ile Anadolu'da yaygınlaşmaya başlamış ve 15. ve 16. yüzyıllarda gelişimini sürdürmüştür. 1843 yılında Sultan Abdülmecid tarafından, yeni yapılmakta olan sarayların döşemelik ve perdelik ihtiyacını karşılamak üzere Hereke Fabrika-i Hümayûnu adıyla kurulan fabrika, Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) döneminde bir dönüşüm yaşamıştır. O dönemde, fabrikaya Fransa'dan jakar tezgâhları getirilmiş ve halı dokuma birimleri eklenmiştir. Böylece dünyaca tanınan Hereke halıcılığının temelleri atılmıştır. İlerleyen yıllarda Hereke Halı ve İpekli Dokuma Fabrikası adını alan bu tesisin ürettiği en seçkin ürünler, Osmanlı sanayisinin bir vitrini niteliğindeki saray, köşk ve kasırların dekorasyonunda kullanılmıştır. Aynı zamanda, yabancı hanedan mensuplarına verilen diplomatik hediyeler yoluyla Avrupa saraylarında da kendine yer bulmuş ve böylece kültürel bir köprü işlevi görmüştür. Bu çalışmanın amacı, Orta Asya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na ve günümüze kadar uzanan süreçte Türk halı

sanatının kültürel mirasını ve birleştirici gücünü incelemektir. Günümüzde, bir müze-fabrika olarak üretimini sürdürmekte olan Hereke Halı ve İpekli Dokuma Fabrikası'nın bu mirasın korunmasındaki rolü üzerinde durulmaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, Hereke Halı ve İpekli Dokuma Fabrikası'nda bulunan halı örnekleri, müze koleksiyonları ve tarihi belgeler incelenmiş; uzman görüşleri ve literatür taramaları yapılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması amacıyla yapılan bu çalışmalar, Türk halı sanatının sürdürülebilirliğini ve küresel tanınırlığını artırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Halı Sanatı, Hereke, Kültürel Miras, Orta Asya, Sultan II. Abdülhamid

TÜRK İSLAM SANAT GELENEĞİNDE RESİM SANATININ GELİŞİMİ

Sena TENGİZ

Bir nesneyi çeşitli teknikler aracılığıyla bir yüzeyde temsil etme manasına gelen resim, klasik Arapça'da yaygın olarak betimlemek, en ince ayrıntılarına kadar anlatmak manasına gelen tasvir kelimesi ile ifade edilmektedir. Türk toplumlarının tarih boyunca oluşturduğu maddi manevi değerlerin bütününde, estetik ve ahlaki değerler etrafında şekillenmiş olan resim sanatı icra edilmiştir.

Orta Asya'da oldukça eski bir geleneği yansıtan Türk resim sanatı, özellikle Uygurlara dayandırılan figüratif resimler, freskler ve minyatürler ile zengin bir mirasa sahiptir. Çin ve Hint sanattan etkileri barındıran, yaşadığı etkileşimler neticesinde özgün bir biçimde harmanlanmış olan Türk resmi, İslamiyet'in kabulüyle birlikte yeni bir kültürel etkileşim alanına girerek farklı bir görünüm kazanmıştır. Türkler fethedilen yeni coğrafyalar ile Batıya yöneldiklerinde, İran ve Arap kültürlerinden de etkilenmiş yeni bir kültürel üsluba sahip olmuşlardır.

İslamiyet'te tasvire verilen cevaz konusunda bazı tartışmaların yaşanması vuku bulsa da neticede güzel sanatların icrasının tamamen reddedilmeyip belirli sınırlar dâhilinde uygulanması gerekliliği yaygın olarak kabul görmüştür. Bu doğrultuda figüratif unsurlar yerini zamanla estetik uyuma sahip, manevi hisler uyandıran soyutlanmış desenlere, süsleme ve sembolik anlatımlara bırakmıştır. Türk İslam resim sanatı, minyatür sanatı ön planda olmak üzere diğer sanatlarla beraber icra edilegelmiştir. Yaygın olarak, el yazması kitapları süsleme ve görselleştirme amacı güdülecek yapılan detaylı ve küçük boyutlu resimleri ifade eden minyatür sanatında nesnelere, perspektifsiz, simetrik ve stilize bir biçimde tasvir edilmiş, Selçuklu ve Osmanlı döneminde çokça resme-

dilmiştir. Türk resmi 19. Yüzyıldan itibaren yaygınlaşan Batı resim tekniklerinden etkilenmiştir. Gerçekçi figürler, perspektif ve gölgeleme tekrar resim sanatının icrasına katılmıştır. Sonuç olarak Türk İslam sanatı ve estetik geleneğinde resim, tema ve içerik bağlamında, içinde bulunduğu zamana uygun ve özgün biçimde sentezlenerek mevcudiyetinin koruduğu görülmüştür.

Bu araştırma, zamanın, mekânın ve dinin değişmesinin, Türk İslam sanatı geleneğinde resim sanatına etkisi inceleyerek, sahip olduğu kültürel ilgiyi, nitel araştırma yöntemi kullanarak ortaya koymayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: İslam Sanatları, Türk Sanatı, resim, tasvir

TÜRK DÜNYASINDA ORTAK GELECEĞİN İNŞASI İÇİN KÜLTÜR VE SANAT POLİTİKALARI

Sümeyye ANIL

Öğr. Gör.

İstanbul Kent Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu Türkçe Hazırlık Programı

Bu makalenin amacı, Türk dünyasında ortak bir geleceğin inşasında kültür ve sanat politikalarının önemini vurgulamak ve bunun için uygulanması gereken stratejileri ele almaktır. Kültür ve sanat; milletlerin kimliğini, tarihini, ortak değerlerini koruma ve aktarma konularında hayati bir rol oynamaktadır. Bu araştırmada, Türk Devletleri Teşkilatında yer alan devletlerin izleyeceği kültür ve sanat politikalarının Türk dünyasının ortak geleceğine sağlayacağı katkıları, nitel araştırma yöntemleri ile elde edilen veriler ışığında ele alınacaktır. Araştırma bulguları, ortak kültürel miras ve sanatsal değerlerin, özellikle kimlik ve aidiyet duygusunun güçlenmesine katkı sağlaması, toplumlar arası bağları kuvvetlendirmesi açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Kültürel mirasın içerisinde özellikle de sözlü kültür ürünlerinden olan masallar, mitler, efsaneler, destanlar kimlik, aidiyet bilincinin kazandırılmasında ve toplumlar arasında bağ kurulmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, kültür ve sanat politikaları, Türk dünyasında ortak bir geleceğin inşasında kritik bir role sahiptir. Ortak bilincin ve aidiyetin kazandırılması; toplumlar arası bağın kuvvetlendirilmesi; kültürel mirasın yaşatılması; kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması; Türk devletlerinin arasında köprü kurulması ve tanınırlığın artırılması gibi hedefler doğrultusunda, bu politikaların etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında, Türk dünyasındaki ülkeler arasında kültür ve sanat alanında daha fazla işbirliği ve koordinasyon sağlanabilir; özellikle gençler arasında kültürel değişim programları yapılmasının

yanı sıra yetişkin ve yaşlıların da örnek teşkil etmesi açısından bu programlara katılması teşvik edilebilir; kültür ve sanat alanlarında izlenecek politikalara öncelik verilerek bu alanlardaki faaliyetler desteklenebilir.

Anahtar Kelimeler: kültür, sanat, politika, Türk dünyası, masal, sözlü kültür

EVRENSELÇİ DİKOTOMİ BAĞLAMINDA HÜSN Ü AŞK MESNEVİSİ

Berna İNALTEKİN

Doktor

Nebi COŞKUN

Araştırma Görevlisi, İstanbul Arel Üniversitesi

İnsanın yaşayabilmesi yeme-içme, giyinme, barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanmasına bağlıdır. Ancak bedenın ruhla bütünlüğü düşünöldüğünde ruhsal gereksinimlerin giderilmesinin de yaşamdaki dengenin sağlanması adına ne denli önemli olduğu açıktır. Bilinir ki insan binlerce yıldır ruhunu besleyen ve duygusal ihtiyaç görölen “sevgi” peşindedir. Sevgi veya benzer nitelikteki aşk konusu, edebiyatta çokça yansımış ve üzerine sayısız eser verilmiştir. Hüsn ü Aşk mesnevisi de bunlardan birisidir. *Hüsn ü Aşk*'ta aynı kabiledede, aynı gece doğmuş bir kız (Hüsn) ve bir erkeğin (Aşk) birbirlerine olan sevgisi ve bu aşk uğruna yapılan mücadeleler anlatılır. Sonuçta mücadele kazanılır ve sevgililer kavuşur. Ancak Aşk, özünde kendini aramış sonunda ise Tanrı ile “Bir” olmaya ulaşmıştır. Mesnevide anlatılanların insanın iç dünyasında aşması gerekli zorluklar ve bu uğurda verdiği savaş olduğu açıktır. Benzer anlatımlara Türk destanlarında rastlanır. Kahraman bir amaç uğruna evden ayrılmakta ve zorluklarla savaşarak amacına ulaşmaktadır. Ancak görünürde bir eş veya vatan sevgisi uğruna yapılan mücadelenin, destanın alt katmanlarında başka amaçlarla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Destanlar üzerinde yapılan psikoanalitik çalışmalar ve sembolik çözümlerler destan kahramanlarının özünde bir iç mücadele yaptığını göstermiştir. Kahramanlar dünyevi bir amaç gerçekleştirmiş gibi görünse de aslında içsel “birliğı” oluşturarak dengeye kavuşur. Ona tasavvuf terimiyle “insan-ı kâmil, kâmil insan” da denebilir.

Hüsn ü Aşk'ta Aşk'ın ulaştığı birlik Türklerin en eski dünya görüşü olan evrenselci dikotomiye anımsatır. Evrenselci dikotomiye göre evren, bir özden gelen, birbirine zıt ancak birbirini tamamlayan iki evrensel nefesten oluşmuştur. Evrenselci dikotomi, kâinatın çeşitli tezâhürlerini, "zaman ve mekân içinde tüm evreni kapsayan bir düzen" olarak açıklar. İki evrensel nefes, sonsuz bir iştiaqla birleşerek varlığın ve insanın uyumunu, dengesini oluşturur. Aksi halde yaşam sürmez. Bu çalışma evrenselci dikotominin esasları üzerinden *Hüsn ü Aşk* mesnevisini incelemeyi hedefler. Çalışmada destan kahramanlarının erginlenme süreçlerinin Aşk'ın yaşadıklarıyla benzerliklerine değinilecek ve oluşturulan birliğin evrenselci dikotominin esaslarıyla nasıl örtüştüğü üzerinde durulacaktır. Sonuçta *Hüsn ü Aşk* mesnevisinin kolektif bilinçaltında korunan arkaik düşüncelerden izler taşıdığı da anlaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hüsn ü Aşk, evrenselci dikotomi, sevgi/aşk, bir olmak, mitoloji, kahraman.

OSMANZÂDE AHMED TÂİB'İN HADİKATÜ'L-MÜLÛK'UNDA KLASİK TÜRK NESİR ÜSLUBU: DOĞUM VE ÖLÜMÜN ŞAİRANE İFADELERİ

Mustafa Yasin Başçetin

Dr. Öğr. Üyesi

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Özet

Bu çalışma, Osmanlı biyografik yazım geleneğinin önemli eserlerinden biri olan *Hadîkatü'l-Mülûk*'ta kendisi de bir şair olan Osmanzâde Ahmed Tâib'in padişah biyografilerini şairane bir üslupla nasıl kaleme aldığını ve bu eserin diğer tezkirelerle karşılaştırıldığında hangi özgün yönleri sahip olduğunu incelemektedir. Çalışma kapsamında, doğum, ölüm, eğitim, evlenme, tahta çıkma, yapılan hizmetler ve diğer olayların anlatımında kullanılan teşbih, mecaz, istiare gibi edebî sanatlar analiz edilmiş; bu ifadeler edebî kelimeler, örtmece, asalet ve güzel adlandırma bağlamında değerlendirilmiştir. Ayrıca, Osmanzâde'nin eserindeki şairane nesrin, klasik tezkirelerde kullanılan dille mukayese edilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışma, Osmanzâde Ahmed Tâib'in padişah biyografilerinde kullandığı şairane üslubu ve bu üslubun Osmanlı biyografik yazım geleneğine katkılarını ortaya koymayı; ayrıca eserin diğer tezkirelerle karşılaştırılarak özgünlüklerini tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada, *Hadîkatü'l-Mülûk* taranmış; doğum, ölüm, tahta çıkma gibi olaylara dair ifadeler edebî sanatlar ve üslup özellikleri açısından analiz edilmiştir. Bunun yanında, eser klasik Osmanlı şair tezkireleriyle dil, üslup ve edebî sanatlar yönünden karşılaştırılmıştır. Osmanzâde Ahmed Tâib'in *Hadîkatü'l-Mülûk* adlı eseri Osmanlı biyografi/tezkire yazım geleneğinin edebî ve estetik bir ürünüdür. Eser, padişah

portrelerini tarihî bir anlatıdan öte, şairane bir metin olarak sunmuş; edebî sanatların kullanımı ve sanatsal bir üsluba sahip olmasıyla Osmanlı biyografik yazımında özgün bir yer edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tezkire, Osmanzâde Ahmed Tâib, *Hadîkatü'l-Mülûk*, nesir, edeb-i kelâm.

KIZIL KIRGIN'IN EDEBİYYATA YANSIMASI: ULVİYE TAHİR'İN "ŞÜKRİYE TALEYİM" ROMANI ÖZELİNDE AZERBAIJAN KADINININ MÜCADELESİ

İlahe SEFERZADE

Bakü Devlet Üniversitesi

Edebiyat tarihi alanında doktora öğrencisi

Özet

Kızıl Kırğın, Sovyetler Birliği'nin kuruluş ve onun inkişafı yıllarında yaşanan siyasi, toplumsal ve ideolojik çatışmaların edebiyata geniş ölçüde yansıyan bir dönemdir. Bu süreçteki kaos, baskı, devrim ve karşı-devrim dinamikleri, edebi eserlerde derin etkiler bırakmıştır.

Bu dönemde bireyin özgürlük arayışı ile devrimin kolektif idealleri arasında yaşadığı çatışmalar, edebiyatta sıkça işlenmiştir.

Kızıl Kırğın süreci, edebiyatı hem bir propaganda aracı hem de eleştirel bir platform haline getirmiştir. Proletarya edebiyatı adı altında devrim ideolojisini yücelten eserler yazılmıştır.

Kızıl Kırğın, dönemin travmalarını ve ideolojik dönüşümlerini edebiyat aracılığıyla tarihsel belleğe taşımıştır. Bu eserler, yalnızca bir dönemin tanıklığını yapmakla kalmayıp, gelecekteki kuşaklar için önemli bir kaynak haline gelmiştir.

Kızıl Kırğın, edebiyatı dönüştüren ve yönlendiren derin bir tarihsel süreç olmuştur. Hem devrim ideolojisini yücelten eserler, hem de bireyin ve toplumun yaşadığı trajedileri yansıtan anlatılar, bu dönemin edebi yelpazesini genişletmiştir. Bu süreç, edebiyatın yalnızca bir sanat dalı değil, aynı zamanda toplumun yaşadığı krizlerin ve umutların bir aynası olduğunu da göstermiştir.

Ulviye Tahir'in Şükriye Kaderim romanı, Azerbaycan kadınlarının toplumsal hayattaki yerlerini, karşılaştıkları zorlukları ve verdikleri mücadeleyi etkileyici bir şekilde işleyen önemli eserler-

den biridir. Roman, hem bireysel bir kadının hikayesine hem de Azerbaycan kadınının tarihsel süreçteki değişen rollerine ışık tutar.

Romanda, başkahraman Şükriye'nin yaşamı üzerinden Azerbaycan toplumundaki kadının konumu irdelenir. Geleneksel aile yapısı, kadının toplumsal hayata katılımı gibi meseleler, Şükriye'nin karşılaştığı zorluklar ve verdiği mücadeleler üzerinden ele alınır. Şükriye, sadece kendi hakları için değil, aynı zamanda diğer kadınların da özgürlüğü ve eşitliği için sembolik bir figür haline gelir.

Anahtar Kelimeler: Kızıl Kırgın, Ulviye Tahir, Azerbaycan nesri, edebiyat, kadın

“A COMPARISON OF SUAT IN TANPINAR’S *HUZUR* AND DOSTOYEVSKY’S HEROES: A CHARACTER ANALYSIS”

Dzejlana Johic

The emotional and intellectual turmoil experienced by Suat in Ahmet Hamdi Tanpınar’s *Huzur* deepens his complex relationship with both society and himself, while the impressions Tanpınar provides regarding the depths of the human soul are profoundly impactful. Suat’s inner world is shaped by individual freedom, existential questioning, and disbelief in God. This search is not only a personal crisis but also a profound critique of Tanpınar’s era and society.

Similarly, the protagonists in Dostoyevsky’s works—such as the Underground Man, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, and Ivan Karamazov—frequently focus on the search for freedom, disbelief in God, and inner crises. Dostoyevsky’s heroes often question the existence of God, and their eventual disbelief leads them to confront deep inner emptiness. This nihilism pushes them into a quest for meaning in life, a conflict with societal order, and sometimes, towards destructive consequences such as suicide.

This article aims to examine Suat, particularly through a comparison with similar characters from Dostoyevsky’s works. Dostoyevsky’s protagonists—such as the Underground Man, Raskolnikov, Svidrigaylov, Stavrogin, Kirilov, and Ivan Karamazov—delve deeply into existential crises, moral questioning, and conflicts with society. This comparison seeks to shed light on a shared understanding of human nature in both Turkish and Russian literature.

The parallels between Suat from Tanpınar’s *Huzur* and

Dostoyevsky's protagonists are rooted in their deep existential crises and the deterioration of their relationships with society. Both Tanpınar and Dostoyevsky, while questioning human freedom and individual will, address the effects of the absence of belief in God and the meaning of life on the human soul.

The purpose of this article is to compare the character of Suat from Tanpınar's *Huzur* with protagonists from various works of Dostoyevsky, highlighting the similarities and differences in how these two authors approach the understanding of the human soul. This article will explore how themes of human freedom, belief in God, rebellion against social systems, and suicide intertwine through the comparison of Suat and Dostoyevsky's characters. These protagonists from both Turkish and Russian literature help us understand the darker aspects of human nature and the pursuit of individual freedom, contributing to a universal literary language for comprehending the human soul.

Keywords: Tanpınar, Huzur, Dostoyevsky, Existential Crisis, Alienation, Suicide.

BÜYÜLÜ GERÇEKÇİLİK ÖRNEĞİ OLARAK JUAN RULFO'NUN "PEDRO PARAMO" VE VAGİF SULTANLI'NIN "SAHRA SAVAŞI" ROMANLARINDA ÖLÜM

İlahe AHMEDOVA

Bakü Devlet Üniversitesi,

Edebiyat teorisi, edebi analiz ve eleştiri alanında doktora öğrencisi

Özet

Büyülü gerçekçilik, gerçekçi bir dünya tasvirine doğaüstü ve fantastik unsurların harmanlanarak dahil edildiği bir edebi akımdır. Bu makalede ünlü bir latin amerikan romanı örneğiyle olağanüstü bir Azerbaycan romanının karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

Juan Rulfo'nun Pedro Paramo romanı, büyülü gerçekçilik akımının en önemli eserlerinden biri olarak kabul edilir. Roman, ölüm ve yaşam arasındaki sınırların belirsizleştiği kurgusuyla bu akımın temel özelliklerini taşır. Ana karakter Juan Preciado'nun Comala köyüne yaptığı yolculuk, yalnızca kayıp babasını bulma çabası değil, aynı zamanda yaşayanlarla ölülerin iç içe geçtiği bir dünyaya adım atma serüvenidir. Ölüm, roman boyunca sadece bir son değil, aynı zamanda devam eden bir varoluş biçimi olarak sunulur.

Romanda ölüm, bir yandan kaçınılmaz bir gerçek olarak kabul edilirken, diğer yandan yaşamın anlamını ve geçmişin ağırlığını sorgulayan bir metafor olarak kullanılır. Bu bağlamda Pedro Paramo, büyülü gerçekçiliğin ölüm temasını nasıl özgün ve çarpıcı bir şekilde işleyebileceğini gözler önüne serer. Roman, okurları yalnızca ölümün kaçınılmazlığı üzerine değil, geçmişle yüzleşmenin insan üzerindeki etkileri üzerine de düşünmeye davet eder.

Vagif Sultanlı'nın Sahra Savaşı romanı, Türk dünyası edebiyatında büyülü gerçekçiliğin dikkat çekici örneklerinden biri olarak öne çıkar. Mekân ve zaman arasındaki belirsizlik, gerçek ile fantastik olanın iç içe geçtiği bir anlatı sunar. Sahra Savaşı, geçmişin yü-

kü, zamanın döngüsellığı ve bireyin kendi kaderiyle olan mücadelesi üzerinden büyülü gerçekçiliğın sınırlarını ustalıkla genişletir.

Sultanlı'nın bu eseri, hem edebi hem de felsefi boyutuyla derin bir etki bırakır. Roman boyunca kullanılan simgesel imgeler ve metaforik dil, ölüm temasını derin bir felsefi boyutta işler. Sahara Savaşı, yalnızca ölüm olgusunu değil, insan varoluşunun anlamını, hafızanın gücünü ve tarihsel sürekliliğı sorgulayan bir eser olarak okuyucuyu düşünmeye davet eder. Vagif Sultanlı, bu eserinde büyülü gerçekçilik unsurlarıyla, ölümün hem fiziksel hem de metafizik boyutlarını ustalıkla birleştirir.

Anahtar Kelimeler: Büyülü gerçekçilik, Latin Amerika edebiyatı, Azerbaycan nesri, roman, ölüm, analiz

TOHIR MALİK'İN “ELVEDA ÇOCUKLUK” ESERİNDE ÇOCUKLUK ANILARININ SANATSAL İFADESİ

Kadirova Gulbokhor

PhD, Niğde üniversitesi

Özeti

Tohir Malik'in “*Elveda Çocukluk*” eserinde çocukluk anılarının sanatsal bir şekilde ifade edilmesi, Özbek edebiyatında çocukluk döneminin psikolojik ve duygusal durumlarının derinlemesine analizine odaklanan önemli bir yönü oluşturur. Makalede, eserdeki çocukluk anılarının hangi sanatsal araçlarla okuyucu üzerinde etki yarattığı, kahramanların iç dünyasını yansıtmak için kullanılan edebi yöntemler ve dilin önemi incelenmektedir. Araştırmada eserin güncelliği, edebiyat bilimindeki yeri ve Özbek edebiyatındaki yüksek konumu ele alınmaktadır. Makale, çocukluk anılarının sanatsal bir biçimde ifade edilen şeklinin analizi yoluyla edebiyat bilimine yeni bir bakış açısı kazandırmayı amaçlayan bilimsel ve pratik bir çalışma sunmaktadır.

In Tohir Malik's work “*Farewell to Childhood*” the artistic expression of childhood memories is an important aspect of Uzbek literature, focusing on the psychological and emotional states of childhood. This article examines how childhood memories are portrayed and the literary techniques used to reflect the characters' inner worlds. The paper discusses the relevance of the work, its place in literary studies, and its significant role in Uzbek literature. The study offers a new perspective in literary criticism by analyzing the artistic representation of childhood memories.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk anıları, sanatsal ifade, kişilik gelişimi, psikolojik analiz, duygusal durumlar, sanatsal yöntemler, anı analizi, kişilik oluşumu, çocukluk dönemi, duygusal analiz, psikolojik portreler.

ERKEN DÖNEM HİRİSTİYAN VE MÜSLÜMAN TÜRK TÜRBE GELENEKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Nurullah Haydar YURDUSEVEN

Dr. Öğr. Üyesi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Günümüzde Türkiye’de yer alan bazı Türk Hıristiyan topluluklar ülkemizde geleneksel olarak uygulanan birtakım dinsel davranış ve ritüellerin temellerinde Hıristiyan geleneklerinin olduğunu ileri sürmektedirler. Bu iddialarını kendi dinlerinin daha eski tarihli olmasından hareketle ispatlamaya çalışmakta ve benzer uygulamaların daha geç tarihte ortaya çıkmış olan İslam geleneğine Hıristiyanlıktan sirayet ettiğini savunmaktadırlar. Bu, tafsilatlı bir şekilde araştırılması gereken bir iddiadır. Kadim Türk geleneği İslam ile tanıştıktan sonra İslam’ın hayat tarzını benimsemiş fakat binlerce yıllık tarihinden gelen geleneklerinden bazılarını da eş zamanlı olarak uygulamaya devam etmiştir. Bu durum ölmüş ataların ve halk nazarında değerli olan kişilerin mezarlarına verilen önemde kendini göstermektedir. Hıristiyanların aziz mezarlarında yaptıkları gibi Orta Asya Türkleri de İslam’dan ve Hıristiyanlıktan çok daha önceki dönemlerde, ölmüş atalarının ruhlarını teskin etmek ya da onların kendilerine yardım etmelerini sağlamak için bazı ritüeller gerçekleştirmişlerdir. Türbelerde kurban kesmek, mezarlıklara ve ağaçlara çaput bağlamak ya da önemli kişilerin mezarları etrafında dolaşmak Orta Asya Türk kültürünün devamı niteliğindeki adetlerdir. Ayrıca Türklerde mezarlar kutsal kabul edilmiş ve ataların mezarlarına yapılan saldırılar Hun devletlerinde savaş sebebi sayılmıştır. Erken dönemlerde daha basit bir yapıya sahip olan ve balbal denen taşlarla yerleri belli edilen mezarlar Türklerin yerleşik hayat tarzına geçmesi ile mimari açıdan değişime uğramış ve türbelerin ilk örnekleri ortaya çıkmıştır. Bu türbeler etrafında şekillenen dini ve kültü-

rel gelenek hem eski Türk adetlerini sürdürmüş hem de yeni uygulamalar ile çeşitlenmiştir. Bu süreçte Anadolu'da mevcut olan hâkim Hıristiyan geleneklerden de bazı ritüellerin veya menkıbelerin alındığı görülmektedir. Bu çalışmada Eski Türk gelenekleri ve erken dönem Hıristiyan Aziz mezarları etrafında şekillenen dini ritüeller literatür taraması yapılarak araştırılmıştır. Sonuç olarak erken dönem Hıristiyan ve Türk türbe geleneklerinin benzer yönlerinin olduğu tespit edilmiş, söz konusu benzerliklerin bazılarının iki kültür arasındaki etkileşim neticesinde ortaya çıktığı bazılarının ise birbirinden bağımsız olarak geliştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türbe, Türk, Hıristiyan, Yatır, Mezar, Aziz.

TÜRK İNANÇ SİSTEMİNDE DİŞİ RUHLAR VE TANRIÇALAR

Dilara Elmas

Özet

Türk inanç sistemi, tarihsel olarak çok katmanlı bir yapıya sahip olup, farklı inanç öğeleri ve tanrıça figürleriyle zenginleşmiştir. Bu çalışmamızın odağını, dişi ruhlar ve tanrıçalar oluşturacaktır. Gök Tengri inancının en önemli unsurlardan biri olduğunu görmemiz mümkündür. Ancak bu inanç, İslam'daki gibi sadece tek tanrılı bir inanç sistemiyle sınırlı değildir. Gök Tengri'nin yanında, birçok farklı ruh (iye) varlığından da söz edilebilir.

Çalışma bulgularımıza öncelikle Orhun yazıtlarından ulaşıyoruz. Ardından destanlar mitler ve diğer yazılı kaynaklarımız olan mitoloji sözlükleri ile çalışmamıza devam etmekteyiz. Amacımız tam anlamıyla Türk inanç sisteminde dişi ruhlar ve tanrıçaların yerini saptamak olacaktır.

İlk olarak çocukları, kadınları koruyan, aynı zamanda bazı kültürlerde tanrıça olarak kabul edilen Umay'ı incelemiş bulunuyoruz. Umay'ın görevleri, özellikle annelik, doğurganlık ve aileyi koruma gibi önemli alanlarda yoğunlaşmıştır. Bir diğer önemli figür Alahçın Ana'dır. Alahçın Ana, hem doğurganlık hem de iyilikle ilişkilendirilen bir başka dişi ruh olarak karşımıza çıkar. Ayrıca, Dişi Geyik, Su İyesi, Ateş İyesi, Yer İyesi gibi figürler de Türk inanç sisteminde önemli yer tutmaktadır. Bu figürler, doğanın farklı unsurlarını temsil ederken, her birinin kendine has işlevleri bulunmaktadır. Bunların dışında, Türk mitolojisinde yer alan Al Karısı, Ak Ana ve Ayzıt gibi figürler de incelediğimiz diğer dişi ruhlar arasında yer alır. Al Karısı, kötü ruhlar arasında sayılmakla birlikte, bazen iyi ruhlarla da ilişkilendirilebilir. Ak Ana ise iyilik, bereket ve koruma ile bağdaştırılan bir figürdür. Ayzıt ise Umay'ın farklı bir şekli olarak ortaya çıkar.

Türk inançlarında dişi ruhlar ve tanrıçalar, yaratma yetkisine sahip olmasalar da, çoğunlukla doğurganlık, koruma, yaşamın sürekliliği ve insanları kötülüklerden koruma gibi çok önemli görevleri üstlenmişlerdir. İyi ve kötü arasında bir denge sağlayan bu figürler, Türk mitolojisinin ve inanç sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır.

Anahtar Kelimeler: Dişi, Tanrıça, İnanç, Umay, İye.

TÜRK MİTOLOJİSİNİN KOZMİK ATLASI: SAYILARIN VE SEMBOLLERİN ŞİFRELİ DÜNYASI

Gülten AKGÜL

Filolog, T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, Kütahya/Türkiye

Özet

Türk mitolojisi, köklü bir kültürün inanç sistemlerini, doğa algısını ve toplumsal değerlerini yansıtarak, kutsal sayılar ve semboller aracılığıyla doğaüstü güçler ve evrenin düzenini açıklar. Mitolojik unsurlar, Türk kültürünün temel taşlarından biri olup, toplumsal kimlik ve kültürel mirasın korunmasında büyük önem taşır. Ancak, bu unsurların günümüzde yeterince tanınmadığı veya doğru bir şekilde aktarılmadığı görülmektedir. Kutsal sayılar ve semboller, sadece mitolojik bir unsur değil, aynı zamanda Türklerin dünyayı anlama biçimini ve yaşam felsefesini yansıtan kültürel kodlardır. Bu çalışmanın amacı, Türk mitolojisindeki kutsal sayılar (üç, yedi, dokuz) ve semboller (hayat ağacı, kurt, geyik) üzerinden, bunların Türk toplumlarının inanç sistemlerindeki ve günlük yaşamlarındaki işlevlerini incelemek ve çağdaş kültüre etkilerini değerlendirmektir. Ayrıca, kültürel mirasın korunmasına ve doğru aktarılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemiyle bir literatür taraması olarak yapılmış; Eski Türk yazıtları, destanlar (örneğin, *Orhun Yazıtları*, *Dede Korkut Hikâyeleri*), akademik çalışmalar ve sözlü kültür ürünleri gibi kaynaklar kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle kategorilere ayrılmıştır. Bulgulara göre, kutsal sayılar ve semboller, kozmik düzeni ve evrenin yapılarını yansıtır. Üç, gökyüzü, yer ve yer altını simgeler; yedi, evrensel düzeni, göğün yedi katını ve haftanın yedi gününü temsil eder. Dokuz ise tamamlanmışlık ve mükemmelliği ifade eder. Hayat ağacı, evrenin merkezi olup, kökleri yer altına, dalları gökyüzüne uzanır. Kurt sembolü özgürlük ve gücü, geyik ise manevi rehberlik

ve doğa ile uyumu simgeler. Sonuç olarak, Türk mitolojisindeki kutsal sayılar ve semboller, Türklerin kozmolojisini, inançlarını ve değer sistemlerini anlamada kilit bir rol oynamaktadır. Bu unsurlar, sadece geçmişin birer kalıntısı değil, aynı zamanda çağdaş Türk kültürünün şekillenmesinde aktif bir şekilde varlık göstermektedir. Eğitim programlarına Türk mitolojisiyle ilgili içeriklerin eklenmesi ve bunların çağdaş anlatılar ve medya aracılığıyla genç nesillere tanıtılması önerilir. Bu çalışma, Türk mitolojisinin akademik alanda tanınmasına ve kültürel mirasın günümüz sanat ve tasarımına entegre edilmesine katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: evren, kod, kültür, sayılar, semboller, Türk Mitolojisi

THE ROLE OF MEDITATION IN ACHIEVING SPIRITUAL AWARENESS: A COMPARATIVE STUDY OF SUFISM AND ZEN BUDDHISM

Noor Amalina Sharipuddin, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Süleyman Derin Marmara Üniversitesi

Abstract

This study explores the role of meditation in achieving spiritual awareness through a comparative analysis of Sufism and Zen Buddhism. Meditation has been a central practice in various spiritual traditions, serving as a tool for self-transcendence and inner transformation. The primary aim of this research is to examine how meditation in Sufism and Zen Buddhism functions as a means of achieving heightened spiritual consciousness. It investigates the similarities and differences in their meditative approaches and how they contribute to self-awareness, enlightenment, and ultimate reality. The study employs a qualitative methodology, focusing on textual analysis of sources of Sufism and Zen Buddhism. Sufi meditation emphasizes *dhikr*, *Muraqabah* (self-vigilance), *Sama'* (Spiritual Dance), and *Tafakkur* (contemplation) as a way to purify the heart, detach from worldly distractions, and attain closeness to the Divine. In contrast, Zen Buddhism focuses on *Koan* (paradox to be meditated upon) and *zazen* (seated meditation), which cultivates mindfulness, direct insight, and an awareness of reality beyond dualistic thinking. While Sufism places strong emphasis on divine love and the annihilation of the self (*fana'*), Zen Buddhism seeks direct experience of enlightenment (*satori*) through silent meditation and detachment from conceptual thought. The findings indicate that both traditions view meditation as a transformative process that reshapes one's perception of self and existence. Despite their doctrinal differences, they share common goals of inner purification, discipline, and libera-

tion from the ego. Sufism seeks spiritual awakening through divine connection, while Zen Buddhism encourages self-realization through meditative insight. This study concludes that meditation serves as a bridge to transcendence in both traditions, offering a structured path toward ultimate awareness. By comparing these approaches, this research contributes to interreligious dialogue, demonstrating how different spiritual traditions employ meditative practices to cultivate higher states of consciousness and deeper understanding of reality.

Keywords: Sufism, Zen Buddhism, Zazen, Muraqabah, Dogen, Al-Ghazali.

ARAP SEYYAHLARIN GÖZLEMLERİ IŞIĞINDA TÜRK MİTOLOJİSİNDE TANRI TASAVVURU

Hacer ARSLAN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Arap Dili ve Belâgatı Anabilim Dalı

Tanrı tasavvuru, tarih boyunca milletlerin kültürel ve dini anlayışını şekillendiren ve yansıtan temel bir unsur olmuştur. İnsanlar, yaratılış, evrenin düzeni ve işleyişi, ölüm ve sonrası hakkındaki sorularına yanıt ararken çeşitli tanrı anlayışları geliştirmişlerdir. Bu anlayışlar, toplumların dünya algısını, doğa ile olan ilişkisini ve manevi değerlerini resmeden izler bırakmış ve önemli bilgiler sunmuştur. Türk mitolojisi de tarihsel süreç boyunca *politeizmden antropomorfizme, tengrizmden monoteizme* uzanan geniş bir inanç yelpazesinde tanrı figürleri ortaya koymuştur. Bu figürler, yalnızca birer inanç unsuru olmakla kalmamış aynı zamanda Türk halkının kültürel kimliğinin ve yaşam biçiminin özünü oluşturmuştur. Türklerin İslamiyet öncesi ve sonrası dönemdeki tanrı anlayışlarını incelemek, bu inançların Arapça seyahatnamelerde nasıl ele alındığını değerlendirmek, iki farklı kültür arasındaki dini ve mitolojik etkileşimi anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, Arap seyyahlarının gözlemleri ışığında Türk mitolojisindeki tanrı tasavvurlarını tarihsel ve antropolojik bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Türklerin yaşam alanlarına seyahat ederek onlarla vakit geçiren *İbn Fadlân, Mes'ûdî, Ebû Dülef* ve *İbnu'l-Fakih* gibi önemli Arap seyyahların eserleri incelenecektir. Tanrı anlayışları, inançla ilişkili ritüel ve ibadetlerin yanı sıra, doğa olaylarına atfedilen inançsal çıkarımlarla birlikte değerlendirilecek ve açıklanacaktır. Doğa olaylarının ritüel ve dua pratikleriyle nasıl anlamlandırıldığı ele alınarak Türklerin doğa ile olan manevi

ilişkisi incelenecektir. Ayrıca Arap yazarlar tarafından kimi zaman alışılmadık ve gizemli, kimi zaman ise «öteki» bir toplumun inançları olarak sunulan tanrı tasavvurlarının nasıl yorumlandığı ve bu yorumların Türk kaynakları ve değerlendirmeleri ile ne ölçüde örtüştüğü analiz edilecektir. Bu çalışma, Türk mitolojisinde Tanrı kavramının Arap kaynaklarındaki yansımalarını, her iki kültür arasındaki mitolojik bağları ve etkileşimleri incelemeyi hedeflemekte; gelecekteki araştırmalarla bu bağlantıların daha ayrıntılı bir şekilde ele alınması ve iki kültürün ortak mirasının ortaya çıkarılması yönünde öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâgatı, Arap Seyahatnameleri, Türk Mitolojisi, Tanrı Tasavvuru, Dini İnançlar ve Ritüeller, Mitolojik Bağlantı ve Etkileşimler

TİMURLULAR ZAMANINDA ÂLİMLER VE MÜEDDİBLER

Özkan DAYI

Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi Tarih Bölümü

Türk tarihinin en önemli dönemlerinden birini oluşturan Timurlular, siyasî ve askerî faaliyetlerinin yanında ilmî ve kültürel gelişmeleri ile de Türk tarihine yön vermiştir. Emir Timur döneminden itibaren Timurlu Devleti'nde bir devlet politikası haline gelen âlimleri ve müeddibleri himaye etme geleneği, Timurlu hanedanının sonuna kadar devam etmiştir. Emir Timur; Anadolu, Irak, Suriye, İran, Harizm ve Hindistan topraklarına düzenlediği seferlerden sonra bu memleketlerden sanat ve bilim dallarında ünlü olan kişileri başkent ve civarına toplamış, onlara faaliyetleri için imkanlar sağlamış ve Timurlu ülkesini ilmî açıdan zengin bir hale getirmiştir. Bu sayede dönem içerisinde dinî, naklî ve aklî ilimlerin gelişim göstermiştir. Timurlu çağı rönesansı olarak da adlandırılan bu dönem içerisinde gerçekleşen ilmî gelişimleri, kronolojik ve biyografik bir şekilde çalışmamızda ele alacağız. Bu bağlamda dönem içerisinde yaşayan âlimleri ve müeddibleri, onların eserlerini ve ilmî faaliyetlerini tanıtmayı amaçlamaktayız. Timurlular döneminde faaliyet gösteren âlimler ve müeddibler arasında; Şeyh Şemseddin Muhammed el-Cezeri, Hâce Muhammed ez-Zâhid Buharî, Mevlâna Fahreddin, Abdullatif ed-Damgânî, Mevlânâ Esedüddin, Şerif Hafız Hüseyinî, Mahmud, Cemaleddin Ahmed el-Harezmi gibi önemli muhaddisler vardır. Müzik dalında ise Abdulkadir el-Marâgî, Mevlânâ Ahmed b. Şemsü'l-Eimme, Molla Câmî, Şeyhim Süheylî, Hasan Ali Celayir, Mevlana Âsafî, Bennâyî, Seyfî Buhârî, Mevlânâ Abdullah Hâtifî, Mir Hüseyin-i Muammâyî, Muhammed Bedahşi, Yûsuf Bedûî, Muhammed Sâlih, Hüseyin Kâmî, Hilâlî, Ehlî, Uluğ bey, Hasan Şah, Abdullah Mervârid, Eftaleddin Mahmud, Devletşah

Semerkandî, Mirhând, Hândmîr, Zeyneddin Vasıfî, Kemâleddin Behzâd, Hüseyin Baykara ve Ali Şîr Nevaî gibi isimler hakkında bilgi aktaracağız.

Anahtar Kelimeler: Timurlular, Âlimler, Müeddibler, Çağatay Edebiyatı.

İRAN TARİH YAZICILIĞINDA TÜRK KARŞITI ÇARPITMALAR

Ramezan K. SAHEBDİVANİ

Ankara Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü, Doktora Öğrencisi

Geçmişimizi doğru anlamak, ortak gelecek inşa etmek için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Ancak ne yazık ki bu konuda olan çarpıtmalar en büyük engel ve yanlış anlamaların kaynağıdır. Bu çarpıtmaların bir kısmı rivayetçiler tarafından geçmişte, bir kısmı ise günümüzde uydurulmuştur. Özellikle Fransız Devrimiyle (1789-1799) Avrupa ve dünya genelinde yaygınlaşan ulus devletler tarihi, kendi milli kimliklerinin icadı ve inşası için yeniden şekillendirmişler. İran da bu sürecin önemli örneklerinden biridir.

Bu çalışmanın amacı, Pehlevi döneminde (1925-1979) İran tarihine ilişkin çarpıtmaların nasıl ve ne amaçla oluşturulduğunu aydınlatmaktır. Araştırmanın sınırları eski Pers İmparatorluğu'nun sistematik ve kapsamlı ölçüde çarpıtılması, bu hayali Pers medeniyetinin medeni mirası olan kütüphanelerin Hz. Ömer tarafından yakılması ve İslam'dan sonra ülkede ve bölgede etkin olan Türkleri sahte 'Azeri' kimliğiyle perslerin çatısı altında tanıtılması incelemektir. Belgesel ve arşiv araştırması yöntemiyle tarihsel belgeler ve arşiv malzemeleri incelenmiştir. Eleştirel tarih yazımı yöntemiyle de belgeler ve metinler eleştirel bir bakış açısıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın literatür taraması bölümünde Nasir Purpirar'ın dört ciltlik '12 Asır Sükut' eseri, Dariush Ahmadi ve Amir Nematı Limaei tarafından bu esere cevap olarak yazılan 'On İki Yüzyıllık İhtişam', Hesên Raşedi'nin "İran'da Türkler ve Tarihi, Dili ve Kimliği", Prof. Zehtabi'nin 'İran Türklerinin Eski Tarihi', Ahmed Kesrevi'nin "Azeri veya Eski Azerbaycan Dili", 'İran Tarihinin Yabancılar ve İran İslam Cumhuriyeti Tarafından Çarpıtılması' başlığında Farsça; 'The Lie Became Great: The Forgery of Ancient Near Eastern Cultures' gibi İngilizce kaynaklar incelenmiştir. Bu

çalışma, İran tarihiyle ilgili yaygın olarak kabul edilen rivayetleri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirip, bu rivayetlerin önemli bir kısmının İran Türklerini asimile etme amacıyla çarpıtıldığını ve tutarsızlıklarını ortaya koyarak bu hususta literatürde bulunan önemli bir boşluğu doldurması bakımından çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İran Tarihi, Azeri Teorisi, Tarih Çarpıtması, Pehlevi, asimilasyon, Güney Azerbaycan

SON DÖNEM OSMANLI'DA BALKAN VE KAFKAS GÖÇMENLERİNİN TÜRKİYE'DE GEÇİCİ VE KALICI İSKÂN SORUNU VE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

FATMA İLHAN

Gaziantep Üniversitesi, Göç Enstitüsü, Kent Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Gaziantep/Türkiye

Özet

Göç kelime olarak; insanların yaptığı mekansal hareketlilik olarak tanımlanabilir. Bu mekân değişiminden doğan hareketlilik bireysel ve kitlesel insan hareketliliği halinde de yapılmaktadır. Göç kavramı sadece günümüzde önem kazanan bir ifade olmayıp tarihi süreç içerisinde de konumunu korumuştur. Göç kelimesi insanların hayatında Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın cennet'ten dünyaya sürgün edilmesi ile başlamış olup insanlığın sonuna kadar da varlığını sürdürecektir. Yaşanan göçün farklı nedenleri, farklı etkileri ve farklı sonuçları ile insanlığın gündeminde hep tazeliğini korumaktadır. Göçü belirleyen özelliklerin başında ülkelerin ya da bölgelerin coğrafi konumu gelmektedir. Bu noktada karşımıza tarih boyunca göç güzergahında bulunmuş olan ve halâ da bulunan Anadolu gelmektedir. Üç kıtayı birbirine bağlaması bu toprakları sürekli olarak bir göç dalgasıyla karşı karşıya getirmiştir. Bu göç dalgası sadece son yıllarda yaşanmamış neredeyse tarihin her döneminde yaşanmıştır. Yaşanan göç dalgaları bir takım olumsuz sonuçlarını da beraberinde getirmiştir. Bu olumsuzlukların başında sosyal, siyasal ve kültürel ayrışmalarla beraber gerilim ve kutuplaşmalar gösterilebilir. Özellikle Osmanlı bu etkileri en aza indirmek için göçmenlere bölgesel alanlar tahsis etmiştir. Böylece o coğrafyada yaşayan nüfusun dışlayıcı davranışları engellenmiş, göçmenlerin aidiyet duygularının gelişmesi sağlanmıştır. Ancak 19.yy. da dünya üzerinde yaşanan gelişmeler Osmanlı'nın yaptığı bu çabaları tersine çevirmiş ve gerek Balkan-

lardan gerekse Kafkasya'dan Osmanlı topraklarına anavatana dönüş göçleri yaşanmıştır. Bu göçlerin nedenleri arasında; -Osmanlı'nın kaybettiği topraklarda Şark meselesinin ikinci kısmının uygulanması yani "Türkleri Balkanlardan tamamen atmak", -Baskı ve zulümler, -Dini Baskılar, -Ekonomik sebepler sayılabilir. Zor bir dönemden geçen Osmanlı Devleti bu göç hareketliliği için geçici yerleşim yerleri ve geçici yardımlarda bulunmuştur. Göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için 'İskan ve iâşe komisyonunun' dışında 'Sevkiyat-ı Muhacirin Komisyonu' oluşturulmuştu. Dahiliye Nezaretinde 'Muhacirin idaresi' bu konularda gerekli planlamayı yapmıştır. Osmanlı Devleti 'Muhacirin iskantalimatnamesi', 'Muhacirin Komisyonu' ve 'Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi' politikaları ile bu konudaki iskan politikasını yürütmüştür. Yürütülen bu politikalar sonucunda göçmenlere kalıcı yerleşimler belirlenmiştir. Böylece Osmanlı Devleti kendisine sığınan hiçbir halkı mağdur etmemiş, kendi halkı olarak benimsemiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Osmanlı Devleti, İskan politikaları, Geçici iskan, Kalıcı iskan.

FRANSIZLARIN 1830'LARDA SURİYE'DEKİ TÜRK ALGISI

Dr. Fatih KARLIOĞLU

Bu çalışma, 1830'larda Fransızların Osmanlı İmparatorluğu, özellikle Türkler ve Suriye üzerindeki algılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Osmanlı yönetimine dair eleştiriler, kültürel bakış açıları, ekonomik ilişkiler ve dini bağlamlar gibi unsurların Fransız düşüncesinde nasıl şekillendiğini incelemek hedeflenmiştir.

Araştırma, dönemin Fransız diplomatları ve gözlemcilerinin yazılı raporları, diplomatik belgeler ve transkripsiyonlarına dayanmaktadır. Bu belgeler içerik analizi yöntemiyle incelenerek, Fransızların Osmanlı yönetimine dair eleştirileri, oryantalist bakış açıları ve modernleşme çabalarına yönelik görüşleri tematik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın bulguları, Fransızların 1830'larda Osmanlı İmparatorluğu'na dair algılarının, yönetim eleştirileri, kültürel yaklaşımlar, dini gerilimler ve ekonomik çıkarlar çerçevesinde şekillendiğini ve çok boyutlu bir bakış açısını yansıttığını ortaya koymaktadır. Öncelikle, Fransızlar, Osmanlı yönetiminin özellikle Suriye gibi uzak vilayetlerdeki zaafalarını sıkça eleştirmiştir. Yerel ayanların gücü, yaygın yolsuzluk ve askeri disiplin eksiklikleri, Osmanlı idaresinin zayıflığının temel göstergeleri olarak sunulmuştur. Bunun yanı sıra, Fransızlar Osmanlı toplumuna oryantalist bir bakış açısıyla yaklaşmış, toplumu Batılılaşmaya dirençli ve modernleşmeye ihtiyaç duyan bir yapı olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda, Fransızlar kendilerini Osmanlı reform sürecinde "medenileştirici rehber" olarak konumlandırmıştır. Ayrıca, Osmanlı yönetimi altındaki dini ve sosyal gerilimler, Fransız algılarında önemli bir yer tutmuştur. Fransızlar, Osmanlı yönetiminin Hristiyan topluluklara yönelik politikalarını baskıcı olarak değerlendirmiş ve bu topluluklara yönelik himaye politikalarını

meşru göstermek için bu eleştirileri kullanmıştır. Son olarak, ekonomik ilişkiler bağlamında Osmanlı gümrük sistemi, yolsuzluk ve düzensizliklerle eleştirilmiş ve Fransızlar ticari çıkarlarını koruma ve genişletme çabası içinde olmuştur. Bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, Fransızların Osmanlı İmparatorluğu'na yönelik algılarının, dönemin siyasi, kültürel ve ekonomik öncelikleri tarafından şekillendirildiği ve bu algının derin eleştirilerle harmanlandığı görülmektedir.

Sonuç olarak, Fransızların Türk algısı, siyasi, ekonomik ve kültürel bağlamlarda eleştirel ve oryantalist bir çerçevede şekillenmiştir. Bu algılar, Osmanlı yönetiminin zaafalarını vurgularken, Fransızların kendi çıkarlarını meşrulaştırma amacı taşıdığı görülmüştür. Gelecek çalışmalar, Fransızların bu algılarının Osmanlı reform hareketleri üzerindeki etkilerini daha detaylı inceleyebilir. Ayrıca, farklı Avrupa devletlerinin Osmanlı'ya yönelik algılarının karşılaştırmalı analizi, dönemin genel Avrupa perspektifini anlamada faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Yönetimi, Oryantalizm, Fransız-Türk İlişkileri, Suriye ve Hristiyan Topluluklar, Modernleşme ve Reform

MEVLÂNA MUÎNÜDDİN MUHAMMED ZEMÇİ İSFİZÂRÎ'YE GÖRE TİMURLULAR DÖNEMİNDE DARUGALARIN GÖREVLERİ

Dr. Muhammed Emin KOÇAK

Timurlular döneminde darugaların görevleri ve faaliyetlerine dair muhtelif araştırmalar yapılmasına karşın, onların nasıl atandığı, görev verilerken hangi hususlara dikkat edildiği ve sorumluluklarının kapsamı detaylı bir şekilde incelenmemiştir. Moğol idarî, askerî ve malî teşkilatında mühim görevler üstlenen darugalar, Moğollardan sonraki çeşitli Türk-İslâm devletlerinde de görülmektedir. Bu çalışmada Timurluların (1370-1507) son hükümdarı Sultan Hüseyin Baykara (1470-1506) dönemindeki darugaların nasıl atandıkları, vazifeleri ve sorumlulukları incelenmiştir. Bildirinin odak noktası, Mevlâna Muînüddin Muhammed Zemçî İsfizârî'nin, *Münşeat-ı İsfizârî (Tersul)* adlı eserinde yer alan iki adet daruga fermanıdır. Birinci fermanın içeriği Hâce Celaleddin Fazlullah'ın, hükümdarın vakıflarına daruga olarak atanmasıdır. İkinci fermanın muhtevası ise başkent Herat'a daruga olarak vazifelendirilen ancak ismi zikredilmeyen bir görevlinin yetki ve sorumluluklarıdır. İsfizârî, Sultan Hüseyin Baykara döneminde devletin resmi mührünü taşıma makamında bulunarak doğrudan hükümdarın emrinde çalışmıştır. O, Hâce Mecdeddin Muhammed ve Hâce Kıvameddin Nizamülmülk gibi zamanın güçlü devlet adamları tarafından himaye edilen mühim bir tarihçidir. Tarihçiliğinin yanı sıra aynı zamanda şair ve münşî olan İsfizârî, Herat Medresesi'nde hocalık da yapmıştır. Müellif ayrıca Hoca Cihan, Emîr Ali Şir Nevai, Kemaleddin Bihzad, Molla Hüseyin ve Mirhand gibi dönemin kültür ve sanat alanlarında öne çıkan kişilerle etkileşim halinde olmuştur. Onun *Münşeat-ı İsfizârî* isimli eseri, hükümdar tarafından çeşitli sultanlara, emîrlere (bey) ve

muhtelif görevlerdeki devlet adamlarına yazılan ferman ve mektupları içermektedir. İsfizârî'nin doğrudan Timurlu sarayından himaye görmesi eserin önemini daha da arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sultan Hüseyin Baykara, İnşâ, Münşeât, Vakıf.

MOĞOLLAR DÖNEMİNDE BİR TÜRK İSLÂM ŞEHİRİ: BUHÂRÂ

Kurban DURMUŞOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Tarih Bölümü

Buhârâ, Türkistan'ın önemli bir kültürel ve dinî merkezi olarak ön plana çıkmaktadır. Moğolların Buhârâ'yı 1220 yılında ele geçirmeleri, şehri büyük bir yıkıma uğrattı; ancak bu süreç, aynı zamanda şehrin yeniden inşa edilmesi ve Moğolların yönetimi altında yeni bir kültürel dönüşümün başlamasına da zemin hazırladı. Bu çalışma, Moğolların Türkistan'daki hâkimiyet döneminde Türk-İslâm medeniyetinin önemli merkezlerinden biri olan Buhârâ'nın Moğollar dönemindeki siyasî ve sosyo-kültürel durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bildiride, Buhârâ'nın Moğol istilâsı öncesi ve sonrası yaşadığı dönüşüm, özellikle şehirdeki siyasî ve sosyo-kültürel yaşamın Moğol politikaları ile nasıl şekillendiği ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkistan, Buhârâ, Moğollar.

SÂMÂNÎLER VE KARAHANLILAR DÖNEMİ TİRMİZ ŞEHİRİ

Arazgul REJEPOVA

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih
Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

Özet

Tirmiz şehri, Günümüz Özbekistan devletinin Surhandarya vilayetinin bir ilçesi konumundadır ve Afganistan devleti ile komşu niteliğini taşımaktadır. Bu yönü ile Maverâünnehir ve Horasan toprakları arasında sınır bölgesidir. Şehrin tarihi, milattan önceki dönemlere dayandırılmaktadır. Bu şehri, Büyük İskender kurmuştur iddiaları da vardır. Şehrin Emeviler döneminde fetih edilerek İslam şehirleri arasına katıldığı bilinmektedir. Tirmiz şehri, Müslüman yöneticilerin etkisi altında yeni şehirleşme halini almıştır. Şehir, Samaniler hâkimiyeti sona erdiğinde doğal olarak Karahanlı devletinin egemenliğine girmiştir. Ceyhun nehrinin (Amuderya) sağ kenarında yerleşen Tirmiz, küçük bir liman şehri olarak ta bilinmesi nedeniyle ticaretin ve ekonominin de nabzını tutmuştur ve kültürel açıdan da ön planda olmuştur. Tirmiz’de, et Tirmizî lakabı ile önemli İslam âlimler yetişmiştir. Bunlardan en önde gelenleri, hadis uzmanı Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre et-Tirmizî (ö.279/892) ve Ebû Abdullah Muhammed b. Ali Hakîm et Tirmizî’dir (ö. 320/932). Tirmiz önemli bilim merkezlerinden de bir olmalıdır ki bu âlimler ilk eğitimi bizzat Tirmiz medreselerinde almışlardır. Tirmiz şehrinin, özellikle Seyit ailelerini kalabalık olması nedeniyle *Seyyidler Şehri* olarak ta bilinmektedir. Bu nedenle hükümdarlar nezdinde şehir nüfuzunun itibarı her zaman ön planda olmuştur. Tirmiz şehrinin mimarisi, önemli ölçüde Karahanlılar döneminde inşa edilmiştir. Çünkü Sâmânîler dönemi inşası ahşap malzemelerinden olduğu için günümüze kadar ulaşması mümkün olmamıştır. Türk kültürünü

ve mimarisini İslam kültürü ile kaynaştıran ilk Türk Müslüman devleti olan Karahanlılar, hâkimiyeti altındaki topraklarda sanatta, kültürde ve mimaride önemli iz bırakmışlardır. Tirmiz şehri de bu hâkimiyetin mimari yapısının ve kültürel geleneklerinin izlerini taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tirmiz şehri, Tarihi, Samaniler, Karahanlılar, Âlim ve Uleması, Mimarı Yapısı.

1570 EVVELİNDE KIBRIS VE TÜRKLER

Mustafa Kureyşi

Yüksek Lisans Öğrencisi /Graduate Student, Cezire Derneği

Kıbrıs Türk tarihi, ekseriyetle Osmanlı fetihleriyle başlatılır ve modern tarih anlatılarında daha çok 1960'lar ve 1970'lerde yaşanan hadiselerin siyasi ve mezalim boyutlarına odaklanılır. Bu hadiselerin önemine rağmen, Kıbrıs adasıyla Türkler arasındaki tarihsel münasebetlerin sadece yakın geçmişe ait olduğu gibi yanlış bir kanaatin doğmasına yol açmıştır. Hâlbuki bu algı, tarihi hakikatten son derece uzaktır. Kıbrıs'ta Osmanlı öncesine uzanan zengin bir Türk tarihi mevcuttur ve bu tarih, Abbasiler döneminden başlayarak adanın 1571 yılında Osmanlı hakimiyetine girmesiyle taçlanmıştır.

Bu sunum, Kıbrıs adası ve Türkler arasındaki münasebetleri Toluniler, İhşidiler, Memlukler gibi İslâmi hanedanlıklar ile Kıpçaklar ve Anadolu Türkmenleri (Oğuzlar) gibi farklı Türk boyları üzerinden ele alacaktır. Yakın Doğu'daki Türk devletlerinin siyasi ve jeopolitik güçlerinin inişli çıkışlı seyri, Kıbrıs'ta da yansımalarını bulmuş; ada, bu güçlerin askeri, ticari ve diplomatik faaliyetleriyle şekillenmiştir. Türk kökenli köleler, askerler, tüccarlar, elçiler ve kalıcı yerleşimciler, Kıbrıs'ta geniş bir sosyal tabaka oluşturmuşlardır. Türkler, Osmanlı öncesi Kıbrıs'ta yalnızca adada yaşayan unsurlar olmaktan ziyade, aynı zamanda adanın siyasetinde kral yapıcı rolü üstlenmiş, yönetiminde söz sahibi olmuş ve fetih münasebetiyle yazılan manzum eserler tarih sahnesindeki yerini almıştır. Bu köklü geçmişin bilinmemesi, Kıbrıs'taki Türk tarihine dair mühim boşlukların ortaya çıkma-

sına neden olmaktadır. Bu sunum, Kıbrıs adası ile Türkler arasındaki bu kadim bağı yeniden hatırlatmayı ve bu tarihin daha iyi anlaşılmasını hedeflemektedir.

TÜRKİYE’NİN ASYA POLİTİKASININ KEŞMİR MESELESİNİN ÇÖZÜMÜNDE ROLÜ

Gülfem AKYILDIZ

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Doktora Öğrencisi

Bu makale, Türkiye’nin Asya politikasının Keşmir krizinin çözümüne katkısını analiz etmektedir. Keşmir krizi, Hindistan, Pakistan ve Çin arasındaki uzun süredir devam eden çatışmaların odak noktasıdır ve uluslararası boyutta önemli bir insan hakları sorunudur. Türkiye, Asya Yeniden Girişimi (AYG) kapsamında bu sorunun çözümüne yönelik bir rol üstlenme potansiyeline sahiptir. Çalışma, Türkiye’nin Asya politikasının genel çerçevesini belirleyerek Keşmir sorununa yönelik olası arabuluculuk rolünü incelemeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda Türkiye’nin Hindistan, Pakistan ve Çin ile ilişkilerinin nasıl şekillendiği ve bölgesel istikrarı artırmak için atılabilecek adımlar değerlendirilmektedir. Araştırmada tümdengelim yöntemi kullanılarak, Türkiye’nin genel Asya politikasından Güney Asya’ya ve oradan Keşmir meselesine kadar bir analiz yapılmıştır. Türkiye’nin insani dış politika yaklaşımları ve geçmiş arabuluculuk deneyimleri ele alınarak pragmatik bir çözüm önerisi geliştirilmiştir. Türkiye, Pakistan ile olan tarihsel ve kültürel bağları nedeniyle bu ülkeden yana bir duruş sergilerken, Hindistan ile ilişkilerinde zorluklar yaşamaktadır. Ancak, tarafsız ve dengeli bir politika ile her iki ülkeyle de ilişkilerini geliştirebilir. Türkiye’nin barışçıl bir arabulucu rolü üstlenmesi, hem bölgesel istikrara katkı sağlayabilir hem de Hindistan ile ilişkileri iyileştirme fırsatı sunabilir. Ayrıca, ABD’nin Türkiye’ye bu süreçte destek vermesi, Hindistan’ın uluslararası arabuluculuk girişimlerini kabul etme olasılığını artırabilir. Türkiye, Keşmir krizine arabuluculuk yaparak Asya’daki etkisini artırabilir ve AYG’nin hedeflerine daha hızlı ulaşabilir. Bunun için, Pakistan ile olan bağlarını korurken Hindistan ile ilişkilerini dengele-

meye özen göstermeli ve tarafsız bir tutum sergilemelidir. ABD gibi küresel aktörlerin desteğiyle, Keşmir krizinde çözüm odaklı bir yaklaşım benimsemek, Türkiye'nin uluslararası prestijini artıracak ve Güney Asya'da kalıcı bir barışa katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Pakistan, Keşmir, Asya , Bölgesel Çatışmalar

ŞEHİR PLANLAMA YOLUYLA TÜRK DÜNYASI BİRLİĞİ İÇİN STRATEJİLER

Fatiha Nur Terlemez

Doktora Öğrencisi

Gazi Üniversitesi/ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Türk Dünyası, tarih boyunca ortak bir medeniyet ve kültür anlayışı etrafında şekillenmiş, geniş bir coğrafyada benzer sosyal, ekonomik ve kültürel bağları paylaşmıştır. Bu bağlamda, şehir planlama sadece fiziksel alanların düzenlenmesi değil, aynı zamanda bu ortak mirasın korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılması açısından stratejik bir araçtır. Türk Dünyası şehirlerinin ortak tarihî ve kültürel mirasları, şehir planlama yoluyla mekânsal entegrasyonun somutlaştırılabileceği önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu çalışma, şehir planlama stratejilerinin Türk Dünyası'nda kültürel ve mekânsal bütünleşmeyi güçlendirme potansiyelini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada, şehir planlama süreçlerinin kültürel ve mekânsal etkilerini değerlendirmek için çeşitli yöntemler bir arada kullanılmıştır. Mevcut literatür ve uygulamalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kültürel etki analizi kapsamında, şehir planlama projelerinin kültürel mirasın korunmasına ve toplumsal kimlik oluşturulmasına olan katkıları ele alınmıştır. Mekânsal etki analizi ise şehirler arası bağlantıların güçlendirilmesi ve ekonomik iş birliğinin artırılmasındaki rolü incelemiştir. Ayrıca, farklı Türk Dünyası şehirlerinde uygulanan projeler karşılaştırmalı durum çalışmaları yöntemiyle analiz edilerek genel eğilimler ve başarı faktörleri belirlenmiştir.

Çalışma, şehir planlamasıyla Türk Dünyası şehirlerinde mekânsal ve kültürel bağların güçlendirilmesinde çeşitli stratejilerin etkin olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda hem tematik şehirler hem de ortak kültürel festivaller, şehirlerin kimlik kazanmasında ve uluslararası tanınırlığını artırmada önem-

li araçlardır. Ayrıca, Türk Dünyası Şehircilik Kılavuzu, bu süreci görsel ve işlevsel bir bütünlükle desteklemektedir. Tarihî rotaların yeniden canlandırılması, şehirler arası bağlantıları ekonomik ve kültürel açıdan güçlendiren önemli bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Şehir planlaması, Türk Dünyası şehirlerinde mekânsal ve kültürel bütünleşmeyi destekleyen birleştirici bir araçtır. Bu bağlamda, Türk Dünyası Şehircilik Kılavuzu hazırlanarak modern projelerde ortak bir estetik dil benimsenmeli, tematik şehirlerin geliştirilmesi ve kültürel festivallerin düzenlenmesi teşvik edilmelidir. Ayrıca, tarihî rotaların yeniden canlandırılması yoluyla turizm ve ticaret potansiyeli artırılabilir. Şehirler arası bilgi ve deneyim paylaşımının artırılması, sürdürülebilir şehircilik ilkelerinin benimsenmesi ve kültürel mirasın korunmasına yönelik uluslararası fonların artırılması da önemli öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Etki, Mekânsal Bütünleşme, Şehircilik Kılavuzu, Şehir Planlama, Tarihî Rotalar, Türk Dünyası.

ANADOLU SELÇUKLU KERVANSARAYLARINDA TAŞÇI İŞARETLERİNİN KORUNMASI VE BELGELENMESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME

Ali Rıza Bilgin

Dr. Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü

Özet

Antik dönemden itibaren taş kullanılarak inşa edilen yapılar-
da görülen taşçı işaretleri, Orta Çağ Anadolu Türk mimarisinde,
özellikle Anadolu Selçuklu dönemi kervansaraylarında yaygın bir
şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu işaretlerin kullanım amaçları
-Anadolu Selçuklu mimarisi için henüz kesin bir şekilde bilinme-
se de- literatürde genellikle iki temel kategori altında ele alınmak-
tadır: taş ustalarının kimliğini belirten işaretler ve taşın işlevsel-
liğine yönelik faydacı işaretler. Anadolu Selçuklu kervansarayla-
rında kazınarak işlenmiş bu işaretler, yapının farklı noktalarında
ve yaygın bir biçimde bulunabildiği için belgelenmeleri güçtür.
Bunun yanı sıra, taşın yüzeyine kazınmış olmaları nedeniyle çev-
resel etkenlere bağlı olarak erozyona uğramakta ve kolayca tah-
rip olabilmektedirler. Taşçı işaretleri hakkında az bilgi sahibi ol-
duğumuz Anadolu Türk mimarisindeki yapı inşa etme süreçleri-
nin aydınlatılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma-
da, Anadolu Selçuklu döneminde 1200-1250 yılları arasında inşa
edilmiş kervansaraylarda bulunan taşçı işaretleri sistematik bir şe-
kilde saha çalışmalarıyla belgelenerek, 1950'li yılların ortalarında
bu yapılar üzerine kapsamlı çalışmalar gerçekleştiren ve toplam
22 yapıda 195 farklı tipte işaret tespit etmiş olan Kurt Erdmann'ın
sonuçlarıyla kıyaslanmıştır. Bu karşılaştırma neticesinde yapılar-
da bulunan taşçı işaretlerinin yaklaşık 70 yıllık bir süreçte kolay-
ca kaybolabildiği görülmüştür. Diğer yandan Erdmann'ın eserini-

de yer almayan ancak tarafımızca tespit edilmiş yeni işaretler de bunların detaylı bir biçimde belgelenmesindeki gerekliliği göstermiştir. Bu bildiride Anadolu Türk mimarisindeki taşçı işaretlerinin belgelenmesi ve korunmasının mimarlık ve sanat tarihi açısından önemi somut örnekler üzerinden açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Selçuklu Mimarisi, Kervansaraylar, Taşçı İşaretleri, Kurt Erdmann.

* Bu bildiride 2024 yılında tamamlanan “Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Taşçı İşaretleri (1200-1250)” başlıklı doktora tezindeki veriler kullanılmıştır.

24 OĞUZ BOYUNUN TAMGALARININ SEMBOLİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Sema YOZGAT

Öğretim Görevlisi, Yozgat Bozok Üniversitesi Akdağmadeni Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü

Özet

Türk mitolojisi efsane, destan ve masallardan oluşmaktadır. Sanat ve tasarım alanında sanatçılar, günümüze kadar Türk mitlerini eserlerinde kullanmışlardır. En önemli Türk destanlarından biri “Oğuz Kağan Destanı”dır. Mete Han, İlk Büyük Hun İmparatorudur. Türklerin ilk büyük hakanı olan Mete Han’ın İslamiyet’ten önce ve sonra adına destanlar yazılmıştır. Destanlarda adı “Oğuz” olarak geçmektedir. Oğuz, “ok eri” anlamında kullanılmaktadır. Mete Han, ıslık çalan oku ile askerlerini eğittiği için bu isimle anılmaktadır. Uygurlara ait Oğuz Destanında; Oğuz Han’ın yerde bir ağaç kovuğunda karşılaştığı eşinden “Gök, Dağ, Deniz” isimli üç oğlu olduğu belirtilir. Yine gökten bir ışık ile karşına çıkan eşinden “Gün, Ay, Yıldız” isimli üç oğlu olur. Yer ve gök, Çin kültüründeki Yin ile Yang’ın Türkçedeki karşılığıdır. Gök, Tanrının, yer ise Toprak Ananın sembolüdür. Türk tarihinde büyük devletler kuran hükümdarlar Kayı ve Kınık gibi 24 Oğuz boyundan gelmiştir. Gün Han’dan; Kayı, Bayat, Alka-Evli, Kara-Evli, Ay Han’dan; Yazır, Döğer, Dodurga, Yaparlı, Yıldız Han’dan; Avşar, Kızık, Bedgili, Karkın, Gök Han’dan; Bayındır, Becene, Çavuldur, Çepni, Dağ Han’dan; Salur, Eymür, Ala Yontlı, Üregir, Deniz Han’dan; İğdir, Bügdüz, Yıva, Kınık boyu türemiştir. Bu boyların her birini bir doğan kuşu temsil etmektedir. Bu araştırma, betimsel analiz yöntemi kullanılarak yürütülecektir. Araştırma kapsamında boylar hakkında edinilen bilgiler minvalinde yapay zekâ araçları ile temsili boy sembolleri üretilecektir. Oluşturulan bu temsili görsellerin gelecekte logo tasarımı, resim, illüstrasyon,

takı tasarımı gibi sanat ve tasarım alanında çeşitli çalışmalarda kullanımının yaygınlaşması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk, Oğuz, Kuş, Doğan, Sembol.

BAĞIMSIZ TÜRK CUMHURİYETLERİ DEVLET ARMALARININ SEMBOLİK ANALİZİ

Büşra ARSLAN ÖCAL

Öğr. Gör., Bayburt Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek
Yüksekokulu, Tasarım Bölümü

Özet

Armalar, devletleri tanımlayan; hedef ve varlıklarını temsil eden öğelerle oluşturulan bir tür logolardır. Logolar ise kurum, kuruluş veya markaları temsil eden, sembolleştirilmiş tasarımlardır. Bu çalışmanın amacı 6 bağımsız Türk Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yavru vatanı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait devlet armalarının sembol, renk ve biçimsel özelliklerini araştırmaktır. Nitel araştırma çeşidi olan literatür taraması ve betimsel analiz bu çalışmanın yöntemini oluşturmaktadır. Türk devletleri devlet armalarının temsil ettiği öğelerin; hangi biçim, renk ve sembollerle anlatıldığı; Türk devletlerinin ortak amacını veya ulusunun hedeflerini ifade etme gücü açısından incelenmesi önemli bir husus olarak görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlı KKTC'nin devlet arması yerine Türk Mukavemet Teşkilatı'nın (TMT) logosu araştırmaya dahil edilmiştir. Bu durumda, araştırmanın kapsamı 6 devlet arması ve 1 kuruluş logosudur. Verilerin analizi ile devlet armalarının dairesel biçimde tasarlanması ortak bir üslup niteliğindedir. Armalarda kullanılan sembollerin, devletin değerlerini; renklerin ise, devletin inancı ve bayrağını temsil ettiği bulgulanmıştır. TMT'ye ait logo tasarımında ideolojik ve mitolojik semboller yer almaktadır. Sonuç olarak tasarımların devletin Türk olduğunu nitelleyen öğelerden oluşturulduğu gözlenmiştir. Armalardaki renk ve sembol seçimindeki farklılıklara rağmen genel anlamda Türk Devletlerinin ortak değerlerini ifade ettiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri, Arma, Logo, Sembol, Renk.

XIV. YÜZYILDAKİ MİSİR'DA TARİHİ YAZI ÖZELLİKLERİ

Amira MOHAMED

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Doktora Öğrencisi

Özet

Araştırmacılar, Memlûk Devleti dönemindeki Tarihsel yazının özelliklerine farklı bir bakış açısına sahiptir.

Bazıları Memlûk Döneminde; bilimsel edebiyat, tarih ve diğer bilimlerde ciddi bir düşünüş olduğunu ve tarih üretiminin miktar olarak arttığını ancak nitel düzeyde zayıf olduğunu kanıtlamaktadır. "Saray tarihçileri" olarak bilinen tarihçilerin ortaya çıkması nedeniyle nesnelliği kaybolmuştur. Bu dönem tarihçileri yönetimde yeni bir şey icat etmek ve İsnad en yaygın yöntemi haline gelip tarihçiler içerik pahasına onunla ilgilenmiştir. O yüzden Memlûk Devleti dönemindeki yazı üslubu iyi olmamıştır. Ayrıca Metafiziksel ve batıl inançlı vizyon, tarihçilerin muhakeme, yorumlama bakış açısına üstün gelmiştir.

Öte yandan, bazı araştırmacılar bu çağın özgünlük ve yaratıcılık çağı olduğunu ve muazzam bir bilimsel ve entelektüel gelişmeye tanık olduğunu görmüşler. Bazılarına göre, birçok ayrıntısında Arap-İslam medeniyetinin farklı dönemlerinde tanık olduğu rönesansla paralellik gösteren büyük bir entelektüel gelişmedir. Araştırmacılar, bu dönem alimlerinin en büyük olumlu yönünün, Arap İslami mirasından Moğolların elinde kaybedilen her şeyi kısa sürede geri getirmeleri olduğunu görmüşlerdir. Böylece bilim adamları Moğolların yüzünden kaybedilen miras için tazminat olduğuna inanmışlardır.

Bu bildiri metninde, Memlûk döneminin ne olduğu ve bu çağın refah bir çağı yoksa entelektüel ve tarihi yaşamda bir gerile-

me olup olmadığı konusunda araştırmacılar arasında iki farklı bakış açısını sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Memlûk eserleri, Memlûk Tarihçiliği, Kaynaklar.

ERKEN ORTA ÇAĞDA TÜRK SIKKELERİNDEKİ MOTİFLERİN UZUN DÖNEMLİ DEĞİŞİMİ (VII-X. YY)

Mukhammadiyah Ankabayev

702242015, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans
Öğrencisi

Özet

Gerek devlet yöneticisi gerek bir kale kumandanı olsun her bir insan veya devlet kendi gücünü çeşitli yollarla ve yöntemler ile ifade etmek ister. Orta Asya'nın Erken Orta Çağ tarihinde bu yöntemlerin birisi olarak madeni paralar üzerindeki çeşitli ve değişik gösteren semboller bilinmektedir. Bilim insanları, sikkelerin üzerindeki her bir sembollerin bir anlam taşıdığını belirtmektedir. VII-X. yüzyıllarda Türk devletlerinde darp edilmiş sikkelerin üzerindeki motifler her bir araştırmacının ilgisini çeken konulardan ibarettir.

Bu çalışmada, Türk devletlerinde basılan sikkelerde yer alan sembollerin somut ve soyut anlamları ve bu sembollerin o dönemdeki sikkelerin üzerinde bulunmasının sebepleri araştırılacaktır. VII.-X. yüzyıllarda Orta Asya hudutlarında göçebe ve yerleşik yaşam tarzını sürdüren Türklerin darp ettirdiği sikkelerdeki Hükümdar portreleri, hayvan tasvirleri, damgalar, Eski Türklere has karakterler, yazılar ve yabancı kültürün etkilerini gösteren motifler irdelenecektir.

Makalenin çalışma yöntemi, sikke üzerinde görülen sembollerin asıl anlamı, sikkede neden o sembollerin kullanıldığı ve uzun dönemli süreç içerisinde değişim nedenlerine bakılarak sikke üzerindeki görsel görüntülerin yahut sembollerin kökeni hem somut hem de soyut anlamları ve toplum içindeki kullanımı irdelenecektir. Bu sembollerin ne ifade ettiğini ortaya çıkarmak için o dönemin tarihsel ve kültürel bağlamına ayrıca dikkat edilecektir. Sikkelerde bir devletin gücü veya bir iktidar gücünün farklı

şekillerde çeşitli semboller ile görünmesi, İpek yolu vasıtasıyla yayılan inançlar, başlangıçta Soğd yazıları, arkasından Türklerin kendisine ait yazılar ve İslam dininin Türkler tarafından resmi bir devlet dini olarak kabul edilmesiyle sikke üzerindeki kültürel etkileşimler ortaya koyulacaktır.

Soğdların Türkler'e bağlı olduğu dönemlerde Göktürk abidelerinde Soğd harfleri ve Doğu İran kültürüne ait semboller sikkelerde sıkça görülmekteydi. Ancak Müslümanların Orta Asya'yı fethetmesiyle birlikte, Türk mezarlarında büyük kurganlar ve balbal taşları zamanla kaybolmaya başladı. Sikke tasarımları ve mimaride artık İslam dini ile ilişkili motifler tercih edilmeye başlandı.

Anahtar Kelimeler: Sikke, Motif, Para, Simge, Batı Türk Kağanlığı, Türgiş Kağanlığı.

MEDENİYET İNŞASINDA ÖNCÜ BİR TECRÜBE OLARAK MÂVERÂÜNNEHİR

Ahmet ATEŞYÜREK

Dr, Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Bu tebliğ, Mâverâünnehir topraklarında Arap, Fârisî ve Türk halklarının tecrübe ettiği İslam toplumu örneğinde Hanefî-Mâtürîdî anlayışın katkısını sunmayı amaçlamaktadır. Günümüz dünyasında, doğuda Çin topraklarından batıda Avusturya sınırına kadar olan bölgede kesintiye uğramaksızın varlığını devam ettiren müslüman halklar, Hanefî-Mâtürîdî geleneğe mensupturlar. Bu dini anlayışın kadim anakarada en geniş yayılma sahip oluşunda, Arap topraklarında ortaya çıkmış İslam dininin evrensel boyuta ulaşmış bir prototipin tetiklediği bir medeniyet inşası yatmaktadır. Onlarca farklı millet tarafından içselleştirilmiş bu örneğin inşasında emeği geçen en büyük isimlerden biri şüphesiz Ebû Hanîfe'dir. O, Muhammed (a.s.)'ın mesajının evrensel kodlarını Mâverâünnehir halklarının hüsnü kabulüne ulaştırın isimdir. Bunun gerçekleşmesinde Ebû Hanîfe'nin aslen Mâverâünnehir'in güneyinden, kadim Baktırya topraklarından oluşu ciddi bir rol oynamış olmalıdır. Onun imanı tasdik ve ikrardan ibaret olarak tarif edişi, itikadi tartışmaların çok ötesinde, Fârisî ve Türkî halkların İslam toplumunda birinci sınıf vatandaş oluşunun önünü açmıştır. Böylece Mâverâünnehir, Peygamber (a.s.)'ın Medine şehri örneğinin başarılı bir temsili haline gelmiştir. 4/10. yüzyılda İslam'ın batı topraklarında mezhep mücadeleleri verilirken, Mâverâünnehir'de müslümanlar iç mücadelelerle enerjilerini kaybetmeyip Çin sınırında düşmana karşı omuz omuza karşı koyabilmişlerdir. Bu dönemdeki tecrübe Hanefî Türkler eliyle batıya taşınmıştır. Anadolu'nun İslamlaşması ve süreçte Osmanlı Devleti'nin bu topraklarda kök salması Mâverâünnehir'deki yukarıda bahsedilen tecrübeden bağımsız

değerlendirilemez. Rum diyarındaki Ermeni, Rum, Boşnak, Arnavut ve farklı ırklardan milletler “Abdullah oğlu Abdullah”lar olarak eşit statülerde toplumda var olma fırsatı bulmuşlardır. Bu kültür çeşitliliğinin ortaya çıkardığı enerji, Osmanlı örneğinde olduğu gibi, doğu ve batının bir arada var olabildiği bir medeniyeti inşa edebilmiştir. Bu kadim tecrübe coğrafyamızda huzurun yeniden tesis edilmesinde ıskalanmaması gereken bir önemi haizdir.

Anahtar Kelimeler: İslam Medeniyeti, Mâverâünnehir, Hanefi-Mâtüridi, Osmanlı

SIRDERYA HAVZASINDAKİ DİNİ EĞİTİM YAPILARINDAN: KALJAN AHUN MEDRESESİ

Gulbanu KOSHENOVA

Dr. Öğr. Üyesi

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi

Spor ve Sanat Fakültesi, Resim Bölümü

Medrese, “okumak, anlamak, bir metni öğrenmek ve ezberlemek için tekrarlamak” gibi anlamındaki ders (dirâse) kelimesinden gelen bir mekâna verilen isimdir. Medreselerde genelde medreselerde dinî ilimlerin yanı sıra tıp, matematik, felsefe ve astronomi gibi ilimler de okutulmaktaydı. İlk medreselerin ne zaman inşa edildiği hususunda kesin bilgiler bulunmamakla beraber farklı görüşler de vardır. Ancak kaynaklarda medrese olarak anılan ilk eserlerden biri fakih ve muhaddis Ebû Bekir Ahmed b. İshak tarafından kurulan Nîşâbur’daki dârüssünne yapısıdır. Bununla birlikte medrese ve zâviyelerin Türkistan ve Horasan’da İslâmiyet’in Türkler arasında yayılmasında katkı sağlamıştır. Genel olarak İslâmiyet’in uzandığı tüm bölgelerde eğitim veren medrese yapılarıyla karşılaşmak mümkündür. Medrese yapıların yaygınlaşmasıyla varlıklarını sultanların, nüfuzlu devlet adamlarının ve zenginlerin himayesinde kurulan vakıfların gelirleriyle sürdürmüştür.

Bu bildirimizde de bölgenin eğitim ve öğretimi için büyük katkı sağlayan Kaljan Ahun Medresesi üzerinde durulacaktır. Kaljan Ahun Medresesi, Sirderya havzasında Kızılorda İlinde bulunan ve günümüze ulaşmış tek örnek olması bakımından önem taşımaktadır.

Kaljan, Hive ve Buhara’daki medreselerde eğitimi tamamlayarak ‘Ahun’ rütbesini almıştır. Bu bölgeye yerleşerek din hocalığı yapmıştır. 1916 yılında şimdiki Ahun köyü yakınlarında yerel halk desteğiyle medrese inşa ettirmiştir. Kaljan Ahun vefat edince, medrese yakınındaki aile mezarlığı içerisine defin edilmiştir.

Günümüzde medrese ve aile mezarlığı koruma altına alınmıştır. Müze olarak ziyarete açıktır. Medrese, kare planlı ve açık avlulu tipte inşa edilmiştir. Kare avlunun üç cephesinde avluya açılan öğrenci odalarından ve mescitten oluşmaktadır. 1922 yılına kadar medrese olarak işlevini sürdürmüştür. Sovyet rejiminin dine yasak getirmesiyle de farklı amaçlı mekân olarak kullanılmıştır. Günümüzde korumaya alınan yapı restore edilmiştir. Bu çalışmamızda Kaljan Ahun medresesi plan, mimari ve süsleme bakımından ele alınacaktır. Bununla birlikte Orta Asya ve Anadolu'daki benzer örnekleriyle detaylı bir şekilde mukayesesi yapılacaktır. Türk-İslam Sanatındaki önemi ve mimari özelliği vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, Türk-İslam Mimarisi, Medrese, Dini Yapılar, Sırderya.

ORTA ASYA MİMARİSİNDE CAMİ VE MİNARELER. ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ.

Surayyo KHODJOEVA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat Tarihi doktora öğrencisi

Özet

Orta Asya Türk İslam Mimarisinin çoğunluğu Altınordu devrinden sonra inşa edilmiştir. Bölgede günümüze kadar ulaşan daha öncesine ait mimari yapılara yok denilecek kadar az sayıda bulunmaktadır. Yapıların çoğunluğu Cengiz Han dönemindeki büyük yıkımlar sonucunda yok edilmiş ve bazılarında da zaman tahribatının etkisi vardır. Cengiz Han devrinde yıkılan Şaş antik kalıntıları, günümüzde Özbekistan'ın başkenti olan Taşkent'in bulunduğu bölgedir. Moğol tahribatında bilgedeki en büyük yıkımlar Hive, Buhara ve Semerkant şehirlerinde de meydana gelmiştir. Timurlular döneminde ve sonrası bu kadim şehirlerde medreseler, türbeler, saraylar, camiiler ve yüksek minareler eskisinden de parlak olarak yeniden inşa edilmiştir.

Orta Asya'nın kalbinde yer alan Türk halklarının ata yurdu olan ve Türk-İslam sentezinin yoğurulduğu Özbekistan, ipek yolu üzerinde olması nedeniyle de birçok kültürü bünyesinde barındırmaktadır. Bu kültürel çeşitlilik ise ülke genelinde sanattan mimariye her alana yansımış Dünya mirasının en iyi örneklerinden olmuştur.

Bu makalede, Orta Asya'nın kalbinde yer alan Türk İslam dünyasında manevi değeri yüksek olan, İslam dininin Orta Asya'dan Anadolu'ya oradan da Avrupa'ya yayılmasında büyük bir katkısı olan Özbekistan'daki camiler ve minarelerin inşasının tarihçesi ve güncel süreçlerden bahsedilecektir.

Anahtar kelime: Orta Asya, Özbekistan, mimari yapılar, cami, minare

İŞGALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRDƏ DAYANIQLI VƏ İNKLUZİV İNKİŞAFIN FORMALAŞMASINDA YENİ REALLIQLAR

Qubaxanova Günay Əli qızı, qr.M763a

Rəhbər – dos.Məmmədova F.Ə

Abstract

The year 2020 stands as a significant and unforgettable milestone in the modern history of Azerbaijan, marked by the restoration of territorial sovereignty. This pivotal achievement was accompanied by the termination of nearly three decades of illegal occupation by Armenia. Throughout the occupation period, extensive destruction was inflicted upon the region's cultural, religious and residential infrastructure. Historical monuments, including mosques, residential and municipal buildings, museums and other public facilities such as schools and childcare institutions, were deliberately vandalized. Furthermore, the occupying forces neglected to undertake any developmental or restorative efforts in the occupied territories, evidently anticipating their eventual return to Azerbaijani jurisdiction.

Açar sözlər: dayanıqlı inkişaf, davamlı iqtisadiyyat, yeni reallıqlar

Keywords: sustainable development, sustainable economy, new realities

BUHARA REGİSTAN MEYDANIDAKİ ANTİK YAPILARIN TARİHİ

Boltaev Azam Khomidovich

Özbekistan. Buhara Devlet Üniversitesi Arkeoloji ve Buhara tarihi bölümü
Doçenti

ÖZ

Bu makale Buhara'daki Registan Meydanı çevresindeki tarihi yapılar hakkında bilgi vermektedir ve bugün bu binaların çoğu bize ulaşamamıştır. Bunun temel nedeni, Sovyet döneminde bölgenin tarihi binalarının ihmal edilmesinde yatmaktadır. Registan meydanı Efendinin ruhu, Poyanda-biy, Bazar Gusfand, Dor aş-şifa, Hoca Nihol, Şodým-biy medreseleri ve Bolohovuz Camii'ne ev sahipliği yapmaktadır ve bunların arasında bugün Bolohovuz camisi korunmaktadır. 20 Yüzyılın 30'larına kadar korunan bu anıtların yeri bugün bozulmadan kalmaktadır. Bu tarihi eserlerle ilgili bilgiler bugün değerini kaybetmemiştir. Çalışma, konumları ve faaliyetleri hakkında bilgi vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Buhara, Registon, Efendi Ruhi', Bazar Gusfand', Medrese Dor aş-şifa, Hoca Nihol, Toki Ordfuroşon, Toki Tirgaron, Aştarkhani', Buxkomstaris.

MUHAMMED SÂDİK'IN TEFSİR-İ HİLÂL İSİMLİ ESERİNİN TEFSİR TARİHİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Murat Aktepe

Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Özbekistan'ın Andican şehrinde doğan Şeyh Muhammed Sâdık Muhammed Yusuf'un günümüz Özbekçesi ile kaleme aldığı ve bu özelliğiyle ilk olan *Tefsîr-i Hilâl* adlı eserinin, tefsir tarihi açısından mukayeseli olarak ele alınması araştırmamızın maksadını oluşturmaktadır. Bağımsızlık sonrası Özbekistan'ın ilk müftüsü olan Muhammed Sâdık'ın tefsir ve ulûmu'l-Kur'ân başta olmak üzere yirmiyi aşkın eseri mevcuttur. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde baskılar sebebiyle Kur'ân'ın tamamına ilişkin Özbekçe tefsir yazılmamış olması, *Tefsîr-i Hilâl* eserini ziyadesiyle özgün kılmaktadır. 2015 yılında vefat eden Muhammed Sâdık'ın tefsir anlayışını ortaya koymak için onun mezkûr eserini tefsir tarihi bağlamında değerlendirmeye çalışacağımız bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve meta-analizi metodu kullanılmıştır. Özbekistan'da sosyal alanda büyük bir ihtiyacı karşılamak üzere kaleme alındığını tespit ettiğimiz *Tefsîr-i Hilâl*'in, özellikle Taberî'nin *Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân* eseri, Kurtubî'nin *el-Câmiu li-Ahkâmi'l-Kur'ân* eseri ile Ebü'l-Fidâ İbn Kesîr'in *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm* eserinin bakış açısını yansıttığını söyleyebiliriz. Tefsir tarihi açısından bu esere kadar mevcut bulunan Altınhan Töra'nın, Alaüddin Mansur'un, Usmanhan Alimov'un ve Şeyh Abdülaziz Mansur'un çalışmalarının ilm-i tefsir açısından kapsamlı olmadığı, meal özelinde ya da natamam olduğu görülmektedir. Muhammed Sâdık'ın Özbek dilinde telif edilen tefsirini kendi kadim coğrafyası sadedinde değerlendirmeyi ve mukayese etmeyi uygun buluyoruz. Muhammed Sâdık'ın eserinde, kronolojik olarak bu coğrafyada telif edi-

len *Tevîlâtü'l-Kur'ân*, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Kerîm*, *Keşşâf*, *et-Teysîr fi't-tefsîr* ve *Medârikü't-tenzîl* gibi tefsir tarihi açısından önemli eserlerin etkileri araştırılmıştır. Bahse konu eserlerin gerek ilmi açıdan gerekse tefsir tarihi açısından özgün olmaları sebebiyle, sonraki döneme yön veren bir mahiyette olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmamızda geleneksel tefsir yöntemine uygun olarak ortaya konan *Tefsîr-i Hilâl* eserinde Mâverâünnehir tefsir mirasının izleri aranmıştır. Eserin tefsir tarihi alanında çağdaş bir yaklaşımı hedeflemesinin ve mevcut mirasa ait kaynakların tarih süzgecinden geçirilerek sunulmasının tefsir tarihi yazımına önemli katkı sağlayacağını değerlendiriyoruz.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Tefsir, Muhammed Sâdık, Tefsîr-i Hilâl, Tefsir Tarihi.

ON THE ACTIVITY OF NASIRKHAN TORA IN THE MOVEMENT AGAINST THE REQUISITION OF MARDIKERS IN 1916

Khomidov Dilshodbek Ilkhomjon ugli

Senior Scientific Staff at the Museum of Memory of Victims of Repression under Andijan State University

Abstract

The Turkestan Jadids advocated for independence. After the conquest of Turkestan, the Russian Empire divided the region into five territories. The colonial administrative system of the Russian Empire was implemented, turning previously independent territories into sources of raw materials for Russian industry, providers of cheap labor, and markets for Russian products. During the First World War, many able-bodied male citizens of the Russian Empire were conscripted into the war. Emperor Nicholas II issued a decree recruiting men aged 19 to 45 from Turkestan for frontline labor. This sparked dissatisfaction among the inhabitants of the colonial territories, leading to uprisings across Turkestan.

This article examines the uprisings in the Namangan district against the 1916 decree on labor recruitment, focusing on the activities of Nasir Khan Tora Kamolkhan Tora ugli, a prominent Jadid enlightener and the Minister of Public Education in the Turkestan Autonomy. Based on archival sources and fundamental literature, the study provides a summarized and analytical account of these events for the first time. A synchronous, problem-chronological method was employed to highlight the significance of Nasir Khan Tora's role in organizing the uprisings in Namangan district.

The article underscores the necessity of studying Nasir Khan Tora's contributions to the resistance movement in the Namangan region.

Keywords: uyezd, Andijan, Namangan, Jadid, ulama, uprising, recruitment.

EMİR EDİGE'NİN NOGAYLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE ALTIN ORDA'DAKİ ROLÜ

Akerke BABYRBEK

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortacağ
Tarihi Doktora Öğrencisi

Emir Edige, Altın Orda Devleti'nin son döneminde güçlü bir siyasi ve askeri lider olarak tarih sahnesine çıkmıştır. Nogay Ordası'nın lideri olarak, sadece bir kabile konfederasyonunu yönetmekle kalmamış, aynı zamanda Altın Orda üzerindeki otorite mücadelesinde önemli bir aktör olmuştur. Edige'nin etkisi, Nogay boylarını bir arada tutma becerisi ve bu güçle Altın Orda'nın iç işlerine müdahil olmasından kaynaklanıyordu.

Nogaylar, Altın Orda'nın askerî ve ekonomik temel taşlarından biriydi. Edige, bu kabilelerin sadakatini kazanarak onların askeri gücünü kendi çıkarları için yönlendirdi. Onun liderliğinde Nogaylar, sadece bir askeri kuvvet değil, aynı zamanda Altın Orda'nın siyasi yapısını şekillendiren bir güç haline geldi. Edige, Toktamış Han'a karşı verdiği mücadelede Nogay ordusunu ustalıkla kullanarak zafer kazandı ve Toktamış'ı tahtından etti. Ancak bu zafer, Altın Orda'nın birliğini sağlamaktan ziyade, devletin daha da zayıflamasına yol açtı.

Edige'nin Altın Orda'daki rolü, yalnızca askeri zaferlerle sınırlı değildi. Merkezi otoriteyi kontrol altına almak için hanları belirleyen ve taht mücadelelerinde etkin bir güç olarak hareket etti. Ancak bu tutumu, devletin istikrarsızlığını artırdı ve Altın Orda'nın çözülme sürecini hızlandırdı. Edige, Nogayların özerkliğini güçlendirmiş ve bu yapı, onun ardından bağımsız bir Nogay Ordası devletinin doğmasına öncülük etmiştir.

Emir Edige, hem Nogay boylarını birleştirerek güçlü bir liderlik örneği göstermiş, hem de Altın Orda'nın siyasi tarihine damga

vurmuştur. Ancak bu süreç, büyük bir devletin zayıflaması ve parçalanmasıyla sonuçlanan bir dönemin simgesi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Emir Edige, Altın Orda, Toktamış, Nogaylar.

COUP ATTEMPTS IN TÜRKİYE İN 2002-2015 AND THEIR CONSEQUENCES

PhD. Dos. Namig Mammadov

Azerbaijan National Academy of Sciences

Abstract

After the Justice and Development Party (JDP) came to power in 2002, important changes began to be implemented in Turkey's political history. However, these changes were not welcomed unequivocally in various political circles. In addition to the political opposition formed in the country, the military circles that had an important position in Turkey were also able to interfere with the changes. As such, this practice had been repeated many times in Turkish history.

Since the founding of the Republic of Turkey, the army has played an active role in political governance to protect the country's secularism and national unity. The military interventions in the 1960s, 1971, and 1980s, and the «February 28 Postmodern Coup» in 1997, illustrate the history of the army's intervention in politics. However, this balance began to change with the rise to power of the JDP in the early 2000s. Beginning in 2007, the first coup attempts in Turkey, called Ergenekon and Balyoz, were made. The allegations against a large number of the country's military personnel led to purges in the army. While this damaged the army's reputation on the one hand, it also began the process of subordinating the army to civilian rule. The army's involvement in politics was also prevented.

The court sentenced several associates of the Ergenekon organization to heavy criminal sentences in 2013. However, in 2016, the Turkish Supreme Court overturned these decisions, stating that there were serious legal problems in the process. As a result, many prisoners were released and the essence of the process

was questioned. Hundreds of soldiers were tried and sentenced to long prison terms in the Balyoz Case. However, these decisions were also overturned by the Supreme Court in 2014, and most of the convicts were released.

The 2013 Gezi Park protests or Gezi Park resistance initially began as a protest against the urban development plan for Taksim Gezi Park in Istanbul. As the events developed, the movement later turned against freedom of expression, media censorship, authoritarianism, and the JDP rule in the country, and was organized to address social issues.

The next coup attempt against the government was launched by a parallel state organization (later known as FETO). As a result of the processes known as the so-called bribery and corruption operations of December 17-25, 2013, accusations were brought against government officials, their children, businessmen, etc.

Investigations began regarding these activities. These investigations eventually revealed that they were carried out by FETO elements who had been leaked to the security and judicial institutions. All of these were the initial signs of another coup attempt.

Keywords: Türkiye, coup attempts, JDP, Ergenekon, Balyoz, Gezi Park protests, FETO

AZERBAJCAN'DA YABANCI YATIRIMLAR VE YATIRIM POTANSİYELİ

Alisultanov Reşad Aydınoviç

Öğretmen

Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi Zagatala Şubesi

Özet

Yatırımlar devletin ekonomik kalkınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomiye yeni istihdam, yeni yönetim yöntemleri, yeni teknolojiler, yeni ürünler ve en önemlisi dünya pazarlarına erişim kazandıracak en önemli unsurlardan biri elbette yatırımlardır. Yatırımların ülke ekonomisine çekilmesi Azerbaycan'da her zaman temel önceliklerden biri olmuştur. Dolayısıyla bu hedefin devlet politikasında ekonomik kalkınma stratejisinin önemli bir bileşeni olduğu her zaman vurgulanmıştır. Bilindiği üzere dünyada yaşanan süreçler, enerji fiyatlarındaki keskin düşüş, yatırımcılar için oldukça önemli olan makroekonomik ortamdaki olumsuz süreçler ve bunların sebep olduğu çeşitli durumlar, yatırımları doğrudan etkilemektedir. Doğal olarak dünya ekonomisinin bir parçası olan Azerbaycan Cumhuriyeti ekonomisi de bu olaydan etkilendi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsız olan Azerbaycan, ekonomisinde bağımsız olarak bir takım önemli önlemler almaya başladı. Doğrudan yabancı yatırımların Azerbaycan ekonomisine kapsamı, gelişimi ve etkisi araştırılacak ve analiz edilecektir. Belirtmek gerekir ki, bu araştırma çalışmasında öncelikle Azerbaycan ekonomisi hakkında önemli genel bilgiler verilecek, Azerbaycan'da doğrudan yabancı yatırımların boyutları belirlenecek, ardından ülkemizde doğrudan yabancı yatırımların mevcut durumu, yatırım stratejileri ve bunların ekonomik etkileri analiz edilecektir. Konuyla ilgili literatür analizinin ardından Azerbaycan'da ekonomik büyüme ile doğrudan yabancı yatırımlar arasındaki ilişki analiz edi-

lecektir. Makalede ülke ekonomisine yapılan yatırımlar, gelişimi ve bağımsızlıktan bu yana sürekli geliştirilen politika sonucunda yabancı yatırımların mevcut durumu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: serbest ekonomik bölge, banka, Azerbaycan ekonomisi, ekonomik büyüme, petrol dışı sektör, doğrudan yabancı yatırımı etkileyen faktörler

AZERBAIJAN ULUS İNŞA SÜRECİNDE KADİMLİK ARAYIŞI

Rizvan Asgarov

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü (Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi)

Soğuk Savaşın bitişi, dünya arenasına yeni devletlerin çıkışına sebebiyet verirken, beraberinde gelen krizlere de vesile olmuştur. Bu krizlerin, göz ardı edilmesine karşın, hayati öneme sahip olanı ulus inşa sürecidir. Hususen Sovyetler Birliği'nin dağılması, bu krizin muhatabını bilakis genç devletlerin üzerine bırakmıştır. İşbu örneklerden biri de Azerbaycan'dır. Hususen yaklaşık 30 yıllık "Karabağ Problemi"nin oluşturduğu toplumsal kimlikle beraber ulus inşa krizini erteleyebilmiş, aynı zamanda genel dünya literatürünün de gözünden kaçarak, tek yönlü bakış açısıyla kimlik çalışması yürütülmüştür.

Azerbaycan ulus inşa süreci, diğer milletleşme süreçlerine nazaran daha şahsına münhasır ilerlemektedir. Çünkü bu proses beraberinde kültür inşası ve kolektif hafıza oluşturulması gereğini de getirmektedir. Günümüzde dahi Azerbaycan, halk tabanında ortak bir kimlik isimlendirmesine sahip değilken, Kafkasya'daki diğer toplumlar nazarında da Asya steplerinden gelmiş göçebeler algısındadır. Bundan mütevellit Azerbaycan, ulus inşa sürecinde bu coğrafyada yer almış kadim uygarlıkları ataları olarak kabul görmesi meyilline girerse de bu husus milleti hâkiminin sahip olduğu yarı göçebe nitelikli "Elat Kültürü" ile ters düşmektedir.

İşbu çalışma, Azerbaycan'ın ulus inşa sürecindeki bölge açısından elzem olan kadimlik arayışına ve onun doğurduğu çıkmaza odaklanırken, araştırma deseni itibarıyla vaka çalışması niteliğindedir. Çalışma esnasında yaşanan en büyük sınırlılık ilgili ülkenin ulus inşa çalışmalarının çoğunluğunun belirtilen perspektiften yaklaşmaması sebepli literatür eksikliği olurken, daha çok

içerik ve doküman analizi üzerinden ilerlenerek karma yöntem benimsenmiştir. Çalışmanın ana veri kaynağı ise Azerbaycan halkının bünyesinde bulunan otokton toplumlara yönelik politikaları, tarih yazım eserleri ve söylemleri olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Ulus İnşa, Kadimlik, Kolektif Hafıza, Kültür

TÜRKİYE VE AZERBAJCAN GÜVENLİK İŞ BİRLİĞİNİN İKİNCİ KARABAĞ SAVAŞI'NA ETKİSİ

Mehmet Tarık Copur

Yüksek Lisans Öğrencisi

Milli Savunma Üniversitesi

Özet

Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri selef devletlerle beraber köklü bir tarihe dayanmaktadır. İki devletin birbiriyle olan iş birlikleri bölgesel sorunların aşılmasında etkili olmaktadır. Bu çalışmada Türkiye ve Azerbaycan arasındaki güvenlik iş birliğinin İkinci Karabağ Savaşı'na etkisi analiz edilmektedir. Azerbaycan'ın galibiyetle sonuçlanan İkinci Karabağ Savaşı'nda Türkiye ile olan güvenlik iş birliğinin olumlu etkisinin incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın temel 3 sorusu vardır. Çalışmada; Türkiye ve Azerbaycan arasındaki güvenlik iş birliği ilişkileri nelerdir, İkinci Karabağ Savaşı'nın temel dinamikleri nedir, Türkiye ve Azerbaycan güvenlik iş birliği İkinci Karabağ Savaşı'nı nasıl etkilemiştir soruları cevaplanmaktadır. İki devlet arasındaki savunma ve güvenlik anlaşmaları, savunma sanayi ticareti, askeri yardımlar, Karabağ bölgesinin coğrafi ve siyasi haritası, devlet başkanları ve bakanların dış politika söylemlerinin incelenmesi çalışmanın yöntemini oluşturmaktadır. Çalışmanın kaynaklarını devlet kurumlarının yayınları, makaleler, tezler ve haber siteleri oluşturmaktadır. Türkiye ve Azerbaycan arasındaki güvenlik iş birliğinin neleri kapsadığı, hangi anlaşmalarla bu iş birliğinin oluşturulduğu, İkinci Karabağ Savaşı'nın temel dinamiklerinin neler olduğu ve iki devlet arasındaki güvenlik iş birliğinin savaşın gidişatını ve akıbetini nasıl etkilediği ortaya çıkarılmaktadır. Sonuç kısmında çalışmanın özetiyle beraber İkinci Karabağ Savaşı'nın bölgesel gelişmelere etkisine ve Türk dünyası açısından önemine değinilmektedir. Öneriler kısmında Türk devletle-

rinin birbirleriyle olan güvenlik iş birliği ve Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde devam eden entegrasyon konularında tavsiyelerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Azerbaycan, Güvenlik İş Birliği, İkinci Karabağ Savaşı, Türk Dünyası

DEBATING PEACE AGREEMENT BETWEEN ARMENIA AND AZERBAIJAN IN THE CONTEXT OF NATIONALISM AND BORDERS

Orkhan Valiyev
Elchin Huseynov

Abstract

The modern world has been shaped by the nations and modern interpretation of the land has been made by nationalism. In this respect, the state in its modern usage emerged as the status of a nation in the defined territory. Then, having defined and fenced borders which would symbolize national sovereignty became the main priority for nationalism. So, nationalism emerged within the defined and fenced borders. However, Azerbaijan and Armenians became part of Tsarist colonialism and failed to establish their respective borders and nationalisms as well. So, Azerbaijanis and Armenians failed to be a nation and sovereign over their territory in the long term. In this respect, the former Nagorno-Karabakh conflict which was the legacy of Russian hegemony in the South Caucasus emerged as the main obstacle in terms of defining borders between Armenia and Azerbaijan. Due to the invasion in the past and the lack of a peace agreement borders are uncertain between Azerbaijan and Armenia. However, the 44 Days War and liberation of Azerbaijani territories which is recognized by International Law would contribute to and facilitate defining borders within the law which is the main requirement of having nationalism (independence) in their territories.

To sum up, in this paper, we argue that the 44 Days War opened a historical road to the peace agreement which will facilitate defining borders between two nations.

Keywords: Peace, Armenia, Azerbaijan, Nationalism, Border, Peace

AZERBAJCAN'DA TURİZMİN GELİŞMESİNDE TOPLUMUN ROLÜ: ŞEKİ VE ZAGATALA ÖRNEĞİ

İsmayilova Pervane Muhammed

Öğretim görevlisi

Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi Zagatala şubesi

Rüstemova Bahar Mehman

Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi Zagatala şubesi

Özet

Günümüzde XXI yüzyılın bir olgusu olarak kabul edilen turizmin tüm dünyada insanların temel ihtiyaçlarından biri haline geldiği bir dönemdir. İnsanların değişen, yenilenen hayata uyum sağlayabilmeleri için düzenli olarak mevcut alıştıkları yerlerden uzaklaşmaları gerekmektedir. Bu, dünyanın her yerindeki insanların farklı amaçlarla bir yerden başka bir yere seyahat etmelerini sağlar. Böyle bir durumda bu kişilerin yani gerçek turistlerin ağırlanması, ağırlanması ve boş zamanlarının verimli bir şekilde geçirilebilmesi için destinasyonlarda belirli hizmetlerin hazırlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Turistlerin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bu hizmetlerin kaynağı farklı olabilir - büyük, orta, küçük girişimciler, yerel nüfus, yerel yönetim kurumları vb. Bahsedilen tarafların her biri turizmin gelişmesinde paydaşlardır. Makalede yerel halkın yani toplulukların turizme yaklaşımları ve turizmdeki rollerinden oluşan bir araştırma çalışması yapılmıştır. Araştırma çalışmasının temel amacı, kırsal topluluklarda turizm ve konaklama sektörünün mevcut durumunu araştırmak ve gelecekteki kalkınma için olası yolları önermek, kırsal konukevlerinde yaşayan insanların karşılaştığı temel sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmaktır. Bölgeye gelen turistlere kaliteli hizmet verebilmek için yaşanan sorunlar.

Araştırma Şeki ve Zagatala bölgelerinde yaşayan ve

turistlere çeşitli hizmetler sunan 21 yerel toplum temsilcisi ile gerçekleştirilmiştir. Şeki, Azerbaycan'da turist karşılama açısından oldukça gelişmiş bir bölgedir. Zagatala, Azerbaycan'ın kuzeybatısında zengin doğal güzelliğe sahip bir destinasyondur. Makalede turist sayısının başkente uzaklığa göre değişiklik gösterdiği 2 destinasyonda yerel halkın turizme yönelik tutumu karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir.

Sonuçlar analiz edilmiş, her iki bölgede de yerel halkın turizme yaklaşımı ve beklentileri değerlendirilmiş, toplumun turizmin gelişmesindeki rolü ve geleceğe yönelik beklentileri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: turizm, toplum temelli turizm, Azerbaycan'da turizm, toplumsal başarı, turizmin gelişimi

TÜRK DÜNYASI ÜNİVERSİTELERİNİN TOPLUMSAL KATKI İŞ BİRLİKLERİ ÇERÇEVESİNDE EKONOMİK VE SOSYAL SORUNLARA ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI

Öğr. Gör. Dr. Bilal ÇİLKAYA

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Öğr. Gör. Ali Davut ALKAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Özet

Amaç: Türk Dünyasındaki ekonomik ve sosyal sorunlar; bölgesel kalkınmayı, toplumsal refahı ve kültürel dayanışmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, Türk Dünyası üniversitelerinin toplumsal katkı koordinatörlükleri aracılığıyla ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm sunma potansiyellerini değerlendirmek ve bu çözümleri model önerisi olarak sunmaktır.

Yöntem: Çalışma, literatür taraması ve vaka analizi yöntemleriyle yürütülmüştür. Türkiye'deki üniversiteler özellikle de Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi toplumsal katkı projeleri detaylı bir şekilde incelenmiş, örnek projeler belirlenmiştir. Bu projeler; işsizlikle mücadele, yoksullukla savaş, girişimciliğin teşviki, mesleki eğitimlerin yaygınlaştırılması ve sosyal kapsayıcılığı artırmaya yönelik programlar üzerine odaklanmıştır. Veriler analiz edilerek üniversiteler ve kurumlar arası iş birliğinin etkileri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bulgular: Türk Dünyası üniversitelerinin toplumsal katkı projeleri, mikro finansman destekleri, kooperatifleşme, kadın ve genç istihdamına yönelik projeler ile yerel kalkınma hedeflerine önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir. Bu projelerin; ekonomik eşitsizliklerin azaltılması, toplumsal dayanışma kültürünün geliştiri-

rilmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması konularında olumlu etkiler oluşturduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler: Türk Dünyası üniversiteleri arasında bilgi ve deneyim paylaşımı, ortak değerlerin güçlendirilmesi ve bölgesel sorunlara yenilikçi çözümler üretilmesi için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu kapsamda, üniversitelerin toplumsal katkı odaklı projelerini daha etkin hale getirecek stratejik planlamalar yapması ve bu planlamaların uygulama sürecini izlemek için paydaş katılımını artırması önerilmektedir. Söz konusu çözüm önerilerinin hayata geçirilmesinde tecrübeli ve Türk Dünyasının dinamiklerine hâkim bir kurum olarak öne çıkan TİKA ile işbirliği olanaklarının ele alınmasının ve paydaş ilişkilerinin geliştirilmesi son derece önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Üniversite İşbirlikleri, Toplumsal Katkı, Ekonomik ve Sosyal Sorunlar, Bölgesel Kalkınma, TİKA

BİR KUŞAK BİR YOL PROJESİ'NİN TÜRK CUMHURİYETLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE ÇİN HEGEMONYASI ÜZERİNE BİR LİTERATÜR TARAMASI

Doç.Dr. Galip Afşın RAVANOĞLU

0000-0001-5485-4384

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, Karaman/Türkiye

Yüksek Lisans Öğrencisi Muhammed ÇELİK

0009-0008-8512-4139

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Anabilim Dalı, Karaman, Türkiye

2013 yılında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu projelerini başlatarak, Doğu ve Batı'yı yeniden birbirine bağlamayı hedeflemiştir. Bu projeler, ülkelerin ihracata dayalı büyüme modeli ile ekonomilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. İpek Yolu, yüzyıllardır dünya ticaretinin önemli bir parçası olmuştur ve modernizasyonu dünya ekonomisine çeşitlilik katacaktır. Çin'in Bir Kuşak Bir Yol (OBOR) Projesi, düşük maliyetli ürünlerini Avrupa pazarına ulaştırmayı amaçlamaktadır. İpek Yolu'nun Kuzey, Orta ve Güney olmak üzere üç ana koridoru vardır. Kuzey koridoru Rusya'dan, Orta ve Güney koridorları ise Türkiye'den Avrupa'ya ulaşır. Orta koridor, Kuzey koridoruna göre 2000 km daha kısa ve daha güvenli olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Bir Kuşak Bir Yol Projesi'nin bulunduğu bölgelerde enerji yolları gelişmekte ve ticaret ile siyasi ilişkiler bu doğrultuda şekillenmektedir. Türkiye dahil pek çok ülkede, ticaret yolları ve enerji hatları benzer güzergahları takip etmektedir. Bu durum, jeopolitik dengeyi etkilemekte ve yeni konjonktürel şartlar oluşturmaktadır.

OBOR Projesi, güzergahında yer alan ülkelerin ortak çıkarlarına

dayanmakta olup, Çin, Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve diğer güzergâh ülkeleri için ekonomik, ticari, istihdam ve kültürel açıdan çeşitli faydalar sağlaması beklenmektedir. Fakat Proje 'ye dahil olan ülkelere kredi ve hibeler veren Çin, bu ülkeleri kendine bağımlı hale getirerek gücü eline almak istemektedir. Bu çalışmada, OBOR Projesi'ne dair literatür taraması yapılmış, projenin kapsamı ve güzergahları detaylandırılmıştır. OBOR Projesi'nin Türkiye ve güzergâh üzerindeki Türk Cumhuriyetleri'ne sağlayacağı faydalar açısından genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca, projenin karşılaşılabileceği sorunlar, Çin'in Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri üzerindeki stratejileri ve potansiyel etkileri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bir Kuşak Bir Yol Projesi, Dış Ticaret, Ulaştırma Koridorları, Türk Cumhuriyetleri

JEOPOLİTİK REKABET: KÜRESEL GÜÇLERİN TÜRK DÜNYASI POLİTİKALARI

Ahmet Alan

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Özet

Türk Dünyası, jeopolitik konumu, zengin enerji kaynakları ve kültürel birikimi ile küresel güçlerin stratejik hedefleri arasında önemli bir yere sahiptir. ABD, Çin, Rusya ve Avrupa Birliği gibi aktörler, ekonomik iş birlikleri, siyasi ittifaklar ve kültürel nüfuz araçlarıyla bölge üzerindeki etkilerini artırmaya yönelik çeşitli politikalar yürütmektedir. Bu çalışma, küresel güçlerin Türk Dünyası üzerindeki politikalarını karşılaştırmalı bir analiz çerçevesinde ele alarak, bu politikaların benzerliklerini, farklılıklarını ve bölgesel etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın yöntemi, literatür taraması ve karşılaştırmalı analiz tekniklerine dayanmaktadır. Çalışma kapsamında, ekonomik yatırımlar, enerji politikaları, siyasi ittifaklar ve kültürel etkileşim gibi başlıca araçlar ele alınarak küresel güçlerin bölgeye yönelik stratejik hamleleri değerlendirilecektir. Bulgular, küresel aktörlerin Türk Dünyası üzerindeki politikalarının yalnızca ekonomik ve siyasi değil, aynı zamanda kültürel ve güvenlik boyutlarıyla da derinleştiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Türk Dünyası ülkelerinin, küresel güçlerin politikalarını doğru analiz ederek ortak stratejiler geliştirmeleri, bölgenin istikrarı ve sürdürülebilir kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır. Bölgedeki aktörlerin rekabet yerine iş birliğini esas alan politikalar izlemesi, uzun vadede Türk Dünyası'nın jeopolitik gücünü artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Küresel Güçler, Uluslararası İlişkiler, Jeopolitik, Strateji, Ekonomik Etki

THE ATTRIBUTION OF CRIMINAL LIABILITY FOR FINANCIAL CRIMES CAUSED BY GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE: CAN CORPORATE CRIMINAL LIABILITY BE A SOLUTION IN THE UK?

Mr. Abdurrahman Goren

Abstract

The rise of generative AI has brought significant benefits, but it also raises legal concerns, particularly in financial crimes. Traditional legal frameworks struggle to assign liability when generative AI systems are involved. This study explores the potential of criminal law as a more effective tool to prevent generative AI-driven financial crimes and considers to what extent corporations could be held criminally liable for those offences under UK law, considering primarily the jurisdictions of the US, Canada, and Australia. The study initially investigates whether generative AI systems can be held criminally liable for financial offences. It investigates punishment theories and the possibility of criminalising AI harms, comparing AI systems to corporations in terms of liability. It also examines whether generative AI systems could be granted legal personality, drawing on policy and academic debates in the EU and UK, and discusses the challenge of attributing criminal intent (*mens rea*) to AI. The study suggests that while AI cannot have full legal personhood, giving them a special legal status could fill the gap in responsibility, especially as AI systems increasingly replace human roles in organisations. The research then looks at how companies can be held criminally responsible when generative AI systems commit financial crimes. In the UK, the identification principle links corporate liability to a company's "directing mind and will," but this approach struggles as it was intended to apply to the higher level of employees within the company. Recent legislation, such as the 'Economic Crime and Cor-

porate Transparency Act 2023', has introduced reforms but still needs updates to address AI-related crimes. The study also examines corporate liability approaches in other jurisdictions, such as respondeat superior in the US, the collective knowledge doctrine in Australia, and the extended identification doctrine in Canada, proposing a framework to adapt corporate liability to the evolving risks posed by generative AI in the financial sector. This study gives insight into the development of the legal response by Turkic states by comparing different legal systems.

Keywords: Artificial Intelligence, Generative AI, Financial Crimes, Corporate Criminal Liability,

TÜRKİYE’NİN TÜRK DEVLETLERİ İLE İLİŞKİLERİ VE TBMM’NİN 28.DÖNEMİNDE TÜRKİYE’NİN TÜRK DEVLETLERİ İLE PARLAMENTOLARARASI DOSTLUK GRUPLARI’NIN YÖNETİM KURULLARI

Esin YÜZBAŞI

Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri
Bölümü, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Anabilim Dalı

Özet

Türk devletleri; Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler her geçen yıl daha da gelişmektedir. 1976 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti olarak kurulan ve daha sonra 1983 yılında bağımsızlığını ilan eden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) devletini ilk tanıyan ülke Türkiye olmuştur. Diğer taraftan, 1991 yılında Sovyetler Birliğinin çökmesi ile Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan’ın bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır. Bu devletler kısıtlı kaynaklara sahip olmalarına rağmen güçlü birer devlet olma yolunda mücadele etmişlerdir. Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını elde etmeleri Türkiye Cumhuriyeti tarafından olumlu bir gelişme olarak görülmesinin yanı sıra bu devletlerde ilk defa Büyükelçilik açarak onlarla ikili ilişkilere giren devlet yine Türkiye Cumhuriyeti devleti olmuştur. Türkiye’nin Türk devletleri ile başlatmış olduğu bu ikili ilişkiler ve iş birlikleri artarak devam etmektedir. Türkiye’nin Dışişleri Bakanlığı’nın uygun görüşü ve 28.03.1990 tarih ve 3620 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun Hükümlerine dayanarak iki ülke arasında Parlamentolar Arası Dostluk Grupları oluşturulabilmesinin yolu açılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye’nin 147 ülke ile Dostluk Grubu Anlaşması bulunmaktadır. Türkiye’nin Dostluk Grubu ilişkileri bulunan ülkeler arasında Türk Devletle-

ri; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti de yer almaktadır. Bu çalışmada, Türkiye ile Türk Devletleri; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki ilişkilere değinilecek ve TBMM'nin 28.Döneminde Türkiye'nin bu devletlerin her biri ile Parlemantolararası Dostluk Gruplarındaki yönetim kurulları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Devletleri, Parlemantolararası Dostluk Grupları, İkili ilişkiler.

ORTAK KİMLİK İNŞASINDA DİN EĞİTİMİNİN ROLÜ

Hasan SÖZEN

Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Küreselleşme, ulusal ve bölgesel kimliklerin yeniden tanımlanmasına ve farklı kimlik inşa süreçlerinin öne çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu süreçte, genellikle ortak tarih, dil, din ve kültüre dayanan kimlik unsurları, toplulukların dayanışmasını ve ortak bir gelecek inşa etmesini sağlayan kritik bir rol üstlenmektedir. Özellikle Türk dünyası gibi köklü bir medeniyet birikimine sahip topluluklar arasında bu unsurların yeniden canlandırılmasına yönelik çabalar dikkat çekmektedir. Söz konusu çabaların temelinde ise din eğitiminin önemi belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Kimlik, bireyin kendisini tanımlama ve anlamlandırma biçimi olarak kültürel, tarihsel ve sosyal unsurların bir bileşkesidir. Bu bağlamda din, bireylere ve topluluklara bir taraftan aidiyet duygusu kazandırırken, diğer taraftan ortak bir değerler sistemi sunmaktadır. Din eğitimi ise, yalnızca bu değerlerin öğretimi ve aktarımı için bir araç olmakla kalmamakta, aynı zamanda bireylerin kimliklerini şekillendirme ve toplumsal bütünleşmeyi sağlama süreçlerinde çok yönlü bir katkı sunmaktadır.

Türk dünyası, ortak bir tarih ve kültüre sahip olmasına rağmen, farklı coğrafyalarda yaşamaktan kaynaklanan çeşitlilikler göstermektedir. Bu çeşitlilik, din eğitimi yoluyla büyük ölçüde ortak bir çerçeveye oturtulabilir. Din eğitimi, tüm Türk topluluklarında mevcut olan manevi değerlerin ve etik ilkelerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlarken, aynı zamanda bölgesel bütünleşme için gerekli olan sağlam bir toplumsal zemin oluşturma potansiyeline sahiptir.

Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmanın temel amacı, din eğitiminin ortak kimlik inşasındaki rolünü ve önemini analiz etmek

ve Türk dünyası gibi ortak tarihsel ve kültürel bağlara sahip topluluklar için bir perspektif geliştirmektir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Bu doğrultuda, bildiride ele alınan kavramlar ve teorik temeller üzerine yapılmış akademik çalışmalar, raporlar ve makaleler incelenmiştir.

Çalışma sonucunda, din eğitiminin kültürel ve manevi bağların güçlenmesine önemli bir katkı sunduğu; tarihsel bağların korunması ve kuşaklar arası değer aktarımı açısından hayati bir işlev gördüğü; kimliğin korunması ve yeniden üretilmesi süreçlerinde ise kritik bir direnç mekanizması sağladığı tespit edilmiştir. Din eğitiminin, bireysel ve toplumsal kimliklerin inşasında taşıdığı bu çok yönlü rol, özellikle Türk dünyasında ortak kimlik ve dayanışma zemininin inşasında vazgeçilmez bir önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Türk Dünyası, Ortak Kimlik İnşası.

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN İNSAN KAYNAKLARI POLİTİKALARI: 2040 VİZYONU ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Faruk YAHŞİ

Dr. , Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), üye ülkeler arasında ekonomik, sosyal ve kültürel iş birliğini geliştirmek amacıyla 2009 yılında kurulmuş uluslararası bir örgüttür. Başlangıçta Türk Konseyi adıyla faaliyet gösteren teşkilat, 2021 yılında “Türk Devletleri Teşkilatı” adını almıştır. Bu değişim, teşkilatın artan etkisi ve genişleyen misyonuyla uyumlu bir adım olarak değerlendirilmiştir. TDT, 2040 Vizyon Belgesi ile stratejik hedeflerini daha geniş bir çerçevede tanımlayarak iş birliğini derinleştirmeyi amaçlamaktadır. Belge, ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, toplumsal refahın artırılması ve bölgesel entegrasyonun desteklenmesi gibi uzun vadeli hedefler ortaya koymaktadır. İnsan kaynakları politikaları, bu vizyonun önemli bileşenlerinden biri olarak belirlenmiştir.

Bu çalışmada, TDT'nin insan kaynakları alanındaki politikaları, bu kapsamda gerçekleştirilen projeler ve bu politikaların Türk dünyasının entegrasyonu üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kamu yönetimi kapasitesinin artırılması yoluyla TDT'nin dayanışmayı güçlendirme hedeflerini değerlendirmektir. Bu bağlamda, TDT'nin faaliyet raporları, 2040 Vizyon Belgesi ve mevcut akademik çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bulgular, teşkilatın eğitim, gençlik ve mesleki gelişim programlarının üye ülkelerde iş gücü verimliliğini artırıcı bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca dijitalleşme süreçlerinin hızlandırılması ve Türk Dünyası İnsan Kay-

nakları Geliştirme Enstitüsü'nün kurulması önerisi, teşkilatın kalkınmaya katkısını pekiştiren unsurlar arasında öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, TDT'nin insan kaynakları politikaları, Türk dünyasında ekonomik ve sosyal uyumu desteklerken, bölgesel iş birliği mekanizmalarını güçlendirmektedir. Çalışma, ortak eğitim programlarının artırılması ve genç girişimcilerin teşvik edilmesi gibi somut öneriler sunmaktadır. Bu politikalar, Türk Devletleri Teşkilatı'nın bölgesel kalkınma hedefleriyle uyumlu bir stratejik çerçeveye sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, İnsan Kaynakları, 2040 Vizyonu

THE HISTORICAL SILK ROAD AS A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR TURKIC COOPERATION

Nurzhanat Ametbek

Dr., Assistant Professor at Maqsut Narikbayev University

Abstract

The cooperation among Turkic states presents a unique case for analysis within the framework of International Relations Theories, yet its nature and ultimate objectives remain open to debate. From a Realist perspective, the absence of a shared threat perception undermines the necessity of unity among Turkic states. Similarly, from a Liberalist viewpoint, this collaboration does not represent formal economic integration, as the Turkic states are members of distinct regional economic organizations—such as the Eurasian Economic Union in the case of Central Asian countries and the European Union Customs Union in the case of Türkiye. Meanwhile, the Constructivist approach interprets this cooperation as a form of cultural unity rooted in shared history and linguistic similarities. However, recent developments indicate that this collaboration transcends mere cultural ties, encompassing broader strategic and practical dimensions.

This study proposes that a new perspective is required to fully understand the essence and goals of Turkic cooperation. Drawing on historical precedents, the research highlights the Great Silk Road as a conceptual framework and a model of unity and solidarity that transcended vast geographies, fostering interconnectedness among Turkic states. Today, the rapid advancements in transportation and connectivity among Turkic states further echo the spirit of the Silk Road. The study argues that the concept of the Silk Road provides a valuable analytical framework for understanding and advancing cooperation within the Turkic World.

Keywords: Silk Road, Turkic Cooperation, Transportation, Connectivity, International Relations Theories

SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRK DÜNYASININ ENTEGRASYONU

Mehmet Gökhan Özçubukçu

Doktorant, Bakü Devlet Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

Özet

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yeniden şekillenen uluslararası ortamda birçok değişiklik meydana gelmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Orta Asya'da yeni bağımsızlığa kavuşan ve deneyimsiz devlet yapıları, bölgesel barışı sağlama, toplumsal dönüşümü sorunsuz bir şekilde tamamlama ve bu amaçla yeni bölgesel iş birliği girişimlerini hayata geçirme yönünde çaba sarf ettiler. Soğuk Savaş'ın sona ermesi Türk Dünyası için birçok değişikliğin yanı sıra fırsatlar ve beklentiler de getirmiştir. Bu fırsatlardan biri ve belki de en önemlisi, yeni bağımsız Türk Devletleri'nin Türkiye ile hemen her alanda kurabileceği birçok ilişkinin ortaya çıkmasıdır. Bu bağlamda, Avrupa ve Asya kıtalarının birleştiği dünyanın en stratejik noktalarında yer alan Türk Devletlerinin, bir birlik içerisinde bir araya geldiklerinde potansiyel bir bölgesel ve küresel güç olarak ortaya çıktıkları söylenebilir. Orta Asya Türk cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazandıkları ilk andan itibaren bir yandan ikili iş birliği kurma ve farklı alanlarla sınırlı da olsa entegrasyon süreçlerine girme olanaklarını değerlendirirken, diğer yandan da uluslararası alanda bağımsız ve yetkin birimler olarak kendilerini kurmaya çalışmışlardır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, Soğuk Savaş sonrası Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanan Türk Devletleri'nin giderek artan iş birliği ve entegrasyonun hangi boyutta olduğu, bu konuda neler yapıldığı ve geliştirilmesi hangi aşamaların gerektiği tartışılacaktır.

Yöntem ve Gerekçeler

Türk Dünyası'nın yaptığı entegrasyon çalışmalarını, bilimsel metot, literatür tarama ve analiz sentez edilmiştir.

Bulgular

Türk Dünyası'nın yürüttüğü çalışmaların portresini çizmek ve mevcut faaliyetlerini ortaya koymaktır.

Sonuç

Türk Devletleri'nin yaptığı çalışmalar ışığında Türk Dünyası'nın entegrasyonu için yapılan faaliyetlerini ortaya koyarak bunla ilgili stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlamak.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Sovyetler Birliği, Türk Dünyası, Türkiye, Orta Asya

BÖLGESEL GÜÇ OLMA YOLUNDA TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN GELECEKTEKİ ROLÜ

Dr. Zhuldyz Kanapiyanova

Avrasya Araştırma Enstitüsü

Uzman Araştırmacı

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), Türk dili ve kültürüne sahip ülkeler arasında daha güçlü bir iş birliği sağlamak amacıyla kurulan bir uluslararası organizasyondur. TDT, Orta Asya, Kafkasya ve çevresindeki coğrafyada önemli bir rol oynamaktadır ve gelecekte, bölgesel bir güç olma yolunda adımlar atması beklenmektedir. Çalışmanın amacı, TDT'nin bu hedefe ulaşabilmesi için atabileceği stratejik adımları incelemektir. Çalışma, TDT'nin ekonomik iş birlikleri, kültürel bağlar ve diplomatik ilişkilerdeki artış varsayımları ile liberalizm perspektifinden analiz edilecektir. Çalışmanın bulgularına göre, TDT, bölgesel bir güç olma yolunda önemli bir potansiyele sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ekonomik entegrasyon, askeri iş birliği, kültürel bağların güçlendirilmesi ve küresel diplomasi alanlarında atılacak stratejik adımlar, TDT'nin bu hedefe ulaşmasında belirleyici olacaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Türk dünyasının ortak çıkarları doğrultusunda hareket etmek, sadece bölgesel değil küresel ölçekte de etkin bir aktör olma yolunda TDT'yi güçlendirecektir. Bu süreç, uluslararası ilişkilerdeki değişen dinamikler göz önüne alındığında, TDT'nin gelecekteki rolünü daha da önemli kılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, bölgesel güç, entegrasyon, iş birliği.

ENHANCING TURKIC WORLD COOPERATION THROUGH TOURISM: A SOCIAL CONSTRUCTIVIST PERSPECTIVE

Dr. Assad Mehmood Khan

Associate Professor (HoD), Department of Urdu/IR,
Minhaj University Lahore

Abstract

Following the dissolution of the USSR in 1991, several Central Asian nations, including Kazakhstan, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Turkmenistan, and Azerbaijan, achieved independence and began redefining their place in the global order. Turkey, with its shared Turkic heritage, took the initiative to foster closer relations with these countries based on common cultural ties, language, and identity. This collaboration, which initially focused on political and economic cooperation, has increasingly extended to the tourism sector, recognized as a vital tool for enhancing people-to-people connections within the Turkic World. Tourism not only fosters social exchanges among nations that share similar values but also plays a crucial role in strengthening Turkey's diplomatic ties with the Turkic republics. This study explores the role of tourism in shaping international relations within the Turkic World, with a specific emphasis on how it enhances mutual understanding and cooperation. The research will examine the influence of identity, tradition, leadership, and shared ideas in the development of relations between Turkey and the Turkic republics. Utilizing a Social Constructivist approach, the study will delve into how tourism contributes to constructing collective identities and fostering a sense of shared destiny among these nations.

Keywords: Turkish, Republics, Tourism, Social Constructivism, Regional Identity, Central Asia.

TRENDS IN KNOWLEDGE PRODUCTION IN CENTRAL ASIAN REGION: PROSPECTS AND CHALLENGES

Javed Zafar

Assistant professor, Department of Geography Krabuk University, Krabuk, Turkey.

Abstract

Historically, culturally and strategically Central Asian Region (CAR) is important part of Islamic civilization. CAR played the important role in rise of Islamic civilization. In post-Soviet period again region is emerging with different identities. With its emergence in post-cold war era region is facing many challenges. Though Political culture still needs many reforms but social and cultural dimensions need more focus and priority. Because of its location, history and post-cold war political culture region is dependent on Russia and China for its economic progress and security. Knowledge base or quality and quantity of knowledge production are foundation of national security. Proposed paper will examine current situation of knowledge production of the CAR. Paper also analyzes relation of knowledge production with different variables including Human Right Development, Human Right crime and corruption. Paper will also discuss about whether political ideology and method influence level of knowledge production and knowledge security in total. Paper will also debate about challenges in knowledge production at various levels.

Keywords: Security, Knowledge production, Central Asia, Human Resource Development, Challenges.

AVRUPA-TÜRKMENİSTAN İLİŞKİLERİ: İŞBİRLİĞİ VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ

Uzman. Derya SOYSAL

Université libre de Bruxelles

Özet:

Orta Asya, özellikle Rusya-Ukrayna savaşının ardından yaşadıkları enerji krizinden bu yana Avrupalılar için giderek daha cazip hale geliyor. Nitekim 2022'den bu yana Avrupalılar enerji ortaklarını çeşitlendirmeye çalışıyor ve bunların arasında Türkmenistan da dahil olmak üzere Orta Asya ülkeleri de var. Gaz zengini bu bölgedeki kilit ülkelerden biri olan Türkmenistan, Avrupa'ya büyük bir gaz ihracatçısı olma potansiyeline sahiptir. Avrupa Birliği, enerji işbirliği girişimi kapsamında alışverişi yoğunlaştırmak için büyükelçi de dahil olmak üzere Türkmenistan temsilcileriyle sık sık bir araya geliyor. Türkmenistan hükümeti, özellikle çeşitli ortaklarıyla enerji işbirliğinin başarılı bir şekilde başlatılmasını sağlamak için altyapı geliştirme projelerini hızlandırmaktadır. Ülkenin çok sektörlü diplomasiyi hedeflediğini ve Avrupa Birliği'nin birçok ortak arasında sadece bir tanesi olduğunu vurgulamak önemlidir. Orta Asya ülkesi önümüzdeki birkaç yıl içerisinde mümkün olan her yöne büyük miktarlarda gaz tedarik etme potansiyeline sahiptir: henüz kullanılmayan Güney Yolotan gaz sahasının 21 trilyon metreküplük rezerviyle dünyanın en büyük ikinci gaz sahası olduğu söylenmektedir.

Bu makale, Avrupa Birliği (AB) ile Türkmenistan arasındaki ilişkilerin kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Makalede, enerji işbirliği, ticaret ve ekonomik ilişkiler, demokratik reformlar gibi ana konular ele alınmaktadır. Türkmenistan, zengin doğal gaz rezervleri ve stratejik konumu nedeniyle AB için önemli bir ortak olarak öne çıkmaktadır. AB, enerji güvenliğini artırmak ve Orta

Asya'daki etkisini genişletmek amacıyla Türkmenistan ile işbirliğini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Sonuç olarak, makale, AB ile Türkmenistan arasındaki ilişkilerin gelecekteki potansiyelini değerlendirmekte ve işbirliğinin güçlendirilmesi için öneriler sunmaktadır. Bu öneriler arasında enerji projelerinin çeşitlendirilmesi, ticaret hacminin artırılması ve insan hakları alanında daha fazla işbirliği yer almaktadır. Makale, AB'nin Orta Asya'daki stratejik çıkarlarını korurken, Türkmenistan ile karşılıklı yarar sağlayan bir ortaklık kurma çabalarını vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkmenistan, Enerji İşbirliği, Avrupa Birliği (AB), Ticaret ve Ekonomik İlişkiler

NEIGHBOR OR FAMILY CIVILIZATIONS OF CENTRAL EURASIA?

Milad Hasanalizadeh

Independent Senior Researcher,

Master of Foreign Regional Studies, Moscow State Linguistic University & Allameh Tabataba'i University

Central Eurasia is a region with a rich and complex history, where the identities of its inhabitants are shaped by a variety of factors. In Central Asia, for example, the Tajik people speak Persian but use the Cyrillic alphabet, while the Uzbekistani people speak Uzbek but also incorporate many Persian and Turkish words into their language. This blending of cultures is a result of the region's past, where cities like Khiva and Samarkand were once integral parts of Persian civilization. Similarly, in the South Caucasus, Armenians maintain close cultural ties with Iran, despite their close relationship with Russia. Azerbaijanis, on the other hand, strongly identify themselves as Turks and maintain strong connections with Turkey, despite their separation from Iran and the fact that many of their relatives live there. These ethnic and linguistic complexities have even led to disputes in the region, despite the shared Muslim identity of many of its inhabitants. Additionally, while these countries share commonalities with Turkey and Iran, their relationships with Russia, both official and unofficial, play a significant role in their economies. In this line, after 30 years independence, these countries are still in the process of defining their identities through changes in their capitals, language, trade, and foreign policy approaches. This raises the important question: how do we, or they, define themselves in terms of religion, language, and ethnicity, and what are the consequences of these definitions for the region's conflicts and peace? This ongoing identity, security, and historic dilemma is rooted in the

complex history and politics of the region in the past and present. Ultimately, when considering identities and peace in the region, it is impossible to separate Central Asia, the Caucasus, Iran, and Turkey. These civilizations have coexisted and diverged, shaping the region in unique ways.

Keywords: Central Eurasia, Identity, Turk, Persian, Peace

MANAS SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİNDE YAYINLANAN ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Doç.Dr. Seyil NAJİMUDİNOVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan

Akif KORKMAZ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan

Salih KIRDEMİR

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan

Elbek KALBEKOV

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan

Özet

Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, ilk olarak 2001 yılında yayın hayatına başlamış ve TÜBİTAK ULAKBİM veri tabanında yer alan sosyal alanda yayın yapan Türkçe, Kırgızca, İngilizce ve Rusça makaleler kabul eden Türk Dünyasında belirli bir yeri olan dergidir. Derginin bilim ve danışma kurulunda Kırgızistan, Türkiye, Kazakistan ve Özbekistan'ın bilim adamları yer almıştır. Bu çalışmanın amacı, 2002 - 2024 tarihleri arasında Manas Sosyal Araştırmalar Dergisinde örgütsel davranış alanında yayınlanmış makaleleri inceleyerek, örgütsel davranış alanı ile ilgili çalışmaların eğilimlerini ortaya koymaktır. Çalışmalarının 50'sinin Türkiye'de, 2'sinin Kırgızistan'da ve 1 adetinin Azerbaycan'da yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında 53 çalışma bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucuna göre yıllara göre makale sayılarında dalgalanmalar olduğu, çalışmaların önemli bir kısmında nicel araştırma yaklaşımı ve anket tekniği kullanıldığı saptanmıştır. Yapılan incelemede 30 çalışmanın 2 yazarlı, 14

çalışmanın 1 yazarlı, 7 çalışmanın 3 yazarlı ve sadece 2 çalışmanın 4 yazarlı olduğu bulunmuştur. Çalışma yazarlarının coğrafisine bakıldığında, Türk Dünyası ülkeleri arası örgütsel davranış alanında yazarların ortak çalışma noktasında daha az işbirliklerine gittikleri ortaya konulmuştur. Diğer yandan örgütsel davranış alanı kültürler arası karşılaştırma gibi araştırmalara elverişli ve uygun alanlardandır. Ayrıca araştırma kapsamında en çok sırasıyla örgütsel bağlılık, örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık davranışı, örgütsel güven, algılanan örgütsel destek, örgütsel sinizm ve örgütsel stres konuların çalışıldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmaların neredeyse tamamına yakınının Türkiye’de yapıldığı ve en çok eğitim sektörüne yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Davranış, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Bibliyometrik Analiz

KAZAK YAZAR BEYİMBET MAYLİN'İN 1930 YILINDAKİ "GÜÇ" (DERS KİTABI) TEMELİNDE DÖNEMİN EĞİTİM VE ÖĞRETİM FAALİYETLERİNİN ANALİZİ

Erkinbek Turgunov

Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi, Doktora (PhD) Öğrencisi
Almatı, Kazakistan

Beyimbet Maylin'in kaleminden çıkan yaklaşık on eğitim kitabı ve okuma-yazma öğretimine yönelik alfabe araçlarının değeri, teorik özellikleriyle birlikte ele alınıp gün yüzüne çıkarılma zamanı gelmiştir. Bu eserlerden bazılarının günümüz eğitim ve öğretim süreçlerinde kullanımına olanak sağlamak için bilimsel ve bilgiye dayalı temeller oluşturulmalıdır. Maylin'in 1929 yılında yayımlanan "*Düşük Okuma-Yazma Seviyesindekiler İçin Okuma Kitabı*" ve "*Yarı Okuma-Yazma Bilenler İçin Okuma Kitabı*" ile 1930 yılında yayımlanan "*Güç*" adlı okuma kitapları hâlâ yeterince tanıtılmamış ve yaygınlaştırılmamıştır. Bugün ülkemizin önündeki temel hedeflerden biri, önemli alanlarda başarıya ulaşmak için ulusal ideolojiyi güçlendirmek ve bilgi, beceri ve yetenekleri birleşmiş, ileri görüşlü ve rekabet gücü yüksek bilinçli nesiller yetiştirmektir. Beyimbet Maylin'in şu eserleri, ulusal eğitim mirasının zengin bir parçası olarak incelenmeyi hak etmektedir:

- "*Düşük Okuma-Yazma Seviyesindekiler İçin Okuma Kitabı*" (1929)
- "*Güç*" *Düşük Okuma-Yazma Seviyesindekiler İçin Ders Kitabı* (1930, 250.000 adet basılmıştır)
- "*Yarı Okuma-Yazma Bilenler İçin Okuma Kitabı*" (1929, 60.000 adet)
- "*Yenilikçi Okuma ve Yazma Yöntemi*" *Eğitim Aracı* (1931)
- "*Okuma-Yazma Öğretmeni (Okuma-Yazma Bilmeyenler İçin Alfabe)*" (1934)

• “Okuma-Yazma İçin” Okuma-Yazma Okulları İçin Alfabe Aracı (1933)

• Gabit Müsirepov ve A. Sitdikov ile birlikte hazırlanan “Okuma-Yazma Bilmeyenler İçin Alfabe” (1935-36).

Beyimbet Maylin’in eğitim sürecini organize etme yöntemi ve edebi eserlerinde eğitimi teşvik etme konusundaki vurgusunu karşılaştırmalı olarak incelemenin büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Bugüne kadar onun kaleme aldığı eğitim materyalleri araştırmacılar tarafından yeterince ele alınmamışsa da, bu eserleri yeniden gün yüzüne çıkarmak, kapsamlı bir şekilde incelemek ve tanıtmak, bu sayede onun bir eğitimci olarak hizmetini ve kişiliğini ortaya koymak günümüzün önemli görevlerinden biridir.

Anahtar Kelimeler: Beyimbet Maylin, edebiyat, eğitim materyali, eğitimci, öğretim yöntemi, okuma-yazma bilmezlik.

PROGRAM EVALUATION OF INTERNATIONAL STUDENTS IN THE ELT DEPARTMENT: INSIGHTS FROM KAZAKHSTAN STUDENT TEACHERS USING STUFFLEBEAM'S CIPP MODEL

Ebru Melek Koç

Doç Dr. , İnönü Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi

Abstract

This study evaluates the ELT program at a state university in Turkey from the perspectives of six student teachers from Kazakhstan who participated in the program for one term. The research aims to explore the program's strengths, weaknesses, and overall effectiveness using Stufflebeam's CIPP (Context, Input, Process, Product) evaluation model. The participants, five females and one male, were enrolled in an ELT program at a state university in Kazakhstan and temporarily studied in Turkey for one term. Data collection involved an online questionnaire consisting of demographic information, structured and open-ended questions based on the CIPP model, and comparative questions about the education systems in Turkey and Kazakhstan. Findings highlight the program's strengths, such as practical teaching opportunities, diverse methodologies, and supportive academic environments. Participants appreciated the use of modern tools and cultural exchange experiences that enhanced their professional and personal growth. However, areas for improvement were noted, including the need for better lesson planning, a more process-oriented evaluation system, and a broader variety of courses. Despite challenges like adapting to new teaching styles and language barriers, participants reported significant academic, professional, and personal development. Most recommended the program due to its focus on professional growth and cultural enrichment. This research provides valuable insights into the experiences of inter-

national students, offering recommendations for enhancing the quality of cross-cultural ELT programs.

Keywords: ELT program, Stufflebeam's CIPP model, program evaluation, international students, Kazakhstan

TÜRK DÜNYASINDA TERİM SORUNUNA KARŞI ORTAK BİR TERİM VERİ TABANI ÖNERİSİ

Süleyman Mete Dikmen

Ege Üniversitesi, Türk Dili ve Lehçeleri Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Bu çalışma, Türk dünyasında ortak terim üretiminde bir adım olarak dijital bir terim veri tabanının nasıl şekillendirilebileceğini ele almaktadır. En kısa tanımla terim veri tabanları, istenilen miktardaki terimleri istenildiği şekilde depolayan dijital sözlüklerdir. Özellikle dijitalleşmenin getirdiği erişilebilirlik ve güncellenebilirlik avantajları, bu basılı sözlüklere karşı veri tabanlarını öne çıkarmaktadır. Tarihsel süreçte sözlükbilimin ve terimbilimin modern bir yeniliği olarak ortaya çıkan terim veri tabanları, geleneksel sözlüklerin yerini yavaş yavaş almaktadır. Türk Dünyasında terim veri tabanları henüz yaygınlaşmamışken, bu teknoloji Türk Dünyasının ortak terminoloji sorunlarını çözmeye önemli bir araç olabilir.

Çalışmada ilk olarak IATE, EuroTermBank, Termincom ve TEPA gibi ulusal ve uluslararası terim veri tabanları incelenmiş ve ardından söz konusu terim veri tabanlarının yapıları genel hatlarıyla anlatılmıştır. Bu örneklerden hareketle Türk Dünyasına uyarlanabilecek unsurlar belirlenmiştir. Buna göre Türk Dünyasındaki ortaklıkların çokça konuşulduğu günümüzde ortak bir veri tabanının Türk lehçeleri arasındaki terim sorunlarının çözümünde yararlı olabileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, terim veri tabanlarının maddi açıdan ve akademik anlamda devlet tarafından desteklenmesi terim veri tabanlarının sürdürülebilirliği açısından da gereklidir. İçerik açısından ise terimlerin ortak açıklamalarının lehçe çevirileriyle sunulması, araştırmacılar için kaynak eser ve tartışma alanlarının oluşturulması, tek veya çok alanlı terim veri tabanlarının pilot projelerle başlatılması önemlidir. Sonuç olarak başta çevirmenler ve akademisyenler olmak üzere

Türk Dünyası ile ilgili çalışacak kişilerin buluşacağı bir platformun kurulması, bilimsel yazımda ortaklık, çeviri süreçlerinin kolaylaşması gibi konularda çok faydalı olacaktır. Bu sayede, Türk Dünyasında terim birliği sağlanarak bilimsel ve kültürel dayanışma güçlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Terimbilim, Terimbilimsel Sorunlar, Türk Dünyası, Dijitalleşme.

POZİTİF BİLİM ÇERÇEVESİNDE İSLAM İKTİSADI İCRA ETMENİN İMKÂNI ÜZERİNE SORGULAMA

Yunus Emre AYDINBAŞ

Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İslam iktisadı yazını incelendiğinde normatif niteliği öne çıkan bir disiplinle karşılaşılmaktadır. İslam dininin kaynaklarından hareketle yapılan analogik çıkarımlarından müteşekkil olan bu normatif nitelik, İslam İktisadının olandan ziyade olması gerekenle çerçevelenen bir disiplin görünüm vermektedir. Bu görünüm İslam iktisadının, bilimsel bir disiplinden ziyade bir temenni ve belki de ahlaki nasihatler dizgisi olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Bu tebliğ, bir bilim dalı olarak İslam İktisadının pozitif bir zeminde, olması gerekenden ziyade olanla ilgilenmesinin imkanını sorgulamaktadır. Bu sorgulamada öncelikle İslam İktisadının kaynaklarını sorgulamakta ve geniş anlamda “kaynak” tanımı yapılmaktadır. Diğer yandan İslam İktisadı yazınında sık karşılaşılan hatalardan biri olarak “illet” ve “hikmet” karmaşası üzerinde durulmaktadır. Bu karmaşa İslâm’ın temel kaynaklarında yer alan umdelerin olgusal gerçeklik içinde neden olduğu etki ve sonuçların analiz edilmesinden ziyade, umdelerden beklenen hikmetler postulat olarak kabul edilmesi gibi metodik bir hataya neden olmaktadır. Tebliğde yer verilecek bir diğer sorgulama ise pozitif eleştirel akıl ile İslâm düşüncesi arasındaki kurucu ilişkidir. Bu ilişki Neseffî akaidi, Kuhn’un paradigması ile Popper’in yanlışlanabilirlik ilkesi çerçevesinde tartışılmaktadır. Sorgulama neticesinde İslam İktisadına pozitif eleştirel akıl ekseninde bir konumlandırma yapılmakta ve pozitif bilimin imkanları ile İslam İktisadı disiplini arasında yeni bir mîsak zemini kurulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam İktisadı, Pozitif Eleştirel Akıl, Pozitif Bilim, İktisat Düşüncesi, Normatif İktisat, Pozitif İktisat

BAKÜ FATİHİ NURİ KİLLİĞİL PAŞA VE FAALİYETLERİ

Edanur KAYMAKÇI

Özet

1889 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen Nuri Paşa (Killigil), 1903- 1906 seneleri arasında Kuleli Askeri İdadisinden mezun olmuştur. Ardından 1906- 1909 senelerinde de Harbiye Mektebi'nde askeri eğitimini tamamlamıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşanan Trablusgarp Savaşı'nda ve Balkan savaşlarında ki başarılarından dolayı 1912 senesinde mülazım-ı evvel, 1913 senesinde ise yüzbaşı rütbesine terfi etmiştir. 1915 senesine gelindiğinde ise İngilizlere ve İtalyanlara karşı Mısırata Cephesine gönderilmiştir. Yakın tarihimizin önemli şahsiyetlerinden birisi olan Nuri Killigil Paşa aldığı askeri eğitimler ve katıldığı savaşlarda gerçekleştirmiş olduğu başarılarından dolayı Osmanlı Devleti'nin önemli paşalarından, komutanlarından, subaylarından ve devlet adamlarından birisi olarak anılmaktadır. Nuri Paşa'nın başarıları Osmanlı topraklarıyla sınırlı kalmayıp Azerbaycan'da da adından çokça söz ettirmiştir. Enver Paşa Kafkasya'daki Türklerin, Ermeni mezaliminden kurtarılması için "Kafkas İslam Ordusu" adıyla özel bir ordu kurulmasına karar vermiştir. Ordunun başına da daha önce katılmış olduğu savaşlarda başarılarıyla ön plana çıkan kardeşi, Nuri Paşa'yı görevlendirmiştir. Nuri Paşa, Kafkas İslam Ordusu'nun komutanı olarak Bolşevik ve Ermenilere karşı gerçekleştirmiş olduğu başarılarıyla kuşkusuzdur ki Azerbaycan tarihinin de en önemli isimlerinden birisi haline gelmiştir. Doğunun ilk demokratik Türk devleti olan Azerbaycan Halk Cumhuriyeti, Türk Askeri Heyeti'nin Kafkasya'ya gönderilmesinin ardından jeopolitik konumunu güçlendirmiştir. Böylelikle Azerbaycan'ın siyasi egemenliğini Gence'den Bakü'ye kadar genişletmiştir.

Bu çalışmada Azerbaycan'da büyük bir üne sahip olan bir Os-

manlı paşasının kardeş devletimiz Azerbaycan tarihinin seyrini nasıl değiştirdiği aktarılmıştır. Nuri Killigil'in askeri hayatı ve Turancılık anlayışı doğrultusunda Kafkasya'da gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri incelenmiştir. Paşa'nın komutasındaki Kafkas İslam Ordusu'nun Kafkasya'daki faaliyetlerine ve katkılarına, Azerbaycan Ordusu'nun kurulmasındaki rolüne değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nuri Paşa, Azerbaycan, Bakü, Kafkasya, İslam Ordusu.

BÜYÜK TÜRKİSTAN'IN, BÜYÜK STRATEJİST KURUCUSU, BÜYÜK SULTAN MELİKŞAH

Yusuf Yılmaz

İzmir Menderes İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürü

Özet

Sultan Melikşah dönemi, Selçuklu İmparatorluğu'nun Kafkasya'daki etkisini pekiştirdiği ve bu bölgeye yönelik kapsamlı stratejiler uyguladığı bir süreçtir. Bu çalışma, Melikşah'ın liderliğinde günümüzdeki Gürcistan, Ermenistan ve Güney Kafkasya'ya yapılan seferleri ve bu seferlerin bölgedeki demografik, ekonomik ve siyasi etkilerini ele almaktadır. Melikşah, Türkmen kitlelerini yerleştirme ve bölgedeki Selçuklu hâkimiyetini kalıcı kılma amacıyla Gürcistan'a yönelik akınlar gerçekleştirmiştir. Bu süreçte, Kars ve çevresindeki stratejik bölgeler ele geçirilmiş, yerel direnişler bastırılmış ve Selçuklu yönetimi kurulmuştur. Melikşah'ın Kafkasya politikası, yalnızca askeri zaferlere dayanmamış, aynı zamanda göçebe Türkmenlerin bölgeye yerleşmesiyle birlikte ekonomik ve sosyal dönüşümlere de yol açmıştır. Gürcistan topraklarında Selçukluların izleri, hem yerleşim politikaları hem de bölgenin ticaret yollarına entegre edilmesiyle belirginleşmiştir. Bu dönemde Selçuklular, bölgedeki Hristiyan nüfus üzerinde kontrolü sağlamıştır. Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah döneminde, günümüz Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Hindistan ve Doğu Türkistan (Kaşgar başkent olmak üzere) ile Anadolu'nun güneyindeki Filistin, Suriye ve Irak bölgelerini kapsayan toprakların ata yurdu olarak şekillendiği söylenebilir. Bu çalışma, Melikşah'ın Kafkasya'ya yönelik seferlerini ve bu seferlerin etkilerini, incelemekte ve Selçuklu hâkimiyetinin bölgedeki dinamiklere yönelik yarattığı izlere odaklanarak, Sultan Melikşah'ın stratejik görüşündeki Büyük Türkistan fikrinin bölgesel yansımalarını ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Selçuklu İmparatorluğu, Sultan Melikşah, Kafkasya, Gürcistan, Ermenistan

MAVERAÜNNEHİR KÖKENLİ NEVAZİL ESERLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Dr. Abdumalik TUYCHIBAEV

Usûl (zâhirü'r-rivaye), nevadir (gayr-ı zâhirü'r-rivaye) ve nevazil (vakı'at) olmak üzere üç grup halinde değerlendirilen Hanefi literatürünün özellikle üçüncü türüne ait kaynaklarının ağırlıklı olarak Maverâünnehir veya mücavir bölgelerde yazıldığı görülmektedir. Yaklaşık dört asırlık (IX-XII) gelişim sürecine sahip Maverâünnehir nevâziline ait kırkın üzerinde eserin çoğu hala el yazma halindedir. Bu tür eserler gelişiminin ilk aşamasında kişisel fetva derlemeleri veya başka bilim dallarına ait meselelerle karışık halde bulunan Fevaid adını taşıyan çalışmalar şeklinde ortaya çıkmıştır. Daha sonraki dönemde de belli bölge veya okula ait fetva mecmualarının bir araya getirildiği eserler, sonrasında çeşitli bölgelerin nevâzilini kapsayan kitaplar ele alınmıştır. Maverâünnehir nevazilinde çeşitli bölgesel sosyopolitik gelişmelerin etkisiyle bağlantılı olarak önce Belh, sonrasında Semerkant ve akabinde de Buhara gibi şehirler birer merkez haline gelmiştir. Mezkur şehirlerde kaleme alınan nevazil eserleri kendi arasındaki belli etkileşimin yanında özgün hususiyetleriyle de ortaya çıkmaktadır. Bu tür eserler bölgenin tarihi bakımından önemli olduğu gibi Hanefiliğin ve genel olarak İslam hukukunun tarihini değerlendirme ve amelî fıkıh metodolojisinin nasıl işlediğini yakından kavrama açısından da oldukça değerli kaynak taşımaktadır. Çalışmamızda Maverâünnehir kökenli bu tür nevazil eserlerinin özellikleri incelenecek, yazıldığı dönem ve mekan bakımından değerlendirilme yapılarak bir tasnif önerisi ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nevazil, fetava, Maverâünnehir, vakıat.

E-TİCARETTE E-İHRACATIN YERİ

Doç. Dr. Mehmet Çelebi CAN

AHBVÜ Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi

Elektronik ticarete dair bir çok tanım bulunmakla birlikte, “fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet” şeklinde 6563 sayılı *Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun* m. 2/a’da yasal açıdan tanımlandığı görülmektedir. Emtia, ticarete konu olan altın, gümüş, petrol, doğal gaz, bakır, pamuk, mısır, buğday, şeker, kahve gibi malların tümüne verilen addır. Bu malların alım-satımının gerçekleştirildiği pazaryerleri mevcuttur. Aynı şekilde hayvan alım satımının yapıldığı pazaryerleri de vardır. Bu pazaryerlerinin mevcut olduğu piyasa, borsa olarak adlandırılmaktadır. Geleneksel ticarete yer alan pazaryerleri artık günümüzde dijitalleşen dünya ile birlikte çevrimiçi platformlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendi ürünlerine ve/veya ürün kategorilerine odaklanan e-ticaret sitelerinden daha fazlası olan, üçüncü taraf satıcıların üyelik/komisyon üzerinden yer bulduğu pazaryerlerine, ülkemizde yargı kararlarında da süje olarak yer almaları bakımından Trendyol, Amazon, Hepsiburada, Pttavm, Pazarama, Çiçeksepeti ve n11 önemli örnekler olarak gösterilebilir.

Bu esnada, dünya çapında ticaret yapılan ve ürün ve hizmetlerin küresel ölçekte ülkeler arasında satıldığı pazar yerini ifade eden bir kavram olarak “Küresel pazaryeri” terimine dikkat çekmek gerekir. E-ihracat bakımından önem arz eden de burasıdır. Yurt dışı e-ticareti kapsayan bu kavram, en dar anlamda ifade edilecek olursa sınır ötesi pazar yerlerine ve e-ticaret sitelerine yapılan gönderilerle gerçekleşmektedir. Geleneksel ihracata göre, daha az prosedürün ve riskin bulunduğu, gümrük muafiyetlerinin söz konusu olabildiği, ölçek ekonomisi bakımından yüksek kar marjının ve alım gücü yüksek müşterilere ulaşım imka-

nının kolaylaştığı ve benzeri avantajları haiz olan e-ihracat 5986 sayılı E-İhracat Destekleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yasal bir tanıma kavuşmuştur. Bu kararın tanımlara ilişkin m.2/d hükmünde, *“uzaktan iletişim araçlarıyla basitleştirilmiş gümrük beyannamesi veya gümrük beyannesi ile başka bir ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen ve e-ticaret olarak beyan edilen mesafeli mal satışı”* ile e-ihracat kavramının ifade edildiği görülmektedir.

Bu çalışmada e-ticarette e-ihracatın yeri ve e-ihracatın yasal düzenlemeler bakımından görünümüne kısaca bakılacaktır.

THE CURRENT SITUATION OF VULNERABLE EMPLOYMENT AS A SOCIO-ECONOMIC PROBLEM IN THE MEMBER STATES OF THE ORGANISATION OF TURKIC STATES

Ersin ERASLAN

Dr. Öğretim Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü

Abstract

The Organisation of Turkic States, which consists of Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkey and Uzbekistan, has the mission of harmonising the member states and ensuring coordination by developing cooperation. In this framework, the Organisation of Turkic States develops common policies in a wide and intricate field of health, environment, environment, law, law, economic life, economic life and social life. At the intersection of common policies in this intricate structure, there are socioeconomic problems that are common issues of both social and economic structure. The issue of fragile employment, which is one of these socio-economic problems, comes to the forefront as it is becoming increasingly important at the global level and has the potential to harm the coordination of the union.

Vulnerable employment, which reflects only an unfavourable pattern in employment, is defined as the sum of the self-employed (i.e. those who do not employ a worker) and unpaid family workers. Those in vulnerable employment are considered to be less likely to have formal labour arrangements and more likely to be underpaid, underrepresented and lacking social security. In this framework, vulnerable employment points to a deterioration in the labour market and to a form of casualisation. This situation expresses a social and legal deficiency in terms of working con-

ditions and lack of formal labour regulation, and a negative plane in the economic context in terms of wage inadequacy.

This study, which was designed with the research question ‘*What is the situation of vulnerable employment in the TDT member countries?*’, constitutes an example of a longitudinal case study coming from qualitative methods. In this framework, by compiling data on vulnerable employment from the World Bank between 1992 and 2022, important findings have been reached by combining quantitative trend analyses with qualitative insights in the member countries. Among these findings, it is noteworthy that fragile employment in the Organisation of Turkic States is on a declining trend, with Kazakhstan and Turkey taking the lead in this declining trend, while Azerbaijan’s ups and downs far above the average are among the remarkable results. This situation shows that an employment strategy is needed within the framework of the Organisation of Turkic States.

Keywords: Organisation of Turkic States, Labour Economics, Vulnerable Employment, Case Study.

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜYE ÜLKELERİ ARASINDA NEET ORANLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Ali İhsan Balcı

Araş. Gör. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

NEET oranı, gençlerin eğitimden ve işgücü piyasasından kopuşunun kritik bir göstergesidir ve daha geniş ekonomik ve sosyal zorlukları yansıtmaktadır. Dünya genelinde NEET konusuna verilen önemin de genel anlamda istatistik rakamlarına yansıdığı görülmektedir. Ancak yine de ciddi bir oranda NEET gençlerin varlığı konunun derinlemesine tartışılması bakımından oldukça önemlidir. Bu çalışma, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) ve Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerdeki eğitimde, istihdamda veya yetiştirmede yer almayan gençlerin (NEET) oranlarının belirleyicilerini incelemektedir. Regresyon analizi ile sosyoekonomik faktörlerin NEET üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları, temel bağımsız değişkenlerin katsayılarındaki önemli farklılıkları vurgulamakta ve sosyo-ekonomik dinamiklerin değiştiğini göstermektedir.

Çalışma, TDT ve AB üyesi ülkelerin 2010-2023 yılları arası verilerini kapsamaktadır. Bağımlı değişken (açıklanması istenilen değişken) NEET, bağımsız değişkenler (açıklayıcı) ise işgücü piyasalarının sosyoekonomik yapısını açıklayabilecek işsizlik oranları, eğitim seviyeleri ve cinsiyete özgü katılım oranları gibi göstergeler seçilmiştir. TDT ve AB üyeleri iki gruba ayrılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisini açıklayabilmek için çoklu doğrusal regresyon modeli tercih edilmiştir. Analiz sonucunda TDT ve AB gru-

bunun modellerinin 0.99 R-square değeri ile mükemmel uyum ve açıklayıcı olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada elde edilen temel bulgular ise; TDT ülkeleri için NEET oranlarının sosyoekonomik faktörlerde meydana gelen değişimlere karşı daha duyarlı olduğu aynı zamanda kadınlarının işgücüne katılımı gibi kültürel ve cinsiyete dayalı değişkenlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. AB ülkeleri için ise daha istikrarlı bir sosyoekonomik yapının mevcut olduğu, eğitimden işe geçiş politikalarının NEET oranlarının azalmasında oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere TDT ve AB ülkelerinin farklı sosyoekonomik yapı ve dinamikleri vardır. TDT ülkeleri, işsizlik ve toplumsal cinsiyet katılımı gibi faktörlere karşı daha fazla hassasiyet göstermekte, bu da ekonomik ve sosyal alandaki sistematik zorlukları yansıtmaktadır. Buna karşılık AB ülkelerinin, bu faktörlerin NEET oranları üzerindeki etkisini azaltan kurumsal çerçeveye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda TDT ülkelerinin gençlerin istihdam edilebilirliğini artırmak için güçlü olan kurumsal yapılarını daha da etkin hale getirmeleri ve özellikle kadınların işgücüne katılımlarını artırıcı politikalara önem vermeleri gerektiği açıktır.

Anahtar Kelimeler: NEET, Türk Devletleri Teşkilatı, Avrupa Birliği, Regresyon Analizi, Sosyoekonomik belirleyiciler.

ÇİN'İN ORTA ASYA'DAKİ BORÇ TUZAĞI STRATEJİSİ: KALKINMA FIRSATI MI, YENİ BİR SÖMÜRÜ DÜZENİ Mİ?

Soner HAMZAÇEBİ

Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Özet

Dünyanın en büyük ikinci ekonomik gücü olan kadim Çin, son 10 yıl içinde küresel ekonomik gücünü dış politika aracı olarak kullanarak, hibe ve krediler aracılığıyla dünya genelinde pek çok ülkenin iç politikasına doğrudan etki yapmaktadır. Ekonomik anlamda gelişim sağlayamamış üçüncü dünya ülkeleri üzerinde finansal yardımlarıyla büyük bir etki yaratmaktadır. Bu ülkeler arasında özellikle Çin'e sınırı olan ve Avrasya'nın kalbini oluşturan Orta Asya ülkeleri ilk sırada yer almaktadır. Orta Asya, jeopolitik konumu itibarıyla Çin'in dış dünyaya açılmasında kapı görevi görmektedir ve Çin dış politikasında özel bir yere sahiptir. Nitekim bölgenin bu stratejik konumu, dünyanın en büyük ekonomik entegrasyonu olan Kuşak ve Yol Girişimi'nin Avrupa ve Ortadoğu bağlantısını oluşturmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Çin, bölgede kalıcılığını sürdürmek ve Orta Asya ülkeleriyle güçlü işbirliği içinde olmak için, bu ülkelerin altyapı projelerine büyük miktarda yatırım yapmaktadır. Bu yatırımlar arasında demiryolları, karayolları ve enerji boru hatları yer almaktadır. Çin, bu projeleri finanse etmek için bölge ülkelerine büyük miktarda kredi sağlamaktadır. Bu bağlamda bölge ülkelerine düşük faiz oranları ve uzun vadeli geri ödeme seçenekleri gibi cazip koşullar altında krediler sunarak, hem bölgedeki ekonomik kalkınmayı desteklemekte hem de kendi stratejik ve ekonomik çıkarlarını pekiştirmektedir. Çin, bu finansal kredi ve yatırımlar aracılığıyla başlattığı projelerle, zamanla bu ülkeleri

borç tuzağına sürüklemekte ve borçlarını geri ödeyemeyen bölge ülkelerinin doğal kaynakları ve stratejik varlıkları üzerinde egemenlik kurmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Çin'in Orta Asya'ya sağladığı kalkınma kredilerinin, bölgesel kalkınmayı teşvik etme amaçlı mı yoksa bu ülkeleri ekonomik ve politik olarak bağımlı hale getirme stratejisi mi olduğunu derinlemesine incelemektir. Bu amacı açıklığa kavuşturmak için, Çin'in Orta Asya'daki yatırımları ve borçlandırma politikalarının bölge ülkeleri üzerindeki etkileri ele alınacak ve Çin'in Orta Asya'daki borç tuzağı stratejisi tartışılacaktır. Çalışma kapsamında, beş Orta Asya ülkesinin Çin ile olan ekonomik süreçleri incelenecek, Çin'in bölgedeki ekonomik ve politik hedefleri, borç tuzağı iddiaları ve bunun bölgenin geleceği üzerindeki etkileri analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Borç Tuzağı, Çin, Orta Asya, Ekonomik Kalkınma, Kuşak ve Yol Girişimi

TÜRKİYE’NİN ÜRETİM VE İHRACATINDAKİ BAŞARISININ TÜRK DÜNYASI ÜLKELERİNE MODEL OLARAK ALINMASI: TÜRKMENİSTAN ÖRNEĞİ.

Ejesh Hayydova

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İktisat (Tezli Yüksek Lisans)

Dünyada Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB) dağılmasıyla, sosyalizme dayalı bir ekonomik politikası izleyen ülkeler mevcut tarihsel sistemlerini bırakarak serbest piyasa ekonomisine doğru bir dönüşüm sürecine girmiştir. Dolayısıyla geçiş ekonomisi kavramı, merkezi planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçiş yapan ülkeleri tanımlamaktadır. Geçiş aşamasındaki ülkeler olarak görülen söz konusu ülkeler merkez planlı ekonomiyi terk ederek piyasa ekonomisini tercih etmiştir. Geçiş ülkeleri sırasında yer alan Türkmenistan’ın çeyrek asırlık bir süre geçmesine rağmen hâlâ geçiş sürecinin ilk aşamalarında.

Çalışmada Türkiye’nin üretim ve ihracattaki başarısının Türkmenistan’ın gelişmesinde etkili olabilmesi için, Türkiye’nin üretim ve ihracatla ilgili olan grafiklerden ve verilerden yararlanarak, Türkmenistan’a model olarak uygulanması şeklinde düşünülmektedir.

Türkmenistan ekonomisinin şeffaf olmaması ve ekonominin büyük bir kısmının devlet egemenliği altında olması, iş çevrelerinin serbest Pazar ekonomisi uygulamaları hakkında yeterince bilgi ve deneyime sahip olmaması, işbirliğinde önemli güçlükler yaratmaktadır. Bununla birlikte, bu durumun geçiş sürecinin doğal sonucu olarak değerlendirilmesi ve bu ülke ile ticari ve ekonomik ilişkilerin sürdürülmesinde uzun vadede büyük yararı vardır. Yer altı kaynakları açısından zengin olan Türkmenistan bu kaynakları diğer ülkeler ile paylaşma gereği duymaktadır. Kaynakların

paylaşımı doğru ve bilinçli bir şekilde kullanıp, uluslararası pazarlara çıkarması ile ülkeye döviz girdisi sağlayabilir. Bu noktada ilk önce komşu ülkeler ile olan ekonomik ve ticari işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Türkmenistan'ın en büyük ticari ortaklarından biri olan Türkiye ile ticari faaliyetlerde bulunması her iki taraf için de avantajlar sağlayacaktır.

Türkiye'nin üretim ve ihracat konusundaki başarısının Türkmenistan'a model olarak uygulanmasında en çok beklenen fayda istihdamın sağlanmasıdır. Bir ülkede en önemli sosyo-ekonomik sorunların temelinde işsizlik geliyor. Bundan dolayı işsizlik problemi yaşanan ülke açısından, bu işsizliği aradan kaldıracak üretim ve ihracatı kendi kaynaklarıyla gerçekleştirecek imkanları yeterli olmadığından, Türkiye'nin üretim ve ihracat konusundaki başarısı Türkmenistan'ın hem gelişimi hem de istihdamı açısından elverişli bir durum meydana getireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkmenistan ekonomisi, ihracat ve ithalat, Türkiye ekonomisi.

YEREL MEDYADA DEĞERLER AKTARIMI: DIRİLİŞ ERTUĞRUL ÖRNEĞİ

Muhammed Sami BAYSAL

Neveşehir Hacı Bektaş Veli University Faculty of Theology, Department of
Sociology of Religion Research Assistant

Kitle iletişim araçları, iletişim teknolojilerinin ilerlemesiyle birlikte salt haberleşme aracı olmakla kalmamış, günümüze kadar gelen süreçte medya organlarının etki sahası içerisinde birçok kurum için belirleyici önem taşır hale gelmiştir. Özellikle dünya sinemasının seyri ve mevcut durumu gözetilerek alt metin analizi yapıldığında, sanatsal üretimin yanında propaganda ve pazarlama stratejileri kanalıyla değer aşılama gibi sosyal hedeflerle toplumların yaşamına doğrudan etki edecek yapımların amaçlandığı görülmektedir.

2000'li yıllarda doğan neredeyse her bebek artık televizyonlu bir eve doğarken 2010'lu yıllarla birlikte gerçek dünyanın yanı sıra sanal bir dünyaya da adım atmaktadır. İlk eğitimine aile ile başlayan bir bebek, yetişkinlikten hayatının sonuna kadar medyaya maruz kalmaktadır. Ekran karşısında geçirilen ortalama sürenin oldukça artması göz önüne alındığında, çocukların ve gençlerin kanaat oluşumu, tutum belirleme ve inançlar konusunda bu durumun etkisi altında kalmadıkları düşünülemez. Devletlerin eğitim programları dışındaki boş zamanlar bir anlamda medyanın ve onun sunduklarının inisiyatifine bırakılmaktadır. Çalışmamız Türkiye'de üretilen alternatif öğelerin içeriğinin analiz edilmesini amaçlamaktadır. Bu açıdan TRT iş birliği ile hazırlanmış, karasal yayında ve TRT'nin dijital yayın platformu "TABİİ" de yayınlanan dönem dizileri, değerlerin aktarımı perspektifinden incelenmiştir. Çalışma nitel yöntem izlenerek yapılmış, verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma konusu dizi,

amaçlı örnekleme tekniklerinden tipik durum örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Dizilerin tamamının izlenmesi vakit imkânı dahilinde olmadığından dolayı izlenme ve popülerlik oranları göz önünde bulundurulurak eleme yapılmış ve “Diriliş Ertuğrul” dizisi seçilmiştir. Veriler bahsi geçen dizinin ilk 30 bölümü izlenerek toplanmıştır. Araştırmanın hedeflerine uygun biçimde farklı değerler skalasından, “Din, Aile, Eğitim, Ticaret ve Birlikte Yaşam” olmak üzere 5 farklı değer ağırlıklı tema belirlenmiş ve bu temalar üzerinden analiz edilmiştir. Nihai olarak elde edilen bulgularla, medyanın değerler aktarımında etkin bir araç olarak kullanıldığı ve gündelik yaşamda diziye dair pek çok sembol ve metaforun öne çıktığı böylece iletiye dair bir geri bildirim de alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Kitle İletişimi, Medya, Televizyon, Propaganda

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK: TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE KALKINMA İÇİN YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

Məmmədova Samirə

Öğretim Görevlisi / Öğretmen

Azərbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

Özet

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın temel amacı, sosyal girişimciliğin toplumların sosyal ve ekonomik gelişimine olan etkisini incelemek ve başarılı sosyal girişimcilik modellerini belirlemektir. Sosyal girişimcilik, toplumsal sorunların çözümüne yönelik yenilikçi yaklaşımlarla sürdürülebilir değer yaratmayı hedefleyen bir girişimcilik türüdür. Bu modellerin topluma sağladığı faydaları anlamayı ve bu yaklaşımların daha geniş bir çerçevede uygulanabilirliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma, sosyal girişimcilik uygulamalarını analiz etmek için nitel bir yaklaşım benimsemiştir. Grameen Bank, One-World Health ve Sekem gibi uluslararası örneklerin vaka analizi yöntemiyle incelenmesi gerçekleştirilmiştir..

Bulgular: İncelenen sosyal girişimcilik projeleri, ekonomik kalkınmaya ve toplumsal eşitliğe önemli katkılar sağlamaktadır. Örneğin, Grameen Bank yoksullara kredi sağlayarak finansal kapsayıcılığı artırırken, Sekem ekonomik ve sosyal değer yaratmıştır. Uluslararası kuruluşların desteğiyle sosyal girişimcilik, yerel düzeyde etkili sonuçlar üretmiştir.

Sonuçlar:Sosyal girişimcilik, toplumsal eşitliğin sağlanması ve ekonomik istikrarın desteklenmesi açısından önemli bir role sahiptir. Sosyal girişimciler, yerel düzeyde başlayarak küresel ölçekte etkili olabilecek projelerle hem sosyal hem de ekonomik kalkınmayı desteklemektedir. Bu girişimler, toplumsal sorunlara yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler sunarak kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Öneriler

Devlet Desteği: Sosyal girişimcilik projelerinin yaygınlaşabilmesi için devlet destekleri artırılmalı, bu girişimler için özel teşvik mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Eğitim ve Farkındalık: Sosyal girişimcilik konusunda eğitim ve farkındalık programları düzenlenerek toplumun bu konuda bilinçlenmesi sağlanmalıdır.

Yatırım ve İş Birliği: Ulusal ve uluslararası düzeyde yatırım ve iş birliği teşvik edilerek sosyal girişimciler için kaynak yaratılmalıdır.

Genel Değerlendirme: Sosyal girişimcilik, küresel ölçekte toplumsal ve ekonomik değişime katkı sağlayabilecek güçlü bir modeldir. Bu girişimler, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için etkili bir araç olarak kullanılabilir. Devletler, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar, sosyal girişimcilik ekosistemini destekleyerek toplumların refahını artırabilir ve daha eşit bir dünya inşa edilmesine katkıda bulunabilir.

TATAR INTELLECTUALS IN THE 100TH YEAR OF THE REPUBLIC

Gulnaz Safina

Ankara University

Tatar intellectuals in Turkey have made significant cultural and intellectual contributions from the Ottoman Empire to the present day. Tatar communities from Russia have integrated with Turkish culture, contributing in various fields and playing an important role as a cultural bridge. These intellectuals, particularly in the fields of literature, science, art, and education, have contributed to the preservation of the Turkish language and culture.

The influence of Tatar intellectuals in Turkey has been most prominent in literature and education. Ayaz Ishaki, one of the prominent figures in Tatar literature, is a well-known writer in the Turkish world. In his works, Ishaki addressed social and cultural issues, emphasizing the importance of unity among the Turkish people and the value of cultural heritage. Similarly, Sadri Maksudi Arsal is an important figure in Turkish intellectual circles. Maksudi, one of the key figures in the Turkish nationalism movement, is known for his contributions in the fields of language, culture, and education.

These intellectuals have helped the Turkish people to gain a broader cultural perspective and have promoted linguistic and cultural interaction. Tatar immigrants have also worked as teachers in Turkey's educational institutions, establishing a communication bridge between Turkish, Tatar, and Russian languages.

Tatar culture continues to be preserved by Tatar immigrants in various cities across Turkey. This cultural interaction is evident in areas such as traditional music, dance, and cuisine.

In the political and social sphere, Tatar intellectuals have

contributed to social and cultural reforms during the early years of the Republic of Turkey. They made an intellectual contribution to the modernization process and the realization of Atatürk's principles of secularism and nationalism. Tatar intellectuals have also played a role in shaping cultural movements in Turkey.

In conclusion, Tatar intellectuals in Turkey have left an important legacy in cultural, intellectual, and social fields. These contributions continue to have a significant impact on Turkish society, and the contributions of Tatars to Turkish culture hold a notable place in areas such as language, literature, and cultural interaction.

Keywords: Kazan Tatars, Turkey, Tatarstan, Republic

2009 NAHÇIVAN ZİRVESİ: KARABAĞ MESELESİ HAKKINDA İLHAM ALİYEV'İN SÖYLEMLERİ

Emre Dağhan Tokgöz

Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

Pelşin Kuruçay

Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT), Türk dili konuşan ülkeler arasında işbirliğini güçlendirmeyi amaçlayan uluslararası bir teşkilattir. 2009 yılında Nahçıvan Zirvesi, bu teşkilatın önemli bir toplantısı olarak tarihe geçmiştir. Türk Devletleri Teşkilatı, 2009 yılında imzalanan Nahçıvan Anlaşması ile resmiyet kazanmış ve Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye gibi ülkeleri bir araya getirmiştir. Bu nedenle, İlham Aliyev'in 2009 yılında Nahçıvan Zirvesi'nde yaptığı konuşma, dönemin tartışmalı Karabağ meselesine ilişkin önemli söylem teşkil etmektedir. Bu çalışma, Aliyev'in konuşmasının bir kısmı olan Karabağ meselesini ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada, resmi kaynaklarda yer alan konuşma dökümü ile beraber Azerbaycan ve Türkiye dijital basınında konuyla ilgili yer alan haberler incelenmiştir. Türk devletlerinin liderlerini işbirliği teşvik etmek amacıyla bir araya getiren zirve sırasında Aliyev, Azerbaycan'ın Karabağ üzerindeki sarsılmaz hak iddiasını vurgulamıştır. Tarihsel sahiplik söylemini ve toprak anlaşmazlıklarının ulusal egemenliğin daha geniş çerçevesindeki etkilerini dile getirmiştir. Aliyev'in konuşması, bölgenin Azerbaycan'ın ayrılmaz bir parçası olduğunu ileri

sürerek hem Türk devletleri arasında destek toplamayı hem de Azerbaycan'ın uluslararası sahnedeki konumunu güçlendirmeyi amaçlamıştır.

Aliyev'in söylemi, Azerbaycan Türkleri arasında ulusal dayanışma için bir toplanma çağrısı işlevi görürken, aynı zamanda Azerbaycan'ı uzun süredir devam eden çatışmaya diplomatik bir çözüm arayışında sorumlu bir aktör olarak konumlandırmıştır. Aliyev'in konuşması, Sovyetler sonrası coğrafyayı karakterize eden kimlik siyaseti ve devlet egemenliğinin karmaşık dinamiklerini yansıtarak, ortak zorlukların ele alınmasında bölgesel işbirliğinin önemini vurgulamıştır. Sonuç olarak, İlham Aliyev'in Nahçıvan Zirvesi'nde yaptığı konuşma, Karabağ'ı çevreleyen söylemde önemli bir anı temsil etmekte ve Azerbaycan'ın dış politika hedeflerini ifade etmek için bölgesel forumları stratejik olarak kullanması hakkında fikir vermektedir. Bu çalışmanın da göstereceği gibi, konuşma sadece Azerbaycan Türk milliyetçiliğini özetlemekle kalmamış, aynı zamanda çağdaş dönemde Türk devletleri arasındaki ilişkileri tanımlayan işbirliği etkileşiminin de altını çizmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Karabağ, Nahçıvan Zirvesi, İlham Aliyev, Türk Devletleri Teşkilatı.

KAZAKİSTAN'DAKİ BİREYSEL EMEKLİLİK ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ETKİNLİK ANALİZİ

Akerke Urganishbay

Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı

Özet

Bireysel emeklilik sistemi, gönüllü tasarrufların yatırımlarla ilişkilendirilmesinde ve ekonomik kaynakların etkin kullanımında önemli bir role sahiptir. Bu sistemin işleyişi ve etkinliği, hem bireylerin finansal güvencesi hem de ekonomik kalkınma açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Kazakistan'daki bireysel emeklilik şirketlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi, sektördeki potansiyel iyileştirme alanlarının belirlenmesi ve literatürdeki eksikliğin giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, 2015-2023 yılları arasında Kazakistan'daki 16 bireysel emeklilik şirketinin etkinliğini Veri Zarflama Analizi (VZA) yöntemiyle değerlendirmeyi hedeflemektedir. Analizde, iş gücünü temsil eden çalışan sayısı ve toplam aktifler giriş değişkenleri olarak, toplanan prim tutarları ve fonların toplam büyüklüğü ise çıkış değişkenleri olarak ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, söz konusu şirketlerin etkin bir şekilde faaliyet gösterip göstermediğini belirlemektir.

Literatür taramasında, farklı ülkelerde bireysel emeklilik şirketlerinin etkinliğini incelemek için kullanılan VZA yönteminin, birden fazla giriş ve çıkış değişkenini ele alabilmesi ve girdilerle çıktılar arasında fonksiyonel bir ilişki gerektirmemesi gibi avantajları nedeniyle bu çalışmaya uygun olduğu ortaya konulmuştur. Kazakistan üzerine yapılan akademik çalışmaların azlığı göz önüne alındığında, bu araştırmanın hem bölgesel hem de uluslararası literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, çalışmanın sonuçları, Kazakistan'daki bireysel emeklilik sektörünün mevcut

durumunu değerlendirmenin yanı sıra, gelecekteki politikaların ve uygulamaların geliştirilmesine ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bireysel emeklilik sistemi, Veri zarflama analizi (VZA), Ekonomik tasarruf, Yatırım fonları, Etkinlik analizi

CASE PRESENTATION OF A WOMAN WHO EXPERIENCED SECONDARY INFERTILITY FOR 13 YEARS AND ACHIEVED NATURAL CONCEPTION FOLLOWING THE SURGICAL REPAIR OF A RECTOVAGINAL FISTULA.

Sahila Safarova

Department of Obstetrics and Gynecology, Absheron District Central Hospital, Absheron, Azerbaijan

Zamin İbrahimkhalilov

Department of Pediatric and Neonatology, Sumqayıt Real Hospital, Sumqayıt, Azerbaijan.

Azar İsmayılov

Department of General Surgery, Absheron District Central Hospital, Absheron, Azerbaijan.

Abstract

Rectovaginal fistulas are abnormal passages that form between the anterior wall of the rectum and the posterior wall of the vagina, often due to abnormal epithelial tissue. Risk factors for their development include congenital anorectal abnormalities, trauma during childbirth, gynecological or colorectal surgeries, severe injuries, inflammatory bowel diseases, perianal infections, radiation to the pelvic area, and malignant tumors.

One key point is the neglect of health among women, as demonstrated by this patient who did not seek medical care for 13 years. Furthermore, as in our case, rectovaginal fistulas should be considered a potential cause of unexplained infertility, as they can disrupt vaginal health and sexual function. It is important to note that the presence of a rectovaginal fistula can lead to significant

physical and psychological challenges between spouses, potentially resulting in marital breakdowns.

Keywords: Rectovaginal fistula, Transperineal approach, Levatorplasty.

TÜRK DÜNYASINDA DİN EĞİTİMİ ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

Sümeyra ARICAN

Dr. Öğretim Üyesi, Yalova Üniversitesi

Türk dünyası, tarihsel ve kültürel çeşitliliğin şekillendirdiği zengin bir yapıya sahiptir. Ortak bir dil, inanç ve tarihi paylaşımlar bu yapıyı beslerken, farklı bölgelerdeki sosyokültürel, dilsel ve mezhepsel farklılıklar da bu zenginliği derinleştirir. Ancak, geleneksel öğretmen yetiştirme programları, etnik, dilsel ve inanç temelli farklılıkları yeterince dikkate almamaktadır. Bu durum, din eğitimi farklı kimliklerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde sunabilen, kültürler arası anlayış ve hoşgörüyü benimseyen öğretmenlerin yetiştirilmesini zorlaştırabilmektedir.

Bu bildirinin amacı, Türk dünyasında din eğitimi öğretmenlerinin çokkültürlü yaklaşımlar çerçevesinde yetiştirilme süreçlerini analitik bir bakış açısıyla incelemektir. Türk dünyasında artan kültürel etkileşimler, göç, küreselleşme ve teknolojik iletişim araçlarının yaygınlaşması, eğitim ve din eğitimi alanında çeşitliliği artırmaktadır. Bu çeşitlilik, toplumlar arası dayanışma ve barışçıl bir birlikte yaşama kültürünün gelişmesine katkı sağlayabilir. Din dersi öğretmenlerinin çokkültürlü pedagojik becerilerinin geliştirilmesi bu sürecin temelini oluşturmaktadır. Farklı geçmişlerden gelen öğrenci gruplarına hitap edebilecek, farklı dini yorumları anlayıp saygıyla karşılayabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi, toplumsal barışın, dini hoşgörünün ve kültürler arası diyalogun güçlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma kapsamında, ilgili literatür taraması yapılacak ve çeşitli Türk Cumhuriyetleri'ndeki din eğitimi müfredatları karşılaştırmalı olarak incelenecektir. İlk incelemeler, çoğu müfredat ve materyalin çokkültürlü perspektifi yetersiz ölçüde yansıttığını ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlerin

çokkültürlü pedagojik becerilerinin geliştirilmesi gerekliliğini açıkça göstermektedir. Araştırma sonucunda, öğretmen yetiştirme süreçlerinde çokkültürlülük eksenli yaklaşımların uygulamaya aktarılmasına yönelik öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Öğretmen Yetiştirme, Türk Dünyası

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI'NIN EĞİTİM İŞ BİRLİKLERİNİN TÜRKİYEDEKİ ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SAYILARI AÇISINDAN ANALİZİ

Nurşen ÇAĞLAK

Öğretim Görevlisi, Yüksek İhtisas Üniversitesi, Ankara/Türkiye.

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) öncelik olarak gördüğü alanların başında eğitim gelmektedir. Bu doğrultuda üye ve gözlemci ülkeler arasında çeşitli iş birlikleri yapılmaktadır. Türk Üniversiteler Birliği'nin (TÜRKÜNİB) kurulması, Orhun Değişim Programı, üye devletlerin Eğitim Bakanlarının katıldığı toplantılar bu iş birlikleri arasında yer almaktadır.

2013 yılında kurulan TÜRKÜNİB'in amacı üniversite öğrencileri arasında çeşitli alanlarda iş birliği yapılmasıdır. Birliğe 15'i kurucu üye statüsünde olmak üzere Azerbaycan'dan 12, Kazakistan'dan 17, Kırgızistan'dan 6, Macaristan'dan 1, Özbekistan'dan 11, KTTC'den 2 ve Türkiye'den ise 61 üniversite üyedir. Bu iş birliği doğrultusunda üye ve gözlemci ülkeler arasındaki öğrenci değişimi desteklenmektedir.

Bu çalışma, TDT üye ve gözlemci ülkelerinden Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen öğrencilerin geldikleri ülkeleri ve Türkiye'de eğitim gördükleri üniversitelere göre dağılımlarını incelemeyi ve bu inceleme doğrultusunda mevcut duruma dair genel bir çerçeve çizmeyi amaçlamaktadır. Doküman analizi yönteminin tercih edildiği çalışmanın birincil kaynakları YÖK İstatistik verileri ve TDT tarafından yayımlanan belgelerdir. Bu belgelere göre 2023-2024 eğitim-öğretim yılında TDT üye ve gözlemci ülkelerinden gelip Türkiye'de eğitim alan 90 bin 807 öğrenci bulunmaktadır. Aynı dönem içerisinde Türkiye'de eğitime devam eden 336 bin 366 uluslararası öğrenci olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sayı yaklaşık %27'lik bir orana

tekabül ettiğini söylemek mümkündür ancak üye ve gözlemci ülkelerden gelen öğrenci sayısı açısından eşit bir dağılım olmadığı görülmüştür. Türkmenistan'dan 29 bin 126, KKTC'den 800, Macaristan'dan 40, Azerbaycan'dan 40 bin 354, Kazakistan'dan 11 bin 958, Kırgızistan'dan 2282 ve Özbekistan'dan 6247 öğrenci mevcuttur. Buna ek olarak TDT üye ve gözlemci ülkelerinden gelen öğrencilerin Türkiye'de eğitim aldıkları üniversitelerin büyük oranla TÜRKÜNİB üyesi üniversiteler olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak TDT üye ve gözlemci ülkelerinden Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrenci sayısındaki eşitsizlik, eğitim iş birliklerinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için bölgesel teşviklere ve özel burslara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, eğitim iş birliği, Türk Üniversiteler Birliği, uluslararası öğrenciler.

İSLAMLAŞMAYLA DEVAM EDEN TÜRK İNANIŞLARININ DİJİTAL ÇAĞDAKİ YANSIMALARI: SOSYAL MEDYA PERSPEKTİFİ

Vildan Yurduseven Evcı

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Doktora
Öğrencisi

Türklerin tarih boyunca geçirdiği kültürel ve inanç dönüşümleri, sosyal yapı ve kimliklerinin önemli bir parçasını oluşturmakla birlikte zengin ve köklü bir inanç sistemine dayandığı da bilinmektedir. Türklerin özellikle Şamanizm, Gök Tanrı inancı, İslam ve diğer yerel inanışların sentezinden oluşan inanışları, tarih boyunca Türk toplumlarının sosyal, kültürel ve manevi yaşamını şekillendirmiş, bazı inanç ve uygulamaları günümüze kadar gelmiştir. Dijitalleşmeyle birlikte ise bu inançların etkisi, yalnızca bireysel ve toplumsal düzeyde değil, aynı zamanda küresel boyutta da kendisini göstermektedir. Özellikle sosyal medya platformları, bu inanışların hem korunması hem de yeniden yorumlanması için yeni bir alan sunmaktadır. Türklerin geleneksel inanışlarını Müslüman olduktan sonra da devam ettirdikleri ve bu inanç sisteminde yer alan doğa, evren ve insan arasındaki uyum arayışı, hayatta kalma, güvende olma istekleri sosyal medya paylaşımlarında doğa sevgisi, maneviyat ya da büyü, fal, nazar, tütsü, kurşun dökme gibi kültürel unsurlarla kendini göstermektedir. Kadim inançlardan bazıları İslam'la uyum sağlarken, bir kısmı da "hurafe" olarak nitelendirilmiş ve İslam'ın tevhit inancına aykırı görülmüştür. İslam'ın hurafe olarak gördüğü kadim bazı Türk inançlarının ve birçok uygulamanın dua ve dini söylemlerle toplumda var olduğu ve nesilden nesile aktararak günümüze kadar geldiği bilinmektedir. Bu çalışmada toplumda hayat bulan, korunan ve sürdürülen kurşun dökme, büyü, fal, ökse otları, muska gibi Türk inanışlarının yaygın olan bazı diji-

tal hesaplar üzerinden sosyal medyada nasıl temsil edildiği, ne şekilde yeniden üretildiği ve kullanıcılar arasındaki etkileşimde nasıl bir rol oynadığı ele alınmaktadır. Ayrıca kültürel ve dini unsurların sosyal medya üzerinden nasıl bir etkileşim alanı oluşturduğu da anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışma, sosyal medyada Türk inanışlarının kullanımını ve bu içeriklerin kültürel mirasın sürdürülebilirliği üzerindeki etkilerini değerlendirerek, hem akademik hem de toplumsal açıdan önemli çıkarımlar sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Türk, İslam, inanç, kültür, dijitalleşme, mitoloji.

THE 1992 TURKIC-SPEAKING STATES HEADS OF STATE SUMMIT: A PIVOTAL MOMENT IN POST-SOVIET DIPLOMATIC AND REGIONAL INTEGRATION

Nigora KHODZHAMBERDIEVA

PhD Candidate in International Relations, Institute of Social Sciences,
Bursa Uludağ University

The 1992 Turkic-Speaking States Heads of State Summit (Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirvesi) marked a pivotal moment in the post-Soviet era, playing a critical role in the diplomatic and regional integration of Turkic states. After the collapse of the Soviet Union, these countries sought to rebuild their ties based on shared linguistic, cultural, and historical bonds. The summit served as the first significant step in this process, providing a platform for dialogue that laid the foundation for institutional cooperation and integration within the Turkic world. By examining primary sources such as official summit agreements and subsequent institutional developments, this study explores the importance of the summit in defining the future diplomatic trajectory of the Turkic states. The 1992 summit helped to solidify cultural and historical unity while also fostering multilateral cooperation, culminating in the establishment of the Turkic Council (now the Organization of Turkic States), which continues to facilitate diplomatic relations and joint initiatives.

The significance of this summit extends beyond its symbolic unity; it initiated practical steps for regional integration, demonstrating how cultural ties can serve as the foundation for political and economic collaboration. The study emphasizes how the decisions made in 1992 shaped the future of Turkic diplomacy and established frameworks for ongoing cooperation in areas such as education, culture, and trade. The findings underscore the cru-

cial role the 1992 summit played in shaping the integration processes of Turkic states. It is concluded that the summit's legacy continues to influence regional cooperation, and further research into such initiatives is necessary to understand their long-term impact. Continued collaboration in cultural, educational, and economic fields will be vital in strengthening the cohesion of the Turkic world.

Keywords: Turkic States, Diplomatic Relations, Regional Integration, 1992 Summit, Turkic Council, Post-Soviet Cooperation.

BEING A CHILD IN UZBEKISTAN: A HISTORICAL PERSPECTIVE FROM THE PAST TO THE PRESENT

Şenay Şirin

Lecturer, Şişli Vocational School

Elif Mutaf

Şişli Vocational School

İlayda Çimen

Şişli Vocational School

The experience of being a child in Uzbekistan has undergone significant transformations throughout history. During the Soviet era, the education and social development of children in Uzbekistan were shaped under central planning and ideological control. The Soviets made substantial investments in the education system, increasing school enrollment rates, but at the same time, they aimed to raise children in accordance with societal norms. After gaining independence, Uzbekistan began to develop its own child policies and adopted a more independent approach to children's rights. However, traditional family structures and societal norms continue to be influential factors in the development of children.

Today, the experience of being a child in Uzbekistan is shaped by both traditional values and modernization. While children have more opportunities in education, they still take on specific roles according to societal expectations and family traditions. Although significant steps have been taken in Uzbekistan regarding children's rights, social inequalities and economic challenges persist, particularly in rural areas. Improvements in education, the expansion of healthcare services, and increased social support have enhanced the quality of life for children in urban areas,

but significant challenges remain in rural regions.

In conclusion, being a child in Uzbekistan continues to be shaped by social and cultural dynamics. Despite improvements in children's education, healthcare, and social support, more government support and societal awareness are needed. It is important to increase efforts to make the experience of being a child in Uzbekistan more equitable, both culturally and economically.

Keywords: Uzbekistan, societal values, independence, child development, education

MEMORY OF NATIONAL PAIN: ATA-BEST COMPLEX

Bekbolotov Stalbek

Senior Researcher at “Ata-Beyit” National Historical Memorial Complex

The Ata-Beyit complex is the burial place of 138 Kyrgyz citizens who were shot in 1938 during Stalin’s repressions. The name “Ata-Beyit” (“Cemetery of the Fathers”) was given to the complex by the world-famous writer Chingiz Aitmatov.

The complex was built on the initiative of the first president of Kyrgyzstan, Askar Akayev, in 2000, 25 km from Bishkek near the village of Tash-Dobo. The memorial complex also houses a museum, which displays items belonging to victims of repression buried in a mass grave. On display are coins, documents, photographs, newspaper articles, and autobiographies of those killed.

The Urkun memorial was erected here in memory of those who died during the tragic events of 1916, which are a symbol of the struggle of the Kyrgyz people against Tsarist Rus’. The Ata-Beyit complex also contains the remains of the world-famous writer and diplomat Chingiz Aitmatov and the Kyrgyz people who died during the revolution on April 7, 2010. The Ata-Beyit complex is among the first to be visited not only by local and foreign tourists, but also by officials from foreign countries.

The totalitarian regime created by Joseph Stalin, who came to power in the USSR in the 1920s, sentenced millions of people to death or exile. Among the victims of the Stalinist regime were, among others, prominent public figures and representatives of the intelligentsia of Kyrgyzstan, including: Kasym Tynystanov, Ishenaly Arabayev, Yusup Abdrakhmanov, Bayaly

Isakeyev, Imanaly Aidarberkov and others. Following archival research and DNA testing, the remains of 138 people, including one woman and a group of unknown individuals, were reburied at Ata-Beyit. On August 30, 1991, a state mourning ceremony was held to rebury the remains of victims of Stalin's repressions found in Chon-Tash.

The next day, August 31, 1991, the independence of sovereign Kyrgyzstan was proclaimed.

Keywords: repression, tragedy, history, revolution.

TÜRK İSLAM KÜLTÜREL MİRASININ ÖĞRETİMİYLE İLGİLİ DERS İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ: ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEKİ ARAPÇA DERSİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Yasin Yiğit

Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı

Mehmet Yenice

Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı

Özet

Türk toplumu, yüzyıllardır edindiği tecrübeler neticesinde zengin bir kültürel miras ortaya koymuştur. İslam dininin benimsenmesiyle birlikte Türk İslam Kültürü olarak ifade edilen bu zengin miras, günümüz Türk İslam toplumlarının koruması gereken bir emanet niteliğindedir. Türk İslam kültürünün korunmasında ve geliştirilmesinde eğitimin ayrı ve önemli bir yeri bulunmaktadır. Eğitim, genel amaçları arasında kültürleme olan bir faaliyet alanıdır. Kültürleme amacı dolayısıyla eğitim öğretimde yeni nesle öz kültürü tanıtmaya, benimsetmeye, kültürel değerleri korumaya ve geliştirme bilinci kazandırmanın en temel hedefleri arasında olduğu söylenebilir. Kültürel değerlerini sonraki kuşaklara aktaramayan toplumların uzun vadede kültürel yabancılaşma ve yozlaşma tehdidiyle karşılaşması kuvvetle muhtemeldir. Bundan ötürü kültürleme amacına üst düzeyde ulaşmadaki başarısı, bir toplumun eğitim kalitesinin en belirgin göstergelerinden biri olarak ifade edilebilir. Bu temel hedef, okul türü ve kademesi ne olursa olsun bütün kurumlarda öğretimi yapılan tüm branşlar için bağlayıcıdır. Mesleki Arapça da Ana-

dolu İmam Hatip Liselerinde 11. ve 12. sınıf düzeyinde öğretimi devam eden bir derstir. Bu dersin asıl hedefi, öğrencilerin İslami ilimlere ait metinlerden yararlanabilmeleri olsa da derste diğer meslek derslerinde ulaşılan öğrenme çıktılarını pekiştirme amacı da bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda derste yararlanılan ders kitaplarında İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarıyla ilgili çeşitli Arapça okuma metinlerine ve bunlarla bağlantılı etkinliklere yer verilmektedir. Bu metinlerden bir bölümü, kültürel miras öğretimiyle ilişkilendirilebilecek içerikler barındırmaktadır. Bu çalışmada mesleki Arapça dersi öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan içeriklerin kültürel miras öğretimi açısından fonksiyonelliğini değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma desenine göre tasarlanmış, veriler doküman inceleme tekniğinden yararlanılarak toplanmış ve analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Arap Dili ve Belegatı, Kültürel Miras Öğretimi, Türk İslam Kültürü, Mesleki Arapça Dersi.

“TÜRKMEN ELLER RESİM YAPMAYI ÖĞRENİYOR” PROJESİNE KATILAN ÇOCUKLARIN SANATSAL YÖNELİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Adem ÖCAL

Dr. Öğr. Üyesi., Bayburt Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü

Özet

Bu çalışma, “*Türkmen Eller Resim Yapmayı Öğreniyor*” projesine katılan Türkmen çocukların sanatsal yönelimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu proje, Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı ve Gazi Eğitim Fakültesi Türk Sanatı topluluğu tarafından, araştırmacının liderliğinde gerçekleştirilmiştir. “Türkmen Eller Resim Yapmayı Öğreniyor” projesinin ve bu çalışmanın amacı, Irak ve Suriye bölgesinden ülkemize göç etmek zorunda kalan Türkmen ailelerin çocukları ile çeşitli sanatsal faaliyetler gerçekleştirerek, el becerilerini ve düşünce dünyalarını iyileştirmektir. Bu sayede Türkmen çocukların sanatsal yönelimleri belirlenebilmektedir. Ayrıca çocukların sanatla etkileşimlerinin, özgüven gelişimlerine ve kişisel ifade biçimlerine olan katkılarının belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Sanatsal faaliyetlere katılan çocukların toplumsal bağlarını güçlendirmeleri ve kültürel kimliklerini geliştirmeleri noktasındaki rolü de incelenmektedir. Söz konusu incelemelerin güçlendirilmesi adına, özellikle görsel sanatların çocukların duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağladığına dair literatürdeki mevcut bulgular da temel alınmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden projektif yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ise resim değerlendirme yöntemi kapsamında analiz edilmiştir. Çalışma grubu, projede gönüllü yer alan, 4-13 yaşları arasında ve eğitim seviyesi orta düzeyde olan; sanata karşı pek bilgisi olmayan fakat buna rağmen

öğrenme düzeyleri hızla gelişen 10 Türkmen çocuktan oluşmaktadır.

Araştırma sürecinde çocuklara çeşitli resim teknikleri ve yaratıcı ifade yöntemleri öğretilerek, onların sanatsal yetkinliklerini geliştirmeleri sağlanmıştır. Bununla birlikte, çocukların tercih ettiği renkler, işledikleri konular ve kullandıkları görsel anlatım biçimlerinin izlenmesi, sanatsal yönelimlerinin ve yaratıcı potansiyellerinin belirlenmesine olanak tanınmıştır.

Sonuç olarak, sanat eğitiminin çocukların psikolojik ve sosyal gelişimlerine sağladığı faydaları, bireylerin yaratıcı düşünme becerilerini ve duygusal zekâlarını artırmada önemli bir araç olduğuna dair bulgular sunmaktadır. Buna benzer eğitim girişimlerinin, çocukların özgün düşünme ve ifade etme becerilerini teşvik etmede etkin bir yol olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkmeneller, Sanat, Eğitim, Renk

SPOR DİPLOMASİSİNİN ENSTRÜMANI OLARAK GELENEKSEL TÜRK OKÇULUĞU

Şükrü Seçkin ANIK

Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tarih Bölümü

Özet

İlk olimpiyat oyunlarından bu yana, spor, milletlerin kendilerini dünyaya tanıtmalarına ve böylece uluslararası saygınlık kazanmalarına vesile olmuştur. Bu vesile ile sporun beynelmilî işlevi asla göz ardı edilemez. Binaen, devletler günümüzde çeşitli spor dalları vasıtasıyla yurt dışı kamuoyunun zihinlerinde yer etmek ve dış politikada gerçekleştirmek istedikleri hedeflerine ulaşmak için kamu diplomasisinin alt kolu olarak spor diplomasisi adı verilen bir uygulama alanı inşa etmişlerdir. Bu uygulama alanı, milletlere birbirlerinin sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik nitelikleri hakkında bilgi sahibi olma imkânı sağlamaktadır. Böylelikle devletler birbirlerini daha iyi tanıyarak muhtelif alanlarda uluslararası iştirakler kurabilme ve karşılıklı güvene dayalı dostluk ve barış ortamı oluşturabilmektedirler.

Geleneksel Türk Okçuluğu'nun, gerek geçmişinde barındırdığı maddî kültür envanterleri, gerekse de sahip olduğu manevî değerler göz önüne alındığında, Türkî Cumhuriyetlerin tamamı ile aynı tarihi geçmişe, aynı kültürel değerlere ve aynı metotlarına sahip olduğu görülecektir. Buna ek olarak Geleneksel Türk Okçuluğu'nun 2019 yılında UNESCO'nun "İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası" listesine girmesi, bu sporun uluslararası değerini arttırmış böylece spor diplomasisi açısından daha etkin bir dil kullanma imkânı sağlamıştır. Özellikle de Türkî Cumhuriyetlerin paylaştıkları maddî ve manevî değerler, sportif açıdan ele alındığında, Türk dili konuşan ülkeler arasındaki kültürel birliktelik, daha etkin kültürel ortaklıkların oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan bu çalışma, Türk halklarının ortak

milli ve manevi değerlerini bünyesinde barındıran pratiklerden birinin Geleneksel Türk Okçuluğu olduğunu ortaya koyma amacıdır. Böylece Türkî Cumhuriyetler arasındaki kültürel ortaklıkları arttırabilmek adına Geleneksel Türk Okçuluğu'nun işlevsel bir sportif faaliyet olduğunu iddia etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor Diplomasisi, Geleneksel Türk Okçuluğu, Türkî Cumhuriyetler, Ok, Yay.

LEGAL REGULATION OF INTERNATIONAL AND FOREIGN ECONOMIC COOPERATION OF TATARSTAN

Aisylu Valiullina

Yüksek Lisans Öğrencisi

Abstract

This study examines certain aspects of the international relations of one of the constituent entities of the Russian Federation— the Republic of Tatarstan. The aim of this work is to explore the legal foundations and the development of Tatarstan’s international and foreign economic activities, as well as its role within the framework of modern paradiplomacy. Special attention is paid to the distinction between the concepts of “international relations” and “international ties,” thereby highlighting the specific features of Russian regions’ participation in international activities.

To achieve this aim, the study employs methods of historical-legal and comparative-legal analysis. Additionally, the research involves the examination of legal documents (such as the Constitution of Tatarstan and agreements with the Russian Federation) and a content analysis of scientific publications on this topic.

The key findings of the research indicate that Tatarstan has had expanded opportunities in international activities due to the bilateral agreement of 1994 with the Russian Federation. This agreement granted the republic unique rights, including the ability to conclude international agreements. However, its implementation was subsequently adjusted as part of the unification of federal legislation.

Tatarstan’s international activities are developed within the framework of the concept of paradiplomacy, enabling the repub-

lic to establish cultural, economic, and scientific ties with foreign partners. The study emphasizes that, despite the process of legislative unification in Russia, Tatarstan continues to actively pursue its foreign economic and international initiatives, contributing to its integration into the global community and unlocking its internal potential.

In conclusion, the research highlights that Tatarstan's international activities serve as a crucial tool for the socio-economic and cultural development of the region, demonstrating an effective example of integrating regional initiatives within a federal system.

Keywords: Republic of Tatarstan, International Relations of Subnational Regions, Paradiplomacy

TÜRK DEVLETLERİ ARASINDA ENERJİ İŞ BİRLİĞİ: BÖLGESEL ENTEGRASYON İÇİN BİR ÇERÇEVE

Meram TATLI

Dr.

Özet

Uluslararası sistemde enerji rezervleri jeopolitik stratejinin ve ekonomik gelişmenin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Türk devletleri, kültürel, tarihsel ve ortak dil bağlarıyla bir araya gelen bir topluluk olarak, enerji iş birliği konusunda eşsiz bir avantaja sahiptir. Bu iş birliği, bölgesel entegrasyonu güçlendirmenin yanı sıra küresel enerji sahnesinde kilit oyuncular olarak öne çıkmaları için önemli bir fırsat sunmaktadır. Asya ve Avrupa'nın kesişme noktasında yer alan Türk devletleri, zengin hidrokarbon kaynaklarına, yenilenebilir enerji potansiyeline ve stratejik bir coğrafi konuma sahiptir. Bu özellikler, onları büyük enerji pazarları arasında bir köprü haline getirirken, aynı zamanda enerji güvenliği ve ekonomik istikrar açısından da önemli bir rol oynamalarını sağlamaktadır. Türk Devletleri Teşkilatı, ortak bir yapı olarak enerji alanındaki iş birliğini derinleştirerek, bölge ülkelerinin hem ekonomik bağımsızlığını artırmayı hem de küresel enerji tedarik zincirindeki konumlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışma, Türk devletleri arasında enerji iş birliğinin mevcut durumunu analiz ederek, bu iş birliğinin önündeki temel faktörleri, fırsatları ve engelleri ortaya koymaktadır. Ayrıca, enerji odaklı iş birliklerinin, enerji arz güvenliğini nasıl artırabileceğini, ekonomik bağımlılıkları nasıl çeşitlendirebileceğini ve Türk devletlerini Avrupa ile Asya arasında nasıl bir enerji koridoru haline getirebileceğini incelemektedir. Çalışma, bölgedeki mevcut girişimleri ve iş birliği modellerini değerlendirirken, Türk

dünyasında enerji iş birliğini güçlendirmek için uygulanabilir öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Enerjinin yalnızca ekonomik büyümeyi desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda tarihsel bağlarla birbirine kenetlenmiş bu uluslar arasında kültürel ve sosyal uyumu da pekiştireceğini vurgulamaktadır. Çalışma, Türk devletleri arasındaki enerji iş birliğinin yarattığı fırsatları ve güçlükleri bütüncül bir şekilde ele alarak ve enerjinin siyasi, kültürel ve ekonomik entegrasyon için nasıl bir güç olarak kullanılabileceğine dair fikir vermeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Enerji güvenliği, Enerji politikaları, Türk Devletleri Örgütü

BLACK AND WHITE IN REINDEER PELT COLORS: A LINGUISTIC ANALYSIS OF COLOR TERMINOLOGY IN TUNGUSIC AND TURKIC LANGUAGES OF NORTHERN SIBERIA

Marcia Alejandra Castro Sepúlveda

University of Szeged, Hungary

Abstract

Reindeer herding is a central component of the nomadic and semi-nomadic cultures of Siberia, closely linked to the cultural identities and traditional economies of groups such as the Evenki, Even, Saha (Yakuts), Dolgans, and others. This practice plays a crucial role not only in the economy but also in shaping linguistic systems through specialized terminology that reflects the symbolic and practical importance of reindeer in these cultures. The color of reindeer pelts, particularly black and white, is essential for herd management and individual animal identification, carrying significant cultural meanings.

This study aims to analyze the phonetic, lexical, and semantic characteristics of terms related to reindeer pelt colors in Tungusic and Turkic languages, with particular focus on dialectal variations within these languages. The analysis will focus on seventeen key terms related to the basic colors (black and white) of reindeer pelts. Through a comparative approach, linguistic influences between Tungusic and Turkic languages, particularly regarding phonetic evolution of color terms, will be explored. This study highlights regional linguistic diversity and the historical interactions between these languages, contributing to a better understanding of cultural interaction in Siberia.

Keywords: Reindeer herding, color terminology, Tungusic languages, Turkic languages, Siberian cultures, linguistic diversity, phonetic variation, dialectal differences.

TÜRK DÜNYASI'NIN GELECEĞİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ

İhsan ÇAPCIOĞLU

Prof. Dr., Ankara Üniversitesi

Esra ÇAĞIRAN

Ar-Ge Personeli, Sultanbeyli Belediyesi, Strateji Geliştirme Müdürlüğü

Türk Dünyası'nın sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınma süreçlerinde yerel yönetimlerin stratejik rolü giderek önem kazanmaktadır. İnsan odaklı hizmet sunma misyonuyla hareket eden belediyeler, karşılıklı öğrenme ve deneyim paylaşımı yoluyla kurumsal gelişimlerini desteklerken, Türk Dünyası'nın ortak hedeflerine ulaşmasında temel bir dinamik haline gelmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türk Dünyası'nda yerel yönetimlerin iş birliği mekanizmaları kurarak bölgesel ihtiyaçları tespit etme ve bu ihtiyaçları karşılamadaki katkılarını analiz etmektir. Çalışmada, literatür taraması ve derinlemesine mülakatlara dayalı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Literatür taramasında, Türk Dünyası'ndaki yerel yönetimlerin iş birliği süreçleri üzerine yapılan akademik çalışmalar incelenerek, mevcut teorik altyapı ve uygulamalar analiz edilecektir. Derinlemesine mülakatlara ise Türk Dünyası'ndan gelen yerel yöneticiler, belediye temsilcileri ve strateji müdürlüğü ekiplerinden elde edilecek bilgilerle, iş birliği mekanizmalarının kalkınma süreçlerine etkisi somut verilerle ortaya konulacaktır. Türk Dünyası 2040 Vizyonu doğrultusunda, yerel yönetimlerin stratejik iş birliklerini güçlendirmesi, ekonomik ve kültürel bağların derinleşmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, kardeş şehir ilişkileri, ortak projeler ve kültürel etkinlikler gibi iş birliği araçlarının Türk Dünyası'nın entegrasyon sürecine olan katkıları incelenecektir. Ayrıca, uluslararası ağlar

kurarak yerel yönetimlerin bilgi ve deneyim paylaşımını artırma gerekliliği vurgulanacaktır. Bu çalışma, yerel yönetimlerin sosyo-ekonomik kalkınma ve bölgesel entegrasyon süreçlerindeki stratejik rolünü ele alarak, Türk Dünyası'nın geleceği için yerel yönetim iş birliği mekanizmalarının önemini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Türk Dünyası, İş Birliği Mekanizmaları, Kalkınma, Kültürel Etkileşim.

CONTRIBUTIONS OF AZERBAIJAN AND TURKESTAN TURKS IN THE CONTEXT OF FOREIGN RESOURCES DURING THE PERIOD OF NATIONAL STRUGGLE

Baycan Ateş

Lecturer, Sakarya University of Applied Sciences

Abstract

The Turkish War of Independence, one of the most critical periods of the Turkish nation's struggle for independence, was fought under challenging conditions. After the Armistice of Mudros, which the Ottoman Empire was compelled to sign on October 30, 1918, following World War I, the enemies occupied almost all of the Empire's territories, including Anatolia. Anatolia's occupation, the Empire's last remaining land, necessitated a new struggle for independence.

This study aims to reveal the importance of external support provided to the Turkish nation in its struggle against occupations under these challenging conditions, in which the Empire's military and economic resources were minimal. The present study is limited to the support given by Azerbaijani and Turkestan Turks against the occupation of Anatolian lands during the War of Independence. In this context, the study's findings will be presented with the individual and financial contributions they made to the War of Independence, even though, during the period, they could not send a regular army when they were fighting their own struggle for independence. The importance of this support in providing the morale and motivation needed by the Anatolian people during the War of Independence and its contribution to the liberation of Anatolia from enemies' occupation will be examined. With this study, the importance of this spirit of solidarity, demonstrated in the struggle for independence

during the War of Independence, to create a common and shared future in the Turkish-Islamic civilization, will be presented with various suggestions in light of current conditions.

Keywords: National Struggle, Anatolia, Turkestan and Azerbaijan Turks

ÖZBEK HALK ŞİVELERİ LUGATI'NDA AKRABALIK TERİMLERİ

Nurşen Gaye Altıntaş

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Eski Türk Dili Yüksek Lisans Öğrencisi

Bir ulusun kültürel değerlerinin taşıyıcısı olan dil, geçmişin mirası ve canlı tanığıdır. Bu tanık, ulusun sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin temsili niteliğindedir. Dilin bu niteliği, sahip olduğu söz varlığında gizlidir. Bir dilin söz varlığının incelenmesi, o dili konuşan ulusun düşünce yapısı, dünya görüşü, başka uluslarla olan ilişkileri ve kültür hareketleri hakkında bilgi verir. Söz varlığı içinde büyük bir öneme sahip kavram alanı da akrabalık terimleridir. Sosyal yaşamın doğal bir sonucu olan akrabalık, kan bağı ve evlilik/hısımlık yoluyla oluşmaktadır. Bu terimleri incelemek, dilin özgünlüğünü ve zenginliğini tanıklamaktadır.

Çalışmamızın ana kaynağı Özbek ağızlarının leksikolojisiyle ilgili eksikliğe istinaden Shonazar Shoabdurahmonov editörlüğünde hazırlanan *Özbek Halk Şiveleri Lugatı*'dir. 1971 yılında yayımlanan bu çalışma Özbek Türkçesinin üç ana ağız grubundan seçilen kelimelerin sunulduğu sözlük bölümü; Ahmad İşayev tarafından eklenen akrabalık terimleri ve Shonazar Shoabdurahmonov'un Özbek Türkçesinin üç ana ağız grubunun fonetik ve morfolojik değerlendirmelerinden oluşmaktadır.

Özbek Halk Şiveleri Lugatı'nın akrabalık terimleri bölümü 713 adet madde başı içermektedir. Kan yoluyla akrabalık bildiren 350; evlilik yoluyla akrabalık bildiren 363 madde başından oluşmaktadır. Bu çalışmada kan yoluyla akrabalık bildiren terimler değerlendirilmiştir. *Dîvânü Lugâtî't-Türk*'ten itibaren karşılaştırılmalı olarak incelenen akrabalık terimleri, *Babürnâme* eseriyle

de karşılaştırılarak *Halk Şiveleri Lugatı*'na giren akrabalık terimlerinin Babür Şah tarafından kullanılıp kullanılmadığı araştırılmıştır. Tarihî dönemiyle delillendirilen akrabalık terimlerinin nicel bakımdan fazlalığı Özbek Türkçesinin diyalekt zenginliğinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk dilinin diğer yazılı metinlerinde yer almayan akrabalık terimlerini de içeren eser, akrabalık terimleri başlığı altında farklı kavram alanlarına dair kelime barındırması sebebiyle sözcük türlerine ve kavram alanlarına göre sınıflandırılmış; halk bilimi yönüyle değerlendirilmesi gereken malzeme ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özbek Türkçesi, Leksikoloji, Akrabalık Terimleri, *Babürnâme*.

TURKIC RESISTANCE IN ANATOLIA DURING THE FIRST CRUSADE: THE ROLE OF THE BATTLEFIELD, LOGISTICS AND GEOGRAPHY

Necmettin AYAN

Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü

The First Crusade (1096-1099) should be considered not only as a holy war attempt of Latin Christianity aiming to reach the Levant, but also as a multi-layered military-geopolitical transformation process extending to the Anatolian hinterland. Beginning in 1096, Anatolia was not only a transit route, but also a site of active resistance for the Turkic principalities and especially the Seljuks of Anatolia. The rugged terrain of the Anatolian plateau, climatic difficulties, limited water and food resources, and the control of transportation routes played a decisive role in the advance of the Crusader armies, while the Turkic defense used these factors effectively to shape resistance strategies. From the Siege of Nicaea to Antioch, especially the Battle of Dorylaion (Dorileon) (July 1, 1097) and its aftermath, the Turkic resistance clearly demonstrates both the tactical diversity and the impact of geography on the course of the war. This study analyzes the resistance developed by the Turkic forces during the Crusader armies' deployment in Anatolia during the First Crusade in the light of primary sources and contemporary literature in the context of the spatial dynamics of the battlefield, logistical structuring and the determinants of geographical/topographical factors. Thus, it emphasized that Anatolia was not only a transit route

but also a site of military struggle and resistance in the context of the Crusades.

Keywords: The Crusades, Logistic Strategy, Military Geography, Turkic Resistance, Battle of Dorylaion, Anatolia, the Seljuks of Anatolia

MAVERAÜNNEHİR BÖLGESİ BAĞLAMINDA TEVİLÂT'UL KURAN ADLI TEFSİRDE KIRAATLERİN TEVCİHİ

Sümeyye AYSU

Araştırma Görevlisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Özet

Te'vîlâtü'l-Kur'ân adlı eser tefsir tarihinde tedvîn faaliyetlerinin telif edilmeye başlandığı bir dönemde kaleme alınmıştır. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, dirayet tefsiri usulü ile ele alınmış olmasına rağmen rivayetlerden de istifade eden tefsir, yazıldığı dönemden itibaren birçok farklı açıdan incelenmiş ve üzerinde araştırmalar yapılmıştır.

Bu çalışmamızın maksadı ehl-i sünnet itikadının mezheb imamlarından biri olan belağat, kelâm, fıkıh ve aynı zamanda ilk dönem müfessirlerden olup önemli eserler kaleme alan Mâtûrîdî'nin (ö. 333/944) *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* adlı eserinde kıraatleri ele alış biçimini tespit etmektir. Bununla birlikte Maturidi, bu tespiti yaparken kıraat farklılıklarından hangi ölçüde istifade ettiği ve bu kıraat farklılıklarından bahsederken uyguladığı yöntem ve usuller izaha kavuşturulmaya çalışılacaktır. Müfessir kıraatleri aktarırken kendine has bir yöntem takip etmiştir. Bununla birlikte tefsirin yazıldığı dönemde kıraatler henuz tam anlamıyla sahih ve şâz gibi bir tasnifle sistemleşmediği için bütün kıraatlerden nakillerde bulunduğunu da belirtmemiz yerinde olacaktır. Bu anlamda müfessir kimi zaman sahih kimi zaman şazz rivayetleri nakletmiştir.

Ayetin tefsirini desteklemek için de kıraat vücuhatından istifade eden müfessir, kıraatin tefsirle ilişkisi bağlamında kıraatlere yer vermiş ve bu okuyuşların ayetlerin yorumlanmasına olan katkısına değinmiştir. Maturidi ayetleri açıklarken kimi zamanda sahabe kıraatlerine yer vermiş, kıraat farklılıkları konusunda

sahabe mushaflarına sıkça atıfta bulunmuştur. Sahabeye nisbet edilen kıraatlerin tefsir için önemli olduğunu aktarmıştır. Bazen ise müfessir fikhî konuları izah ederken bazen de açıklamasını yaptığı kıraat vecihlerinde kabul gördüğü manayı delillendirirken kıraatlere yer vermeyi de ihmal etmemiştir. Aktardığı rivayetlerde yer yer isim veren müfessirin isim belirtmeden yaptığı nakiller de söz konusudur. Bahsettiğimiz bu hususları öncelikle *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'ın özellikle kıraatlerle ilgili nakil ve izahatlarına yer verip daha sonra ise konu ile ilgili yapılan araştırmalardan nakillerle birlikte makalemizde ele alıp incelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kıraat, Tefsir, Kur'an, Mâtürîdî, Te'vîlât.

AZERBAJCAN'DA DİNİ ANLAMLI TOPONİMLER

Venera MUSTAFAYEVA

Dr. Öğretim Üyesi

İstanbul Topkapı Üniversitesi

Özet

Azerbaycan, zengin tarihi, kültürel ve dini çeşitliliğiyle dikkat çeken bir coğrafyadır. Ülkenin farklı bölgelerine yayılan dini toponimler bu çeşitliliği yansıtan önemli birer kültürel miras öğesidir.

Kutsal mekânlara verilen isimler genellikle “dini toponimler” veya “kutsal toponimler” olarak adlandırılır. Bu tür yer adları, kutsal anlamlar taşıyan camiler, türbeler, tekkeler, dağlar, nehirler, pınarlar veya diğer doğal ve insan yapımı mekanlarla ilişkilidir. Dini anlamlı toponimler, özellikle Şamanizm, İslam, Hristiyanlık ve Zerdüştlük gibi tarih boyunca bölgede etkili olmuş inançların izlerini taşımaktadır. Bu yer adları, toplumun dini yaşamını, kutsal kabul edilen mekânlarını ve tarihi kimliğini anlamak için önemli ipuçları sunar.

Örneğin, “Pir” (kutsal kişi veya yer) ve “İmam” gibi İslamî öğeler, “ziyaret” halk arasında dua etmek veya adak adamak için gidilen kutsal mekânlara yer adlarında sıkça görülmektedir. Bu toponimler, halkın tarih boyunca dini inançlarını günlük yaşamlarına nasıl yansıttığını ve kutsal mekânlara verdikleri değeri göstermektedir. Ayrıca, Zerdüştlüğün etkisiyle ortaya çıkmış bazı eski toponimler de bölgede hâlâ varlığını sürdürmekte ve bu inancın kültürel etkilerini yansıtmaktadır.

Farklı din ve İnanç dönemini yansıtan bu kutsal mekanlara verilen adlar farklı dönemler içinde değerlendirilmektedir. İlkel Türk dini ile ilgili olan, Budizm’le ilgili olan, Zerdüştlükle ilgili olan, Hristiyanlıkla ilgili olan ve İslam’la ilgili olan çok fazla kutsal mekan isimleri bulunmaktadır. “Gara İnek”, “Öküz ocağı”,

“Gara Çınar”, “Dağdağan ocağı”, “Baba dağ”, “Haçagaya”, “De-degüneş” (Şamaxı), “Ateşgah”, “Yanar dağ” “Alban kilsesi” “Ak kilse, Kara kilse, Üç kilse” ve.s çok sayıda adlarda korunduğu görünmektedir.

Bu makale, Azerbaycan’daki dini -mezhebı ve inanç bakımından önem taşıyan toponimleri, onların tarihsel ve kültürel bağlamlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, arşiv belgeleri, saha çalışmaları ve halk arasında kullanılan yer adlarına yönelik analizlerden faydalanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, dini toponimlerin Azerbaycan’ın kültürel kimliğinin bir parçası olarak korunmasının ve anlaşılmasının önemine de vurgu yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Dini Toponimler, Kültürel Miras, İslam, Zerdüştlük

E-ISBN 978-605-73290-1-1

9 786057 329011